VERITAS
CONSILII
BURGOFONTE
INITI
EX IPSA HUJUS EXECUTIONE
DEMONSTRATA,
SEU
VERUM SYSTEMA
JANSENISMI
ET
EVOLUTIO MYSTERII
INIQUITATIS,
OPUS
GALLICO PRIMUM SERMONE
CONSCRIPTUM,
NUNC PUBLICÆ UTILITATIS CAUSSA
LATINE REDDITUM.

TOMUS I.
QUATUOR PRIORES PARTES
COMPLEXUS.

Cum Approbatione & Facultate Superiorum.

Augustæ Vindelicorum & Friburgi Brisg.
Sumptibus Fratrum Ignatii & Antonii Wagner
MDCCLXIV.

Hæc si falsa esse dicitis, nimis vulgatis & apertis rebus obsistitis: sed utinam hoc dicatis; cum enim sint ista manifesta, & iis, qui scire voluerint, cognitu facillima, intelligitur, quam vere dicere soleant, qui hæc vera esse negaverint. *S. Augustinus de moribus Manichæorum l. 2. c. 20. in Mauriana Editione Veneta Tom. I. col.* 743.

Absit a Christianis Potestatibus terrenæ reipublicæ, ut de antiqua Catholica Fide dubitent, & ob hoc Oppugnatoribus ejus locum & tempus examinis præbeant, ac non potius in ea certi atque fundati, talibus, quales vos estis, inimicis ejus disciplinam coërcitionis imponant. *S. Aug. Oper. imperf. contra Julianum l. I. Edit. ejusdem Tom. X. col.* 878.

Vos estis ruina morum, qui ipsius fidei, supra quam mores ædificandi sunt, molimini fundamenta subvertere. *S. August. l. 5. contra Julian. c. 6. Edit. ejusd. T. X. col.* 641.

APPROBATIO.

Merito Interpres Opus hoc, cui Titulus: *Veritas Consilii Burgofonte initi ex ipsa hujus executione demonstrata*, a se latine redditum Catholico in Germania Lectori inscribit; cum enim Janseniana hæresis, quæ tantam jam in Gallia, uti his præsertim temporibus fere manibus palpamus, atque alibi stragem dedit, pro malignitate sua cancri instar serpere latius, & illæsas quoque partes invadere cogitet, præmuniendi animi sunt, ne hac se lue infici sinant. Et utinam non jam etiam in Catholica Germania sint, qui seu sinistro quodam affectu, seu fallaci pietatis & purioris doctrinæ specie, qua Jan-

ſeniani lupi fallunt oculos, ſibi illudi & fucum fieri paſſi fuerint. Videant hi in hoc libro, quænam Janſeniſtarum indoles, quam perverſa & impia Janſeniſmi conſilia, & conſiliorum ſcopus ſit. Integri autem adhuc ab hac peſte ac probi Catholici, cum veritatem conſilii Burgofonte ad invehendum Deiſmum initi tam aperte ex ipſa executione demonſtratam videbunt, non dubito, quin vatiniano odio perſecuturi ſint hos ſceleſtos animorum corruptores, atque ſummam cautionem adhibituri, ne in poſitos ab iis laqueos induantur. Ita librum publicæ utilitatis cauſſa ſcriptum, pro animarum emolumento in

pu-

publicum edi posse ac debere censeo Augustæ Vindelicorum die 9 Febr. 1764.

Henricus Sigismundus de Fercher, SS. Theol. Doctor, Eccl. Cathed. August. Can. Capit. & Vicarius Generalis.

Franciscus Josephus de Handl, SS. Th. Lic. Rev. ac Sereniss. Princ. & Episc. Aug. Conf. Eccl. Maj. Pœnit. & Librorum Censor, nec non insign. Eccl. Coll. ad S. Maur. Can. & Par.

CATHOLICO IN GERMANAI LECTORI
INTERPRES.

Nomen mihi, cum (a) S. Paciano, Christiani, cognomen Catholici est. Tu benevole Lector, si idem nomen & cognomen geris, &, ut nullus ambigo, semper gerere cogitas, utique Jansenistarum mendaciis in eum te errorem induci non sines, ut Jansenismum merum *commentum*, & *phantasma*, aut *chimæram* esse arbitreris. Quænam autem vera ipsius indoles, quæ consilia, quis scopus sit, liber hic, cujus e gallico sermone latinam tibi interpretationem offero, ita ob oculos ponit, & mysterium iniquitatis, quod sinu reconditum gerit, ita evolvit, ut illius malignitatem non conjectura aliqua, sed ipsis oculis ac manibus assequi atque tenere possimus.

Vix

(a) In Epist. ad Symporianum Novatianum, Biblioth. PP. Tom. IV. pag. 306.

Vix ille anno 1755 in Gallia lucem aſpexerat, cum coorti undique in eum Janſeniſtæ mille diras vomere, nec ullum probri ac contumeliæ genus furori ſuo reliquum facere, quo non illum ſibi lacerandum putarent. Janſenianus Ephemeridum ſcriptor, a *Notitiis Eccleſiaſticis*, quas ſingulis ſeptimanis in lucem protrudit, famoſum nomen adeptus (cui profecto non modo cum Romanis & Ulyſſiponenibus, ſed etiam cum Germanis noſtris admodum accuratum & familiare litterarum commercium intercedat, neceſſe eſt, id, quod patet ex iis, quæ in Germania, v. g. Auguſtæ, Viennæ, Pragæ, Græcii &c. contra Patres Jeſuitas, eorumque doctrinam, ſcholas, novos libros, conciones ſtatuta geſtaque fuiſſe, cum ſingulari ſemper ſtatuentium elogio, rerumque geſtarum approbatione narrat) Janſenianus, inquam, *notitiarum* Scriptor, omnes Janſeniani ſui ingenii, eloquentiæ ac fervoris nervos intendit, ut hunc librum penitus contuſum & obtritum in nihilum redigat.

Eundem gloriosum sibi laborem sumpsit Anonymus quidam Gallus *octo ad amicum epistolarum Scriptor*, qui librum Jansenisticæ sectæ tam funestum solidissime a se refutari posse existimavit, si per 1143 omnino paginas Sancyranum, Jansenium, Arnaldum, Quesnellum, varios Episcopos, Sacerdotes, Religiosos, sacras Virgines, Jansenismi apertos asseclas, orthodoxos & sanctos fuisse pro arbitratu suo fingeret; tum ex infamibus chartis theatri Jesuitici, Ethicæ Practicæ Jesuitarum, & litterarum Provincialium, præsertim vero ex quinque ultimis Tomis Compendii Historiæ Ecclesiasticæ a Racino quodam conscripti, & ex mendacissima Historia Societatis Ultrajecti apud Batavos edita, probare conaretur, Jesuitas attentasse religionem *christianam* sua doctrina & moribus inquinare ac destruere.

Suprema Curia Parisina, & ipsa quoque sua attentione, ac vigilantia hunc librum dignata est, & eodem jure ac studio, quo ultima morientium Sacramenta iis, qui Constitutioni Pontificiæ *Unigeni-*

nitus pertinaciter sese opponunt, ab Episcopis & Curionibus præberi vult, eaque omnia, quæ pro tuendis Ecclesiæ institutis ac moribus, vel defendenda innocentiæ caussa typis eduntur, pro arrogata sibi in sacra potestate damnare consuevit, eundem 21. Aprilis 1758. manu carnificis concremari jussit; post quatuor annorum lapsum majus etiam aliquid & atrocius ausura, cum Institutum Jesuitarum infami rogo addicet; quod etiam mense Augusto 1762 flagitiose perpetratum fuisse, & opus hoc magni in Ecclesia Sancti cum omnium proborum horrore sacrilegis flammis arsisse vidimus.

In Italia nefarius quidam præstigiator & non unius infamis libelli author, in *Critica* sua, quam omnium calumniarum, quas undique e mendaciorum lacunis & sordidissimis obtrectantium ac maledicentium chartis vel rumoribus contra Jesuitas colligere, vel e suomet maligno ingenio excernere potuit, communem sentinam esse voluit, eundem librum *pag.* 79. peremptorio hoc suo effato jugulat: *Ve-*

ritas Consilii Burgofonte initi &c. recens iterum confutata, destructa & ad nihilum redacta est octo gravissimis epistolis, quæ perditissimum quemque, qui unquam extitit, aut existere potest, nebulonem in ruborem dare possint. Cæteri, qui præ aliis ardentius severiorem morum doctrinam a probabilisticis Jesuitarum corruptelis; omnipotentiam gratiæ per delectationem comparate superiorem victricis, ac impossibilitatem status naturæ, ab eorundem Semipelagianis erroribus; authoritatem S. Augustini & S. Thomæ a temerariis Molinæ novitatibus vindicare se, ore ac calamo gloriantur, perniciem & excidium Jesuitarum non tam prompte, ac olim Templariorum, pro emolumento Ecclesiæ accelerari posse verentur, nisi cum eodem authore *Criticæ pag.* 44. ea, quæ in hoc libro de pravis Jansenistarum consiliis ac conatibus recensentur, mera Jesuitarum commenta esse, a centum annis centies falsi convicta, centies recocta, audacter spargerent. Quin adeo prope sibi persuasum habent, P. Germonium & P. Harduinum non pro Pyrrhonistis,

P. Pichonum non pro sacrilegiorum magistro, P. Busembaum & P. Lacroix non pro Patronis & Præceptoribus regicidii, P. Molinam non pro contemptore S. Augustini; P. Malagridam non pro regicida & hæresiarcha, Fratrem Nicolaum non pro Rege Paraquariæ, nec omnes universim Jesuitas pro hominibus debitæ Episcopis submissionis impatientibus, pro copiarum & exercituum rebellium ducibus, pro depravatoribus populi, pro Ethicæ ac christianæ morum doctrinæ corruptoribus, pro negotiatoribus, idololatris, Machiavellistis habitum iri; tum etiam metuere videntur, ne quorundam Theologorum dogmata, quæ tam prope ad Jansenismum accedunt, ut non ab iis aliena sese ac diversa sentire & docere ipsimet Jansenistæ profiteantur, non sint orthodoxa, aut Frater Norbertus, nunc Abbas Platel, Indiæ orientalis Apostolus non sit, nisi omnes & singulos in eam sententiam adduxerint, librum hunc continuam quandam, eamque atrocissimam contra notæ sanctitatis & orthodoxiæ homines Jesuiticam calumniam esse.

At-

Atque hæc iſtius libri gallice conſcripti hactenus fata fuere. Quo autem fine, quas ob cauſas, quo jure hæc dicta, geſta, ſcriptaque ſint, poſtquam librum integrum attente legeris, facile, ut opinor, intelliges. Nempe multa hucusque & acerba vulnera Janſenianæ ſectæ inflixere Catholicorum calami; detexere perverſam doctrinam, errores, artes, fraudes, mendacia, calumnias. At liber hic jugulum petit, & plagam, quæ in ipſa factionis viſcera penetrat, tam letalem imponit, ut nullo obtentu, nullo effugio, nulla inficiatione, nulla ratione probabili, aut veroſimilis confutationis ſpecie obligari ac ſanari poſſit: hinc deſperantium vociferationes; hinc, quo ſauciantur, ferrum præ rabie mordentium convitia & calumniæ; hinc in libri authorem, & ipſum librum maledicta.

Cæterum omnis ejusdem amplitudo, quanta eſt, totumque robur ad hoc argumentum & argumenti formam, quam nobis operis hujus Vindex contra octo

epiſtolarum ſcriptorem ſuppeditat, reducitur; cujus ſi duæ priores propoſitiones veræ ſint, complexio non poteſt non eſſe tam vera, quam Janſeniſmo exitialis:

„ Janſeniſtæ ſunt rei conjurationis,
„ quam ad invehendum *Deiſmum* conflaſſe
„ dicuntur, ſi quatuor ad conſilii hujus
„ executionem adjumenta Burgofonte
„ propoſita ac conſtituta, a prima Jan-
„ ſeniſmi origine ad hoc usque tempus
„ adhibuerunt.

„ Nimirum ſi I. omnem dedere ope-
„ ram, ut libris, exemplo, directione,
„ conſiliis ac monitis Fideles a Sacramen-
„ tis Pœnitentiæ & Euchariſtiæ arcerent,
„ non ita quidem, ut aperte id agerent,
„ aut diſerte edicerent, ſe ea frequen-
„ tari nolle; ſed eorundem uſum redde-
„ rent tam difficilem, tam arduis præpara-
„ tionibus obnoxium, torque ac talibus
„ adſtrictum conditionibus, ut omnis ad
„ ea acceſſus intercludatur:

„ Si

„ Si II. animos per sublatum utrius-
„ que Sacramenti usum jam præparatos
„ & in lapsum proclives conati sunt im-
„ buere doctrina de sola gratia, omnia in
„ salutis negotio agente; quæque exclu-
„ dat gratiam sufficientem, evertat li-
„ berum arbitrium, imponat necessitatem
„ cedendi victricibus suis viribus: iti-
„ dem doctrina de morte a JEsu Christo
„ non pro omnibus hominibus obita;
„ unde facili consecutione efficiatur, re-
„ demptionem generis humani commen-
„ titiam esse:

„ Si III. recte sentientes conscientia-
„ rum arbitros & animorum moderato-
„ res, primo generatim omnes, Eccle-
„ siasticos æque ac religiosos, deinde re-
„ ligiosos solum, & præsertim Jesuitas,
„ eorumque mores, famam, doctrinam,
„ authoritatem veteratoriis obtrectatio-
„ nibus & criminationibus in suspicionem
„ adducere, & impactis calumniis per-
„ sundare connisi sunt; quæ e Fidelium
„ animis omnem eorundem æstimatio-
„ nem, & piam de sacris eorum obse-
„ quiis

„ quiis fiduciam eliminare poſſent ac de-
„ berent, ut hac ratione, cum ab ejus-
„ modi conſcientiarum moderatoribus ac
„ Confeſſariis nec conſilium petere, nec
„ præſidium adverſus errores admittere
„ auſuri eſſent, facilius certiusque cor-
„ rumpi, perverti, atque in erroribus
„ confirmari poſſent:

„ Si IV. ne authoritas ſummi Ponti-
„ ficis, ſi quando dogmata ad Deismum
„ perducentia condemnaret, illos, qui
„ ea incauti & decepti bona fide amplexi
„ eſſent, ad ſaniorem mentem revoca-
„ ret, junctis viribus moliti ſunt Mo-
„ narchicum Eccleſiæ ſtatum ſubvertere,
„ ariſtocraticum ſubſtituere, judicium
„ Papæ in rebus fidei ac morum falli ne-
„ ſcium proterere, atque hanc erroris
„ immunitatem œcumenicis duntaxat con-
„ ciliis tribuere, ad quæ contemptis
„ Pontificis deciſionibus provocare; &
„ ſi a Concilio damnandi eſſent, huic
„ tam parum, quam Evangelio fidei ha-
„ bere conſtituerunt:

„ Atqui

„ Atqui quatuor iſta adjumenta Bur-
„ gofonte propoſita ac ſancita, Janſe-
„ niſtæ ad hoc usque tempus adhibue-
„ runt:

„ Ergo rei ſunt conſilii ac conjuratio-
„ nis, quam ad invehendum *Deiſmum*
„ conflaſſe accuſantur; quæ hujus argu-
„ menti concluſio eſt, & totius libri the-
„ ma demonſtrandum.

Propoſitionem primam ſeu *majorem*, quam vocamus, in dubium trahi haud poſſe, evidens intimusque Deiſmum inter, tanquam finem, & quatuor Burgofontana dogmata tanquam adjumenta, nexus docet. Difficultas omnis in aſſumptione ſeu *minore* ſita eſt. Hanc autem neutiquam evertet profeſſio ac titulus Diſcipulorum S. Auguſtini, & congeſta in hunc S. Doctorem magnificentiſſima elogia; (ſuum enim eſſe Auguſtinum poſt Prædeſtinatianos ac Wiclefum clamabant etiam Calvinus ac Lutherus) non authoritas quorundam Galliæ antiſtitum Janſeniſmi ſectæ adhærentium (an enim non etiam

etiam Donatiſtarum, Novatianorum, Pelagianorum, Arianorum aliæque hæreſes ſuos numerarunt Epiſcopos? decipi ac corrumpi potuerunt, ac velle decipere & corrumpere) non multitudo tot Sacerdotum, tot Eccleſiaſticorum & religioſorum, tot virorum fama eruditionis, atque editis quoque libris illuſtrium (ignorantia, inconſiderantia, ſuperbia, ſpes humanæ, odium, invidia, prava exempla quot non aſſeclas dedere aliis erroribus?) non variorum, qui Janſeniſmum profeſſi ſunt, in moribus ſeveritas, & integra foris vita (falſi enim Prophetæ non in veſtimentis luporum, ſed ovium veniunt; & ſuos quoque dæmon martyres habet) non ferreæ in laxam morum doctrinam declamationes, non Pelagiani aut Semipelagiani errores adverſariis objecti (nam & Lutherus & Calvinus lapſam in Eccleſia Catholica morum diſciplinam inſtaurare ſe velle, & ob illius errores ab ea ſe deficere editis libris in vulgus ſparſerunt) nec denique omnes illi errores ac flagitia, quantumcunque fœda & atrocia, ſi vera eſſe legitimis teſtimo-

 niis

niis probarentur, quæ Jesuitis primo Lutherani ac Calvinistæ, deinde Jansenistæ per summam calumniam affinxere, falsam hanc *minorem* esse evincent: Jesuitas similis quidem sacrilegi consilii reos esse ostenderent; neutiquam tamen efficerent, Jansenistas ejus criminis puros esse, ac innoxios.

Minoris hujus veritas unice everti, ac totius accusationis, quæ Jansenistis in hoc libro intenditur, atrocitas refelli ac profligari potest, si iidem planum faciant, libros, quorum testimonio constans horum ad invehendum *Deismum* adjumentorum usus ab exordio Jansenismi ad nostram usque ætatem demonstratur, vel non fuisse ab Jansenianis authoribus conscriptos, vel locos & testimonia ex iisdem deprompta malignis interpretationibus, & fallacibus omissionibus, vel additamentis fuisse depravata, aut quocunque alio modo, mala fide vitiata; aut saltem si complura virorum inter Jansenistas celebrium continua quadam serie documenta adducantur, e quibus constet, 1. eos fre-

quentem Sacramentorum Pœnitentiæ & Euchariſtiæ uſum & ſuaſiſſe aliis, & ipſosmet frequenter iisdem uſos eſſe: 2. dogmata de gratia, de libertate, de morte a JEſu Chriſto pro hominibus obita, de potentia ſervandi Præcepta Dei, potius conformari ad Canones Concilii Tridentini, quam ſynodi Calviniſtarum Dordracenæ: 3. nihil acerbæ bilis ac venenati fellis, ſed rorem potius moderationis & charitatis, quæ patiens atque benigna ſit, ex illis libris ſtillare, quibus ſe aut ſuam doctrinam tuendi neceſſitatem ſibi impoſitam putant: 4. prompta eos, ac quæ filios decet, cordis & oris obedientia Vicarium JEſu Chriſti revereri, eoque ſaltem animo excipere ſanctiones Eccleſiæ; quo & ipſi excipiunt, & ab aliis excipi volunt illa ſummorum Pontificum effata, ac Eccleſiaſticorum Tribunalium edicta, e quibus aliquod contra ſuos Adverſarios, præſertim Jeſuitas, quantacunque demum vi, præjudicium ac nota extundi poſſit.

Hæc legitima ac genuina, hæc ſolida, hæc una librum hunc refutandi, & Jan-

ſeniſtarum antesignanos a tam ſacrilegæ & blaſphemæ molitionis noxa expurgandi ratio eſt.

Quodſi autem tanta eſt Janſeniſmi, quippe ad invehendum *Deiſmum* tendentis, flagitioſa malignitas; ſi quatuor illa ſubſidia ad infamem hunc finem tam apta & opportuna; ſi artes in iis adhibendis tam variæ, tam occultæ, tam ſolerter a tenebrarum filiis excogitatæ ſunt, ut apud ſimpliciores & indoctos etiam ardentis ad promovendum commune animorum bonum ſtudii ſpeciem præſeferant; quis non metuat, ne Germaniam quoque noſtram hæc peſtis afflet, & poſtquam dimidiam fere Lutheraniſmus & Calviniſmus corripuit, frater horum natu minor Janſeniſmus reſiduam corrumpat! quam cavendum ſedulo, ne priora illa tria ſubſidia ii, ad quos Eccleſiaſticarum functionum munus, aut ſacrarum & theologicarum rerum pertractatio quacunque ratione pertinet, vel ſpecie boni decepti, vel æmulatione & invidia, aliove ſiniſtro affectu incitati, vel ſpe ſtipendiisque pel-

lecti

lecti, vel conceptum ex privatis offensis dolorem ulturi; posterius vero Burgofontanum adjumentum alii, qui jura seu in scholis, seu in libris, explicanda, & interpretationibus suis illustranda sibi sumunt, executioni dare incipiant! quam ardenter supplicandum Deo, ne catholica Germania propignat & educet, vel aliunde admittat & recipiat homines, qui si non *formaliter*, certe *materialiter*, ut scholæ loquuntur, eundem finem Burgofontanum sectentur, & ad ejus ingenium ac formam suum sentiendi & agendi modum effingant atque accomodent. Hos inter quis Catholicorum non merito numeret novissimum Scriptorem Justum Febronium, cujus *liber singularis* (sic ipse inscribit) *de statu Ecclesiæ & legitima potestate Romani Pontificis ad reuniendos Dissidentes in religione Christianos compositus Bullioni* (verius *Francofurti* ex acatholica Typographia) superiore anno prodiit? Quis anguis sub his nominis exuviis lateat, quave ex palude ad nos adnataverit, scire parum interest: Germanum esse communis fama est; Catholicæ autem Fi-

dei professione ipsus gloriatur : summum itidem ergaEcclesiam obsequium,& ingens veritatis studium simulat : at lege sis Catholice Lector Partem VI. præsentis *de consilii Burgofontani Veritate* operis : lege perversa Jansenistarum , & inprimis hac in re eorum antesignani Simonis Vigorii, unius e Deistis Burgofontanis , qui & ipse Catholici sibi nomen arrogat, de eodem argumento dogmata : cum Vigorio Febronium, cum Vigorismo Febronismum , seu utriusque doctrinam inter se compara; & videbis, in multis non ovum ovo similius esse, quam Febronium Vigorio ; in multis etiam longe acerbiorem & iniquiorem. Quamobrem recte fecerit, qui titulo *libri singularis* substituat nomen *libri Janseniani* ; & nefastum Febronii partum inscribat : *de statu Ecclesiæ & legitima potestate Romani Pontificis Liber Jansenianus* non ad reuniendos Dissidentes, sed *ad pervertendos Catholicos compositus*. Cum autem prolixius hac de re disserere, & justis quibusdam catholicæ veritatis vindiciis hominis libertatem & audaciam castigare instituti hujus

non ſit, id unum dixiſſe ſufficiat, jam, cum hæc ſcribo, perſonuiſſe vocem communis Paſtoris, reliquos catholicæ Germaniæ Paſtores ac Præſules de periculo admonentis, & hortantis, ut perverſam Febroniani libri doctrinam ab ovium ſuarum animis arceant, & omnibus, quibus valent, viribus perſequantur; quod quidem cumulatiſſime ab iisdem præſtitum, & novum hunc lupum ab ovilibus ac gregibus ſuis abactum iri, ardens eorum religionis ſtudium, & ſumma in Paſtorum Principem obſervantia dubitare non ſinit. Quo autem animo eandem vocem excepturi ſint illi, quibus Febronius vir eſt, qui nihil favori, nihil Romanorum artibus & Curialium ambitioni, omnia largiatur veritati, & ſcapham dicere ſcapham audeat, divinare facile eſt. Sunt autem hi, niſi vehementer fallor, fere ex eorum numero, quibus, cum de Eccleſiæ Miniſtris ſermo incidit, non niſi *Poparum* & *Sacrificulorum* nomen per contemptum in ore eſt, & dum nugacium ſuperſtitionum atque abuſuum, qui in Catholicorum mores irrepſerint, odium

ſimulant, ſeque religionis ſubſtantiæ inhærere prædicant, omnem pene religionis cultum ac pietatis uſum averſantur & negligunt. Et utinam inter illos non etiam quidam ſint, qui in Provinciis quoque Catholicis Eccleſiaſticorum immunitatem, diſciplinam & jura Eccleſiæ, ſummi Pontificis & Epiſcoporum authóritatem, ſacros ritus & chriſtianæ pietatis exercitia hoſtilem in modum inſectentur! utinam non ſint, qui, dum Febroniſmo ſeu Vigoriſmo fidem ac patrocinium ſuum addicunt, ad ipſum etiam Richeriſmum, qui iisdem tam affinis & vicinus eſt (vide de hoc notam ad P. VI. Q. I.) gradum faciant, & quod bellum indixere ſacro regimini, etiam politico inferant, & evertendæ legitimæ Principum poteſtati immineant! Exempla terrent. Utinam non ſint, qui fortium ſpirituum, id eſt, exlegum & arbitrariam ſibi religionem fabricantium lingua utantur, iisque vivant moribus, qui animos Deiſmo initiatos, & peſſimis principiis infectos eſſe non obſcure indicant! O quantum proborum omnium votum eſſe debet, & eſt etiam,

ne hæc religionis labes ac pernicies, quæ infelix demum Janſeniſmi fructus eſt, ſe diffundat latius, & alios adhuc recte ſentientes corripiat! Illi occurrere & obſiſtere, Libro huic, & gallice conſcripto & latine reddito, propoſitus ſcopus eſt; de qua interpretatione, qualiſcunque alias ſit, certum te eſſe cupio, fidelem eſſe: conſectari in illa latini ſermonis elegantias & aureæ ætatis nitorem, nec libri argumentum ſinebat, nec lubebat etiam, quippe rebus affixo, non verbis; id tamen ſatagebam, ne a Priſciano vapularem, & ferrea quadam barbarie veritatem inquinarem. Monumenta, libri, epiſtolæ, opuſcula, atque alia documenta, e quibus Author gallus ſua argumenta depromit, pleraque gallico ſermone conſcripta ſunt, atque etiam ab eodem in libro ſuo gallicis ſuis titulis ac inſcriptionibus nominantur; quoniam vero interpretem ago iis, qui gallicam linguam non callent, illa quoque a me latine reddenda, & latinis verbis appellanda eſſe judicavi. Porro aliqua ſunt, quæ utpote in Gallia jam pervulgata & decantata, Au-

thor gallus paucis duntaxat verbis delibat; cum autem eadem non uni in Germania Lectori peregrina, vel saltem non satis cognita esse possint, operæ pretium, idque non invito, ut puto, authore, facturum me credidi, si in adjectis hinc inde ad calcem notis eorum quædam aliquando uberius exponerem, hac tamen cautione adhibita, ut iisdem notam seu vocabulum *interpretis* apponerem, ut, si qua in re aberrarem, hujusmodi hallucinatio non authori, sed soli interpreti tribueretur; quanquam omni asseveratione affirmare possim, me omnia ea, quæ addo, ex puris omnino fontibus, ac legitimis documentis hausisse. Vale Catholice Lector, & susceptum tui & communis emolumenti causa interpretationis laborem æqui bonique consule.

SYNOPSIS MATERIARUM,

QUÆ

QUÆ IN PRIORIBUS QUATUOR PARTIBUS PERTRACTANTUR.

PARS I.

PARS II.

PARS II.

Continens ea, quæ Abbas Sancyranus ad inchoandam Burgofontani Systematis telam per se ipsum egit.

PARS III.

PARS III.

Complectens ea, quæ Jansenistæ pro executione Systematis Burgofontani ad abolendum Sacramentorum Pœnitentiæ & Eucharistiæ usum moliti sunt.

PARS IV.

Quæ agit de doctrina, quam Conventus Burgofontanus ad evertendam omnem religionem divinitus institutam tradi voluit.

§. V.

Veritas

Consilii Burgofonte initi ex ipsa hujus executione demonstrata.

PRÆFATIO AUCTORIS.

OMnes, qui sincere fidem Ecclesiæ Catholicæ, Apostolicæ, & Romanæ profitentur, summo cum dolore vident, impietatem ac religionis contemptum nova in dies incrementa capere: usum SS. Sacramentorum aboleri non sentire non possumus: nullum fere amplius vestigium superest ingenuæ illius reverentiæ, quæ Patri communi fidelium, & Episcopis debetur; contemnuntur sanctiones Ecclesiæ: *De-*

ismus quotidie magis in mores transit: sancta nostra Religio in Gallia magis & magis collabi vel oculorum judicio deprehenditur: parum a ruina sua abest.

Mali hujus causa cognoscitur quidem; at forte cernimus jam nimis sero. Experimur, & in medio nostrum Novatores, qui fideles, quantum possunt, a Sacramentorum usu avertunt; qui præfractum illis erga Ecclesiam obsequii neglectum scriptis suis & exemplis inspirant; qui in multiplicatis, & ad novas ac varias in infinitum formas effictis libris principia venditant, quæ planam ac rectam ad *Libertinismum* ac *Deismum* viam sternunt.

Hi ergo Novatores sunt, qui tot malis Ecclesiam affligunt. Quantumcunque demum illi conati sint sese tegere, ita tamen solerter in detrahenda iis larva laboratum est, ut explorati ac manifesti sint hodie, & nemini amplius imponant, nisi qui ipse sibi imponi velit.

At quid intendunt hi Novatores, dum a centum & amplius annis Ecclesiam JEsu Christi impugnant? Suntne ipsi tantum circumventi, & in errorem pellecti? Hoc si esset

esset, certe deplorandi forent ; ac satagendum, ut cum charitate errores suos dedocerentur. An vero ultro consilium iniere pervertendi alios, illisque veram fidem eripiendi ? tum enimvero oporteret eos cane pejus & angue fugere, ac detestari, ut evitetur depravationis periculum.

Objectum est Antesignanis Jansenismi, ab ipsis hoc systema in fidelium perniciem fabricatum fuisse: responsum est ad hanc accusationem a Jansenistis, quantum responderi potuit: sed num ideo accusatio non solidis nititur fundamentis? Omnium fidelium summopere interest id scire. Nondum res ista funditus fuit examinata. Aggrediar id ego, & accurate disquiram in præsenti opere. Jansenistæ ipsimet omnia ad id necessaria documenta subministrabunt, ut legitimum ac certum de toto negotio judicium universus mundus ferre possit.

Opus ipsum sex partibus constabit. Pars prima omnium aliarum basis est. Afferam in ea 1 narrationem eorum, quæ in famoso conventiculo Burgofontano acta sunt, & talem quidem, qualis ante centum circiter annos in lucem prodiit. 2. Argumenta, qui-

bus veritas hujus conventiculi & tempus, quo celebratum eſt, oſtenditur. 3. Occurram difficultatibus, quas movebant Janſeniſtæ, ut argumenta, quibus veritas hujus conciliabuli probatur, labefactarent. 4. Dabo ſynopſin Conſilii Burgofonte initi; & 5 denique exhibebo diviſionem totius reliqui operis. Ex lectione primæ partis patebit, hunc eſſe naturalem illius locum.

Ve-

Veritas
Confilii Burgofonte initi ex ipfa bujus executione demonftrata.

PARS I.

§. I.

Narratio eorum, quæ in Burgofontano Conventu gefta funt, & talis quidem, qualis ante centum circiter annos primo edita fuit.

B*Urgofons* (*) Carthufia eft, in fylva *Villers-cofte-rezenfi* fita, Parifiis 16 vel 17 leucarum intervallo diffita. In hac primos Janfenifmi conditores circa annum 1621 conveniffe, & generale fyftema fuæ contra Eccefiam rebellionis formaffe, a me demonftrandum eft. Eorum, quæ in ifto conventiculo gefta funt, hiftoriam literis prodidit, ac nobis reliquit Fillovius (**) primus Regis in curia præfidiali Pictavienfi (***) Advocatus in fua *Narratione juridica eorum, quæ Pictavii circa novam doctrinam Janfeniftarum contigerunt.* (a) Integram illam hoc loco tranfcribam, quia bafis eft totius iftius operis, nec raro mihi opus erit ver-

(a) Typis edita a. 1654.

(*) Bourgfontaine. (**) De Filleau. (***) à Poitiers.

verba illius in præsenti, quam meditor, demonstratione recitare. „ (b) Adsit hic (scribit Fillovius) caterva novorum horum hominum a recta via aberrantium, ut aperiam illis mysterium, hucusque a præcipuis etiam illorum ignoratum. Poterunt hic, qui Jansenistæ vocantur, & primis deliberationibus non interfuere, sed primorum duntaxat authorum institutiones secuti sunt, poterunt, si velint, errorem suum deponere, ac manifeste agnoscere, doctrinam, quam profitentur, non nisi illicium esse, quod ad eos inescandos propinatur.

„ Hic ego in lucem protraham eorum consilium, qui novæ hujus doctrinæ Authores erant; & ad stuporem ac terrorem Jansenistarum hujus ætatis ostendam, fidem ipsorum esse conspirationem, quæ reipsa nihil aliud habeat, quam falsam speciem illius, quod profitentur, eosque non *Jansenistas*, quod nomen modo gerunt, sed *Deistas* appellandos esse, hoc est, homines simpliciter unum credentes Deum, qui tanquam supremum principium gubernet res creatas, quas condidit, & de iis pro arbitrio suo decernat omnia, salvet hos, damnet alios; & hæc ideo, quia ita ipsi libet, quia hæc absoluta ipsius voluntas est, quia jus habet, ea post generalem per peccatum originis corruptionem totius massæ humani generis decernendi, & faciendi.

„ An-

(b) Cap. 2.

„ Antequam myſterium hoc abſconditum, paucisque, qui Janſeniſmum profitentur, hucusque cognitum, aperte enunciem, præmittam neceſſe eſt, quod vir quidam Eccleſiaſticus per hanc urbem iter faciens, poſtquam Fillovium regium in hac curia Advocatum, variis oblatis occaſionibus palam ſe multumque novæ Janſeniſtarum doctrinæ oppoſuiſſe intellexerat, ad eundem inviſerit, & poſt prævias quasdam officioſæ humanitatis ſignificationes, ſermone ad principia, quæ tam libere de gratia ac libero arbitrio diſſeminarentur, delapſo, denique eidem dixerit, hanc hominum ſectam nihil aliud ſibi propoſitum habere, quam ut Evangelium abrogent, & fidem de redemptione hominum per crucem & mortem JEſu Chriſti (quam ipſi inter hiſtorias apocryphas numerarent) tollant, & opprimant: poſſe ſe luculentum & certum ejus rei teſtimonium dicere, utpote qui primis hoc ſuper argumento habitis conſultationibus interfuiſſet. Re vera (verba erant Eccleſiaſtici) Authores hujus doctrinæ, quæ nunc Janſeniſmus appellatur, pluribus abhinc annis Burgofonte, loco Pariſiis vicino, convenere, ubi ipſe quoque aderam. Sex huic conventiculo interfuere; ego eram ſeptimus. Unus duntaxat ex ſenis illis adhuc in vivis ſupereſt, ajebat, & eorum omnium nomina ac titulos recenſebat, ſcilicet (I. D. V.

„ D. H.) (C. I.) (P. C.) (P. C.) (A. A.)
„ (S. V.) „

Fillovius quidem, ut vides, cautione vel respectu forte intempestivo non nisi initiales literas de eorum nominibus, qui Burgofontano huic conventiculo adfuere, memoriæ prodidit. At Bayleus ex morali Practica (*c*) eruit, quibus ea, quæ desunt, suppleantur. (*d*) „ Ex certis, scribit ille, re-„ rum adjunctis ac notis, quæ istam (Fillo-„ vii) narrationem comitantur, & ex cer-„ torum librorum indole, qui ad præstanda „ pacta Burgofontana vulgati fuisse diceban-„ tur, omnes intulere, literis primi nominis „ I. D. V. D. H. designari Joannem de Verger „ de Hauranne Abbatem S. Cyrani, literis C. I. „ Cornelium Jansenium, Episcopum Ipren-„ sem: literis P. C. Philippum Cospean Nan-„ netensem (*), deinde Lexoviensem Epi-„ scopum (**): literis P. C. Petrum Camu-„ sium Episcopum Bellicensem (***): literis „ A. A. Antonium Arnaldum; (sed Bayleum in hoc errasse postea videbimus) „ deni-„ que literis S. V. denotari Simonem Vigo-„ rium majoris Consilii Senatorem (****). Redeamus ad narrationem Fillovianam. „ Subinde, qui primo loco nominatus est, „ congregatis exposuit, tempus esse, ut vi-„ ri

(*c*) T. VIII. pag. 430.

(*d*) Dictionarium D. Bayle Verbo: Antoine Arnaud.

(*) De Nantes. (**) De Lisieux. (***) De Bellay.

(****) Conseiller au grand Conseil.

„ ri ſapientes, & pleno doctrinæ lumine col-
„ luſtrati populis errorem eximant, & ex
„ tenebris, quibus veluti ſepulti hucusque
„ hæſerint, extrahant; hunc in finem oporte-
„ re, ut, qui neceſſaria doctrina, & dotibus ad
„ grande hoc negotium opportunis pollerent,
„ manum admoveant operi, & potentiam
„ DEI longe aliam oſtendant, quam ad hanc
„ ætatem uſque oculis hominum exhibita
„ fuiſſet; cumque agnoſcerent ipſi, argumen-
„ tum veræ fidei eſſe unum duntaxat DEum,
„ qui de creaturis ſuis ſtatueret, quidquid
„ ipſi collibitum eſſet; ſeligeret hos, & æter-
„ næ felicitati deſtinaret, quos vellet; illis
„ pro jure & arbitratu ſuo æternos crucia-
„ tus decerneret, quin iſti de tam acerba
„ in ſe ſententia unquam expoſtulare, aut
„ querelam movere poſſint, utpote æternæ
„ mortis rei, eoquod ob prævaricationem
„ primi parentis, corrupta & ipſi maſſa in-
„ voluti eſſent; ut ad præfixum hunc ſibi
„ ſcopum pervenirent, omnino neceſſarium
„ eſſe iisdem populis obtenſum oculis velum
„ auferre, ſuasque inſtitutiones exordiri ab
„ antiquatione myſteriorum, quorum fides
„ eſſet inutilis, & ſolum credulitati homi-
„ num illuderet; præcipue vero illius de In-
„ carnatione Domini, quæ eſſet veluti baſis
„ ac fundamentum reliquorum omnium.
„ Nam cui bono, inquiebat, aliquis Jeſus
„ Chriſtus natus & mortuus ſit pro homi-
„ nibus, quorum ſalus a ſola gratia pendet,

„ quam DEus largitur hominibus, quæque „ sola est efficax, & ipsorum bonam, si adsit, malamve, si desit, sortem pro æternitate operatur?

„ Qui secundo loco sententiam dixit, „ ejusdem mentis fuit, pluraque adjecit, „ quibus propositionem, qua prior animi sui „ sensa explicaverat, amplificavit, & iis exornavit consecutionibus, quas ex doctrinæ „ hujus fundamentis, ac principiis inferebat.

„ Tertius, quem eo consilio ad hoc „ Conciliabulum suum advocaverant, ut ad „ ineundam secum tractandi istius negotii „ societatem inducerent, quique in legendis „ S. Augustini operibus summum studium „ posuerat, ejusque doctrina nitebatur, nihil aliud reposuit, quam fatuos esse, qui „ hæc & similia proferrent, & in consultationem adducerent, iisque authoritatem „ in regno conciliare vellent, adeo ab istiusmodi novitatibus alieno: quod ad se attineret, nolle se in negotii hujus partem venire.

„ Tres reliqui perspicue docebant, modum ac viam, quam priores duo aggrediendam, & tenendam esse suaderent, „ abolendi statim Evangelii, & impugnandi „ mysteriorum, atque inter alia Dominicæ „ incarnationis fidem, æque plenam periculi fore, ac parum utilem: arborem dejici, & prosterni non posse, nisi erutis prius, „ & amputatis quibusdam radicibus, quæ

eam

„ eam ſolo affigerent, roburque ac ſoliditatem impertirentur: ad executionem cœpti „ conſilii non expedire, ut ſtatim & ſe & „ illud proderent; ſed adhibendos alios mo- „ dos, eoſque ſpecioſiores, ſeſe hominum „ inſinuandi animis; vias tentandas magis „ plauſibiles, perficiendi denique grandis hu- „ jus operis, & promulgandæ graviſſimæ „ veritatis, cui ferendæ nondum omnes po- „ puli pares eſſent: doctos, & indoctos pri- „ mis ſeſe oppoſituros conatibus, novam „ doctrinam proclamaturos tanquam impiam, „ eamque denuntiaturos Magiſtratibus, qui „ obſtrepere, & de illa acerbiſſimo examini „ ſubjecta, per carceres, cruciatus, & ſup- „ plicia quæſtionem habere poſſent.

„ Politicæ hæ rationes cum & iis pro- „ barentur, quorum propoſito adverſaban- „ tur, in eam ivere ſententiam, mollioribus „ viis incedendum eſſe, quibus tandem pro- „ poſitam ſibi metam, deſtruendi Evangelii „ attingerent, quin adverteretur, quo ſua „ conſilia ſpectarent: nec jam ipſa myſteria „ aperta vi aggredi, ſed fidem, quæ hucuſ- „ que in Catholicorum animis viguiſſet, cal- „ lide, & actis veluti cuniculis ſubruere con- „ ſtituerunt.

„ Itaque decretum inprimis eſt, duo „ Sacramenta, ab adultis frequentari ſolita, „ Pœnitentiæ nimirum, & Euchariſtiæ impu- „ gnare, & tollere. Apertam ad id viam „ fore, ſi doctrina ac cura ſua fideles ab il-

„ lorum usu averterent; non quidem ita, „ ut aperte declararent, nolle se, ea minus „ frequentari: sed usum ita difficilem effi- „ cerent, & tot conditionibus, quæ cum „ hac ætate, & hominum vivendi ratione „ conciliari non possint, adstrictum exhibe- „ rent, ut fideles hæc Sacramenta, ceu ob- „ septo sibi omni ad ea aditu, missa face- „ rent, atque adeo per extinctum eorum „ usum, qui tam bello obtentu ac specie „ niteretur, postea de iis fides quoque ex- „ tingueretur.

„ Statutum quoque ibidem fuit, gra- „ tiam ad tam altum gradum evehere, ut „ ipsa una & sola operetur omnia; inficiari „ vero eam, quæ solum sufficiens esset: „ evertere libertatem humani arbitrii, eique „ necessitatem imponere cedendi gratiæ vi- „ ctrici: palam docere, Dominum JEsum „ Christum non pro omnibus hominibus „ mortem obiisse; atque hæc eo consilio, ut „ præveniantur & præparentur animi, ac post- „ quam falsis persuasionibus capti, doctrinam „ hanc amplexi fuerint, eæ ex illa consecutio- „ nes efficiantur, quibus facile Evangelium, fi- „ dei mysteria, ac Sacramenta everti possint. „ Ita enim acute arguebant: si quando in il- „ lorum, qui nos audient, aut libros no- „ stros de his argumentis edendos legent, „ animos hæc dogmata imprimere possumus, „ fieri non poterit, ut in priori sua fide „ firmi ac stabiles persistant, nihilque am- „ plius facesset negotii, iisdem persuadere, „ opus humanæ redemptionis esse supposi-

titi-

„ titium, eo quod cuncta non nisi a sola
„ gratia efficace pendeant, cui resisti neque-
„ at; alias vero, quicunque tandem ad im-
„ plenda DEI mandata conatus exerantur,
„ eorum tamen aliqua servatu sint impossi-
„ bilia, imo gratia desit, qua fiant possibilia.
„ Ad quid ergo Redemptor aliquis? ad quid
„ Sacramenta? ad quid omnia illa consilia Evan-
„ gelica? quidquid agatur a nobis, salvabi-
„ mur, aut damnabimur, prout DEO placuerit.

„ Verum cum conscientiarum directo-
„ res, & moderatores (differebat eorum
„ unus) non tam facile, & æque circum-
„ veniri possint, ac Catholici quidam debi-
„ lis ac simplicis animi; cumque hi ipsi,
„ quando ejusmodi dogmata audient, ad
„ eosdem forte directores, qui objectos
„ hos laqueos & nodos dissolvant, perfugi-
„ um habituri sint; plane necesse est, ut &
„ hoc incommodum præcaveatur. Mox au-
„ tem necessariæ illi cautionis adhibendæ
„ negotium in se suscepit congregatorum
„ alter & opportunum se remedium allatu-
„ rum pollicitus est, quod in eo positum es-
„ set, ut ad tollendam, vel certe inminu-
„ endam directorum conscientiæ existima-
„ tionem & authoritatem, eorum directio-
„ nem exhiberet, solius lucri proprii stu-
„ diosam, seu totaliter interessatam.

„ Sed non minus advertit etiam ipsos
„ Capitis Ecclesiæ oppugnandi necessitas;
„ quamobrem, quia Romanus Pontifex in re-
bus

„ bus ac controverfiis fidei adiri folet, ut
„ tanquam fupremus, & ob promiffum fibi
„ S. Spiritus præfidium, Judex falli nefcius,
„ fententiam ferat, ftatuerunt in hoc Con-
„ ciliabulo, adverfus Monarchicum Ecclefiæ
„ ftatum omnia confilia, atque operam con-
„ vertere, & ut hunc evertant, Ariftocra-
„ ticum introducere; quo aliquando ftabili-
„ to, fubin omnis Ecclefiæ poteftas facile
„ profligari poffet. Quod ad Pontificis im-
„ munitatem ab errandi periculo fpectat,
„ placuit eidem libris ac libellis bellum in-
„ ferre; cumque uno mox impetu atque
„ affultu expugnari nequeat, eam folis Oecu-
„ menicis Conciliis tribuere, ut fi Pontifex
„ hanc dogmatum novitatem anathemate
„ percufferit, femper reclamari, atque ad
„ Concilii tribunal provocari poffit, cui ta-
„ men non magis, quam Pontifici, & Evan-
„ gelio obtemparaturi effent.

„ Porro omnes ex Congregatis (fi illum
„ excipias, qui mentem fuam aperire no-
„ luit, eorumque confilia infaniæ arguit,
„ quin tamen contra ipforum machinatio-
„ nem moliri auderet aliquid, eamque de-
„ nuntiaret tribunalibus, pro eo, ac face-
„ re poterat, ut monftrum hoc in cunis
„ fuffocaretur) omnes unanimi fuffragio
„ cenfuerunt, utendum effe calamis, ac li-
„ bros in lucem edendos, quibus prima hæc
„ principia firmarentur, utpote quæ primi
„ duntaxat aditus ac viæ effent, quibus ad

„ ulti-

„ ultimum suum, quem tam cito exprome-
„ re, atque edere non audebant, scopum
„ seu *Deismum* rem perducerent.

„ Et quoniam nullus ex omnibus Ec-
„ clesiæ Doctoribus fuit, præter S. Augusti-
„ num, qui tantum indulserit ingenio, aut
„ cujus verbis ac locis male explicatis, in
„ rem suam opportunius quis abuti possit,
„ quodque eo usi quoque sint Calvinistæ;
„ sancitum fuit, ut sese omnes doctrinæ S.
„ Augustini defensores dicerent; sic ipsius
„ authoritatem doctrinæ suæ novitati pro
„ velo, irretiendis imbecillibus animis pro
„ laqueo fore.

„ Denique ne in eodem simul tractan-
„ do argumento plures concurrerent, capi-
„ ta inter se & principia Doctrinæ suæ par-
„ titi sunt, quorum aliquod quisque se sta-
„ biliturum spondebat. Atque hæc con-
„ ventio non solum Jansenii libro sed & ali-
„ is ex ea occasione in lucem editis, in qui-
„ bus de indicatis superius capitibus agebà-
„ tur, ansam præbuit, quemadmodum do-
„ cti advertent facile, quin necesse sit, hoc lo-
„ co singillatim ad peculiaria descendere.

„ Postremus liber, qui secundum la-
„ tos in hoc Conciliabulo Canones Parisiis
„ prodiit, est ille de duobus capitibus, per
„ quem statum Monarchicum Ecclesiæ ever-
„ tere, aliumque ab eo penitus diversum
„ constituere cogitabant. Quem tamen ip-
„ sum per alium rursus scriptorem destru-

„ xissent,

„ xissent, nisi in illam ipsam, cui insidia-
„ bantur, potestatem summo vigore prædi-
„ tam incurrissent, quæ hoc opus iniquitatis,
„ quo per multiplicationem capitum Eccle-
„ siæ Monarchiam abolere volebant, penitus
„ contudit & obtrivit.

„ Ecce, quo pacto hæc conjuratio con-
„ flata fuerit, sermonem prosequebatur Ec-
„ clesiasticus. Revera conventus hic, in
„ quo ea fabricata est, & cui ipse quidem
„ mala mea sorte interfui, at deinde faven-
„ te DEO nuntium remisi, non nisi contra
„ sacratissimam personam JEsu Christi con-
„ venticulum fuit, illi simile, quod a Pro-
„ pheta prænunciatum est: *Convenerunt in*
„ *unum adversus Dominum, & adversus*
„ *Christum ejus.* Ab eo tempore nova hæc
„ secta nomen sibi sumpsit *Jansenistarum*,
„ nomen duntaxat cortice tenus, & in spe-
„ ciem; vera autem & propria illis deno-
„ minatio est *Deistarum*, cum arcana ipso-
„ rum intentio ac finis sit, inducere solam
„ fidem unius DEI, sine Evangelio, sine Re-
„ demptore, & abrogare sacramentum Ba-
„ ptismi, utpote inutile ob reprobationem
„ positivam, cui ex illorum mente, massa
„ hominum per peccatum originale corrupta
„ obnoxia est, & ex hac ipsa corruptione
„ DEus obtinet jus damnandi eos, quos ad
„ mortem æternam prædestinavit. „

§. I.

§. II.

Argumenta, quibus veritas hujus conventiculi & tempus, quo celebratum est, ostenditur.

Si legitima refutandi ratio in acerbis declamationibus sita esset, nemo Jansenistis accuratius, solidiusque hanc narrationem refutasset. Ab eo tempore, ex quo ea primam lucem aspexit, ad nostram usque ætatem scriptores factionis, Paschalis, Gerberonius, Episcopus (*) Montis Pessulani, auctor Commentariorum (**) Fosseanorum, Novellista Ecclesiasticus, aliique acriter inter se decertare visi sunt, quinam eorum pinguioribus convitiis & relationem, & ejus authorem oneraret. Arnaldus, qui in hoc scribendi genere & convitiandi modo præ reliquis eminet, *in sua diabolicæ de Burgofonte fabula refutatione* (*e*) hæc habet: *Libellus hic, qui imaginarium istud colloquium refert, nonnisi insignis calumniatoris, qui mentiendi imperitus artifex nesciebat conciliare tempora, opus est, ac supplicium potius, quam fidem meretur.* At longe alia illorum mens erat, & judicium, quibus Doctor hic summam venerationem debebat. Reginæ matris Ludovici Magni jussu, Fil-

(*e*) Moralis Practicæ Tom. VIII. pag. 382.

(*) De Montpellier, (**) Dufossè.

lovius *Narrationem* suam *Juridicam* prelo commiserat. Absolutis typis Eadem hunc illi honorem habuit, ut peculiari epistolâ 19 Martii 1654 data, sua ipsi de illo sensa in hæc verba significaret: *Has, quas ad te scribo, literas testes tibi esse cupio, quam ego tuum, quod in hoc negotio professus es, studium probem, ac ratum habeam.* Itaque Regina Fillovium plane pro *insigni calumniatore* non habuit. Deinde magnæ Fillovii necessitudines cum iis, qui in curia Romana, ac Parisina plurimum & authoritate, & religionis studio valebant, præclarum de ejusdem meritis, probitate, ardore pro Ecclesia, & regni statu, testimonium, ac præjudicium sunt, eumque apud prudentes ab omni suspicione absolvent, historiam Conventus Burgofontani, qualis ipsi ab Ecclesiastico recensita est, suis additamentis corrupisse. Siquæ igitur in hac narratione verborum præstigiæ ac commenta sunt, eæ certe neutiquam *Narrationis juridicæ* authori adscribi poterunt, ac quod ad fidem scribentis pertinet, narratio ipsa omnino fidelis, ac sincera censenda est.

Num vero hæc turpia commenta viro illi Ecclesiastico, ex cujus ore Fillovius rem omnem excepit, tribuenda sunt? Ut certi quidpiam hac in causa statui possit, attento oculo legatur narratio. Et quosnam illa in Catholici lectoris animo motus ciet? Initio

qui-

quidem ſummo horrore corripitur, nec eam in animum cogitationem admittere audet, eſſe tam prava voluntate, atque corrupto intellectu homines, qui ſibi perſuadeant, religionem Chriſtianam eſſe *fabulam*, hiſtoriam de Incarnatione eſſe *apocrypham*, *Deiſmum* eſſe ſolam religionem veram; ac quod ex eo conſequitur, conſilium ceperint, jacto ſupra ruinam religionis JEſu Chriſti fundamento Deiſmum conſtruendi. Creſcet id cogitandi difficultas ex eo, quod ad hoc uſque tempus Hæreſiarchæ, cujusmodi erant Calvinus ac Lutherus, reipſa quidem ſtatuerint principia, quæ ad *Deiſmum* ducunt, & *Deiſtas* faciunt, veritati tamen religionis Chriſtianæ, ejusque fundamento nunquam refragati fuerint. Certe nunquam illi directe id ſpectabant, ut *Deiſmum* in regna ac provincias inveherent. At hoc loco omnia conſilia directiſſime & unice eo referuntur, ut mundus Deiſmo inficiatur. Hæc legenti, ſane portento ſimilia, atque omnem humanam fidem ſuperare videntur. Verum ſi lectionem proſequatur, eamque ad finem perducat, animi ſic comparati horrorem excipiet grandis admiratio, cum videt, Narrationis juridicæ ſcriptorem ante centum & amplius annos ea omnia jam conſignaſſe literis, quæcunque ab eo tempore ad præſens uſque Janſeniſtæ contra Eccleſiam machinari, & agere auſi ſunt, atque in ea ita ad minuta quæque adjuncta deſcendiſſe, ut

rerum potius gestarum historiam, quam destinationem gerendarum se legere putare possit. Et quibus amplioribus argumentis opus est, ut convictus omnino id secum constituat, Burgofontanos *Deistas* voluntate potuisse esse, ac intellectu tam perverso, ut systema quoddam formarent, ad quod exequendum tot improbæ mentis, ac profligatæ conscientiæ homines per tot libros, qui data opera ad stabiendum directe *Deismum* conscripti sunt, tam ardenti studio collaborare videmus?

Atque hic ultra, veluti ex natura sua, se offert hæc consideratio: aut historia (*g*) de Consilio Burgofonte inito est verissima; aut ille, qui eam commentus est, vatidico spiritu futura prævidit: medium quidpiam inter hæc duo non est. At Jansenistæ illum vatem fuisse non agnoscent. Restat igitur, ut vere, ac sincera fide Fillovio rem omnem, ut gesta est, exposuerit Ecclesiasticus, cujus præsens ipse testis fuisset; neque ob aliud pro

(*f*) Traditio in Carthusia Burgofontana est, ex eorum, qui anno 1621 ibi convenerant, instinctu plures religiosos, qui tum illam incolebant, tam radicatas, & noxias animi opiniones imbibisse, ut eosdem anno 1626 in alia dispergi cœnobia, novosque omnino in domum inquilinos induci oportuerit. Imo sunt, qui affirment, rem hanc in Tabulario hujus Carthusiæ literis consignatam servari.

pro insigni calumniatore proclamatus fuerit, quam quod abominandam factionis cujusdam molitionem detexerit, cujus summopere intererat, eandem densissimis tenebris involutam teneri.

Idem Fillovius ad narrationis suæ juridicæ calcem aliquid plus & majus, quam ut inter conjecturas duntaxat locum habeat, profert in medium, & ex Jansenii ad Sancyranum Epistolis probat 1. conspirationem quandam inter illos contra Religionem fuisse: 2. existimasse ambos hos nascentis sectæ Antesignanos, necessarium esse, ut ad mutuum inter se colloquium venirent: 3. eos reipsa convenisse, & collocutos fuisse, 4. nonneminem illorum, qui conventiculo interfuere, mutasse sententiam, id, quod ceteris vehementer ea defectione commotis magnam perturbationem attulisset. En! quomodo ex commemoratis Epistolis, quas Previllius (*) in lucem edidit, & quarum autographa in Collegio Ludovici M. Parisiis deposita sunt, sua ille argumenta ac probationes eruat.

I. *Conspiratio fuit contra religionem inter Sancyranum & Jansenium, qui censent necessarium esse, alios quosdam sibi adjungere.*

„Conjurati hi (ait Fillovius) cum non „id intenderent, ut vera religionis principia „stabilirent, sed ea, quæ vera fides in hunc „mundum intulit, destruerent, & Ecclesiam,

 „atque

(*) De Preville.

„atque Evangelium oppugnarent, consilia sua „tamdiu celare volebant, dum plures alios „in partes suas pertraxissent. Apparet hoc ex Epistola 16, in qua Jansenius in hæc verba scribit: *Nemini uni fateri audeo, quinam mei secundum principia S. Augustini de multis ætatis nostræ opinionibus, & singillatim de illis, quæ ad materiam de gratia & prædestinatione pertinent, sensus sint, donec omnia maturescant, reique opportune agendæ tempus accesserit; metuo enim, ne Romæ idem mihi contingat, „quod aliis.* „En! satis clare indicatum Dei„starum consilium, quemadmodum observa„vit vir ille Ecclesiasticus, qui conventui præ„sens adfuit, & de quo C. 2. locutus sum. „Nam Jansenii & aliorum una eademque sen„tentia erat, DEum largiri gratiam, cui vo„luerit; prædestinare, quem voluerit; sal„vare, aut damnare, quem voluerit; atque „hinc omnia Sacramenta esse inutilia. At „ignis Romanus expiatorius iis imperavit si„lentium, atque impediit, ne tam cito erro„res suos palam facerent.

„Declarat quoque Jansenius prope finem „Epistolæ 23, comprobare se consilium, quod „Solion (fictorum Sancyrani nominum quod„dam est) dedisset, nimirum negotium hoc „confici non posse, nisi plures in societatem „operis vocarentur, cum Italia eidem favere „nequeat. *Tandem* (sunt verba epistolæ) *Tandem aliquando desperata via transalpina, con„fessus est, Solion esse virum prudentem, eoquod*

credere

„*credere incipiat*, *negotium istud finiri non* „*posse*, *nisi conspiratione multorum.* Postre„ma hæc verba plane ostendunt, de conjura„tione agi, non de negotio, quod religioni „utile sit *conspiratione multorum.*

„In Epistola 20 promittit Jansenius, se „Sancyrani obtemperaturum consilio, neque „ideam suam de Pilmot (libro suo) in lucem „emissurum. *Obsequar accurate* (scribit Jan„senius) *consilio tuo de negotio Pilmot*, *hoc* „*est*, *de sacro negotio*, *nec de hac charta ad Epi*„*scopum vel verbum faciam*: *& lætor*, *rem* „*tibi curæ esse*, *nec nisi generales quasdam* „*præparationes a te adornari*; *nam & hic* „*negotium longe adhuc a maturitate abest.*

„An non hic machinationes se produnt „contra religionem conspirantium? sed adhuc „magis id elucet ex Epistol. 21 ad Abbatem „Sancyranum, in qua hæc Jansenius: *Quod* „*ad cetera negotia attinet*, *gaudeo*, *quod illos* „*tibi ac sacro negotio conciliare*, *atque for*„*mare feliciter cœperis*, *qui fulciendo ac pro*„*movendo sacro negotio apti sunt. Probe enim* „*intelligo*, *eam consociationem non minus*, „*quam summam in moderando negotio pru*„*dentiam necessariam esse.*

„In Epistolâ 23 ratum habet, quod San„cyranus ideam operis sui, quod semper „*Pilmot* appellat, non præmatura festina„tione præposito Generali Oratorii, quem „vocabulo *Semir* designat, aperuerit: *Pla*„*cet* (sunt iterum verba Epistolæ) *quod Cæ*-

 „*lias*

„ *lias* (Sancyranus) *nullam apud Semiv de*
„ *negotio Pilmot mentionem fecerit; non-*
„ *dum enim res habent maturitatem suam,*
„ *quamvis eæ quodammodo meliores progressus*
„ *nactæ sint, ac mihi ipsus polliceri ausus sim.*
„ *Nam Sulpitius* (Jansenius) *ait, putare se,*
„ *quod aliquantum plus lucis sibi affulgeat.*

„ In Epistola 5 laudat Sancyrani consilium, quod dederat, ne quid efferretur foras, sed ut omnia fideli silentio pressa, arcana haberentur. *In hac ipsa materia* (scribit) *sentio verum esse, quod sæpe dixeras, sermonem bonum non profanandum esse, sed usurpandum id quod proverbium ait: Secretum meum mihi, secretum meum mihi.*

II. *Jansenius & Sancyranus judicant; conventu & mutuo colloquio opus esse.*

„ Quod ad Conventum Burgofontanum spectat, cui Jansenius cum Sancyrano & aliis interfuit, hac de re argumenta quædam illius Epistolæ suppeditant. Apparet ex iis, Jansenium & Sancyranum convenisse sæpius, & sua inter se consilia communicasse: illum venisse Parisios, & cum hoc atque aliis de communi proposito ac scopo egisse; de hoc autem Burgofontano Conventu jam a multo tempore fuisse cogitatum, satis aperte significat Epistola 13, quæ 14 Oct. 1620 data hæc habet: *Constitui iterum hanc hyemem ita transigere, ut per solas tibi literas loquar, quæ suppleant intermissum hactenus*

„ *col-*

„ *colloquium, de quo tamen faciendo ab aliquot* „ *jam annis inter nos agitur.*

III. *Jansenius, Sancyranus, & alii intra 5 Mart. & 4 Nov. 1621 convenere.*

„ Epistola 5 Mart. 1621 num. 16 osten„ dit : eos tum nondum convenisse ; at quæ „ 4 Nov. 1621 data est, probat, mutuo „ collocutos fuisse, agitque de dolore, quem „ mutuus a se invicem discessus attulisset ; his „ autem verbis utitur : *Lacrymæ tuæ, quas* „ *meus tibi discessus ac profectio expressit, tan*„ *tum in asperam meam & frigidam indolem* „ *valuerunt, ut & ego imperare dolori, & ab* „ *iis mihi temperare non potuerim.* Hæc ipsa „ epistola docet etiam, eos post illud collo„ quium altero iterum congressu capita con„ tulisse. Epistola 19 Novembr. 1621 scripta „ Sancyrano significat, melius jam se ha„ bere post languorem capitis, ac tussim, „ quam ex peracto cum Sancyrano itinere re„ tulisset. . . .

„ Verum, quæ Conventum Burgofon„ tanum, quem *cap.* 2 hujus narrationis com„ memoravi, extra omnem controversiam „ ponit, & simul tum suscepta in eo consilia, „ tum conflata non solum Jansenii & Sancy„ rani, sed & aliorum pacta mutua, quæ no„ bilis ille Ecclesiasticus Fillovio detexit, in „ plena luce collocat, est epistola 26 Febr. „ 1622 data, qua Jansenius Sancyranum hor„ tatur, ne sacras quasdam virgines dirigen„ di munus admittat, idque eo magis, quo

„ minus illud cum magno negotio conciliari „ possit; quibus subjungit: *Condixisti jam aliquando ad agendam hanc causam, nec poteris a te alienos reddere, quibus facti a te promissi vinculo devinctus es. Quamobrem obsecro, ne nos in negotio destituas, cujus felicia quædam jam initia vidisti, & pro quo exequendo fidem tuam obligasti.* „ Hæc fidei ob- „ ligatio procul dubio in Conventu Burgofon- „ tano accepta, & reddita est.

IV. *Non nemo eorum, qui conventiculo intererant, mutavit animum, quæ res ceteros magnopere conturbavit.*

„ Ex Epistola 24 Febr. 1623 data conjici „ potest, aliquem conjuratorum a partibus fa- „ ctionis desciisse, & hanc ob causam vo- „ luisse Jansenium, ut novus conventus coge- „ retur. En Jansenii epistolæ verba: *Ad eam consilii mutationem colloquium hoc mihi videtur omnino necessarium; nam eo omnia referenda sunt. Judico id verissimum, omnes quærere, quæ sua sunt, ac paucos esse, qui ea, qua deberent, animi firmitate hoc negotium tractaturi sint.* „ Non dubito, quin „ mutatio, de qua hæc epistola loquitur, re- „ spiciat virum illum Ecclesiasticum, quem „ *cap.* 2 hujus narrationis a factione desci- „ visse jam diximus. Conjectura hæc non „ duntaxat est mea, sed & Previllii, qui Jan- „ senii epistolas juris publici fecit; nam sub „ finem hujus ipsius epistolæ, quæ est num. „ 47, dum hæc verba explicatione quadam il-

„ lustrare

„ lustrare vult (qua quidem in re eo majorem „ difficultatem experitur, quo minus illi quidpiam de Burgofontano conciliabulo innotuerat) hæc subjicit : *Divinare non potui, quæ „ agitati inter Jansenium & Sancyranum con„ silii mutatio fuerit ; cum eo omnia referen„ da esse scribat, oportuit rem summi momen„ ti fuisse, & aliquem ex eorum factione mu„ tasse animum, qui probabiliter religioni si„ bi duxerit, sinere sese tam perverso nego„ tio implicari.*

„ Jansenius in sua epistola 4 Mart. 1623 „ data, iterum de hac consilii mutatione lo„ quitur his verbis : *Mutatio consilii meretur „ utique colloquium, ut sciamus, quem in „ scopum nos collineare oporteat.* Atque hæc „ suscipiendi Peronam itineris Jansenio causa „ erat, ut cum Sancyrano colloqueretur, „ quemadmodum ex his epistolæ 49 verbis „ patet : *Vigesima nona hujus mensis Aprilis „ ero sub vesperum Peronæ, ut sub mensem „ Majum Galliæ pedem inferre possim.* Veri„ simile etiam est, Jansenium & Sancyranum „ tum sibi invicem collocutos fuisse, quem„ admodum ex epistola 51 colligitur.

§. III.

Solutio difficultatum, quas Jansenistæ objecere.

Nascens Jansenismus cum infamia rediisset in tenebras, e quibus vix tum emergere cœperat,

perat, si conventiculum Burgofontanum vulgo tam certum, ac erat, existimatum fuisset. Necessum igitur erat, ut sectæ capita orto inde incommodo quam citissime occurrerent. Sed en solidissimum sese defendendi modum! Fillovius eos, qui huic colloquio interfuerant, non nisi initialibus nominum literis, & quintum literis A.A. indicavit. Dubium jam est, an duplex hæc litera A.A. Antonium Arnaldum, an illius fratrem natu majorem Arnaldum d' Andilly denotet. Et in hoc tota difficultas sita est; nam Jansenistæ omni vi ac ope contendunt, gemino A.A. Antonium Arnaldum designatum fuisse. At quid tanti illorum interest, ut hoc tam acriter contendant? Eorum Antagonistæ Arnaldum d'Andilly substituunt, atque hunc duplici litera A.A. significari, evincere conantur. Ex quo autem id fundamento?

Primo quidem aspectu omnis difficultatis hujus discussio omitti posse videtur; nam quid ex eo, quod divinari non possit, quemnam Fillovius geminis illis literis denotare voluerit, efficeretur denique? Etsi nomen unius ex iis, qui colloquio adfuere, nesciremus, veritas tamen de Conventu Burgofontano inconcussa & firma consisteret. Itaque otiosa ejusmodi & inepta discussione supersederi possit. At Jansenistæ tantum de geminis his literis tumultum excitarunt, & tanta, præsertim Doctor Arnaldus, subtilitate natam ex iis difficultatem exaggeravit, ut res omnino postulet

ſtulet hoc loco oſtendi, quem duplex iſtud A indicet, & quem non indicet.

Doctor Arnaldus itaque, ut oppoſitionem ſuam contra veritatem Burgofontani conciliabuli ex duplici litera A. ſumptam ad quandam ſoliditatis ſpeciem effingeret, rem in hunc modum aggreſſus eſt. Contendit ad hoc, ut Burgofontanum colloquium (*b*) *pro infelici fructu diabolicæ malitiæ*, *& fabula ſtultiſſima*, *peſſimeque*, *ſi unquam ulla*, *concinnata* habeatur, ſatis argumenti eſſe, quod Fillovius ſe, non fratrem ſuum duabus literis A.A. deſignare voluerit. Hic enimvero preſſe oportet ipſius veſtigiis inſiſtere; nam licet bona illi fides deſit, acumen tamen ingenii non deeſt.

In ſecunda ſua epiſtola ad Ducem ac Parem Franciæ ex ſuo unius ingenio fingit, & aſſerit, eos, qui conventui Burgofontano interfuiſſe accuſantur, fuiſſe ſex Theologos: tum omnes ſex nominatim appellat: poſtea eos callide conſpectui velut ſubtrahit, & de nullo alio, niſi de ſelpſo loquitur, acſi a Fillovio dictus fuiſſet totius cœtus caput, & anima: progreditur dein ulterius, ſibique ſoli, quidquid in illo ſyſtemate odioſum eſt, ipſe imponit; mox non ſecus, acſi ab aliis id omne ſibi uni tribueretur, de facta injuria queritur: *Mihi*, inquit, (*i*) *inter hos Theologos honorificum locum aſſignant*, *me primis literis mei nominis ac cognominis indicant.* Ex-

(*h*) Moralis Practicæ T. VIII. pag. 511.

(*i*) pag. 112.

Expostulat quoque, quod a Fillovio repræsentetur (*k*) *tanquam Deista, qui a 30 annis in omnium Mysteriorum Christianæ religionis ruinam conspiraverit - - - qui hunc in finem* (*l*) *impium laborem impugnandi Sacramenta, Pœnitentiæ & Eucharistiæ sibi sumpserit - - - qui librum de frequenti Communione* (*m*) *ad hujus systematis leges ac normam conscripserit.* Denique, quoniam narratio Juridica affirmat, anno 1654, quo illa prodiit, ex senis Deistis Burgofontanis non nisi illum superesse, cujus nomen initialibus literis A.A. exprimitur, Doctor Arnaldus hanc quoque circumstantiam arripit, ut ex ea extundat, a Fillovio gemino A.A. non alium, quam *Antonium Arnaldum* (*n*) *Doctorem Sorbonæ* designatum fuisse, *utpote illum ex senis, qui etiamnum superstes in vivis ageret.*

Qui Conventum Burgofontanum non aliunde, quam ex ea, quam Arnaldus loco citato exhibet, narratione cognitum haberet, facile crederet, Arnaldum a Fillovio Cœtus illius caput creatum fuisse: *Locum honorificum mihi assignant*; non esse in narratione Juridica sermonem, nisi de hoc Doctore: *Repræsentor in ea tanquam Deista*; Fillovium tantum loqui de curis & laboribus Arnaldi, quos ad exequendum Cœtus illius consilium suscepisset; *depingitur meus liber de frequenti*

(*K*) ibid. pag. 243. (*l*) ibid. pag. 112.
(*m*) ibid. (*n*) ibid. pag. 113.

ti communione tanquam secundum hoc systema conscriptus; verbo; vix non arbitrari quis posset, lectoris animum a Fillovio non occupari, nisi rebus solius Arnaldi, tanquam in hoc conventu actoris principis: & tamen Fillovius in sua *narratione Juridica* non nisi semel Arnaldum nominat, & de libro ipsius, qui de frequente communione est, obiter duntaxat, & quasi per transennam, nec nisi rarissime mentionem facit.

At quæres, quid ergo intendit Arnaldus, dum mundo persuadere vult, se, & non fratrem suum per duplex illud A fuisse designatum? Qua mente & consilio omnem systematis Burgofontani invidiam amoliri ab aliis, & in se unum derivare manifesta affectatione conatur? En consilii scopum! Arnaldus conventui non interfuit, nec etiam interesse potuit; puer admodum, & ineunte primum tum ætate erat, ut ipsemet solide probat; quippe qui anno 1612 natus, A. 1621 nonnisi novem ætatis annos numerabat. Jam vero, si conventui non interfuit, omne id, quod sibi a Fillovio tribui, versuta subtilitate innuit, nullo fundamento, aut veritatis specie nititur: ergo colloquium Burgofontanum non est habendum, nisi pro *stultissima fabula, pessimeque, si unquam ulla, concinnata.* Hoc totum est, quod Arnaldus ex veteratoria hac sua argumentatione conficere affectat. Et vero fateri oportet, ex sen-

tentia non nihil hanc illi subdlem astutiam successisse, atque illud effecisse, ut ab ejus rei cura distraherentur animi, Catholici vero impedirentur, ne ex infami Jansenismi origine omne illud emolumentum caperent, quod inde consequi potuissent.

Certum igitur, & exploratum est, Antonium Arnaldum habito Burgofonte colloquio præsentem non fuisse: at certum itidem est, Fillovii mentem non fuisse, illum duabus literis A.A. denotandi. Atque de hoc Fillovius optima fide Arnaldum ab Authore libri (o): *Portus Regius contra SS. Sacramentum cum Geneva colludens*, edoceri voluit. En verba ipsa Authoris: *fallitur* (Antonius Arnaldus) *cum credit, bis literis A.A. designari Antonium Arnaldum: nomine & verbis Authoris narrationis Juridicæ ipsi certum, testatumque esse volo, alium iis literis indicari, qui etiamnum inter vivos, & tam bonus Antonii Arnaldi amicus est, ut ab illo ignorari non possit.*

Quis ergo est iste alius A.A. qui Burgofonte adfuisse asseritur? Ut eum sine aberrationis periculo nomine suo compellem, hæ in eodem notæ, ac characteres conveniant, necesse est. 1. Sancyranus tanquam conventus Burgofontani Præses, non potuit ad hunc prudenter invitare alios, quam intimos amicos: ergo hunc A.A. oportuit esse amicum Sancy-rani

(o) pag. 15.

rani ; & quidem jam prius ; & ante tempus hujus conventus. 2. Huic amico debuerunt ſenſa Sancyrani in materia religionis arriſiſſe. 3. Debuit illum Sancyranus judicaſſe aptum, cui ſecretum tam horrendæ conjurationis committeretur. 4. Habilem quoque, & ea dexteritate ac ingenio, ut ad executionem ſyſtematis Burgofontani operam ſuam aliqua in re conferre poſſet ; ſecus enim hic A.A. inepte, & ſine cauſa ad hunc cœtum admiſſus fuiſſet. 5. Præterea eo nomine fuiſſe oportuit, ut illud duplici initiali litera A.A. deſignari potuerit. 6. anno 1621 eam ætatem attigiſſe, ut decenter in hoc Conventiculo comparere poſſet. Et 7 denique, ut anno 1654, quo narrationem ſuam juridicam Fillovius edidit, adhuc ſuperſtes inter vivos fuerit.

Hæc omnia & ſingula tam accurate in Arnaldo Andilio natu majore Doctoris Arnaldi fratre concurrunt, ut animo aſſequi non poſſemus, qua fronte Janſeniſtæ auſi fuerint inficiari, hunc eundem ipſum fuiſſe, quem Fillovius literis A.A. indicare voluerit, niſi id more ac modo ſuo feciſſe cogitaremus, quo omnia etiam compertiſſima impudenter pernegare ſolent.

Et inprimis Arnaldus Andilius fuit intimus Sancyrani amicus, ſique res hæc teſte indiget, ſiſtit ſe ipſe frater natu minor Doctor Arnaldus, cujus teſtimonium tantundem valet, quantum plurium aliorum. *Eſtne hoc*, ait

ille (p) *arcanum & mysterium aliquod?* (scilicet Andilium Abbatis Sancyrani amicum fuisse) *an non Andilius in omni sua vita gloriatus est, summa se necessitudine cum magno hoc servo DEI conjunctum fuisse? An non id palam professus est, cum ipsius* (Sancyrani) *epistolas pietatis documentis ac exemplis plenas Archiepiscopis, & Episcopis Galliæ nuncupavit? an non epistolam suam, qua iisdem hoc opus inscribit, auspicatur ab his verbis: Reverendissimi, ac Illustrissimi Domini! tam arctum amicitiæ vinculum, quo placuit DEO, me cum defuncto Domino Abbate Sancyrano connectere &c.* Ergo intimæ amicitiæ fœdere inter se devincti erant. Et quidem hæc illorum amicitia uno ante conventum Burgofontanum anno coaluit. Cum enim Andilius anno 1620 aulam regiam comitatus, Pictavis iter haberet, Sancyranus a sacra quadam virgine ad ejus alloquium adductus est; quo primo congressu sancita est ea amicitia, quæ cum vix sumpsisset initium, jam eodem momento omnibus suis numeris absoluta evaserat, adeo indole secum congruebant, & moribus; id, quod ex ipsius Sancyrani epistola ad Andilium 25 Septembr. 1620 data discimus, in qua stylo suo verborum pleno, rerum inani, hæc garrit: (q) *Ut ex me intelligas, ac comprehendas animo, quam eximius præter alio-*

(p) Moralis practicæ Tom. VIII pag. 494.

(q) Hæc epistola 25 Sept. data legitur in libro formæ IV, cujus inscriptio est: *Progressus Jansenismi exhibitus* D. *Cancellar. a Previllio.* Avenione apud Petr. Thomas 1655.

aliorum amicitiam sit noster amor, quodque cum omni vigore suo ac perfectione natus sit, non secus ac animæ, Angeli, aut verbi Divini instar, in uno momento &c. Equidem non parum impietatis in postremis his verbis se prodit; at de hoc modo hic non agitur: interim duo hi homines ab uno ante conciliabulum anno, seu anno 1620, intimi amici erant.

II. Andilius plene exploratam habuit novi sui amici mentem in materia religionis, eamque approbavit. Inter alias impias phrases, quibus Epistola anni 1620 referta est, Sancyranus, dum de religione loquitur, putavit, posse se ita animum suum nudare Andillyo, ut non dubitaverit scribere: *Religio non est aliud, quam confraternitas hominum, viventium & morientium simul.* Hoc solum perversæ doctrinæ specimen, quod sane prodire non potest, nisi ab animo penitus depravato, movere Andillyum debuerat, ut e vestigio hominem tam impium repudiaret. Tantum vero absuit, ut amicitiam illi renunciaret, ut etiam hanc in dies confirmaret magis, nec nisi mors Sancyrani dirimeret, quem (*) Lancellotus, & Fontanus (*r*) ultimis tabulis præcepisse testantur, ut cor suum traderetur Andillyo, hac tamen lege, ut in Portum Regium concedere, & ibi solus secum ha-

(*r*) Comment. Lancelloti Tom. I pag. 256, item Commentarii Fontani Tom. I pag. 258.

(*) De Lancelot, De Fontaine.

habitare vellet ; quam ille conditionem etiam subiit, & implevit.

III. Sancyranus Andillyum judicavit aptissimum esse, ut in conscientiam horrendi, quod meditabatur, operis admitteretur. Epistola anno 1620 data fidem facit, Sancyranum jam tum abditissimos animi sui sensus, & arcana ejusmodi, quæ coquebat consilia eidem aperuisse : *Quidquid tandem* (scribentis verba sunt) *acutorum & perspicacium in mundo ingeniorum est, nemo omnium, in negotii a nobis suscepti secreta penetrabit, præter eos, qui illius mysteriis initiati sunt : quæ quidem veluti in sanctis quibusdam orgiis, animos magis erga se invicem sui impotentes reddunt, ac illi sunt, qui rediguntur ad amentiam, vel vino rationem obruunt, aut lascivo amore insaniunt.* Ea, quæ adhuc in hoc opere exponemus, argumento erunt, ad quam sublimem gradum hæc sancta orgia, seu furores illorum, qui ex primis his Jansenismi coryphæis originem traxere, evecti fuerint.

IV. Sancyrano non videri non poterat, summi pro nascente factione momenti esse, ut Andillyus in partes suas pertraheretur. Valebat hic auctoritate quadam in aula : erat filius natu maximus in numerosissima familia, cujus ipse voluntatem & amorem exemplo suo conciliare Sancyrano poterat ; in quorum utroque multum efficacitatis situm erat ad promovendam executionem systematis, quemadmo-

admodum plus nimio eventus docuit. Et vero soli Andillyo Sancyranus apertum sibi in Portum Regium aditum in acceptis ferre debuit, utpote in quo Arnaldus advocatus, ipsius pater, summa florebat gratia, & per speciem administrandæ rei œconomicæ omnia poterat. Idem Andillyus in aula, quantum ingenio valebat & gratia, occurrebat omnibus, quæ nascenti sectæ facessebant negotium: ibi, ut nomen Abbatis Sancyrani, amici sui, in multorum ore & sermone esset, effecit, eidemque ex nobilibus sectatores, præcipue illustres fœminas adscivit. Equidem re ipsa prohibere non potuit, ne Sancyranus daretur in custodiam; attamen nihil solertiæ, artisque intentatum reliquit, ut exemptum carcere in libertatem vindicaret, & filiis patrem redderet. At præ omnibus memoria Andillyi ob beneficium multo illustrius, quam ullum aliud, in fastis factionis vigebit, quamdiu aliquid sectæ hujus residuum fuerit, quod fratrem suum minorem, Antonium Arnaldum e schola Escoti (*), acerrimi novitatum hostis abstractum, Sancyrani disciplinæ tradiderit, suis ab ipso ideis imbuendum, & formandum ad præstandam utilem factioni operam, quæ etiam, qualis, quantaque deinde fuerit, neminem latere potest.

V. Quod ad nomen hujus in secta herois pertinet, nemo non videt, literam A & in nomine familiæ, & in nomine prædii, a quo

(*) De l' Escot.

cognomen Andillyi habebat, primam esse. Quid ergo obstare poterat, ut non duplici litera A denotaretur? *per A.D.A. designari debuerat*, ait Doctor Arnaldus. (*s*) Demus hoc illi; & interposita quidem hac D litera Fillovius prævenisset grammaticale jurgium; at ea, quæ adduximus hactenus, satis superque, nisi fallor, prætermissionem literæ D sarcire possunt. (*t*.)

VI. Et ut nihil ad eam supplendam desit, addamus & hoc, Arnaldum Andillyum eo, quo conciliabulum cogebatur, tempore pro dignitate in illo comparere potuisse, utpote jam 33 annos natum.

VII. Denique, anno 1654, quo juridica narratio edita est, Arnaldus Andillyus recte adhuc habebat, & secunda utebatur valetudine, nonnisi viginti post annis mortuus. Ergo

(*s*) Moralis Practicæ Tom. VIII pag. 510.

(*t*) Episcopus Lexoviensis, qui conventui Burgofontano interfuit, vocabatur Philippus de Cospean, seu de Cospeau, quo nomine appellatur in fronte orationis funebris, eodem, quo obiit, anno typis editæ, cum hac inscriptione: *Methodus bene moriendi hausta ex postremis verbis D. Philippi de Cospeau Episcopi & Comitis Lexoviensis, redacta in formam orationis funebris, Parisiis apud Rolet le Duc* 1646. Interim nomen ipsius in relatione Fillovii designatum non est literis P. D. C. sed simpliciter literis P. C. Ergo & nomen Arnaldi d' Andilly significari potuit sine literis A. D. A. sed simpliciter literis A. A.

go Arnaldus de Andilly in catalogo eorum, qui colloquio Burgofontano interfuerunt, per literas A. A. indicatur: ſique hoc non eſt evidens, ſaltem eſt vero quam ſimillimum.

Bayleus cauſam Janſeniſtarum hoc loco, quoad ejus fieri poteſt, ad ipſos demerendos tuetur. Poſtquam ſententiam tulit, ab authore Vindiciarum, quæ pro Janſenii cognatis prodiere in publicum, ſolidis rationibus oſtendi, his duabus literis A.A. Arnaldum Andillyum non denotari, unicam dein ex iſtis vindiciis depromptam in medium adducit. Cogit me viri ingenium, & culta cum Janſeniſtis amicitia, ut credam, non niſi *ſolidiſſimam*, quam afferret, ab eo ſelectam fuiſſe. Eſt autem iſta: Dominus Arnaldus de Andilly Regem Ludovicum XIII in omnibus itineribus & expeditionibus, quæ tam ante, quam poſt Burgofontanum conventum contra rebelles hæreticos Regi ſuſcipiendæ erant, comitatus, in iisdem locum & tempus nactus eſt, majus in dies ſtudium pro religione Catholica declarandi. At vero Andillyi affectus erga Portum Regium, & propenſiſſima in Sancyrani opiniones voluntas luculento argumento ſunt, illum non ita ex his itineribus profeciſſe, ut melior ac ferventior evaderet Catholicus.

Addunt eodem loco Defenſiones, quas laudat Bayleus, hæc itinera non fuiſſe talia ſubſidia, atque adjumenta, quibus Andillyus etiam evaderet Theologus, qualem tamen eſſe oportuit, ut, quæ ipſi Burgofonte im-

posita fuisset, personam ageret. At sane deficiunt apta argumenta hominem, qui ejusmodi vana & levia objicit. Volens & lubens annuo, Arnaldum Andillyum non fuisse Theologum; sed & Fillovius nunquam asseruit, sex illos Burgofonte congregatos fuisse *sex Theologos.* Et certe necesse non erat, Andillyum esse Theologum, ad id, ut amico suo Sancyrano ea præstaret officia, quæ deinde in eum contulit, & in executione Burgofontani systematis summi momenti personam sustineret, quam gessit, prout omnibus manifestum est.

§. IV.

Synopsis Consilii Burgofonte initi.

Nulla omnino spes est, fore, ut hodierni Jansenistarum Antesignani æquiore animo, ac ipsorum Majores, ferant mysterium iniquitatis, de quo hic agitur, in meridiana luce collocari: ignem & flammas vomment: mendacia ac calumnias! clamabunt: dicent cum Episcopo (*) Montepessulano (*u*), *extractam iterum esse ex inferis fabulam diabolicam de Burgofonte, in quos ante tot annos amandata fuisset:* omnem dabunt operam, ut curam & attentionem hominum alio avertant, hoc est, mille inanibus cavillationibus, cujusmodi

(*u*) Epistola tertia Colberti Episcopi Montispessulani, ad Episcopum Massiliensem pag. 26.

(*) Montpellier

modi est illa de duplici A, conabuntur principale caput hujus causæ oculis subducere. Est autem illud non in eo positum, num hi vel illi Burgofontano conventiculo adfuerint; sed an illi, qui adfuerunt, contra nostram sanctam Religionem consilium illud inerint, quod in eo inivisse accusantur.

Itaque noverint Jansenistæ, se a me rite, & ex æquo, ac bono admoneri, quod *systema Burgofontanum* reipsa thema illud sit, de quo agere constitui. Hoc *systema* subjiciam oculis: hujus *systematis* veritatem demonstrare animus est. Abdico autem, si quidem id petant, omnia argumenta, quæ hactenus adduxi; acquiesco, eaque pro nullius fidei, & ad instruendam duntaxat calumniam confictis haberi sino, pro quibus a centum & amplius annis omnes Jansenistæ eadem habuere hactenus. Uni unico argumento inhæreo, sed tali, quod sub ipsos etiam sensus cadat, quod quilibet comprehendat facile, cuique nihil opponi possit; estque ipsa hujus systematis executio. Hanc ut demonstrem, presso quidem vestigio, ut rem fatear, Narrationem Fillovianam sequar, sed non aliam ob causam, quam ut in iis, quæ mihi hoc opere exequenda erunt, in certa capita digestis, ordinem servem; cæterum valeat illa narratio per me, quantum valere potest. Unde, si Jansenistæ opus hoc refellere cogitant, ajo, & temporis, & laboris jacturam facturos, si ea solum sibi infirmanda sumant, quæ sive de

Burgofontano conventu, sive de fabricato in eo systemate hucusque retuli: quandoquidem iterum me omnibus illis renunciare ultro profiteor. Sed si refutationem meditentur, quæ omni ea soliditate polleat, quam intentata ipsis tam gravis accusatio exigit, hoc unum ipsis agendum superest, ut, omissa mecum narratione Fillovii, & suo eidem, qualecunque meretur, pretio relicto, clare ostendant, nihil unquam a se pro systemate, de quo narratio loquitur, exequendo tentatum, nihil actitatum fuisse: hoc solo & unico capite probe firmato, facile omnia reliqua, quæ objici possunt, infirma esse fatebimur. Quodsi autem hæc ipsis probatio infeliciter cedat, aut eam adhibere non audeant, summo tum suo jure, quidquid cordatorum hominum in mundo est, hunc in modum argumentabitur: *Hoc systema, quod anno* 1621 *Burgofonte fabricatum fuisse dicitur, secundum omnia sua capita, quoad ejus fieri potuit, executioni datum est: ergo de ejus veritate dubitari non potest.* Ut hac mundus argumentatione utatur, jam curare mearum partium erit. Aggrediamur negotium.

Abbas sancti Cyrani non putavit, suum invehendi Deismi consilium ea cruda forma, qua illud in conventu Burgofontano exhibuerat, plenæ luci exponendum esse, idque ex duplici ratione, cui ut manus daret, colloquii socii facile ipsum adduxere. Prima est, quod consilium tam aperte propositum om-

nium

nium offendisset animos, & horrore perstrinxisset, quem vel sola lectio non concitare non potest. Altera, quod aliorum hæresiarcharum more vecors & timidus, non satis animi sibi esse sentiret, ut patiens ferret, hoc consilium suum ad magistratus deferri, & in illud *carceribus*, *ac suppliciis quæstiones exerceri.* Ex duplici quoque ratione facio ego id, quod ipse non fecit. Expono luci publicæ ipsius consilium, ut mundus pro eo, ac debet, ab illo abhorreat: deinde, ut hac via impediam, né animæ JEsu Christi sanguine redemptæ aliena pravitate corrumpi se sinant, alioquin æternis olim *carceribus*, *ac suppliciis* addicendæ, in quos execrandum hoc consilium illas non potest non præcipites agere.

Infame itaque hoc consilium a Sancyrano Burgofonte propositum eo spectabat, ut purus putus Deismus supra ruinas eversi Evangelii, & sanctissimorum mysteriorum fidei, præsertim illius de Incarnatione Verbi, quod omnium aliorum basis est, stabiliretur. Mens & intentio ipsius erat, totam religionis summam ad unicum hoc reducendi principium, quod unum & solum argumentum fidei nostræ sit unus Deus, qui de hominibus, quidquid lubet, statuit, salvat aliquos, alios damnat, pro arbitratu suo, quin hi de arbitraria hac in se sententia unquam conqueri possint. En veram ideam hujus consilii ac systematis, quod authore suo sane dignum tantos de se sermones excitavit.

Viæ

Viæ ac modi propagandæ tam horribilis doctrinæ, & ita quidem, *ut non adverteretur, quo res pertineat*, in cœtu Burgofontano præcipue quatuor in deliberationem venere, omnes opportunissimi, ut recta ad Deismum eatur.

Primus, ut eriperetur fidelibus unum e potentissimis auxiliis, quo se in cultu nostræ sanctæ Religionis constanter tueri, ac sustinere possint, nempe frequentior Sacramentorum Pœnitentiæ, & Evcharistiæ usus. Constitutum itaque est, eorum fastidium fidelibus ingenerare, idque per hoc, quod digna eorum susceptio tam difficilis redderetur, *ut speciem præseferant mysteriorum, ad quæ nullus accessus pateat, & hac ratione per omissum tamdiu illorum usum postmodum etiam fides de iis penitus obliteretur.*

Alter, ut fideles hac Sacramentorum, quam fecerint, jactura debilitati, idoneis instituantur præceptis, quibus sensim sine sensu alliciantur ad curam omnem salutis suæ soli Deo relinquendam, & credant demum, omni se lege solutos, ut suam quoque ad eam procurandam, operam conferant. Sancitum proinde est, deinceps docere, quod una & sola gratia in negotio salutis omnia efficiat. Deinde illud solicite hominum animis inculcare, quod *JEsus Christus non sit mortuus pro omnibus hominibus*, sed pro solis electis.

Re-

Religionis ſtudium in Confeſſariis & animarum moderatoribus magnum videbatur impedimentum fore conſilio depravandi fideles, utpote qui illorum ſententiam de hac nova doctrina exquiſituri eſſent. Hinc tertium ad rem conficiendam adjumentum deſignatum fuit, ut conſcientiarum directores, qui transverſum agi, & ad partes ſuas traduci non poſſent, exoſi reddantur fidelibus, eisque repræſententur velut homines, *qui nonniſi proprium lucrum ſpectarent, & utilitatibus ſuis ex toto ſervirent.*

Fideles Sacramentis ſpoliati, perverſis imbuti opinionibus, & ab animarum ſuarum paſtoribus alienati, non aliud reliquum habebant evitandæ depravationis remedium, quam vocem Matris Eccleſiæ, & docilem ad eam animum. Ut & hoc perfugium illis adimerent, & ſic omni ope deſtitutos in malorum voraginem præcipitarent, ea ad ultimum a Burgofontanis Deiſtis ratio ac via inita eſt, ut oppugnaretur authoritas Capitis Eccleſiæ, & fideles huic contemnendæ aſſueſcerent: ut in contentionem vocaretur ſtatus Eccleſiæ Monarchicus, & in ſurrogando illi Ariſtocratico omne ſtudium poneretur: ut contra immunitatem Papæ ab errore ſtringerentur calami, & ea ſolis Conciliis tribueretur: ut ſi Pontifex hanc doctrinam ſuam anathemate percuſſerit, ab ipſius deciſionibus appellaretur ad futurum Concilium; etſi denique etiam Con-

Concilium in doctrinam hanc damnationis sententiam tulerit, ejusdem decretis non plus fidei haberetur, quam *Papæ*, & *Evangelio*, cujus ruinam quærerent.

Redacto in hanc formam systemati, & constitutis ad illud exequendum subsidiis, singulis eorum, qui conventui aderant, pro cujusque ingenio ac dotibus partes suæ agendæ commissæ sunt. Sed quænam cuilibet sustinenda persona obtigit? *a fructibus eorum cognoscetis eos.* Opera, & opuscula, quæ singuli de hujusmodi argumentis in publicum dedere, nomina Authorum suorum loquuntur. Et eam ob rem testatur Bayleus, ex libris quibusdam, qui paulo post conciliabulum editi sunt, *omnes* intulisse, eorum Authores non alios esse, quam qui in narratione Juridica hujus colloquii initialibus suorum nominum literis indicarentur.

Abbas itaque sancti Cyrani author & princeps erat Consilii: fidelis ipsius amicus Arnaldus de Andilly, qui Theologus non erat, præsidio suo sectam in ortu suo ac cunabulis protexit, eidemque sectatores adduxit. Doctor Antonius Arnaldus ab ipso Sancyrano ad mores & sensus suos formatus, etsi in ipso cœtu coram non fuerit, primus consentanea Systemati methodo usus est, & in complananda prima ad Deismum via, seu abolendo Sacramentorum usu elaboravit, scripto edito, quo

quo efficeret, ut omnis ad illa accessus interclusus esset. Cornelius Jansenius alterum de gratia caput executus est, & in corpus quoddam doctrinæ perversæ sectæ dogmata redegit, Philippus Cospean noluit venire in partem Consilii. Petrus Camusius curam suscepit conscientiarum arbitris odium & invidiam conflandi, eosque exhibendi ceu homines non nisi *quæstui & emolumentis suis funditus addictos.* Simon Vigorius ingenii sui & eruditionis opes impendit evertendæ summi Pontificis authoritati, & convellendo Monarchico statui Ecclesiæ. A tempore Conventiculi, hoc est, a centum & quadraginta circiter annis Jansenistarum Primipili systemati, quod a Patribus suis Burgofonte adumbratum est, adhæsere hactenus, & etiamnum pertinaciter adhærent.

Quibusnam vero libris primi Jansenismi Authores, quænam sibi provincia commissa fuerit, planum fecerint, in fronte cujuslibet partis hujus operis ponetur ob oculos, cujus modo distributionem exponi oportet.

§. V.

Partitio operis.

Prima pars hujus operis, non est, quod satis jam patet, nisi necessaria quædam ad demonstrationem, quam promittit titulus, præfatio: reliquæ partes corpus hujus Demonstrationis constituunt.

Secunda itaque pars evolvet ea, quæ Abbas sancti Cyrani ipsemet, tanquam dux & anima consilii Burgofontani, egit pro perducendo ad exitum se adhuc vivo, quantum conniti viribus posset, abominabili suo systemate. Reliquæ partes proferent ea, quæ idem Abbas ad hodiernum usque diem fecit per suos socios, eorumque successores.

Tertia ergo pars ostendet, qua contentione Doctor Arnaldus, & post eum reliqui Janseniſtæ adlaboraverint, ut abrogaretur usus Sacramenti Pœnitentiæ, & fideles fraudulentis obtentibus a JEsu Christo in SS. Eucharistia averterentur.

Pars quarta exponet, quid Jansenius, & qui ab eo nomen sortiuntur, Janseniſtæ a centum & amplius annis moliti sint, & adhuc moliantur, ut venenata dogmata, quæ Burgofonte rectam ad *Deismum* viam aperire visa sunt, firmis in fidelium animis radicibus defigerentur.

Quinta pars declarabit, qua malignitate fuerit Petrus Camusius, & post ipsum omnes Janseniſtæ, nullo excepto, tam Antesignani, quam sequaces, nullique labori, nulli calumniæ pepercerint, ut infamiam inferrent iis omnibus, qui in conscientiarum gubernatione fideles adversus venenatam hanc luem præmunire, iisque illibatam illam, quæ cum Burgofontani systematis executione consistere nequit, erga Ecclesiam submissionem inspirare potuissent.

In

In ſexta denique parte in ſcenam prodibit Simon Vigorius, ejusque & peritiorum e ſecta ſcriptorum vani conatus patebunt, quibus a tempore conventus Burgofontani id agebant, ut labefactata Vicarii JEſu Chriſti authoritas deſpectui, ac ludibrio eſſet, totiusque Eccleſiæ, & Eccleſiaſtici regiminis Forma penitus everteretur.

En totam promiſſæ a me demonſtrationis ideam! Ut illi ex æquo reſpondere queam, omnia ad eam neceſſaria adjumenta ipſi Janſeniſtæ mihi ſuppeditabunt; imo multo plus etiam, ut adeo nemo dubitare poſſit, me opulentia ſubminiſtratæ mihi materiæ parcius uſum eſſe. Æqui bonique conſulo tam juſtam criſin: id ſolum peto, ut Lector meminerit, facta, quæ prætereo, vel quod a me ignorentur, vel quod non certa fide nitantur, vel ne hæc tractatio nimium excurrens ſatietatem legentibus afferat apud illos, quibus ea cognita ſunt, æque, ac hæc ipſa, quæ adduco, ad demonſtrandam ſyſtematis Burgofontani executionem valere poſſe.

Veritas

Consilii Burgofonte initi, ex hujus executione demonstrata.

PARS II,

Continens ea, quæ Sancyranus ad exordiendam systematis Burgofontani telam per se ipsum egit.

Quamquam hæresis, quæ a sæculo & amplius Ecclesiam Gallicanam misere vastat, nomen suum a Jansenio Iprensi Episcopo trahat, non tamen hunc sed Abbatem S. Cyrani parentem nacta est. Par autem erat, ut hic tanquam author & princeps consilii, ex quo ista hæresis progenita est, suis se asseclis exemplar proponeret, in quod intuerentur, eos verbis & factis erudiret, ex quibus probe assequerentur mentem suam, & ducem se præberet in semita adeo caliginosa, in quam illos conjecisset. Et vero hoc unicum illius ad extremum usque halitum negotium fuit, nec ob aliud vitam & spiritum duxisse videtur, quam ut rationes omnes ad stabiliendum Deismum Burgofonte initas in opus deduceret. Atque istud est, quod in altera hac parte demonstratum eo. In quinque illam articulos partitus sum. Primus brevem vitæ hujus Jansenistarum Patriarchæ synopsin dabit. Cæteri quatuor exponent modum, quo singula illa adjumenta ad evertendam nostram

ſtram ſanctam religionem delecta, effectui dare connisus eſt.

Articulus I.

Synopsis vitæ Dni Abbatis a S. Cyrano.

IOannes Vergerius de Hauranne, vulgo Abbas ſancti Cyrani nominari ſolitus, anno 1581 Bajonæ in Vaſconia Galliæ provincia, natus eſt ex familia, quæ ex negotiatione & commerciis inclaruit. Cum Lovanii Theologiæ operam daret, amicitiam cum Janſenio contraxit. Anno 1604 Pariſiis iterum in mutuum conſortium venere, & quod male olim religioni cederet, initam quondam amicitiam inſtaurarunt. Poſt aliquot annos Vergerius Bajonam redux omni ſe cura familiæ ſuæ penitus abdicavit, & in villam patris ſui Campipratum ſeceſſit, atque integro biennio totum ſe & unice literarum ſtudiis dedit: ſub illius finem amico ſuo Janſenio, quem pædagogum Pariſiis reliquerat, author fuit, ut veniret ad ſe, & dulci ſecum ſeceſſus ſui otio frueretur. Venit Janſenius, & ibi ab utroque ſimul prima Janſeniſmi fundamenta jacta ſunt.

Primus horum ſtudiorum fructus, quem Vergerius protulit, erat liber, cui titulus: (*) *Quæſtio Regia.* Anſam illi componendo

D 2 præ-

(*) Bayleus in Dictionario Critico ait, inſcriptionem libri fuiſſe *Caſus Regius*: enumerari in eo 34 caſus, in quibus ſeipſum liceret occidere. *Interpres.*

præbuerat casus aliquis in aula propositus. In illo nihil minus, quam quæ ex eo casu nascebatur, causam agit, sed fuse lateque docet, fas esse, sibi ipsi violentas manus afferre; imo casus se offerre posse, in quibus ad consciscendam sibi necem quis religione obstringeretur. Unum ex principiis, quibus in hoc libro utitur, illud Gnosticorum est: *omnia munda sunt mundis.*

Ex hac sua solitudine Pictavium profectus, aditum nactus est, quo se in Pictaviensis Episcopi Ludovici (*) Rurepofæi gratiam insinuaret. Vehementer postea Præsulem hunc pœnituit benevolentiæ, qua hominem complexus esset; nam sero nimis turbulentam in eo ac periculosam indolem animadvertere, illiusque consiliis diffidere cœpit: nimis sero, inquam; tunc enim primum id notare cœpit, cum jam Sancyrani persuasu inductus, ipsius causa se abbatia San-Sigirana in diœcesi (*) Bituricensi abdicaverat. Recuperare abbatiam per tempus Præsuli non licuit; potuit tamen se expedire, & expedivit etiam consuetudine hominis.

Sancyranus, cum Pictavii commoraretur, initium fecit spargendi clam errores suos, & novæ sectæ, cujus ducem & authorem se ferebat, adsciscendi proselytos. Dum celebri viro Patri Gondreno ex congregatione Oratorii, sæpius Pictavium adeundum erat, ad

(*) De la Rochepofay

(*) Bourges

ad ipsius se familiaritatem Sancyranus applicuit, intimos ei animi sensus exposuit, & consiliorum, quæ cepisset, participem fecit. Vir hic, qui sua ætate viarum, quibus DEus ad ducendas animas uteretur, peritissimus erat, patienter audivit hominem, & facile, quo novus hic reformator spiritu ageretur, agnovit. Nulli pepercit industriæ, nec quidquam omisit eorum, quæ ardor religionis dictabat & charitas, ut errantem ad saniora reduceret; sed frustra fuit. Pater Gondrenus itaque hominis sensus, & consilia plane cognita ac perspecta habebat: & hinc in supremo morbo Patri cuidam ejusdem secum Oratorii, qui Serenissimæ Duci Aurelianensi a sacris confessionibus erat, aperte confessus est, uno se tantum hoc scrupulo angi, quod Laubardemontio tum, cum Sancyranus Regis jussu comprehenderetur, quis, qualisque is esset, non aperuisset.

Felicius Sancyranus rem gessit cum Patre Berullo, quem sibi devincire, & suo, quod præseferebat, studio, nova ejusdem Congregationis in Gallia & Flandria comparandi incrementa, diu fallere novit. Pictavii quoque in Antistitæ Monasterii a Visitatione, & multorum aliorum, quam captaverat, amicitiam, ac benevolentiam obrepsit. Nulla tamen necessitudo ad fines, quos Sancyranus sibi præfixerat, majus momentum attulit, ac illa, quam cum Roberto Arnaldo Andillyo sanciverat, cum is cum reliquo au-

læ Regiæ comitatu anno 1620 Pictavium veniret. Post primum cum eo colloquium Sancyranus famosam illam, cujus jam memini, epistolam ad novum hunc suum amicum dedit,

Paulo post Parisios profectus est, ubi Andillyum cum omni reliqua Arnaldorum familia impense coluit. Amicitia hæc aditum ipsi in Portum Regium aperuit, in quo duæ Andillyi sorores religiosæ vitæ institutum amplexæ fuerant. Ambæ Sancyrano admodum idoneæ visæ sunt, quæ novitatibus suis capi, suoque tempore famam his & celebritatem accersere possent. Jamque tum monasterium hoc in armorum sibi officinam destinaverat. Quam in rem Episcopum (*) Lingonienſem Sebastianum Zametum, qui asceterio huic præerat, procul haberi, & Præsidis ipsi munus abrogari oportebat; & abrogavit etiam, remque eo deduxit, ut sorores Arnaldinæ Præsuli pro præstitis hucusque monasterio bonis officiis grates dici juberent,

Non multum intercessit temporis, cum de frequentibus in Portu Regio conventiculis fama percrebuit, quæ cum a clandestinis coitionibus nihil diversi haberent, vehementer offendebant Cardinalem Richelium; cumque alioquin multa de disseminatis a moderatore Portus Regii novis opinionibus intellexisset, tradere eum in custodiam plane delibera-

(*) De Langres

beratum habebat. Locutus P. Joſepho Capucino (*a*) & Abbati (*) Prierenſi, rogaverat, quid de hoc orto recens novitatum magiſtro ſentirent. Mentem illis ſuam aperire non auſis, ipſe ſuam aperuit: Vaſco eſt (ajebat) homo calidis, & ex corporis habitudine ardentibus viſceribus: nimius hic calor ſurſum ad caput vapores attollit: ex his melancholicæ naſcuntur imagines, quas ipſe ſublimes eſſe contemplationes, aut certos S. Spiritus afflatus ſomniat, atque adeo ſua ſibimet deliria in cæleſtia oracula, & myſteria transformat.

Sed ex alio latere ſub idem fere tempus acriter petebatur: Pater Gondrenus, & Vicentius a S. Paulo, quem deinde Eccleſia in Sanctorum numerum retulit, palam Sancyrano adverſabantur, & execranda ipſius dogmata e tenebris, ſuis in apricum proferebant. Itaque Cardinalis plurium in ipſum defixos eſſe oculos, moresque ac dicta attentiore cura obſervari juſſit. Moleſtæ ac graves Sancyrano accidebant hæ excubiæ; expedire omnino cenſuit, ut hominum ſe oculis ſubduceret,

(*a*) P. Joſephus hoc nomine vulgo in Gallia appellatus, magnis in ordine ſuo muneribus functus, demum a Cardinale Richelio, cui P. Joſephi ingenium ac merita ſummo in pretio erant, tractandis publicis regni & regis negotiis adhibitus eſt, primæ apud eundem Cardinalem ſemper admiſſionis, & omnium arcanorum particeps, ac rerum adminiſter. *Interpres.*

(*) de Priéres.

ceret, & in abdito quodam angulo lateret interea, dum coorta in se tempestas conquiesceret. Non nisi post sex menses Parisiis iterum in conspectum prodiit. Eo redux socium sibi adjunxit Patrem Seguenotium ex Oratorio: impetravit ab eo, ut epistolæ, quam gallice reddiderat, S. Augustini *de Virginitate*, & adjectis a se notis nomen suum præfigi pateretur. Cum eæ crassis erroribus contra vota, præsertim castitatis refertæ essent, liber hic in magnam proborum omnium offensionem incurrit, & lata a Sorbona sententia pestiferarum opinionum reus declaratus, & proscriptus est. Ubi Cardinalis de rumoribus ac turbis, quas periculosa Sancyrani doctrina, & Seguenotii liber, cujus tamen Sancyranus verus author esset, concitarent, Regem edocuit; hic hominem comprehendi jussit. Obtemperatum imperio ab iis, quibus id negotii datum erat, & Sancyranus 15 Maji anno 1638 in carcerem (*) Vincennensem conjectus est. Intercepti una sunt omnes Sancyrani codicilli, ac chartæ, inter quas deprehensa est forma epistolæ Pictavio ad Arnaldum Andillyum datæ, cum aliis Jansenii ad ipsum literis, e quarum argumentis multa conspirationis arcana patuere. Exacerbavit res hæc vehementer Sancyrani asseclas: multas, easque iniquas decretæ in ipsum captivitatis causas, quibus Cardinalem onerarent, commenti sunt: at omnes Sancyranus, quin id in animo haberet, refutavit, & mendacii coarguit,

(*) De Vincennes

guit, cum pro consueta illa sua modestia (*b*) scriberet, *causam, cur carcere Vincennensi detineretur, eam esse, quod illuc consilia sua ac studia retulerit, ut vestigia S. Theresiæ, ejusque de rebus divinis doctrinam quam proxime sequeretur.*

Cogitatum subin est de conquirendis testibus, ut actio in illum constitui posset. Quæstionibus ex forma juris habitis, Abbas Prierensis, Tardisus intimus Sancyrani amicus, Antonius Vigierus PP.um de doctrina Christiana Præses, (*) Pormorantius Plenæ Sylvæ Abbas, Nicolaus Victonius Sacellanus regius, Maria Aquaviva e regno Neapolitano Ducis de Atria filia, Franciscus Cauletus (*) Apamiensis Episcopus, pluresque alii gravissima de iis testimonia dixere, quæ & qualia suis ipsi auribus ex ore Abbatis Sancyrani exceperint. Ex certis his, quæ attulere, indiciis comperta habemus doctrinæ Sancyranæ principia, quæ posthac sæpius revocabo in memoriam. Episcopus Lingoniensis, & S. Vincentius a S. Paulo cum P. Gondreno renuebant tribunali ac judici profano testes se sistere; sed chirographa sua & exarata in iis testimonia Cardinali tradidere.

Sancyranus interea tempus, & otium in carcere suo fallebat conscribendis ad varias nobiles personas sacris epistolis, quas Arnaldus Andillyus post amici sui mortem in lucem

D 5 de-

(*b*) Literæ spirituales: Lit. 23. pag. 179. Edit. I.
(*) De Pormorant
(*) De Pamiers

dedit, seu veras illas, seu fictas tantum, & suppositas, ut factioni famam nomenque colligerent: ideam quoque & epitomen quandam libri contra frequentem SS. Eucharistiæ usum confecit, suosque de hoc argumento commentarios juveni Baccalaureo discipulo suo, Andillyi fratri, Antonio Arnaldo dono dedit.

Mortuo Cardinale Richelio, cum ei Comes Chavignyus in administrandis negotiis publicis suffectus esset, facile huic fuit, captivum suum amicum in libertatem asserere; qui tamen huic in se beneficio non diu superstes fuit. Morbo laborare cœpit sub finem Septembris anni 1643. *Monebat is identidem suos, teste vitæ ipsius scriptore,* (c) *ne, cum primum in morbum incidisset, ultima sibi morientium præsidia adhiberi negligerent*; *nam si contingeret*, ajebat, *me sine susceptis Sacramentis mori, ansam inde inimici mei arriperent, comminiscendi varia, & sermones edendi in vulgus, peculiari id DEI vindicis judicio tribuendum esse, aut me Hugonotti instar obiisse.*

Sed quantacunque demum ea cautio fuit, permittente DEO evenit tamen, ut cum duodecim circiter dies ex morbo decumberet, per omne illud tempus nulla nec ipsi, nec amicis de adhibendis sacris mysteriis cogitatio in mentem venerit. Ante meridiem 5 idus Octobris ad ægrum invisit Singlinus; cubi-

(c) Commentar. Lanceloti Tom. I. pag. 245. & seq.

cubiculum ingressus apoplexia oppressum offendit, nemine omnium præsente. Tum enimvero ad maturanda moribundo Sacramenta curæ conversæ sunt. De præsente Paræciani sui periculo admonitus ad S. Jacobi Curio in suburbio de Altopassu, Abbas de Pons, propere quidem accurrit, ut illum sacro oleo extremum inungeret. Verum vix una & altera unctione peracta sub undecimam matutinam intra ipsius brachia extinctus est. Defuncti Abbatis amici, *ne Hugonotti instar obiisse* diceretur, palam jactarunt, per quandam prodigii speciem satis adhuc temporis ante obitum reliquum fuisse, ut ab Honorato Malcyo ejusdem paræciæ Sacellano, antequam ipse Curio accederet, cælesti Viatico ad iter æternitatis muniri posset; utque hac de re fama longe lateque manaret, operam dedere, ut a publicis rerum novarum commentariis solenni præconio orbi nunciaretur in hæc verba: *Undecima bujus mensis* (Octobris) *Abbas S. Cyrani post aliquot dierum ægritudinem ex apoplexia obiit, recepto ea cum pietate, quæ eminente ipsius virtute digna erat, sacro Viatico.* Abbas de Pons omnium, quæ tum contingere, testis oculatus in quadam ad amicum epistola rem omnem memorabili hac narratione complexus est.

„Ad id, quod rogas, num D. Sancyra„nus suprema morientium Sacramenta rece„perit, nemo me certius, ac melius respon„dere poterit; vocatus enim a domesticis, „ut moribundo sacram unctionem impertirer,

„ani-

„ animam efflavit, antequam eam totam per„ ficerem. Vidi ad ægri lectulum duas fæmi„ nas, juvenili unam, provectiore jam æta„ te alteram, quæ tenero eum affectu prose„ quebantur: domestici ajebant, magna eas „ cura illi inserviisse, nec minorem eundem „ in iis collocasse fiduciam. Atque hoc omne „ est, quod pro certo & explorato habeo.... „ Collega meus Malcyus testatur, defunctum „ etiam reliqua Sacramenta recepisse. Po„ stularunt hoc ab illo testimonium, quibus „ summopere cordi erat, mortui Abbatis ho„ nori consulere; & vero ab homine pecu„ niis empto, etiam extorserunt.

Fratres Sammarthani in sua *Gallia Christiana* Sancyranum splendidissima *summe orthodoxi & sanctissimi nostra ætate viri* appellatione exornarunt. Verum gravissimo cleri Gallicani decreto diserte cautum fuit, ut commentitium hoc elogium expungeretur. (*d*)

Cal-

(d) Reipsa in *Gallia Christiana* (quæ opera Dionysii Sammarthani e congregatione S. Mauri in alium omnino, quam quo prius fuerat, redacta ordinem, & multis supplementis, legitimis documentis, & literis aucta anno 1715 prodire cœpit, Tom. II col. 131. inter Abbates S. Sygirani legitur adhuc nomen Ioannis Verger de Hauranne, at nullum amplius ibidem vestigium hujus elogii. Alia, eaque magnifica de illo laudatio est in Morerii Dictionario, T. IV; prædicantur ejus merita in Ecclesiam, solida pietas, alienus ab omni proprio emolumento, ac commodo animus, religionis studium, cælestis quædam in libris ac epistolis suavitas, doctrina, & eruditio, præsertim in libro de sacra Hierarchia, quem sumpto Petri Aurelii nomine amplissimo a clero Gallicano elogio ornatum, ejusdem sumptibus contra Jesuitas edidit. Ve-

rum

Calvinianæ ſectæ Miniſtri (*) Mareſius & Jurieus *ſanctum hunc virum* tanquam e ſuis unum, & earundem ſecum opinionum Magiſtrum ſibi vindicarunt. An vero illum non jure iisdem concedi oporteat, ſequentes articuli docebunt.

Articulus II.

Sancyranus impugnat myſterium Incarnationis, & Sacramentorum Pænitentiæ, & Eucharistiæ uſum reddit difficillimum, aut potius omnino tollere nititur.

Ea erat Sancyranus æſtuoſa indole, ac ingenio, ut nihil diſſimulari aut tegi, ſed aperta fronte Deiſmo invehendo, & ſuper ruinas Evangelii conſtituendo manus admoveri vellet. Hoc æſtro actus, cum Burgofonte primus verba faceret, ſociis ſuis ſuaſor & author fuit, ut *magnum ſuum opus ab everſione myſteriorum, & præſertim illius de Incarnatione inchoarent.* At cum ad-

rum cum Dictionarium iſtud poſt mortem authoris varias manus ſubierit, a quibus novis identidem acceſſionibus locupletatum eſt, dum tandem in 4 Tomos excreſceret, quis ægre ferat, ſi negemus, eam Sancyrani laudem ex Morerii calamo fluxiſſe? Id proxime fidem eſt, fœderatam Janſenianæ ſectæ manum fuiſſe, quæ Vergerium intruſerit, & hunc Lectori fucum fecerit. Longe alium author hujus operis ex propriis ipſius verbis & factis exhibet. De ſacræ Hierarchiæ libro, & adjecto a clero Gallicano elogio paulo poſt redibit ſermo. *Interpres.*

(*) Deſmarets. Jurieu.

admoneretur, nimia hac festinatione sufflaminatum potius, quam provectum iri negotium, imo proximum fore periculum, ne *examen vinculis & cruciatibus horridum* subire cogeretur, facile cessit, ratumque habuit, ut mitiores in speciem rationes inirentur, quibus illud confici posset. Primum itaque adjumentum, quo uterentur, illud statuerunt, ut *impugnarentur duo Sacramenta, ab adultis frequentius usurpari solita, Pœnitentiæ nimirum, & Eucharistiæ*; data itaque opera eorum usum tot difficultatibus implicandum esse, ut ab illis abhorrerent fideles, & cum hac via omnis fere ad ea accessus interclusus esset, per sublatum omnem usum, cujus intermissio tam specioso obtentui inniteretur, ipsa etiam de ipsis fides ex animis dilaberetur. Quando dein ad rei hujus executionem ventum est, Sancyranus ardenti & præcipiti suæ indoli, quæ ad extrema ferebatur, tantum imperare non potuit, ut non ad primam suam ideam & propositum de impugnando Incarnationis Verbi mysterio reverteretur.

Hac mente peculiariter pro religiosis Virginibus Portus Regii, composuit *secretam sanctissimi Sacramenti coronam.* Ex ea per horrendam verborum sublimium farraginem, quæ sensu carent, & inepte cohærent, facile ejusdem sensa contra mysterium Incarnationis tralucent, ac artificium se prodit, quo ad animas ab omni cum DEO hominem induto communicatione avellendas utitur. Cuilibet hujus

coro-

coronæ globulo seu grano destinatum est aliquod DEI attributum, circa quod fanaticus author deliramenta sua venditat. Patienter feramus laborem eorum legendi aliqua, in quibus abominanda illius intentio perspicue se manifestat.

„ 1. *Sanctitas.* Ut JEsus Christus eâ „ ratione sit in SS. Sacramento, ut ne extra se- „ metipsum exeat; hoc est, ut societas, quam „ cum hominibus inire vult, sit modo ab ipsis „ separato, & in ipsomet residente, eoquod „ rationi consentaneum non sit; ipsum ad nos „ appropinquare, imo nobis etiam in statu „ gratiæ existentibus nihil insit dignum sancti- „ tate DEI; ita quidem, ut oporteret nos „ SS. Sacramentum iisdem verbis alloqui, „ quibus S. Petrus JEsum Christum: *Recede* „ *a nobis Domine, quia peccatores sumus.*

8. *Eminentia*: Ut JEsus Christus in- „ tret in omnia sua jura: ut se gloriose elevet „ in omnibus suis præeminentiis; ut faciat „ *separationem* magnitudinis inter se, & crea- „ turam; ut animæ tenuitates suas acceptent „ in homagium hujus magnitudinis; ut JE- „ sus Christus sit *aliquis DEus DEus,* „ *hoc est, se retinens intra suas di-* „ *vinas magnitudines*; secundum quas „ non potest in ullo esse minor, quam ipse. Et quis horum verborum sensus: *aliquis DEus DEus, hoc est, se retinens intra suas magnitudines?*

tudines ? vultne, ut æque, ac ipse Sancyranus, offensionem sumamus ex demissione alicujus DEI-Hominis ? quænam enim alia significatio esse possit, plane non video.

„9. *Possessio :* Necesse est, ut animæ „in Christo JEsu adorent possessionem, quam „habet sui ipsius, *neque eam cogita-„tionem in animum admittant, num „illi placeat ipsas possidere, vel non;* „quoniam satis est, quod seipsum possideat.

„11. *Inaccessibilitas.* Ut JEsus Chri-„stus maneat in seipso, *relinquens crea-„turas in impotentia ad se acceden-„di ; ut omne id, quod est, non ha-„beat relationem ad nos* ; ut sua illum „inaccessibilitas impediat extra semetipsum „exire ; *ut animæ renuncient occur-„sui DEI*, & consentiant, ut maneat in lo-„co, conditioni suæ essentiæ proprio, ad „quem creatura accedere non possit, ac „*in quo recipit eam gloriam, quod „comitem non habeat, nisi pro-„priam suam essentiam.* „Si totum hoc verborum chaos a sublimibus aspirationibus secernatur, quid reliquum erit, præter impium hoc puri puti Deismi fundamentum : *ut*

DEus

DEus talis maneat, qualis est, & nos sinat esse tales, quales sumus?

„ 13. *Independentia:* Ut JEsus Chri-
„ stus agat tanquam prima causa sine subje-
„ ctione ad fines, quos sibimet ipsi præfixit,
„ ita quidem, ut etiamsi hoc sacramentum sit
„ signum amoris, ipse tamen, si velit, ex eo
„ trahat effectum justitiæ: *ut non respi-*
„ *ciat ad id, quod animæ meren-*
„ *tur;* sed omnia pro arbitrio suo statuat,
„ & disponat. *Utque animæ renun-*
„ *cient potestati, quam habent, sub-*
„ *jiciendi se DEO,* in eo, quod existenti-
„ bus in gratia seipsum dare promiserit; *ut*
„ *spem nostram non in istis colloce-*
„ *mus,* sed perseveremus in beata incerti-
„ tudine, quæ independentiam DEI veneretur.

„ 14. *Incommunicabilitas.* Ut
„ *JEsus Christus non se demittat*
„ ad communicationes, quæ infinitæ ipsius
„ capacitati parum congruunt; ut animæ per-
„ sistant in agnoscenda sua indignitate tam sub-
„ limis & divinæ communicationis; ut relin-
„ quant DEO suum ipsarum esse, nec hoc
„ ideo, ut ipsæ vicissim participent de esse di-
„ vino - - - eoquod existiment, feliciter sibi
„ prospectum esse, quod divinorum donorum

„ non fiant participes , quoniam gaudent, „ talia ac tanta esse, ut illis capiendis pares „ esse nequeamus.

„ 15. *Illimitatio:* Ut JEsus Christus „ agat in extensione sua divina, ita, ***ut ni-* „ *hil ipsius intersit omne id, quod fi-* „ *nitum est. &c.***

„ 18. *Inapplicatio :* Ut JEsus Chri- „ stus se semetipso occupet, neque ullam in „ se patiatur creaturam, vel nihilum ; ***ut ni-* „ *hil curet, quod extra ipsum agi-* „ *tur; neve animæ se illi offerant* „ *tanquam aliquid attentione &* „ *cura ipsius dignum, sed potius ab illo* „ *rejiciantur*,** propterea , quod se debeat „ præferre omnibus ; amplectantur itaque „ hanc inapplicationem JEsu Christi, ***ac po-* „ *tius eligant, ut JEsus Christus* „ *ipsarum obliviscatur*,** quam ut ex „ ipsarum memoria locus sit exeundo ex appli- „ catione sui ipsius per hoc , quod se applicet „ creaturis. „

Novi itaque Evangelii lex sectatoribus suis has partes imponit, ut JEsum Christum animo suo repræsentent ceu *aliquem DEum*

DEum,

DEum, & nihil amplius. Sublimitas virtutis ex ejusdem Evangelii præſcripto; ac norma in eo poſita eſt; *ut fiat ſeparatio magnitudinis inter JEſum Chriſtum & creaturam*, quin ulla nos cura angat, num is *poſſideat corda noſtra*, *vel non poſſideat*; principalia officia erunt *renunciare poteſtati*, *quam homo habet*, *ſubjiciendi ſe DEO*, & non inniti divinis promiſſis: nec vult temerarius reformator, ut animæ *ſuam in iis ſpem collocent*. An tam blaſphema ſputa ac ſordesHæreſiarcharum quiſpiam unquam vomuit? at nondum finis. Conjunctio cum JEſu Chriſto hominis Chriſtiani in vivis agentis ſumma felicitas eſt: hujus ipſius DEI-Hominis deliciæ ſunt ſeipſum impertiri animabus puris, & integris, eaque cum iisdem familiaritate uti, quæ nulla oratione concipi, ac verbis exprimi poſſit. Atqui hoc diſplicet Sancyrano: hinc præcipit novæ ſuæ doctrinæ diſcipulis, ut JEſum Chriſtum jubeant a ſe *recedere*, velintque, ne ille uſque *ad ipſos ſe demittat*: has ſui abjectiones eſſe ipſo *indignas*, nec oportere, ut *occupatio ipſius verſetur in illis*, *quæ finita tantum ſunt;* hoc eſt, oportere, ut ſe quaſi medium gerat, & indifferens ſit ad ſalutem, vel damnationem eorum, qui tam caro ipſi pretio ſtetere. Vetat itidem Sancyranus diſcipulis ſuis, ne ſe offerant JEſu Chriſto, aut ſi ſeſe eidem offerant, ideo, & ita vult hoc fieri, ut rogent, ne *de ipſis cogitet*, ut *ipſos repellat*, ut *ipſorum obliviſcatur*, acſi de nihilo ſuo nunquam educti, ac procreati ullibi

 exi-

existerent. Quod quid aliud est, quam per simulationem & speciem chimericæ cujusdam perfectionis, ac sub obtentu, majore honore ac pietate prosequendi JEsum Christum tanquam *DEum DEum*, velle & contendere; ut animæ illud cum ipso cordis commercium abrumpant, quod eidem tam gratum, & jucundum, ipsismet vero animabus tam salutare & aptum est, ut in amore JEsu Christi conserventur, & ad majora ejus incrementa in dies provehantur. Vah! quam plena horroris sunt ista? an non hæc evidens fideles depravandi ratio est? Et ex his de ipso depravationis authore feratur judicium, ac decernatur, num fidem mereatur id, quod adscita sibi fallaci tranquillitate scripsit, se non ob aliud in carceres Vincennenses compactum fuisse, quam quod Theologiam S. Theresiæ arcte amplexus, ab ejus doctrina nuspiam deflexisset!

At longe alius Sorbonæ sensus fuit. Cum primum opus hoc in publicum se conspectum dedit, ab eadem in censura, quam de illo tulit, monstrosi, & ab ingenio plusquam inepto editi partus nomine notatum fuit, adjecto gravissimo hoc testimonio, *pluribus illud scatere ineptiis, erroribus, blasphemiis, & impietatis præceptionibus, quæ eo tendant; ut animos a virtutum exercitio, præsertim fidei, spei, & charitatis abstrahant, & modum precandi, quem JEsus Christus nos docuit, perdant, & destruant.* Tum in hac censura

sua

ſua etiam hæc addit, quæ peculiari rubrica ſignari digna ſunt, *eo ſpectare hæc omnia, ut increbreſcant opiniones, effectibus divini erga nos amoris, quem DEus in ſanctiſſimo Eucharistiæ Sacramento, & Incarnationis myſterio præcipue elucere voluit, ſumme contrariæ.* Porro hæc corona Romæ pariter confixa & proſcripta fuit. En itaque Sancyranum legitima authoritate illius flagitii damnatum, quo ex ſyſtematis Burgofontani norma in myſterium Incarnationis impium bellum movit! Verum hoc nonniſi primum fraudulentæ artis ſpecimen fuit.

Corona hæc vulgo *Sancyrani corona* appellabatur, & magno ſtrepitu excepta plurimum ſermonis dabat hominibus. At poſtquam & Romæ, & a Sorbona tam tetrum ſtigma illi inuſtum eſt, credidere Abbatis amici, & ipſi indecorum ac turpe, & naſcenti ſectæ noxium fore, ſi tam cito factionis caput hujusmodi cenſurarum invidia oneraretur. Itaque omni conatu id egere, ut ab eo omne amolirentur odium, & in Agnetem a S. Paulo, Arnaldinam, religioſam in Portu Regio virginem transferrent; proinde famam ſparſere, coronam hanc ipſius opus eſſe; nec alia ab eo tempore ipſorum vox ac ſermo fuit. At Sancyranus ipſe jam ita perfricuerat frontem, ut probro ſibi duxiſſet, perturbari, aut angi de iis, quæ Roma contra ſe decerneret. Ergo non tam mollis & teneri ſenſus fuit, ac erant

sui amici; nam postquam secretam suam coronam a Jansenio amico suo, gravissimo scilicet testimonio, & approbatione muniri petierat, in qua approbator hic pro comperto esse vult, hac corona *exprimi impetus animæ purissimo amore ebriæ, nihilque in ea afferri, quod non plene cum orthodoxa fide ac doctrina consentiat*, Abbas desperatam suam causam acturus, operis quamvis tam ignominiosa damnatione ambusti defensionem elucubravit, & edidit, quam & ipsam Jansenii iterum & Liberti Fromondi judicio confirmari curaverat. Apologia hæc multos in se concitavit adversarios, a quibus summa contentione oppugnata fuit, repugnante acerrime Sancyrano, qui, quidquid tandem hortarentur, quidquid laborarent amici, ut honori ipsius consulerent, nunquam tamen, quoad vixit, eo adduci potuit, ut non pro vero se portentosi hujus abortus parente palam gereret. Interea ipsius Asseclæ, ut solent sectarii maxima contraria, ac pugnantia loqui, sibi temperare non poterant, ut non sectæ caput eximerent ab iis, quæ in hoc opere odio & invidiæ obnoxia erant, & simul tamen summum huic coronæ pretium constituerent. Testis esto illud elogium, quod Apologiæ pro Sancyrano insertum est. (*e*) *Hoc opus* (ait Apologiæ scriptor) *elaboratum est ab excellentissima Moniali, a sapientissima, & omni præstantissimarum virtutum genere ornata antistita:* *ejus*

(*e*) Apologia pro Sancyrano Part. I. pag. 24. & 25.

ejus ſententiæ prorſus orthodoxæ, & divinæ in ſacris literis locutioni maxime conformes, cumque ſint ſublimiſſimæ, & altiſſimis ſenſibus plenæ, hinc ſacra quadam caligine nonnihil obſcuræ ſunt. Enimvero omnis fere religio extincta ſit oportet in homine, qui audaciam ſibi ſumit patrocinandi operi, quod undequaque iis verborum formis confoſſum, ac damnatum eſt, quæ non niſi ſtulti cujusdam & impii authoris operi convenire poſſunt.

Siniſter *ſecretæ coronæ* eventus, ac coorta ob eam contra Sancyranum tempeſtas ictum hunc piſcatorem ita ſapere docuerunt, ut ambagibus quibusdam uteretur, nec ita directe adverſus ſacroſancta noſtra myſteria progrederetur. Itaque ad ſyſtema Burgofonte formatum rediit, & impoſterum utrumque Pœnitentiæ & Euchariſtiæ Sacramentum ſibi impugnandum ſumpſit, ita tamen, *ut non aperta fronte oſtenderet, velle ſe, ut ea rarius frequentarentur; ſed eorum uſui tot difficultates objiceret, quibus omnis ad ea acceſſus, veluti ſupra omnes humanas vires arduus redderetur.* Per quos vero gradus, & quibus artibus ad proſequendum ſuum inſtitutum, & conſequendum hunc ſcopum circa Sacramentum Pœnitentiæ proceſſerit, nunc examinandum: qua ratione autem circa Euchariſtiam rem ſuam geſſerit, poſtea diſcutiemus.

Uſus exponendi in ſacro tribunali noxas veniales, ſemper in Eccleſia tanquam bonus,

iisque, qui ad animos suos magis emaculandos illum sibi familiarem reddidere hactenus, magnopere salutaris habitus, atque comprobatus fuit. Ut vero morem hunc aboleret, & hac ratione ad tollendum omnem Sacramenti usum propius accederet, viamque sterneret, en deliria, quæ Sancyranus callide hinc & illinc, præcipue in suis, quas vocat, epistolis spiritualibus (*f*) spargebat: *Confessio peccatorum venialium in Ecclesia plerumque in usu non erat, nisi admodum sero, ut eorum peccatorum venia impetraretur; nam mille & amplius annis justi, qui in ejusmodi peccata & culpas prolapsi erant, sæpissime non aliud agebant, quam, ut, antequam ad audiendam rem divinam, & sacram Synaxin obeundam accederent, leviores sibi quasdam pœnitentias injungerent.* Novator quidem hoc loco timide loquitur; at fidentius longe, & audacius, cum solius ad solum sermo esset; tum enim diserte profitebatur, (*g*) *peccata venialia non esse materiam aptam ac sufficientem absolutionis sacramentalis.* Abbas Prierensis testatus est, Sancyranum in colloquio (*) Maloboscione secum habito propugnasse, quod *in antiqua Ecclesia absolutio Sacramentalis data non fuerit pro solis venialibus, quodque confessio peccatorum venialium non sit sacramentalis, sed ali-*

(*f*) Epistol. 32. pag. 265. Edit. I. Vide etiam Epist. 92.

(*g*) Principio 4to excerpto ex actis litis seu Processus, quem vocant.

(*) à Maubuisson

aliquis duntaxat actus submissionis, qui ergo quemlibet laicum exerceri posset. (*) Barcosius, qui in ejusmodi congressibus Sancyrano avunculo suo pro adjutore assistere solebat, sapienter hanc doctrinam illo S. Jacobi Apostoli loco confirmabat: *confitemini alterutrum peccata vestra.* Eam doctrinam Abbas Prierensis authoritate Concilii Tridentini parabat refellere; at Sancyranus *succusso capite* id unum pro responso subjungebat: *si Tridentino consentis, consentis Pontifici,* quo dicto ei tergum obvertit. Enim vero nihil hac doctrina praecise & definite magis contra usum confessionis peccatorum venialium dici potest.

Si quando haec principia apud eos, coram quibus illa novator venditabat, aditum invenissent, tum eos jam aptos ratus, qui ferrent robustiora, ac graviora, promovebat gradum, atque auribus & animis insinuabat, (*b*) *non esse necessariam confessionem peccatorum mortalium quoad numerum, nec quoad circumstantias speciem mutantes, modo dolor talis esset, qualem esse oporteret.* Haec doctrina moralis, quae sane nimii rigoris arguenda non est, confessionem jam reddit prope inutilem. At nempe hoc ipsum agit Sancyranus, ut omnino inutilis evadat.

Episcopus Lingoniensis in commentario, quem de doctrina Sancyrani conscripsit, asserit, illum docuisse: „ Perfectam contritio-

 „ nem

(*b*) Principio 5to
(*) de Barcos

„ nem ad Sacramentum Pœnitentiæ pro re-
„ missione peccatorum esse absolute necessa-
„ riam ; attritionem vero cum Sacramento
„ non sufficere : quæ de hoc argumento do-
„ ceret Concilium Tridentinum , intelligen-
„ da esse de contritione perfecta , aut faten-
„ dum, in hac re Concilium errasse. „ Eandem hanc suam doctrinam tanquam indubitatum dogma præsente Abbate Prierensi acriter tuebatur , idque pro complemento addebat , *absolutionem non esse , nisi judicium declaratorium remissionis peccatorum* ; etsi Concilium Tridentinum Sess. XIV. c. 6. absolute ac præcise definiat , *non esse solum nudum ministerium declarandi peccata esse remissa.* Omnes fere reliqui testes, ex legitima judiciorum forma citati , & auditi idem testimonium de ea Sancyrani doctrina dixere. Ex quo inferri potest , quantum ista principia Concilio Tridentino adeo adversantia huic Novatori cordi fuerint. Ea vero directe ad Sacramentum Pœnitentiæ penitus abolendum tendunt.

Ponamus ergo ad momentum temporis , duo hæc principia veritate niti ; primum , in tribunali Pœnitentiæ nullum peccatum sine perfecta contritione remitti ; alterum , sacerdotem, cum absolvit, nihil aliud agere, quam quod declaret , peccata nostra esse remissa. En autem, quam illa cum Sancyrani scopo cohæreant ; nam si hæc principia non fallant , tunc absolutio nobis omnino nihil utilitatis afferet. Et cur ais? num enim non solatio mihi

mihi esse debet, quod audiam, peccata mea mihi esse remissa? id inficias non eo: at ipsa absolutio hoc tibi non indicat. Cur istud vero? an non declarat sacerdos, ea esse remissa, dum mihi absolutionem impertitur? omnino, si contritio fuerit perfecta; an autem perfecta fuerit, vel non perfecta, hoc sacerdos neque scit, neque scire potest: ergo id etiam indicare, & declarare nequit, qualem, & quantamcunque demum tibi absolutionem largiatur. Itaque absolutio prorsus tibi erit inutilis. At non confiteor, inquies, nisi ut recipiam absolutionem, quæ mihi salutaris sit; quodsi ergo ex hac, quam mihi sacerdos impertitur, nihil emolumenti in me redundet, ad quid ego grave onus subeam exponendi peccata mea? Consecutio hæc plane est legitima, & veluti sponte sua nascitur ex stabilitis a Sancyrano principiis. Atque hoc erat, quod spectabat Sancyranus, ut omnes a confessione averteret, etiam quando sacra Communio obeunda est. Neque ego hanc intentionem Sancyrano gratis tribuo, & sine solido fundamento. Vadem illius habeo Episcopi Lingoniensis commentarium. Asseverat hic Præsul, unum ex arcanis mysteriis Sancyrani fuisse: „ Per Sacramentum Pœ„ nitentiæ non extingui peccata: communio„ ni plus virtutis inesse, quam confessioni ad „ delenda peccata, hominesque ad bonam „ mortem comparandos; adeoque pluris in„ teresse, ut hominibus in periculo mortis exi„ stentibus, e. g. peste infectis, præbeatur

„ SS.

„ SS. Euchariſtia, quam adminiſtretur Sacra„ mentum Pœnitentiæ.„ Enim vero privilegium valde commodum, quod Sancyranus pro plenitudine poteſtatis & authoritatis ſuæ ægris ac moribundis concedit!

Barcoſius in apologia pro avunculo ſuo edita negat, unquam hoc a Sancyrano aſſertum fuiſſe. At inficiatio hæc nullius momenti eſt, neque attendi meretur. Per hæreditatem quidem a charo avunculo principium & conſuetudo in caſu neceſſitatis negandi omnia, in nepotem tranſiit, non tamen ſimul ejusdem apta pro uſurpando hoc principio calliditas, id, quod ſatis hoc loco oſtendit; nam Sancyranus hoc privilegium SS. Euchariſtiam non præmiſſa confeſſione percipiendi, quod ægris largitur, confirmat in ſuis epiſtolis, illudque ad omnes peccatores, etiam ſanos ac valentes extendit, utpote qui ex ipſius doctrina peccatorum ſuorum remiſſionem, atque in gratiam reditum non aliunde, quam ex Euchariſtia haurire poſſint. Ipſa Sancyrani verba docebunt nos varia, quæ attentione noſtra digna ſint. In Epiſtola 53, quæ tota de SS. Euchariſtia eſt, mox in fronte iſtud tanquam principium collocat: (i) *Corpus JEſu Chriſti in Euchariſtia efficere omnes remiſſiones noſtrorum peccatorum, & omnes gratias juſtificationis, quas in hac vita recipimus.* Paullo inferius ſubjungit: *Euchariſtia*

(k)

(i) Tom. II. pag. 566.

(k) est principium omnium, quæ in hoc inferiore mundo fiunt, & producuntur, omnium arborum, omnium stellarum; omnium elementorum, omnium hominum spiritualium, & in statu gratiæ existentium. Quo ergo pacto tam grande donum, ac opus tam sublime, quod DEus ad utilitatem hominum in terris stabilire dignatus est, negligi, aut indifferenter tractari potest? Illi, qui peccatores sunt, non possunt alibi invenire remissionem suorum peccatorum: qui justi, non alibi suam justificationem; nec illi, nec isti incrementum remissionis & justicationis usque ad finem vitæ suæ. Ita Novator hic fraudulenter, & modo inepto, ac offensionum pleno hujus Sacramenti effectus extollit, ut tollat usum Sacramenti alterius, probe gnarus, quemadmodum subinde hoc ipsum, quod modo nimium evehebat, depressurus sit.

Sunt animæ quædam recto corde, quæ tam firmiter adhærent doctrinæ Ecclesiæ, ut vel umbram novitatis horreant, & ab ea sibi caveant; a qua etiam nunquam sibi nimium cavere possunt. Hæ, si in manus & directionem Sancyrani incidissent, certe doctrinam, quam modo commemorabam, & cujus novitas omnibus manifeste patet, aversatæ fuissent. Interea tamen & his Sacramentum Pœnitentiæ eripere intendit Reformator, sed artificio prorsus diverso. Piæ animæ plerumque

(K) ibidem pag. 567.

rumque non satis cautionis adhibent, ut se contra nimium rigorem muniant. Cum his itaque acturus Sancyranus, longe aliam personam, ac larvam induit: non amplius ille est, qui Sacramentum Pœnitentiæ ad nihilum redigit, sed alius, qui illud in tam sublimi fastigio collocat, tamque arduam animi præparationem exigit, ut ægre demum ad impetrandam absolutionem perveniri possit. Testimonia contra ipsum edita; & præsertim modus, quo in gubernandis Portus Regii sacris virginibus usus est, sub nova hac eum forma nobis exhibent.

Antequam Sancyranus hujus Portus Regii moderator evaderet, multæ in hoc ascéterio degebant piæ virgines, quæ religiosé in simplicitate cordis serviebant DEO, & frequentem Sacramentorum usum in deliciis habebant. Plane sine lacrymis cogitari nequit atrocitas illa, qua Sancyranus per simulatiotionem ac speciem ad eminentem virtutum perfectionem eas evehendi, Sacramentis spoliare conatus est. Nullus ipsi sermo ad illas, nisi de pœnitentia: obligabat eas passim per ædes, præsertim in choro se prosternere, & defixo in terram vultu humi jacere; raro sinebat ad S. Tribunal accedere, & se de peccatis suis accusare; rarius Eucharisticæ mensæ accumbere; prout rem hanc testatur Episcopus Lingoniensis. Quæ inter has virgines virtutibus præstabant, cum dolore intuebantur ruinam, quam hæ novitates Parthenoni

suo

ſuo inſerebant. Querebantur id Patri Vigierio Patrum de Christiana doctrina Præſidi: (*l*) „ nimium diu (ajebant) Moniales, quæ „ ejus directioni ſe ſubdidere, detinet in ex„ ercitio pœnitentiæ, & a frequentandis Sacra„ mentis abſtinere jubet. „ Fruſtra pœnitens, qui illo Confeſſario utebatur, ſincere ſe de peccatis ſuis dolere oſtendebat; atque ſeriam vitæ emendationem promittebat: exigebat Sancyranus, ut prius per continuum bonorum operum exercitium, & varios pœnitentiæ actus perfectam ſe habere contritionem commonſtraret, antequam illi abſolutionem impertiretur. Secus agere, inquiebat Sancyranus, (*m*) *abuſus eſt terribilis*. Qua de re Barcoſius ab avunculo præſente Prierenſi interrogatus, an non negotium hoc ſe ita haberet, ut maxime ita ſe habere, reſpondit: Tam belle avunculi & nepotis dicta factaque conſentiebant. Sancyranus itaque per obtentum, animos melius ad Sacramentum Pœnitentiæ præparandi, non niſi poſt longas procraſtinationes pœnitentibus abſolutionis tandem gratiam faciebat; quæ proin frequens dilatio ſenſim ſine ſenſu, aut anxietatibus, & ſcrupulis diſcruciabat animos, aut terrore tam immani concutiebat, ut religioſæ hæ virgines ad hoc Sacramentum accedere non auderent, aut languidam quandam indifferen-

---

(*l*) Teſtimonium juridicum P. Vigierii.

(*m*) Teſtimonium Abbatis de Prieres.

rentiam ingerebat, quæ non segnius easdem ab usu hujus Sacramenti abstrahebat.

Vult ergo Sancyranus, ut aut Sacramenti Pœnitentiæ nullus usus sit, quia hoc Sacramentum est inutile; aut siquis eo uti velit, hoc ipso fiat inutile, quia illius usus est tam difficilis, ut prope in opus deduci non possit: id est, vult omnibus Christi fidelibus eum hujus Sacramenti contemptum ingenerare, quo ipsemet laborabat. Revera hujus Sacramenti profanatio, eaque modo quodam sacrilego perpetrata, Sancyrano pro ludo & joco erat. Argumenti loco erit, quod Abbas Prierensis ex forma juris testatus est. En verba testificationis: „In omnibus his congressibus Sancyranus id vehe-„menter inculcabat, ut dogmata à se pro-„posita clam haberem, nec ulli proderem, „proferens illud ex SS. literis: *Occulte pro-„pter metum Judæorum*. Quam in rem nar-„rabat, quid se inter & alium Ecclesiasticum „quondam gestum fuisset. Verebar, inquie-„bat, ne, quæ ipsi communicaveram, prin-„cipia denunciaret Episcopo Pictaviensi, aut „alteri cuipiam; a quo ut eum cohiberem, „hominem investigio rogavi, ut confessionem „meam sacramentalem exciperet: Hærere „ille primum attonitus ad tam subitam, & „inexpectatam postulationem; aurem tamen „mox præbere confitenti: Accusabam autem „me de hoc delicto, quod talia ipsi dogmata „suggesserim, ac petebam, ut ab hoc me pec-

„ peccato abſolveret. Sic hominem obliga-
„ bam, ut arcani fidem præſtaret, & ſilen-
„ tio premeret, quod forte abſque ea aliis
„ aperuiſſet. Addit Prierenſis, Sancyranum,
„ cum iſtud narraret, adeo in effuſos riſus
„ ſolutum fuiſſe, ut nunquam tam immode-
„ ratos eum cachinnos tollere, vidiſſe ſe me-
„ miniſſet, neque nepotem ejus Barcoſium
„ riſum continuiſſe. „

Animæ, quæ ab hujusmodi ducibus diriguntur, an non ſumma commiſeratione dignæ ſunt? Et tamen Gallia a tempore, quo infelix hic ſectæ Anteſignanus, cui hic larvam detraho, caput extulit, ejusmodi directoribus referta eſt. Utinam fideles id tandem agnoſcerent, & ſibi cavere inciperent ab iis, qui eodem cum Sancyrano ſpiritu animati, eadem cum eo ſeveritate gloriantur, & non ſecus, ac ille animas ducunt ad ſummam morum licentiam, ad obdurationem animi, vel deſperationem, ac denique ad omnis religionis contemptum, idque ex inſidiis, & tam callide, & occulte, ut *ruina* nonniſi nimis ſero advertatur. Sed finiamus ea, quæ ad Sancyrani doctrinam de Sacramento Pœnitentiæ pertinent; ſatis ex iis, quæ jam expoſuimus, conſtat, qua ille toto vitæ ſuæ tempore animi comparatione fuerit, ut Sacramenti hujus uſum aboleret.

Falſa dogmata in argumento de S. Communione, quin imo in omni eo, quod ad

Eucharistiam referri potest, adeo sunt enormia, ut ea exponere non audeam, nisi cum de iis loqui res exiget. Sequamur ergo novatoris vestigia, quin adhuc sciamus, quo tandem nos deducere velit.

In sua *Theologia familiari*, quæ, licet Vaticano fulmine Romæ percussa, quotidiani tamen usus in Portu Regio Catechismus erat, hanc quæstionem proponit: *In quo statu nos esse oportet ad Eucharistiam digne recipiendam?* (n) *necessum est* (respondet) *ut simus in statu gratiæ, ut de peccatis nostris egerimus pœnitentiam, utque nec voluntario mentis sensu, nec ex incuria, ac negligentia erga rem ullam, quæ DEO displicere possit, afficiamur, illique adhæreamus.* Prima trium harum propositionum optima est, cum sit purum Ecclesiæ Catholicæ dogma: alteram falsam esse, satis apparet ex nimium generali doctrina, quam tradit; at num illam sine abdito quodam consilio, aliud quidpiam ex ea eliciendi, Sancyranus statuit? Equidem haud videtur; longum tempus requiritur ad longam pœnitentiam: ergo longo etiam tempore carebimus communione, si ante hanc tota pœnitentia exsolvenda sit; quæ hodie doctrina & usus in nova Ecclesia ubique in mores transiit. Quod ad tertiam conditionem a Sancyrano pro digna ad communionem præparatione statutam spectat, non vereor asserere,

(n) Theologia familiaris Lect. 15.

rere, per eam plene manifestari consilium Burgofonte initum, nimirum id efficiendi, ut *nostræ ætatis hominibus omnis ad Eucharisticam mensam aditus occludatur.* Vah! ubinam terrarum ac gentium Seraphinus ille est, qui non saltem *per negligentiam adhæreat rei cuidam, quæ DEO displicere possit*? Ergo aut multa intervenient sacrilegia, aut potius nulla amplius obibitur S. Communio. Atque hic scopus est, quo Sancyranus collineat.

Nostri Rigoristæ hac ætate in ruborem dati, quod doctrinam sui coryphæi meridianæ luci expositam videant, eam utique mitigare volent. Si id tentent, garriant per nos licet, quidquid velint; at nos non nisi sublimi nostro Magistro ac directori Sancyrano aures præbeamus, cum non fidelior doctrinæ suæ interpres, ac is ipse sit (o). *Illi* (ait) *qui voluntarie hærent in minimis nævis, & imperfectionibus, indigni sunt Eucharistiæ Sacramento secundum S. Dionysium.* Jam & hic quoque novam a Jansenistis injectam cavillationem devoremus, necesse est. Sancyranus, inquiunt, non aliud docet, quam quod S. Dionysius; quæ ergo temeritas, eum propterea carpere, ac criminari? Equidem Sancyranus effati sui authorem ac testem appellat S. Dionysium, sed appellat vel ex linguæ græcæ ignorantia, vel ob consectaria, quæ inde pro systematis sui emolumento deduci possunt. At ista S. Dionysii nequaquam mens & sententia fuit,

(o) Explicatio Missæ ad articulum *Lavabo.*

fuit, ut P. Petavius (*p*) luculenter probavit; & bonus quidam Jansenista, cui periculum carceris in Castello S. Angeli subeundi, quod ob sparsos Romæ errores illi imminebat, satis celebre nomen fecit, ipse in amico suo Arnaldo reprehendit, dum ipsi (*q*) genuinum hujus in S. Dionysio loci sensum exhibet, quo Arnaldus haud secus, ac magister suus Sancyranus, abusus fuerat. Sed redibit sæpius occasio lectorem admonendi, Sancyranum & ipsius discipulos opportunum sibi hunc morem ab hæreticis mutuum accepisse, ut doctrinam suam hoc fulcro suffulciant, quod eam cuidam SS. Patrum, aut vero omnibus, & aliquando etiam toti Ecclesiæ audacter adscribant. En hujus generis probationem, quæ ad meum me thema reducit!

Sancyranus, dum Ecclesiasticum quendam e suis amicis modum docet, quo ad normam suam Anti-Eucharisticam in animarum directione utatur, grandem illi ideam de utilitate diuturnæ ab Eucharistia abstinentiæ alte in animum imprimere aggreditur: „Non „est melius, ait, (*r*) remedium sanandi ani„mam dolore peccati sui sauciam, quam ut „ea aliquamdiu ad SS. Eucharistiam non ad„mittatur. Omnes Christiani, qui ab Apo„stolorum tempore de peccatis mortalibus, „gradus etiam intra genus suum infimi, post „baptismum commissis, pœnitentiam ege„runt,

(*p*) De Pœnit, publ. cap. 15. & 16. (*q*) Carol. Hersentius observ. in librum de frequenti communione.
(*r*) Epist. spirit. 32.

„ runt, per duodecim sæcula, hanc regu-
„ lam secuti sunt, ut ex omni Ecclesiastica hi-
„ storia scimus, voluerunque, ut ipsius sa-
„ cerdotis sententia ad hanc a SS. Eucharistia
„ abstinendi pœnam condemnarentur, reser-
„ vata tamen spe ad illam redeundi, eaque
„ fruendi, postquam a suis peccatis & ma-
„ culis per plenam & integram satisfactionem
„ fuissent expurgati. At quoniam hic sanctus
„ & antiquus mos minus usitatus, & com-
„ munis modo est in Ecclesia, atque alius in
„ ea dominatur, sed multo minus præstans,
„ & quem laxitas morum apud Christianos
„ tanquam magis usitatum & ordinarium in-
„ vexit, contra principale votum, & inten-
„ tionem Ecclesiæ, cui prior semper magis
„ cordi fuit, eritque semper usque ad finem
„ mundi. &c. „

Exprimamus modo ex hac doctrina, quæ adeo pretiosa esse jactatur, medullam, ac quintam veluti essentiam. Itaque hodie ab Eucharistica mensa ob minima peccata mortalia abstinere, atque abstinere tamdiu, dum quis ab omnibus suis maculis per plenam & perfectam satisfactionem fuerit emundatus, *sanctus quidam & antiquus mos est?* Verum hunc morem Ecclesia nunquam novit; ergo nec tam sanctus, nec tam antiquus est. Hæc ab Eucharistica mensa segregatio admirabile arcanum est *sanandi cor dolore peccatorum suorum saucium.* Quid sibi volunt hæc verba sonantia, sensus inania, quorum involucro

novator hic errores suos vult tegere? an non vulnus, quod animæ dolor de peccato infligit, res est omnium maxime desiderabilis, ac salutaris? vulnus enim, hoc est, vera contritio, & effectus amoris DEI; vulnus, quod divinus cibus auget; ergo ad eum recipiendum oportet accedere. Vulnus, ait, quod voluntaria ab Eucharistia abstinentia haud dubie *sanat*; hoc est, tam grande bonum imminuit, & nobis ad omnimodam illius jacturam viam sternit. Catholicus inferret: ergo oportet ab hac sibi segregatione & abstinentia cavere. At Sancyranus in nova sua reformationis forma illam tanquam eximium sanctimoniæ subsidium præscribit, quod ab omnibus Sanctis, postquam illud didicere ab Apostolis, *per mille & ducentos annos usurpatum fuit*. Fraudulentus vero novator probe hic advertit, plusquam unius S. Patris nomen ad conciliandam ejusmodi deliriis authoritatem requiri. Hinc *ad totam historiam Ecclesiasticam* appellat: adjungit sine omni verecundia, morem ante peractam ex omni parte pœnitentiam adeundi SS. Eucharistiam, esse morem, quem contra intentionem Ecclesiæ dissolutio morum induxisset, & hinc etiam *multo minus excellentem*, ac quem ipse teneri vellet. Qui ita loquitur, an non unum idemque facit, acsi publice profiteretur, ac denunciaret omnibus, se verissime fovere animo tetrum consilium, & intentionem exequendi systema Burgofonte formatum?

Affectus, quo Sancyranus erga abstinentiam a SS. Eucharistia fertur, ubique dominatur; ubique illum animis eorum inserere nititur, quibus ipsius doctrinam auscultare grave non est. Libellus ipsius *Cor novum* methodum complectitur, animam recens ad DEum conversam provehendi ad perfectionem: non poterat author in eo non commemorare etiam aliquid de S. Communione. En vero totum, quod de illa dicit, atque animæ conversæ ad augendas per Eucharistiam vires permittit: nempe (*s*) *obstupescere, quod DEus se nobis in animarum nostrarum alimentum dederit:* addit tamen præceptum (*t*), *aliquamdiu abstinendi ab hoc cœlesti alimento, tanquam cibo nimis solido, & debilitati nostræ non conveniente*: denique per speciem compensandi, quod tam exiguum prius concesserat, monet (*u*) *curaret anima, ut hæc a cœlesti cibo abstinentia conjuncta sit cum arcano gemitu, quod se tam eximio bono privatam videret.* Atque res hæc apud Jansenistas ita hodie in consuetudinem abiit, ut ad exemplum sui magistri sinant, animas gemere, quamdiu velint, modo non communicent. Hinc pleni sunt ipsorum libri adhortationum ad suspiria, ad gemitus, lacrymas, singultus, & ultra hæc addunt nihil.

Sancyranus in directione eorum, qui bona fide sese ipsi dirigendos commiserant,

(*s*) In Theol. famil. Edit. V. pag. 202. (*t*) Ibid.
(*u*) ibid.

majorem etiam sibi sumebat audaciam, cumque crederet, non habere se causam, de eorum in se animo diffidendi, suggerebat illis, (x) *frequentationem Sacramentorum sæpius nocere, quam prodesse ; (y) invocationem nominis JEsu æque efficacem esse, ac receptionem SS. Eucharistiæ ;* quemadmodum juridica contra ipsum testimonia docent.

Hæ erant artes, quibus pedetentim frequentem S. Communionis usum antiquare, & extinguere hic factionis Primipilus asseclas suos docuit. Sublato vero hoc usu, fidelibus aliud adhuc restabat vinculum, quo JEsu Christo sub speciebus Eucharisticis latenti, alligati teneri potuissent, nimirum sacrosanctum Missæ sacrificium. Ne ergo quidpiam illorum, quod ad executionem systematis Burgofontani pertineret, etiam ex hac parte negligeretur, oportebat callide sacerdotes a facienda re divina, fideles ab illa adeunda arcere, atque ita sensim eos assuefacere omittendæ imposterum JEsu Christi in Eucharistia adorationi. Hoc consilium, etsi plane insanum, ne quid amplius, & gravius dicam, censuit Sancyranus se dignum esse, & illi exequendo manus admovere cœpit.

Ut Sacerdotes efficaciter averterentur a celebrando Missæ sacrificio, putabat non satis

(x) Testimonium D. Tardifi. (y) Testimonium Domicellæ de Attria.

tis esse, id solis verbis docere; verbis junxit opus, & pro solita sua modestia se aliis pro exemplari, quod imitentur, proposuit. Jucundum erit intelligere, quo ille perfectionem doctrinæ suæ moralis Anti-Eucharisticæ provexerit: (z) *ad me quod attinet* (ad Doctorem Sorbonicum scribentis verba sunt) *si absque necessitate adirem alium, & aliquot horas cum illo agerem, ægre possem inducere in animum, ut altero die sacrum dicerem, & sic etiam, si alium accedentem ad me admisissem, & diu cum eo de libris & rebus literariis, quæ tamen non aliqua ratione ad bonum Ecclesiæ pertinerent, sermones miscuissem.* Ad alium scribens rem omnino decidit, aitque (a) *ejusmodi colloquia sat gravem causam esse prohibendi sacerdotem a dicendo postridie sacro.* Et addit: *atque ita & ego ipsemet facere soleo.* Quid igitur posthac nobis mirum accidat, tam raro sacerdotes Jansenistas sacris operari? nec enim ex ea semper causa ac fine in aliorum congressum ac colloquium veniunt, aut invisentes ad se admittunt, ut loquantur de rebus, quæ *aliqua ratione Ecclesiæ prosint*, imo nec ut loquantur *de libris & negotiis ad rem literariam pertinentibus.* Prævidit quidem Sancyranus, quidquid ipse cum hac sua Ethica obstaret, multos tamen fore sacerdotes, qui a peragenda re divina non abstinerent, & sic fidelibus

(z) Epist. spirit. Tom. II Epist. 60. pag. 600.

(a) ibid. Epist. 26. pag. 309.

nunquam defuturam occasionem, ut eidem interesse possint. At si illum arbitratu suo rem agere sinamus, eo tamen pertinget, ut fideles ab audienda Missa avocentur.

Amabo, an non audivimus paullo ante ejus verba & sententiam, quibus ad S. Communionem requirit, ut simus in statu gratiæ, ut de peccatis egerimus pœnitentiam, & neque deliberata voluntate, neque per negligentiam adhæreamus ulli rei, quæ DEO displicere possit? Atqui an non idem Sancyranus dicit in epistolis, loquens de sacra Communione & auditione Missæ, (*b*) *haud multo minorem animi integritatem ad unam, quam ad alteram requiri?* Itaque Missæ sacrificio tres saltem partes fidelium posthac carere debebunt, & quarta pars eorum, qui ea se virtute ac perfectione præditos credunt, ut illi assistere possint, an non arrogantem quandam de se confidentiam & existimationem ostendunt?

Alio artificii genere ita meritum hujus augustissimi sacrificii deprimit, ut, siquidem illius consilium audiamus, hoc aut offerre, aut ei interesse operæ pretium non esse videatur. Dum sacerdotum quempiam de morte matris suæ consolatur, hæc scribit: (*c*) *non est efficacius subsidium juvandi defunctorum animas*,

(*b*) Epist. 32. pag. 266. Edit. I.
(*c*) Epist. 14. Edit. I.

mas, quam DEO pro illis offerre sacrificium patientiæ, quam quidem DEus in hac causa & occasione tantum amat, quantum amat sacrificium misericordiæ: omne aliud solatium, quod illis optari possit, nihili est, & pro illis & pro nobis, si conferatur cum eo, quod a nobis procedit. Ergo sacrificium Missæ, quod a nobis non procedit, *nihili est pro mortuis, nihili est pro vivis, si comparetur cum patientia.*

Denique ut assuefaciat fideles, quin res advertatur, irreligiosæ incuriæ, ex qua JEsum Christum in Missa intra manus sacerdotis non amplius adorarent, en quam bellum tempore Missæ exercitium comentus fuerit, in quo ad elevationem hunc actum (*d*) præscripsit: *adoro te elevatum in cruce, in judicio universali, & ad dexteram Patris æterni.* Actum, inquam, pro eo loco ac tempore tam ineptum, ac esset is, quo Regi dicerem: saluto majestatem vestram in castris, in quibus elapso anno fuit, & in solenni curia ac tribunali justitiæ, in quo proximo anno erit.

Post tam enormes, & pessimi exempli plenos errores, si quis putet, Sancyranum hic suis contra Eucharistiam molitionibus terminum posuisse, næ ille nondum satis cognitam habet Sancyrani indolem. Attoniti hæremus ad conspectum librorum, qui nostra ætate a novatoribus editi sunt, & in quibus sacerdotalis, & Episcopalis ordo tam propudiose despicatui habetur. Sed hi libri ædificium

(*d*) in Theol. famil.

cium illud sunt, cujus fundamentum Sancyranus posuit. Principia, quibus hic sectæ Patriarcha vias ad evertendum utrumque, & sacerdotii, & Episcopatus ordinem præmuniit, eum animis horrorem injicere possunt, ut ea non nisi sparsim hic & illic, ceu temere & casu, licet inter se maxime colligata, indicare ausus sit. Principium quoddam minus malum comparet in ipsius Theologia familiari, in qua interrogat, (e) *quis habeat potestatem administrandi Sacramentum Pœnitentiæ?* & respondet; (f) *sacerdotes, qui eam ab Ecclesia acceperunt.* Quodsi autem sacerdotes non habent suam potestatem a DEO, sed ab Ecclesia, tunc illam Ecclesia in certis occasionibus sacerdotibus auferre potest, & tunc desinent esse sacerdotes; id, quod plane volebat Sancyranus; & ecce, ut seipsum explicet, & rem decidat in suis epistolis spiritualibus, loquens de malis sacerdotibus, qui statum ac characterem suum flagitiosa vita infamant (g), *ad Ecclesiam*, ait, *pertinet illos corrigere, ac si velit, segregare a se, &*

tum

(e) Lect. 6. (f) ibidem. In prima editione coactus est Sancyranus hanc propositionem corrigere, & dicere, *qui eam a DEO & Ecclesia acceperunt.* Oportebat tum cedere; in omnibus vero editionibus sequentibus valde multis exposita est sententia, ut eam allegavi. Vide de hac re examen libri de frequenti communione susceptum ab Episcopo Vaurensi Parte II. pag. 323. (g) Horribilis hæc expressio non habetur, nisi in I. editione Tom. 4. Epist. 93. pag. 784. correcta est in sequentibus hoc modo: *non existimantur Presbyteri, sed habentur pro laicis.*

tum non sunt amplius sacerdotes. Hoc plane decretorium est.

In suo *Petro Aurelio* ulterius adhuc provehitur, & contendit, nec etiam opus esse, ut Ecclesia aliquem a se separet, ad hoc, ut non amplius sit sacerdos; unum solum peccatum impudicitiæ, & *qualibet infractio castitatis perimit sacerdotium, & illud homini aufert.* Audiamus ipsum Sancyranum: en illius verba: (*b*) *Imo tanto facilius extinguitur sacerdotalis dignitas, quam regularis status simul atque castitas deficit; ut non solum deletio vinculi castitatis, sed qualibet ejus infractio perimat sacerdotium, & illud homini ex antiquo Ecclesiasticæ disciplinæ jure auferat.* Et ex hac doctrina quam terribile dubium ac metus nascitur, num illi, qui ad aras comparent, sint veri sacerdotes? Quis enim compertum habere potest, an non illi infeliciter succubuerint in occasione quadam periculosa, postquam charactere sacerdotali insigniti sunt? Porro ut promoveamus gradum, ordo Episcopalis est essentialiter fundatus in sacerdotio. Si itaque Episcopus adeo sui fuisset immemor, ut in ejusmodi peccatum prolaberetur, sacerdotium ipsi non secus, ac aliis sacerdotibus auferretur: proinde & Episcopali suo statu excideret, quin ab hoc lapsu resurgere posset. Et hoc ipsum Sancyranus, *invictissimus ille defensor Episcopalis dignitatis*

(*b*) **Vindic. cens. Sorb. pag. 319.**

tis (*i*) tam apertis verbis docet, ut Wiclefus, & Joannes Husſius, a quibus hanc hæresin mutuatus est, hac de re errorem suum magis dilucide non exposuerint (*k*). *Ineptum & inscitum est*, ait Abbas, *quærere, an Episcopatus propria media habeat ex statu suo, quibus a peccato ad gratiam revertatur.* Et cur hoc quærere ineptum, & inscitum est? *Clarissimum enim est*, respondet, *Episcopum peccatorem resurgere non posse per media statui suo propria, cum hoc ipso, quod peccator est, statum suum amittat ex primævo jure, nec amplius in eo sit.* Equidem si non est amplius in statu Episcopi, status ipsius non amplius ullum illi remedium a peccato resurgendi suppeditat: atqui *amplius non est*. Hac ratiocinatione nequit ulla alia esse magis legitima, neque illa, cui alias assuevit hic author, obscuritate laborat. En voraginem, in quam vult hic novator, ut sectatores sui præcipites agant simplices illos, qui ipsis de sacramentis differentibus aures præbent.

Sancyranus ipse, antequam moreretur, scelesto illo solatio fruebatur, ut videret novitates suas ab omnis conditionis hominibus celebrari, atque approbari. Fraudulenta & nefaria ipsius directio incredibilem Portui Regio

(*i*) Unum ex elogiis, quo Sancyrani *Petrum Aurelium* ornat Episcopus * Grassensis * Godellus.

(*K*) Vindic. cens. pag. 296.

(*) de Grasse.

(*) Godeau.

gio, & locis aliis stragem intulit. Ad manus sunt argumenta, quæ epistolæ subministrant ad ipsum scriptæ, una cum aliis chartis, quando ad carcerem ducebatur, interceptæ. Aliqua ex iis excerpta prodent, quousque provehere potuerit pravos sensus de pretio, atque æstimatione abstinentiæ a sacramentis.

Credo (scribit ad eum 1. Jan. 1635 Anna Maria de Lage, Antistita Virginum a Visitatione Pictavii) *abstinentiam a communione multum illis profuturam, quibus suasisti, ut illa interdicam.* In epistola 12 Jun. 1634 data Mater Agnes a S. Paulo, Arnaldi soror hæc habet: „Existimo, mi Pater, personæ illi „in Jubilæo a S. Communione abstinendum „esse: accedet ad eam, quando DEus id illi „per te manifestare voluerit. . . . Videtur „mihi DEus huic animæ author esse, & in„spirare consilium, quo se tam prompte tuæ „directioni subjicit. Æstimo illam felicissimam, „quod in te inciderit, & me adhuc felicio„rem; video enim omnes, etiam eos, qui „rebus divinis sunt dediti, longe adhuc, ut „mihi significas, a vera semita remotos. „ En! abstinentia a sacramentis est via, quæ appellatur *vera semita*, & qui hac incedunt, non suspirant, nisi conscientiæ arbitros, qui artem calleant, eos a Sacramentorum usu avertendi.

Eadem Monialium Pictaviensium a Visitatione Antistita, quantopere sibi hujusmodi di-

directores probentur, his verbis significat: „ „Quam vellem, mi Pater, ut presbyter, „qui nobis in hac domo a confessionibus „est, ea esset indole, & ingenio, ut prin- „cipia tua intelligere, & admittere posset; „at, cum ea sint adeo singularia, & a com- „muni via remota, nescio, an id facile fieri „possit.„

Antistitæ in Portu Regio idem omnino sensus erat. „Prope est, (scribit illa ad di- „rectorem suum) tempus, quo ad confessio- „nem accedendum est puellis nostris, venit „mihi in mentem egregius ille sacerdos ad S. „Pauli, quem ajebas confessiones excipere „ad morem & mentem antiquæ Ecclesiæ, „sed dubito, an ab eo impetrare possimus, „ut illas, & quasdam nostras sorores audiat; „nam quod ad P. Superiorem doctrinæ Chri- „stianæ attinet, credo illum methodo uti, „qualis modo in communi usu versatur, & „puellulas istas non plus emolumenti ex ipso, „quam ex quovis alio habituras. Quædam „illarum jam a 15 mensibus non sunt con- „fessæ. Hæc confessionis procrastinatio pos- „set utique Confessarium commovere, ac „turbare, qui tantum verba, non autem „prævias etiam dispositiones requirit. „

Ex voto itaque Sancyrano res cecidit, ut propensionem in Confessarios a se formatos, suisque erroribus infectos, & alienationem ac horrorem ab aliis, atque adeo etiam a Sacra-

cramentis, hominum animis inspiraret. Hoc vero postremum de Sacramentis num consecutus sit, docebit nos ejusdem Antistitæ testimonium de propria sua, atque aliarum experientia. „ Censeo, inquit in eadem episto-„ la, cor mihi obduruisse, cum sensu caream „ contritionis, & demissionis ex hoc, quod „ me sacramentorum usu privatam conspi-„ ciam; & in hoc statu omnem meam vitam „ transigere possem, quin de illis cura me ali-„ qua & anxietas solicitaret. 7 Maji 1638 hæc scribentis verba sunt: „ Quid cogitem, nescio, „ quando mihi de adeunda S. Communione „ loqueris. Hoc mysterium ex tolerata huc-„ usque illius privatione mihi evasit terribile, „ nec animo consequi possum, cur modo ad „ divinam hanc communicationem me revo-„ ces. Supplico tibi, mi Pater, ut usque ad „ festum assumptæ in cælos Virginis me in „ exercitio pœnitentiæ versari sinas. Quod-„ si hanc dilationem ratam habeas, spero fore, „ ut DEus mihi largiatur gratiam, ea uten-„ di melius, & pœnitentiam magis perfectam „ iterum agendi. Nunquam finem facio læ-„ tandi, & mirandi gratiam, quæ præ vulgo „ nobis data est, ut ad lumen, quod nobis „ accendisti, hujus pœnitentiæ impositam no-„ bis necessitatem agnoscamus. „ Tam belle fraudum suarum telam Sancyranus texuit, & miseras istas virgines decepit: hortator illis erat, ut ad S. Communionem accederent, postquam easdem ita jam dementaverat, ut tantum amplius iis animi non esset,

ut ad eam accederent. Quod superest epistolæ, cerebrum nobis repræsentat penitus eversum, corruptum, & in iis, quæ de suo corruptore garrit, ineptiens. „ Finio, mi „ Pater, & me omni petitione, atque omnibus „ desideriis abdico, eaque disperdo & consumo „ in omnibus iis, quæ tu de me constituere „ volueris, & ausim dicere, etiam de ipso „ DEO, cum illius accessus ad me, & re„ cessus, a tuo judicio, & directione pen„ deat, cui etiam perfectam obedientiam „ voveo, qualem tibi debet anima, quam „ DEus per miraculum fecit tuam &c. „

Ex alia epistola ejusdem Antistitæ intelligimus, eam non solam fuisse, quam Sancyranus in hoc de Sacramentis argumento deliram, fatuamque reddidit: „ Soror mea „ Magdalena (scribit antistita) cui persuasi„ sti, ut sacram Synaxin non obeat, nisi festo „ Purificatæ Virginis (data autem est hæc „ epistola 3. Martii 1634) ait, se, postquam „ a te didicit modum confitendi secundum „ spiritum Ecclesiæ, eo conferre studium „ suum, ut magis DEO confiteatur, quam „ hominibus, nec modo ad tribunal sacrum „ se accedere, nisi cum horrore, & tremore „ ex metu, ne necessaria animi comparatione „ careat. „ Hoc est, Sancyranus illi æque, ac aliis confessionem effecit tam *arduam*, ut difficultas confitendi superari vix posset.

Quanta vero lætitiæ causa & argumentum erat huic novatori, videre tam felicia ope-

operis sui initia, & se vivo Sacramentorum usum iis ipsis in locis apud sacras DEO virgines abolitum, in quibus ea plerumque magis frequentari solent; & quidem eo usque abolitum, ut hæ virgines, in totidem virgines fatuas conversæ *DEO magis, quam hominibus confessæ sint:* videre, quod a se tanquam singulare quoddam beneficium, ac gratiam petant, ne cælestem cibum sumere sinantur, & audire, quod *omni reliqua vita* ita sacramentis carere possint, ut propterea nihil omnino sollicitudinis, & anxietatis sentiant? Hæc tam auspicata primordia quantos non illi successus spondebant in invehendo *Deismo*, atque evertenda religione, pro eo, ac Burgofonte constitutum fuerat?

Articulus III.

Sancyranus insinuat dogmata ad evertendam omnem religionem divinitus patefactam destinata.

Pacti erant inter se Deistæ Burgofontani, interclusa fidelibus annona, seu iisdem ab usu sacramentorum abstractis, infecturos se etiam aquas, hoc est, dogmata, quæ ad sanctæ religionis nostræ essentiam maxime pertinerent, corrupturos." Statutum itaque in Burgofontano conventiculo est, gratiam ad tam sublimem gradum evehere, ut ipsa una & sola operari dicatur omnia; negare vero eam, quæ

„ duntaxat sit sufficiens: evertere libertatem hu-
„ mani arbitrii, eique imponere necessitatem
„ cedendi gratiæ victrici: divulgare & præ-
„ dicare ubique, Dominum nostrum JEsum
„ Christum non esse mortuum pro omnibus
„ hominibus. „

Sancyranus in argumento, & usu hujus secundi pro stabiliendo Deismo subsidii non tam copiose & prolixe, ac in aliis tribus, versatus est; cujus ratio facile, eaque obvia & nativa reddi potest: non agebatur hoc loco duntaxat de simplicibus fidelibus decipiendis, sed de fallenda, si id effici posset, universa Ecclesia docente, & renovandis jam cum hæretica Calvini doctrina damnatis erroribus. Ut autem hi ab inferis scite & concinna quadam methodo revocarentur in mundum, an nimium erat, si unus ex Deistis quinque Burgofontanis, urgendæ uni huic rei omne suum studium ex integro impenderet? Exigebat id negotii indoles; occupationes, quæ a rationibus Architecti & Præsidis sectæ separari non poterant, non sinebant, ut Sancyranus etiam ipse, in excolendo hoc argumento multum temporis ac operæ poneret: satis laboris ac negotii ipsi erat in efformanda, quam omnes socii sequerentur, idea; satis superque agendum, ut se contra eos, qui nova ipsius dogmata oppugnabant, defenderet, emolumentis nascentis sectæ invigilaret, eidem ex omni parte, atque hominum genere proselytos adduceret, Protectores ve-

teres

teres conservaret, ac novos conciliaret &c. Itaque prudentiæ ratio id postulabat, ut in sociorum quemdam curam omnem transferret, qui dogmata hæretica, quæ Catholicis veritatibus substitui vellet, in systema redigeret; ipse vero hæc eadem dogmata solum scriptis suis callide insereret, in colloquiis voce ac sermonibus spargeret, & hac ratione viam sterneret hæretico systemati, quod deinde *Jansenismus* appellatum est. Hanc proin in se provinciam suscepit Sancyranus: scripta ipsius non sine multa arte loquuntur; fateor id quidem; at denique loquuntur: audiamus.

In *Theologia* sua *familiari* tradit definitionem gratiæ, quæ accipi potest & in significatione ac sensu ab Ecclesia non rejecto, & in sensu hæretico: (*l*) *gratia est*, inquit, *donum DEI, quod nobis per merita JEsu Christi communicatur, ut animam nostram illustret, & corroboret, eamque faciat agere omnia, quæ DEus ab illa fieri desiderat.* Definitio hæc ejus indolis est, ut cum necessitas urgebit, effugii loco esse possit. Dexteritatis novatorum est, hujusmodi callide evadendi vias sibi parare.

Dum Sancyranus de sancto quodam sacerdote, *Patris Bernardi* nomine appellari solito, loquitur, dissimulare non potest indignationem suam ex eo, quod cerneret, hunc virum DEI, per principia & doctrinam

(*l*) Lect. 12.

suæ e diametro oppositam sanctum evasisse: multas iniit vias, & fontes excogitavit, unde ea viri sanctitas nasci potuerit. Cum rationem sextam exponit, determinare incipit sensum, & vim, quæ suæ de gratia definitioni inesset: omnia eo loco tribuit gratiæ, quin verbo meminerit de cooperatione liberi arbitrii: „ DEus, ait (*m*) ut extollat virtu„ tem suam, & gratiam, atque ostendat ho„ minibus, qui multis de illa disputationibus „ se, aliosque implicare solent, eam operari „ omnia, quæ in ipsis bona sunt, atque indu„ cere, applicare, ac determinare volunta„ tem, in persona hujus sacerdotis perfectum „ opus gratiæ efficere voluit. „ En jam *gratiam ad talem gradum evectam, ut una & sola faciat omnia!* En voluntatem nostram a sola gratia ad agendum determinatam! Imo mox eadem voluntas ex Sancyrani mente determinabitur quoque ad agendum necessario, ita, ut gratiæ se determinanti resistere nequeat.

In epistolis suis spiritualibus inter vim gratiæ, & vim tentationis Sancyranus hoc discrimen statuit: tentationi, quantacunque ea sit, non succumbimus, nisi quando volumus: gratia vero nos cogit velle id, quod illa imperat. En! quibus id verbis explicet: (*n*) „ Intercedit hoc discrimen inter gratiam

„ DEI

(*m*) Dispositio ad sacerdotium. cap. 14.

(*n*) Epist. 46. Tom. II. pag. 484.

„ DEI, & tentationem dæmonis, quod gra-„ tia flectat cor, faciat, ut agat, & velit „ id, quod ipsa jubet. At tentatio, quan-„ tumcunque violenta sit, non poterit cor ho-„ minis justi ad consensum abripere, nisi quan-„ tum ipse vult. „ Si hoc discrimen inter vim gratiæ, & tentationis legitimum ac solidum est, *necessum etiam est, voluntatem vi gratiæ victricis cedere.*

Atque hoc nixus principio Sancyranus facile calamum continere poterat a *neganda* aperte *gratia sufficiente*. Hinc de ea nullam ullibi in suis libris ac libellis mentionem facit; quamquam eandem in familiaribus colloquiis ultro & studiose impugnasse videatur; id, quod ex verbis Abbatis Cauleti facili conjectura judicare possumus. Testatur is: „ in va-„ riis cum eo colloquiis audiisse se, defendi ab „ ipso, quod gratia sufficiens non sit data omni-„ bus hominibus; addidisse, quod si testis (Cau-„ letus) aliis id de se (Sancyrano) proderet, „ præcise negaturum, sibi unquam illud excidis-„ se. „ Non adeo horremus, ac fugimus lucem, ut fixum ac ratum sit etiam turpiter mentiri, quando id, quod dicimus, bonum est, aut bono sensu dicimus. Hinc Sancyrani Apologista perperam sibi tuendum sumpsit sensum, quem huic propositioni subjicere nitebatur ipsius avunculus; perperam Cauletum criminatus est, (o) ceu testem, cui tam parum bonæ fidei, quam scientiæ inesset. Cæterum

 tum,

(o) Apol. Part. II. art. 11.

tum, cum Abbas Cauletus in judicio contra Sancyranum testem ageret, etiamnum probe erat Catholicus. Ubi ad infulas Apamienses evectus, se sectæ Jansenisticæ addixit, & fulcrum Jansenismi evasit, factio ample & copiose læsum honorem reparavit; sanctum enim effecit, & unum (*p*) *e sanctissimis ætatis nostræ Episcopis*. Interea tamen hic *sanctus absque bona fide* juridicum suum testimonium nunquam retractavit: ergo veritati consentaneum est; aut peccatum *contra bonam fidem*, & quidem in materia gravissima non est in nova Ecclesia Jansenistica obstaculum sanctitatis.

Præterea Sancyranus hoc, quod summo studio complectebatur, dogma de invicta vi gratiæ docet in *corde* suo *novo*; ubi per speciem tradendi singularia de vita spirituali præcepta, gratiam Adami, quæ eum sua adhuc libertate frui sinebat, opponit gratiæ JEsu Christi, sub qua nos non esse liberos contendit: „grande arcanum, & religionis Chri- „stianæ compendium in eo situm esse docet, „(*q*) ut probe cognita nobis sit differentia „inter gratiam Adami, & gratiam JEsu Chri- „sti: gratia Adami posuit hominem in manu „consilii sui, ut sacer codex loquitur; at gra- „tia JEsu Christi nos ponit in manu DEI, „quam

(*p*) Collectio documentorum pro historia Portus Regii pag. 388.

(*q*) Theol. famil. Edit. 5. pag. 215.

„ quam ob rem Regius Vates omnium no-„ strum nomine dixit ad DEum : *in manibus* „ *tuis sortes meæ* : casus & eventus vitæ meæ „ in tuo arbitrio positi sunt. „ Larva, sub qua hic dogmatista latere vult, facile illi auferri potest: discrimen nempe, quod inter gratiam status innocentis, & status naturæ reparatæ facit, consistit in hoc, ut dicatur cum omnibus Catholicis, Adamum potuisse resistere gratiæ; & ex altera parte dicatur cum Calvino, nos non posse resistere gratiæ. Atque hac ratione evertit novator hic *libertatem humani arbitrii*, *eique imponit necessitatem cedendi gratiæ victrici*.

Verum ulterius adhuc idem Sancyranus gradum promovet. Calvinum semper ducem secutus cum eodem docet, gratiam sanctificantem amitti non posse; quæ quidem hæresis nunc valde frequens est apud Jansenistas. Appendamus omnia ipsius verba: (r) „ Vita gratiæ est eadem, quæ vita gloriæ, non „ habens nisi pondus & velum corporis, quod „ gestamus, & commorationem terrestrem, „ in qua hæremus, quæ utramque inter se „ discriminat. „ Quivis Calvinista idem sentiet, ac dicet cum Sancyrano, nec aliam, quam ipse, differentiam inter beatum in cœlo, & justum in terra admittet. Verum Ecclesia Catholica aliam adhuc, eamque essentialem agnoscit, nempe, quod beatus in cælo nunquam possit perdere vitam gloriæ; at justus in terris possit

(r) Dispositio ad sacerdotium cap. 5.

adhuc facillime vitam gratiæ amittere: adversari huic doctrinæ, & cum Calvino, Sancyrano, & utriusque sectatoribus contrarium sentire; ac dicere, idem est, ac aditum cum illis extremæ morum licentiæ aperire.

Systema duarum delectationum, seu duorum amorum, cupiditatis, & charitatis, tam famosum, & in libris factionis longe lateque diffusum, Sancyranum pariter, si non authorem (nam Bajus est) certe primum suum instauratorem habuit. Idea hujus systematis his verbis a Sancyrano expressa legitur: (s) „ „ Vis potissima ac principalis (qua dæmon nobis dominatur) posita est in cupiditate animæ, „ quæ sola fons & origo est infirmitatum, „ quibus anima obnoxia est, ita, ut adjumentum, „ quo hæc evadat illa fortior, solum illud sit, „ ut consequatur, & habeat anima in se id, „ quod cupiditatem destruat; hæc autem de„ strui non potest, nisi a fide per amorem DEI „ & charitatem operante. „ Alibi ejus verba sunt: (t) „ necessum omnino est, ut quid„ quid facimus in vita gratiæ, procedat ab hoc „ altero corde supernaturali, quod est chari„ tas, & amor DEI. „ Ubique observare licet hominem, qui se, quoad potest, tegit: tantum tamen loquitur, quantum ad manifestanda animi sui sensa, satis sit. In suo *Petro Aurelio* eundem errorem probare cogitat: (u) *Tota* (*nova lex*) latina ipsius verba sunt, *cum*

(s) Epist. spiritual. T. II. Epist. 46. pag. 499.
(t) Cor novum pag. 196.
(u) Vindic. pag. 135.

cum præceptis, institutis & obligationibus suis in charitate consistit, ut docent scripturæ tot locis, nec in ea quicquam præcipitur, nisi præcipue amore charitatis, nec nisi eodem amore, sicut lex primario postulat, impleri potest. Condixerant Burgofontani Deistæ, *S. Augustini authoritate usuros se, & pro velo, quo novitatem doctrinæ suæ tegerent, & pro laqueo, quo imbecilles animos irretirent, ac deciperent.* Atque hoc artificium Sancyranus hoc loco usurpat, dum pergit: *Imo S. Augustinus aperte docet, scripturam nihil præcipere, nisi charitatem, quoniam omnia ex charitate fieri - - - præcipit.* Equidem S. Paulus nos docet, facienda omnia *in charitate*, secus omni apud DEum merito caritura; at nullibi in sacris literis præcipitur, ut omnia faciamus *ex charitate*; hæc doctrina est ab Ecclesia anathemate percussa.

Itaque non nisi duo reformator hic actionum nostrarum principia statuit, cupiditatem tanquam unicum malarum principium, & charitatem tanquam unicum bonarum. Hinc omnes actiones seu infidelium, seu Christianorum in statu peccati existentium, quantumvis alias honestæ sint, in nullo sensu bonæ sunt. Et hæc quidem etiam Calvini mens ac vox est dicentis: (x) *hi pulchros & aspectu speciosos, gustu etiam suaves fructus generare possunt; bonos nequaquam. - - - hinc in damna-*

(x) Calvin. Instit. l. 3. c. 14. n. 4.

nationem cedit homini, quicquid facit, antequam DEO per fidem reconcilietur. Sancyranus altiùs assurgit, & aliquid plus petit. Unum ex ipsius principiis est, (y) *omnia opera & actiones extra statum gratiæ nullius esse valoris ac meriti.* Sic & Calvinus: at Sancyrani principium præterea asserit, *imo esse incrementum tenebrarum*, in quo Sancyranus longius, quam dux suus progreditur. Propterea Calvinista Jurieus de hoc principio disserens, (z), *hæc ultima verba*, inquit, *sunt aliquando nimis dura; hæc si excipias, hanc propositionem veram esse agnoscimus.* At scriptor apologiæ pro Sancyrano miratur, quidpiam in hac propositione reprehendi posse, eamque ab Ecclesia inter reliquas Bajanas damnatam fuisse. (a) *An fieri potuit*, exclamat, *ut Catholici tam sanctam propositionem erroris condemnarent?* Ergone, exclamo ego, ergone propositio, quam damnat Ecclesia, propositio tam maligna, ut Calvinista quoque eam judicaverit nimis duram, a Jansenistis vocatur *sancta?* an non hic habent, ad quod diligentissime advertant animum illi, qui ad partes Jansenistarum adduci se sinunt, quin ipsi apto per se ingenio sint, ut latens sub eorum opinionibus venenum deprehendere possint?

De-

(y) Testim. D. Tardif.

(z) Spiritus Arnaldi Tom. I. pag. 230.

(a) Apol. P. II. art. 10.

Denique Sancyranus nefandum suum consilium tam perspicue prodit, ut illud in dubium trahi non possit, cum *palam pronunciat, JEsum Christum non pro omnibus hominibus mortuum esse.* Antesignanus horum reformatorum, qui a sæculo & amplius tam frequenter amorem DEI in ore habent, docet discipulos suos, cæco impetu eundem amorem invadere, dum facem præfert ad impetendum illud, quod ex omnibus fidei nostræ mysteriis, maxime ad sensum, hunc DEI amorem nobis demonstrat.

DEus amat, & ita sincere vult omnes homines salvos fieri, ut proprium illis filium suum dederit, qui & pro iis omnibus sanguinem suum fudit, æque pro reprobis, quam pro iis, qui salutem consequuntur; etiam pro Juda proditore, ut docet S. Augustinus in Ps. 68. v. 27. Atque hæc est constans, ac perennis Ecclesiæ doctrina; hæc est veritas solatii plena, quam SS. Patres inculcare identidem, atque animis & auribus ingerere non cessant. *Apostolus*, ait idem S. Doctor (*b*) *ex hoc probavit omnes mortuos esse, quia pro omnibus mortuus est unus: impingo, inculco, infercio recusanti.* Et Sancyranus Coryphæus eorum, qui cum excellentia & præstantia supra omnes alios, se discipulos S. Augustini magnifice prædicant, Calvini semper premens vestigia, potentissimum hoc amandi DEum inci-

(*b*) L. 6. contra Julian. cap. 4.

incitamentum nobis molitur eripere, eaque cum impudentia, cui nonnisi hæresiarcha par est, asserit, DEum non velle omnes homines salvos fieri, sed eos duntaxat, quos salvat? Ex quo consequitur, JEsum Christum non esse mortuum pro omnibus hominibus, sed tantummodo pro electis; cum non potuerit mori, nisi pro illis, quos DEus salvare voluit. Materia hæc tanti momenti est, ut, quibus sancta nostra religio cordi est, improbaturi non sint, si prolixius exponam methodum ex fraudibus contextam, qua hic novator usus est, ut quemadmodum Burgofonte constitutum fuerat, doctrinam adeo ab omni veritate alienam, & ad id solum idoneam, ut homines ad desperationem adigat, populis persuaderet.

Sanctio quædam synodi Provincialis Valentinæ speciosissimus authoritatis titulus est, quem Jansenistæ veluti clypeum obtendunt, ut hunc errorem suum de JEsu Christo tantum pro electis, & non pro reprobis mortuo tueantur. Sancyranus exemplo suo, dum ea ipse authoritate abusus est, reliquos eadem abuti docuit. Et en! quonam pacto? (c) tempore concilii Valentini erant novatores quidam, qui in quibusdam suis literis ac scriptis instaurabant hæresin, quæ jam ante ipsum S. Augustinum hominum mentibus illuserat, & erat hujusmodi: JEsum Christum descendisse

(c) Vide de hoc P. Deschamps, *de hæresi Jansen.* l. 2. Disp. 7. cap. 4.

disse ad inferos, non solum, ut ex iis liberaret animas justorum, qui ante ipsius passionem mortui erant; verum etiam, ut meritum sui sanguinis applicaret iis, qui ante illud tempus in suis peccatis infeliciter decessissent, eosque omnes ab æternis suppliciis eximeret. Concilium Valentinum consurgit contra hanc hæresin, & censuram, quam in eandem tulit, in hæc verba concludit: Credi oportere, JEsum Christum obtulisse pretium sui sanguinis pro iis, de quibus loquitur, cum ait: *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis, qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Deinde, acsi Concilii Patres miseras cavillationes prævertere voluissent, quibus hodie ipsorum verba maligni interpretes in deteriorem sensum trahunt, addunt in sequenti Canone: Ex iis, qui redempti sunt, esse aliquos, qui æternam salutem consequuntur, quoniam bene utuntur gratia redemptionis: & esse alios, qui salutis æternæ jacturam faciunt, quia vita sua male acta Redemptoris beneficium sibi ipsis reddunt fructu vacuum, & inutile.

Jam vero Sancyranus, neglectis postremis verbis, errori, quo hominum animos implicare nititur, aperte contrariis, systematis sui fundamentum in prioribus collocat; nam posteaquam in suo *Petro Aurelio* præmisit, in majoribus quibusdam, ac gravioribus controversiis, in quibus Episcoporum judi-

cia

cia ac sententiæ concordes non sunt, nihil a concilio Provinciali sine Pontificis Romani consilio, ac judicio decidendum, ac pronunciandum esse, deinde subjungit, in quæstionibus, de quibus sacræ literæ & Patres mentem suam satis clare exposuere, ut adeo Episcopis, quid sentiendum sit, nullum dubium supersit, omnino tum eos sententiam ferre, & rem decidere posse, quantumcunque inferioris ordinis Theologi inter se dissentiant. Post hoc exordium rationi & veritati adeo consentaneum, cui homini Catholico in mentem veniat, exemplum quæstionis a divinis literis, & SS. Patribus satis dilucide jam explicatæ, de qua ob unanimem fere Episcoporum consensum concilium Provinciale Valentinum sententiam tulit, hoc esse, *quod DEus eos salvos facere nolit, quos reipsa ad salutem non adducit*? Juvat integrum hunc Sancyrani locum recitare. (*d*) *Sic olim concilium Valentinum Galliæ, quamvis non solum Theologos, sed etiam plusculos Episcopos adversantes haberet, tamen, quia illi ab explorata D. Augustini, summorum Pontificum, Conciliorumque doctrina aberrasse videbantur, judicare non dubitavit, DEum eos salvos facere nolle, quos ad salutem non adducit, hancque sententiam confirmavit Metropolitanorum trium provinciarum, Arelatensis,*

(*d*) Petrus Aurelius in octo causas spong. Edit. 1642. pag. 213.

tensis, Viennensis, Lugdunensis, Episcoporumque Provincialium authoritate, quasi doctrinam a Patribus traditam, a sede Apostolica commendatam, & omnibus Christianis colendam.

Ex intrepida animi, ac sermonis confidentia, qua Sancyranus id concilio Valentino affingit, an non inferres, crassum esse errorem eorum, qui credant, DEum velle salutem omnium hominum, &, quod consequens est, JEsum Christum mortuum etiam pro aliis, quam pro illis, quos DEus reipsa salvos facit? an non colligeres, discedere illos, qui in ea sententia sunt, a pura doctrina Ecclesiæ, ac caput quoddam fidei ejurare, *ab omnibus Christianis pro comperto, & certo habendum?* Et tamen perspicuum nobis, & ante oculos positum est, absolute contrarium definiri a concilio. Verum hoc erat semper novatorum refugium, ut fingerent, a Scriptura, Conciliis, ac Patribus dici, a quibus seu cogitandis, seu asserendis & Scriptura, & Concilia, & Patres alienissimi fuere.

In alio loco Sancyranus pestiferam suam doctrinam de JEsu Christo pro solis Electis mortuo primum S. Augustino, deinde toti Ecclesiæ tribuit, idque victoris in modum, eaque certitudinis specie, quam veluti conciliis suis opportunissimam, omnes hæresiarchæ, qui id spectabant, ut circumvenirent alios, & in errorem inducerent, hactenus usurparunt.

(e) *DEus*, inquit, *omnes homines vult salvos fieri; quod quemadmodum non de singulis hominibus intelligi debeat, sed de iis solis, qui salvantur, jam pridem Ecclesia plaudente, frementibus Pelagianis, gementibus Molinistis, exposuit D. Augustinus, & post eum discipuli ejus.*

En igitur, quibus verbis hic Jansenismi Patriarcha sensus suos foras extulerit de eo; quod *JEsus Christus non sit mortuus pro omnibus hominibus*, aut potius, quod non sit mortuus, nisi pro solis electis. Calvinus, ut venenato hoc dogmate fidenter ac libere mundum posset inficere, ultro descivit ab Ecclesia; si Sancyranus cum suis sectatoribus & ipse ab eadem aperte se segregasset, nihil plane menti ac proposito suo dissentaneum egisset. At hæc agendi ratio Calvini nunquam probata est Sancyrano: si contra Ecclesiam bellum gereret intestinum, illudque clandestinum, ac veluti subterraneum, eamque in proprio sinu dilaceraret, efficacius ac certius a se evertendam credidit, quam a Calvino, cum illi apertum bellum denunciasset. Illorum jam est, qui hodie hujus novatoris errores amplexi sunt, diligenter providere, ac reputare secum periculum animæ suæ, quod sub directione ejusmodi Ducis, aut sectatorum ejus subeunt.

Arti-

(e) Petrus Aurel. assert. pro Epist. &c. pag. 55.

Articulus IV.

Sancyranus Directorum conscientiæ authoritatem deprimit.

Obstaculum exequendi Burgofontanum systema potissimum, & quod præ omnibus attentione & cura totius Conventiculi dignum erat, metuebatur ab oppositione *Directorum, & Moderatorum Conscientiæ*, quæ rationes suas, ne cogitata perficerent, conturbare, & elidere possent. Tot pii & docti sacerdotes sæculares, tot Religiosi ordines, Ecclesiæ ex animo addicti, difficulter labefactari, & in partes trahi, vel ad connivendum induci posse putabantur. Et tamen, nisi id efficeretur, nulla de invehendo universali Deismo spes esse poterat. Verum & huic findendo ligno cuneus repertus, & excogitata ratio est tollendi hunc obicem. Et en! quomodo in Burgofontano conventiculo negotium hoc pertractatum sit; ad rem enim pertinet repetere hoc loco, quæ jam supra commemorata sunt. „ Verum cum non ita facile (ajebat unus ex illis) Directores, & „ Moderatores conscientiarum circumveniri „ possint, quemadmodum aliqui simplici & „ imbecilli ingenio Catholici, cumque hi „ ipsi, quando ejusmodi dogmata audient, „ ab iisdem directoribus consilium, & rerum „ adeo obscurarum ac difficilium explanatio„nem petituri sint, opus sane est, ut huic

„ tam incommodo nostris consiliis eventui occurratur. Huic autem malo comparandi remedii provinciam sibi decerni voluit unus e „ congregatis, illudque præsentissimum fore „ edixit ; nam conscientiarum directoribus „ omnem se authoritatem & existimationem „ detracturum, aut certe attenuaturum promisit, eumque in finem authorem se fore „ fidelibus, ut illorum directionem, tanquam solis suis privatis emolumentis, ac „ commodis addictam intuerentur. „

Tertium itaque adjumentum ad evertendam omnem religionem a Christo institutam Burgofonte propositum illud erat, ut eorum fama discerperetur, qui suis consiliis impedimento esse poterant, ne se populi in positas sibi insidias & laqueos induerent. Nihil enim vero ingeniosius excogitatum ad omne perfugium fidelibus intercludendum ; nihil etiam ex sententia magis ad executionem deductum est. Enarremus hic ea, quæ Sancyranus egerit, ut discipulos suos ad novum hoc belli genus contra Ecclesiam erudiret.

Cavit autem sibi Sancyranus, ne in libris, qui ipsius nomen præferunt, omnes eos insectaretur, qui directioni animarum operam addixere; nimis enim hoc periculosum, & facile erat, ut quid intenderet, quo spectaret, detegeretur. Cavit aperte criminari Curiones & Episcopos ; attamen si iis hic pepercisse videtur, alibi cumulate, quod omiserat, compen-

pensavit, in colloquiis præsertim cum illis, quos, ut partibus suis accederent, solicitabat. Erga Religiosos vero nulla omnino moderatione usus est.

Abbas * Pormorantius eundem de rebus animæ suæ aliquando consulebat: non noverat hominem, nisi ex nomine & celebri fama, quam Factio Sancyrano adsciverat, de sanctitate ipsius & dexteritate in dirigendis conscientiis. Narrabat huic Pormorantius, dubia se sua exposuisse viris quibusdam Religiosis, ma ni a pietate & doctrina nominis: cui Sancyranus: *Religiosi, & alii viri sacri hujus temporis non intelligunt Evangelium, nec semitas JEsu Christi*: & mox: *se vere in se possidere Evangelium, & perfectam scriptorum S. Pauli intelligentiam.* Plura hujusce modestiæ, qua novator hic verba sua temperare novit, specimina etiam posthac identidem recurrent.

Ut fideles, ne se directioni Religiosorum committerent, impediret, aliam adhuc viam arripuit, consilium scilicet statum religiosum in semetipso & natura sua deprimendi. D. Tardifius in judicio testatus est, Sancyrani mentem & doctrinam esse, quod *vota non solum sint imperfecta, sed sæpe peccatorum instar, vituperio & castigatione digna.* Perversus ille liber, quem sub alieno Seguenotii nomine

(*) de Pormorant.

(*f*) edidit, & speciosa inscriptione *de Virginitate &c.* insignivit, scatet plurimis id genus contra tria vota religiosa principiis. *Votum*, ait, (*g*) *nihil superaddit perfectioni Christianæ, nihil illi promisso, quod in susceptione Baptismi factum est, nisi exteriorem quandam speciem, in qua perfectio sita non est. Obedientia non est Evangelicum consilium*: „ S. Lucas non habet id, quod S. Matthæus; „ Beati sunt pauperes spiritu, sed tantummodo: Beati sunt pauperes. Et quod me attinet, non dubito, inquit, quin intentio „ DEI Filii fuerit commendare pure & simpliciter paupertatem, non illam, quæ in „ religiosis ordinibus voti sponsione promittitur, & propterea voluntaria dicitur, sed „ eam, quæ invenitur etiam, quando non quæritur, quæque appellari potest paupertas „ necessaria; homines illam faciunt, hanc „ DEus. „ Quæ porro contra votum castitatis fabulatur, ægre ferendum non puto, si prætercam.

Desiderium, quo tenebatur Sancyranus, omnem Religiosis existimationem eripiendi, eo processerat, ut tandem ipsius amici necessitatem sibi impositam crederent, honorem Capitis sui ob commune factionis bonum hac in re

(*f*) **P. Gondrenus fassus est Cardinali Richelio, Sancyranum fuisse verum authorem hujus libri. P. Seguenotius ideo in carcerem conjectus est, quod nomen suum commodaverit Sancyrani libro.**

(*g*) **Vide censuram a Sorbona in hunc librum latam.**

re defendendi. „ Interrogentur intereaMinimi, „ seu PP. ex ordine S. Francisci de Paula „ (scribit Barcosius) (b) quorum in sylva Vincennensi asceterium est, quique præcipue „ toto eo tempore, quo in carcere Vincennensi captivus hærebat, Sancyranum adibant, quis erga Religiosos, & bonos quidem ejus animus fuerit, donec suo tempore in lucem edantur tam illustria testimonia, „ ut ipsius inimicos in ruborem dare possint. „ Eo ipso tempore, quo hæc Barcosius magnifice jactabat de avunculo suo, reipsa parabat factio commentitii hujus in Religiosos studii *illustre testimonium* mundo obtrudere, nimirum Sancyrani *epistolas Christianas & spirituales*, quas tum Arnaldus Andillyus typis excudi curabat. In iis adeo immoderata assentatione status religiosus extollitur, ut Editor Andillyus callide his lectorem verbis occupandum censuerit: (i) *Si quibusdam Dominus Sancyranus aliquantulum nimio in religiosos Ordines amore ferri videatur, velint, quæso, hos animi motus, & in vitam religiosam studium condonare homini, qui in juvenili sua ætate tantum sibi optabat virium, ut in Chartusiam quandam se abdere, & in ea omnem suam vitam agere posset.*

Discipuli hoc in argumento fideliter sociam magistro suo operam jungunt. Sancyranus acerbissimos statui religioso ictus infligit:

 disci-

(b) Apol. pag. 169. (i) Præfat. pag. 7.

discipuli hoc ejus odium & intemperiem larva quadam obtegere satagunt; at casso id conatu; nam Sancyranus seipsum prodit, etiam tum, cum maxime exquisitis, assentatoris in morem, laudibus statum religiosum cumulat, & quod plerumque eorum fatum est, qui astutia se sua involvere, & mentis intemperiem dissimulare volunt, in iisdem epistolis in alium scopulum impingit, nempe in alterum extremum erroribus suis oppositum fertur: exempli causa, ut nepoti suo Capucino grandem de votis suis religiosis ideam indat in animum, hanc ei ineptiam considerandam proponit (*k*), *gratiam, quam in solenni votorum nuncupatione recepisset, esse primam Evangelii.* In alia Epistola, cum statum religiosum quam maxime laudare se simulat, cupiditas eundem deprimendi Sancyranum eo agit, ut desipiat penitus, & deliret; postquam enim dixerat, (*l*) *ex communi Christianorum lege frangendum esse corpus, & illi nunc eruendum oculum, nunc brachium amputandum*, subjungit: *his regulis, quæ ad omnes Christianos pertinent, religiosi addidere alias, quæ in speciem magis austeræ sunt; at reipsa rigorem illum temperant, qui in communi Christianæ religionis regula persentiscitur.* Ratio vero, qua probat, vitam religiosam esse mitigationem vitæ communis, ea est, quod, *quando quis est bonus religiosus, nulla amplius laborat difficultate, eruendi sibi*

ocu-

(*K*) Epist. 52. Edit. I. 179. Edit. II.

(*l*) Tom. II. Epist. 2. pag.

oculos, *& abscindendi brachium.* Hoc si ita est, Sancyranus non tantis indigebat corporis viribus, ut intra, quam extra Carthusiam viveret: quid ergo vult sibi illud desiderium, quo Sancyranus Carthusiam adeundi flagrasse dicitur?

Quando novator iste personatus est, & sub larva adsciti sibi ficti nominis loquitur, longe liberius, & sine verborum caligine mentem suam aperit. In suo *Petro Aurelio* de statu religioso decernit, (*m*) *nullis eum magis convenire, quam lapsis, & facinorosis.* In eodem opere, suum semper ad scopum, infamandam scilicet, quam religiosi præstarent fidelibus, animorum directionem collineans, hæc habet: (*n*) *Ipsi Patres docuerunt, scriptisque mandarunt, Monachos parum idoneos ad Ecclesiæ munia videri, & paucos admodum sua memoria extitisse, qui ea feliciter administrassent.* Enimvero tam rarum paradoxum fulcro indigebat authoritatis omnium SS. Patrum: & tamen plerique ex his ipsis SS. Patribus, a quibus tot ornamenta in Ecclesiam profecta sunt, Monachi, & Religiosi erant. Satis ergo his verbis ignorantiæ, aut multum malignitatis inest.

Quanquam autem Sancyrani odium ad omnes se Religiosos porrigeret, ob opem, quam directione sua fidelibus afferunt, & hinc

(*m*) Vindiciæ pag. 319. (*n*) ibid. pag. 236.

omnes illi consiliis ipsius officere, & obstare poterant; præ omnibus tamen aversabatur Jesuitas, in quos proinde omnem amarissimi sui fellis sentinam effudit. Et vero non deerant causæ, quæ tam vehementer ipsi commoverent stomachum. Religiosi hujus ordinis ex Instituti sui legibus obligantur omnem operam procurandæ saluti animarum impendere, idque viis & modis omnibus, qui eam in rem opportuni sunt: hinc juventutem bonis moribus, & literis instruunt, confitentibus aures præbent, dicunt ad conciones, fidei Christianæ elementa rudi ætati explicant, dirigunt conscientias, piis exercitiis civitates excolunt, excurrunt in agros, & sacras expeditiones in omnē orbem Christianum & infidelem suscipiunt: eorum societas sese aggerem objecit Calvinismo in Francia, Lutheranismo in Germania: an non Sancyranus jure, & certa quadam conjectura prospicere poterat, eandem non minore sese vigore oppositurum introductioni *Deismi*, quam ipse meditabatur? ut ergo suum ipse, quem sibi præfixerat, finem consequeretur, necessum erat Societatem, si fieri posset, destruere, & exterminare; aut si plus efficere nequiret, saltem omni illam fama, & collecta apud fideles existimatione penitus spoliare.

Atque hoc unum ex primis fœderis capitibus erat, quod post suum Burgofonte colloquium Sancyranus, ejusque amicus Jansenius inter se pacti erant. Jansenii epistolæ

cum

cum aliis Sancyrani chartis interceptæ planum faciunt, neutrum eorum ullum concilii sui successum sperare, nisi Jesuitarum societatem profligarent, ac perderent. Odium Jansenii erga hos Patres tantum erat, ut illud plerumque his S. Codicis verbis exprimeret (o) *perfecto odio oderam illos;* quibus plane nihil emphaticum magis dici poterat. Sancyranus eadem phrasi & emphasi suum & ipse odium declarare poterat, quemadmodum ex iis liquet, de quibus Abbas Prierensis in judicio testimonium dixit: „ Primis duobus diebus sui cum „ Sancyrano colloquii, eundem non nisi contra „ Jesuitas sermonem habuisse, ac dixisse, bo- „ num Ecclesiæ exigere, ut funditus extir- „ pentur; & quodsi ipse testis (Prierensis) „ genuinus S. Bernardi filius esset, muneris „ sui esse sciret, ut implacabilem religiosis suis „ subditis animorum alienationem contra eos- „ dem Jesuitas inspiraret. „ Cumque Prierensis aliqua pro Jesuitis dicere pararet, Sancyranus excandescens vetuit, *ne amplius sibi de Jesuitis ullum verbum faceret.*

Unus eorum fructuum, quos arcta Sancyrani cum Jansenio necessitudo protulerat, erat famosus ille liber: *Petrus Aurelius.* Catalogus quidam & index is dici potest omnium calumniarum, & mendaciorum, quæ a sæcu-

(o) In Oratione funebri Jansenio dicta Lovanii tribus post mortem ipsius annis, a P. de la Pierre Præside Collegii Præmonstratensium.

culo & amplius ex eo deprompta; & ad Societatis Jeſuitarum famam, atque authoritatem profligandam ubique ſparſa ſunt. Janſenius, ut ex ejus epiſtolis ad Sancyranum datis patet, manibus, pedibusque laboravit, ut amico ſuo ad hunc librum materiam ſubminiſtraret. Duo ſibi in hoc opere Sancyranus tractanda argumenta ſumpſit, ſpecioſum unum, defenſionem ſcilicet Hierarchiæ Eccleſiaſticæ, quo labore quam belle perfunctus ſit, ſuo loco videbimus: alterum verum, quod in eo verſabatur, ut omnes Religioſos, & nominatim Jeſuitas committeret cum Epiſcopis, omni criminationum genere illorum famam laceraret, viresque iis, & occaſionem adimeret, executioni Burgofontani ſyſtematis obſiſtendi.

200 Hunc animum, & intentionem, homine parum honeſto dignam, Sancyrano non ſine gravibus argumentis tribuo: ipſemet denudavit conſilium ſuum, quod in conſcribendo hoc libro ſecutus eſſet: ipſe in colloquio quodam Maloboſcione cum Abbate Prierenſi, pro conſueta ſibi modeſtia jactare auditus eſt: (*p*) *Petrus Aurelius optimus eſt liber inter eos, qui a ſexcentis annis in lucem emiſſi ſunt: mallem carere grandi pecuniæ ſumma, quam pati, ut liber hic non eſſet juris publici: Jeſuitas ita affligit humi, ut nunquam a lapſu ſe erecturi ſint: cavent illi quicquam repo-*

(*p*) Teſtimonium Abbatis de Prieres.

reponere, quoniam ſciunt, Petrum Aurelium perpetua reſponſa, ac vindicias oppoſiturum. Teſtimonium adeo liquidum, ex ipſius authoris ore exceptum, de ipſius intentione dubitare non ſinit. Sed en! adhuc clarius, quodque rem magis evincat, librum ipſum! Non eſt in eo pagina, in qua non furibundus æſtus concerpendi Jeſuitas, in eas injurias & dicteria prorumpat, quæ nunquam ulli honeſto homini exciderunt. A prima jam libri pagina contra eos furendi initium facit: *Canes ſunt*, ait (q) *quos in ampliſſimum Epiſcoporum conſeſſum latrantes audimus. Furioſi ſunt*, (r) *qui in errorum, & maximarum ſuarum hæreſum ortu, mutas eſſe cupiant omnes omnium linguas, conticeſcere judicia, jacere tota Eccleſia poteſtates, relictoque ſolo & unico Eccleſiæ ſummo apice, cui honoris cauſa parcunt, - - - Hæreticis in omnibus ſunt ſimiles, - -* (s) *Atque his quo ſimiliores eſſent, ſubdolorumque operariorum numero clarius infererentur, non eorum ſolum fines, ſed artes etiam & verſutias æmulari voluerunt.* Paullo inferius (t) intra ſpatium 5 vel 6 verſuum fulguranti figura utitur, ut oſtendat, Jeſuitas eſſe blasphemos, amentes, impios, atheos, hæreticis impudentiores, paratos bellum cœlo & DEO ipſi denunciare. Credidi dandum eſſe ſpecimen ſtyli, quo totus hic liber con-

(q) Petrus Aurelius pag. 1. (r) ibidem, (s) ibid. pag. 2. (t) ibid. pag. 7. & 8.

conscriptus est. Videamus modo, Sancyranum pro principali argumento & scopo, cum scriberet, habuisse, ut *directioni* Jesuitarum *omnem authoritatem & æstimationem eriperet*, dum eos exhibet suis duntaxat privatis utilitatibus affixos, & si ita loqui fas est, *totaliter interessatos*.

Hi Patres, quemadmodum universus mundus testis est, omnes rationes ineunt, omnia subsidia & adjumenta, quæ cogitando inveniri possunt, arripiunt, quæ ad promovendam animarum salutem apta & opportuna sunt. Hoc illorum institutum est, hæc vitæ ratio, atque unicum negotium; neque in civitatibus, in quibus degunt, nisi ad hunc finem constituti, ac stabiliti sunt. Cum Sancyranus finem omnino oppositum sibi præfixisset, non potuit non hominibus, qui ad disturbanda sua consilia & evertendum systema obfirmassent animum, violentissimum bellum indicere, suosque discipulos docere modum, ac viam, qua Jesuitis omnem existimationem detrahere, omnes functiones ipsorum statui proprias in contemptum adducere, & præsertim eos veluti homines solius sui lucri studiosos omnium oculis repræsentare possent. Nihil aptius est ad infamanda sacra ministeria, quam si ea tantum propriæ utilitatis causa suscepta traducantur; nam quando ob vilem adeo, & abjectum finem exhibentur, diffidimus illis, qui ea exercent, aut vero etiam illos contemnimus; certe ab eo-

rum

rum directione abhorremus. Hac machina Calvinus sacerdotio moliebatur ruinam: hac quoque Sancyranus fidus Calvini Librarius, Jesuitis minatur perniciem, eosque ad præstandum ullum Ecclesiæ obsequium prorsus inhabiles reddere connititur. Videamus hæc singula nonnihil in suas partes tributa.

Unum ex summi momenti officiis, quæ tam sacræ, quam profanæ reipublicæ exhiberi possunt, est juventutis ad pietatem & scientias institutio. Omnibus probe cognitum est, quo studio Patres Jesuitæ in universo mundo in hanc rem incumbant. Audiamus ipsum de ea Sancyranum. Si verum loquitur, totus orbis habet, cur unanimi ipsi suffragio applaudat. Homo hic atra bile agitatus, cum indignatione intuebatur numerosissimam juventutem, quæ Parisiis in Collegio Jesuitarum scholas frequentabat. Numerus hic adeo illi præter fidem ac modum esse videbatur, ut nesciret, cui melius, quam gregi formicarum compararet. (*u*) *Puerilibus tantum inferiorum classium gregibus exundant, quorum turbas - - volvi videas quasi formicarum.* Solatium tamen adhibet indignationi suæ, dum acerbum, eaque malignitate, quam invidia & ira suggesserat, criticum agit, & ex grandi hoc numero, qui ad accendendam inter juvenes æmulationem opportunissimus est, hanc consecuti-

(*u*) In octo caus. &c. pag. 231.

tionem deducit: (x) *Hinc nimia ex eorum scholis imperitorum & vitiosorum cohors, rarosque admodum videas, qui selectiora illic solida virtutis semina concipiant.*

Cedo, an non dicendus est sua malitia excæcatus, dum hæc loquitur? Hæc una obstat, ut ne apertis etiam oculis videat, se, dum Jesuitas ignominia notat, eodem calami ductu atrocissimam litem intentare omnibus, qui in collegiis Jesuitarum literis operam dedere, id est, iis prope omnibus, qui in Ecclesiastico, & omnibus aliis reipublicæ statibus tam in Gallia, quam alibi, nomine, honore, muneribus, & meritis clarent: hos acerbus Criticus depingit, tanquam ignorantes, & vitiosos, eosque tales e disciplina & scholis Jesuitarum prodiisse mentitur. Non puto, hanc crisin magno applausu exceptam iri.

Post aliquot versus, contorto semper in Jesuitas sermone, subjicit, neutiquam eos bonam juventutis educationem propositam sibi habere, sed non nisi *lucrum*, *incrementum potentiæ*, *familiarum implicationem*, *non juventutis bona intueri.* Equidem non ego hic Jesuitarum defensionem adornare, eorumque causam agere institui, sed id unum specto, ut Burgofontani systematis executionem ad oculum demonstrem: interim æquitas, & beneficiorum memoria jure a me postulare viden-

(x) ibidem.

videntur, ut veluti præteriens rogem eos omnes, qui Jesuitis literarum magistris usi sunt, velint revocare in memoriam, quale, & quantum minerval ac mercedem pro docendi labore Jesuitæ ab ipsis exegerint. Quod ad me attinet, hoc illis secundum fidem & æquitatem debeo, ac lubens reddo testimonium, toto eo me tempore, quo in eorum collegiis literas didici, experientia ipsa comperisse, nihil gratuitum magis ac liberalius eorum in informanda juventute opera esse, nec ullibi magis sine præstanda mercede ac pretio scientiarum studiis vacari posse; nisi quis eo modo, quo nepos Sancyrani in collegio Lovaniensi, cum hujus Præses esset Jansenius, se iis discendis addiceret. (y)

Jesuitæ ubique conciones habent, & confessiones excipiunt: e sacro suggestu æque, ac in sacro tribunali hortantur omnes, qui ad eos accedunt, & in via salutis ab ipsis

(y) Jansenius epist. 29. Martii ad Sancyranum data hæc scribit: „ Quod Barcosium spectat, nimium solicitus es de suppeditandis iis, quibus indigebit, neque mihi solita tua libertate uti videris. Toties tamen tibi certum, testatumque volui, nihil inde mihi evenire incommodi, & libere tibi significarem, si quod esset, non quod ipse tanta habeam, qui præter vitam habeo nihil, sed quia pecunia collegii, quæ est in manibus meis, id mihi, & aliquid etiam amplius permittit, quin, cum annuæ rationes reddendæ erunt, quisquam id rescifcat. Idem omne præstabo Arguibelo (erat is alter Sancyrani nepos) quando indigebit,

se duci sinunt, ut frequenter ad suscipienda Sacramenta accedant. Res hæc toti mundo explorata, atque constanti fama pervulgata est; estque unum gravissimorum illorum criminum, quod ipsis a Sancyrani tempore eorum inimici objicere, & exprobrare non cessant: insuperhabita hac criminatione pergunt hi Patres eadem identidem via incedere; homines, qui docili aure eorum consilia audiunt, & sequuntur, soli intelligunt, & experiuntur emolumenta spiritus, quæ inde in suas animas redundant. Sancyranus, quem ista agendi ratio male admodum habet, de ea sententiam fert, hominis instar, qui acerrima sua cogitandi vi abditissima quæque pervadit: (z) *Ipsi Jesuitæ Molinistici*, ait, *eorum, quos regendos suscipiunt, pietatem sacramentis & præsidiis exterioribus agglutinant; de affectionibus interim, & præparationibus interioribus non perinde laborantes.*

Hoc non nisi præludium eorum est, quæ dein calumniose garrire cogitat, ut Patrum istorum nomen & famam turpissimis sordibus inquinet. Spero, eos non ægre laturos, si pergam exponere, quomodo hic Jansenistarum Patriarcha ipsemet pergat persuadere aliis, Jesuitas *solis suis lucris immersos esse*, dum sordidissimas ipsis intentiones affingit, quibus in obeundis suis functionibus du-

(z) Vindiciæ, &c. pag. 49.

ducantur. Pares assultus nunquam non ferendi ipsis erant ab hæreticis, quorum se erroribus oppòsuerant; eorumque summum decus est, tam contumeliose accipi ab iis, qui togam Christi dilacerant: foret autem eorum dedecus, ac infelicitas, si unquam de suo religionis studio remitterent, & isto in agendis illius negotiis languore, inimicorum, quos habent, furorem mitigarent. Pergamus ergo libere.

Postquam Sancyranus Jesuitas aterrimis coloribus depinxit, tanquam maximos, qui unquam fuere, hypocritas, eos etiam exhibet omnium Religiosorum ditissimos, majorum identidem opum avidissimos, & ad eas corradendas aptissimos, testemque sui effati totum mundum appellat. (*a*) *Totius orbis fides - - - Jesuitas, sicut Religiosorum omnium ditissimos, ita ditescendi & cupidissimos, scientissimosque existimat.* Deinde absque ulla hæsitatione imperterrite pronunciat, eos esse (*b*) *homines iniquissimos, qui non solum divitiarum, sed etiam paupertatis præ ceteris omnibus possessionem, & præcellentiam ad se trahant.* Difficile erit, conscientiarum directores magis graphice tanquam *totaliter interessatos* per ora hominum traducere. Tam gravis accusatio gravibus utique etiam argumentis confirmari postulat. Et vero ad eam

(*a*) ibidem pag. 144.

(*b*) ibidem.

omni Rhetoricæ apparatu, ac pigmentis comprobandam quatuor omnino paginas impendit (c)

Primum horum argumentorum est, quod Jesuitæ in Gallia, & pene in omnibus aliis regnis, ac provinciis civitates tantum laboribus suis excolant, agros vero negligant; quia scilicet ruri argentum non est; labores vero, quibus nihil argenti seritur, ac metitur, Jesuitis invisi sint: *Labores paucissimos ambiunt, qui sine mercedis odoratu venatuque suscipiantur.* Tum ad calculum revocat multa librarum millia, quæ in sola urbe Parisina tempore verni jejunii ex concionibus ab iis corrogari soleant. Parisiis egressus, transit in provincias, aitque, octo quandoque, imo decem Jesuitas in una eademque civitate ejusdem majoris jejunii functiones obire; & quanti tandem illi oratores? tanti, & tales, qui *omnium judicio & sine controversia* omnibus aliis sacris oratoribus seu sæcularibus, seu regularibus longe inferiores sunt: plerumque juvenes, primum e Rhetoricæ schola emersi, qui comædorum instar gesticulantur in cathedra, nec nisi fabulas venditare populis, & contra gratiam DEI latrare norunt: *qui dum supercilioso fastidio minora & usitata ceterorum stipendia repudiant, majora, & illis inusitata eliciunt.* Ergo ex mente Antesignani Burgofontanorum

Dei-

(c) ibid. pag. 144. 145. 146. 147.

Deiſtarum Jeſuitæ ſunt *totaliter intereſſati*, ſunt homines *iniquiſſimi*, qui nil niſi argentum amant, & cupiunt. Sed hic iterum ſui immemor eſt Sancyranus, & non advertit animum, hæc probra, quæ in Jeſuitas conjicit, cadere in ipſas civitates, in quibus hi Patres ad conciones dicunt; ponit enim eas tam depravato guſtu eſſe, ut e tanto numero inſignium Oratorum malint tam miſeros hiſtriones ſibi ſeligere, & conſtituto tanto pretio mercari. Forte hoc convitio id cogitat efficere, ut hæ urbes nobilioris guſtus gloria excitatæ ceſſent poſthac Jeſuitarum opera uti. Et hoc utique illud foret, quod cum Sancyrani ſcopo optime conveniret.

Si eidem Sancyrano fidem habemus, Jeſuitæ *omnes faciendorum quæſtuum vias perſpectas* habent: Argumento eſt Domus Profeſſa Pariſiis, quæ, ut ipſe ait, ſola plus eleemoſynæ colligit, quam omnia alia ejusdē urbis domicilia religioſa, quæ tamen (adjungit) valde multa ſunt. *Denique jam eo uſque* (Jeſuitæ) *proceſſerunt, - - - ut vere, & ſine ulla veritatis ſuperlatione aſſeverare liceat, nullum nec Regulare, nec Eccleſiaſticum eſſe commune, quod cum iſtorum omnis generis facultatibus æquiparandum videatur.* Atque ut omnes convincat, ſe pro eo, ac ſancte aſſeverat, nihil exaggerare; argumentum adducit, cujus evidentia omnium oculos non ferire non poteſt; eſt autem illud ex ſuperbis ædibus, quas Jeſuitæ ubique habent, &

ſumptuoſis, ac magnificis ædificiis, qualia in nullo alio religioſo ordine inveniuntur, deſumptum: *Declarant id*, inquit, *ut cætera omittam, ſplendidiſſima paſſim ædificia variis ſurgentia regionibus, quibus nihil ſimile in cæteris ordinibus ſumptu, magnificentiaque cernitur.* Poſt hanc demonſtrationem, quæ vel ipſis manibus teneri poſſit, ſi non univerſus mundus cum Sancyrano concludat, Jeſuitas eſſe *ſceleratos* corradendis pecuniis ac opibus tantummodo intentos; ſane id Sancyrani culpæ tribuendum non eſt, de quo fateamur oportet, nihil eum negligere, atque omittere eorum, quibus *illorum directionem infamet, omnemque iis fidem, & exiſtimationem tollat, aut certe imminuat, dum exhibet* totaliter intereſſatos.

Interea videtur illi quidam adhuc hærere ſcrupulus, num clare ſatis & ample rem expoſuerit. Et en! ut omnia, quæ hactenus de Jeſuitarum opibus dixerat, augeat, & amplificet: *Cohibent denique* (verba ipſius ſunt) *Jeſuitæ, & comprimunt, publicæ offenſionis metu, multo majorem opum copiam, quam quantam cum omnium admiratione patefaciunt.* At ſi Patres iſti tanta diligentia, & cura opes ſuas comprimunt, & occultant, undenam illæ Sancyrano innotuerunt? Inde nimirum, quod Antverpiæ magnificum templum conſtruxerint, quod totam Flandriam & vicinas regiones in admirationem rapit; & poſtquam in illud ædificium *nummorum gur-*

gites

gites effudere, *ingenti & pene incredibili ære alieno se implicaverint.* Homines, qui, postquam omne suum ærarium exhauserunt, ad condendum splendidum templum debita quoque contrahunt, an non *scelerati sunt*, qui thesauros suos recondunt, & comprimunt, nec nisi colligendis pecuniis inhiant? Si hujusmodi ratiocinandi, & argumentandi modum, quisquis sanæ mentis est, repudiat & explodit, stulti certe illum adoptabunt. Atque ita Sancyranus se novit aptare omnibus, & cuique mercem, quæ arrideat, venalem exponere.

Declamationes has claudit festiva rei hucusque incognitæ narratio, quæ a me prætereunda non est; exprobratio criminis cujusdam est, cujus sæpe insimulantur Jesuitæ, nec unquam sine æmulorum, & invidorum voluptate; digna sane, quæ authori & inventori suo laudem, ac famam conciliet. Postquam igitur Abbas Sancyranus Jesuitas usque ad remotissimas Europæ oras, ac provincias insectatus est, ut subinde eos totius mundi oculis ceu homines lucri avidissimos & *totaliter interessatos* exponeret, plus aliquid molitur; cogitationibus ille suis, & acerrima imaginandi vi trajicit maria, & solicite in hos Patres in suis sacris expeditionibus inter medios idololatras inquirit. Gravidus dein rebus, quas vidit, redit Parisios, & in *Petro suo Aurelio* narrat, quid tandem Jesuitæ in disjunctissimis illis regionibus barbaris

agant, qui eorum labores, quodnam negotium sit. O quantum igitur tota Europa fœcundæ Sancyrani imaginationi debet? ad tempora usque hujus Abbatis ignorabat illa, quodnam esset tot Jesuitarum consilium, quidve sibi propositum haberent, quos singulis annis ex omnibus prope Galliæ, atque aliis Europæ portubus in Asiam, Africam, & Americam vela facere videbat: reipsa compertum habebant omnes, non esse oram & regionem hactenus cognitam, quantumcunque barbaram, in quam non hi Patres secum nomen JEsu Christi intulerint, ibique vexillum crucis defixerint. Quamobrem nemo erat, qui non crederet, Jesuitas ob id solum difficillimis, & periculosissimis itineribus illas oras petere, ut nostram sanctam religionem ibidem promulgent; atque hac unica pulcherrima causa se solari in suis laboribus, & vel ad ipsum etiam sanguinem pro JEsu Christo & animarum salute fundendum animari. Sapientissimus Pontifex Benedictus XIV cum toto reliquo orbe non aliud sibi persuasum habuit, & hanc mentem suam verbis, quæ cum summa horum Patrum laude & honore conjuncta sunt, perspicue exposuit in Decreto 21 Sept. 1742 edito *in causa Beatificationis & Canonizationis, seu Declarationis Martyrii Venerabilium Servorum DEI, Ignatii Azevedo, & triginta novem aliorum e Societate JEsu.* Sanctissimus Pater inter alias rationes, quibus ad condendum hoc decretum adductus fuisset, affert etiam *decus insigne*

re-

religionis, quam prædicti Servi DEI ſortiti, ac profeſſi ſunt, de Sede Apoſtolica, & fide Catholica optime meritæ, utpote quam fuſo largiter non ſudore modo, verum etiam, ubi opus eſt, ſanguine fortiter tuetur.

Itaque manifeſtum & evidens eſt, quæ fuerit ſemper, & etiamnum plurimorum de Jeſuitis, transmarinarum regionum Miſſionariis perſuaſio ſit. At Sancyranus, poſtquam ea, quam dixi, via in veram rei notitiam venit, putat ſe poſſe, ac debere eam in omnium conſcientiam adducere, & falſa hactenus ſpecie deceptis errorem ſuum eximere. Monet ergo, & docet, Jeſuitarum tanta animi & corporis contentione mundum concurſantium, non eum ſcopum eſſe, ut animas JEſu Chriſto lucrifaciant, ſed ut quæſtu & lucro ex commerciis domos Societatis ſuæ in Europa locupletent; hinc habere eos in potioribus opulentiorum civitatum emporiis menſas argentarias, & collybiſticas, unde naves mercibus onuſtas in Indias, & omnes alias maritimas regiones emittere ſoleant. *Quid rurſus enumerem*, inquit, *non jam ſpiritualia, ſed prorſus temporalia eorum mercimonia, pluribus locis inſtituta, unde naves in oras Indicas, & variorum marium regiones deſtinarunt.* Res hæc tam nova, & hucusque nunquam audita, Sancyrano tamen adeo certa & perſpecta viſa eſt, ut abuti tempore, & lectoris patientia ſe crederet, ſi argumentis & exemplis eam confirmaret: &

propterea id unum agit, ut indignitatem hujus commercii bellissimis suis declamationibus omnium oculis, & odiis exponat.

Non omnes tam debili, aut perversa mente sunt, quanta opus est, ut ejusmodi emoti animi delirationibus fides habeatur. Neque ipse Sancyranus tam hebeti & obtuso ingenio erat, ut non cogitatione præciperet, tam tetris coloribus, quibus Jesuitas pingeret, non apud alios fidem iisdem, & authoritatem detractum iri, quam quibus facultas deesset, & occasio, eorum mores, & instituta penitius cognoscendi.

Erat quidem in hoc aliquod operæ pretium, qua illos deprimere adlaborabat; at nocendi desiderio exile nimis, & tenue. Videbat sapientissimos Præsules insipidas has calumnias explodere, ac porro pergere horum Patrum opera uti, eosque singularibus suæ in iis fiduciæ, & æstimationis testimoniis prosequi. Et en modum, ac viam tollendi hunc consilii sui obicem, quæ feracissimo ipsius fraudum ingenio in ipso vestigio se ipsam obtulit. Ea erat sita in eo, ut maledico ore, & calamo proscinderet Episcopos, qui Jesuitis se benevolos exhiberent, eorumque laboribus pretium ponerent; præcipue autem illis palam objiceret, quod se ab his Patribus duci, regique sinerent, (ex qua injuria acerbum sane doloris sensum capere solent, quicunque ea animi firmitate non valent, ut obtrectantium lin-

linguas possint contemnere) atque objecto hoc probro efficeret, ut singuli Episcopi ex metu, ne idem in se maledictum provocent, statuant demum nulla posthac Jesuitarum opera ac ministerio uti. Subsidium hoc quidem violentum, at genio novatoris consentaneum erat; & ut discipuli sui ex Magistri exemplo discerent, in ejusmodi casibus neminem revereri, ipse scopum insectationum suarum Præsulem sibi selegit, omnium, qui Galliam tum illustrabant, illustrissimum, sanctum & celebrem Cardinalem Franciscum * Rupifucaldium.

Magnus hic Præsul omnes ordines religiosos singulari semper benevolentia complectebatur, omnemque, quam poterat, dabat operam, ut in Gallia fama & existimatione florerent: id, quod Sancyrano satis causæ erat, ut ei non parceret. Præcipue sanctus hic Præsul Jesuitis favebat, nec ullum tenerrimi in eos sensus ac studii genus unquam prætermittebat: atque hoc illud delictum erat, cujus Sancyranus ipsi gratiam facere non poterat, non secus, ac hodie adhuc ejus sectatores ad illud condonandum inexorabiles sunt. Quibus ergo modis eum accepit, & multavit Sancyranus? nempe quibus volebat tractari a discipulis suis eos omnes, qui eodem cum Rupifucaldio ingenio, indole, & moribus essent. Tractavit, iisque verbis magnum hunc Cardinalem aggressus est, quibus penitus a Jesuitis alienari debuerat, nisi singulari animi constantia omnibus major injuriis,

(*) Rochefoucault.

juriis, despexisset, & surda aure præteriisset, quicquid apertus hic Ecclesiæ hostis contra ipsum vomuerat.

Posteaquam Cardinalis Rupifucaldius suo se Episcopatu * Silvanectensi abdicaverat, nihil moratus est Sancyranus obsequi genio suo, & maledicendi libidini; cumque eum petulantissime probris appeteret, ac proscinderet, nihilominus Episcopos Galliæ revereri, & colere videri voluit. Non est Rupifucaldius, inquit, amplius Episcopus Galliæ, neque inter Episcopos locum habet; & hinc ejus tanquam Episcopi ratio habenda non est: est tantum Ecclesiæ Romanæ Presbyter Cardinalis. (y) *Monere te debuerant, - - - non esse Galliæ Episcopum, nec Episcopi locum jam in Ecclesia habere, nec Episcopum censeri, sed Cardinalem Ecclesiæ Romanæ Presbyterum.* Est is Sancyrano bonus quidem senex, sed ita devinctus & illaqueatus a Jesuitis cum detrimento ac neglectu eorum, quæ debet Ecclesiæ, ut si etiam adhuc esset Episcopus, nihil attendi oporteret ad illius sententias in caussis, quæ pertinerent ad Jesuitas: (z) *Nec vero*, verba ipsius sunt, *si Episcopus esset, judicium ejus magnopere spectandum erat in caussa duntaxat Jesuitarum, quibus jam pridem grandævum senem ita palam alligatum, ita præter officium communis Ecclesiæ parentis im-*

(y) Petrus Aurel. pag. 58. (z) ibid.

(*) de Senlis.

immense ac singulariter mancipatum esse constat, & pluribus ejus factis publice declaratum est, ut a quocunque homine in quacunque Jesuitica controversia judicium ejus rectissime desugi possit. Est affectu & studio in Jesuitas adeo obcæcatus, ut non satis mentis, & intelligentiæ habeat ad agnoscenda mala, quæ afferunt Ecclesiæ, & æstimandam bonam operam eorum, qui student eosdem deprimere. (*aa*) *Nec satis ab eis disjunctos habere oculos, ut vere videat, vere dijudicet, quid in illis mali insit adversus alios, quid in aliis adversus eos boni.* Est prævaricator, qui ex injusto, quo in Jesuitas fertur, amore in gravissimis necessitatibus Ecclesiæ causam destituit. Et quoniam novarum sectarum Architectis nullum nefas nimium, & ad omnia audenda frons ferrea est, Sancyranus atrocis hujus satyræ contra Cardinalem Rupifucaldium ipsos Episcopos, qui tamen magnum hunc virum parentis loco observabant, & colebant, authores facit. Episcopi, inquit, rem indignissimam esse arbitrantur, Cardinalem Ecclesiæ curam in suis necessitatibus abjicere, & ex iniquo in solam quandam noxiorum hominum (Jesuitarum) societatem affectu, Catholicam fidem periculo exponere, cum tamen neminem magis, quam ipsum Cardinalitia sua dignitas ad illam tuendam adstringeret. (*bb*) *Præsules illustrissimi - - - indignum admodum rati Ecclesiæ incolumitatem, communis fidei doctrinæque Catholi-*

(*aa*) ibid. (*bb*) ibid.

tholicæ periculum privatis studiis, & iniquo in unicam familiam ream, & nocentem amore negligi, atque abjici, ab eo potissimum, quem propter Ecclesiæ Romanæ dignitatem ejus acerrimum vindicem esse decuerat.

Sancyranus itaque Galliæ Episcopis hanc in Cardinalem Rupifucaldium acerbitatem affingit, quorum tamen nullus unquam illam in ipso probrosam prævaricationem agnovit, aut suspicatus est, quam eidem hic novator tribuit. Postquam vero venerando Præsuli turpissimam hanc labem aspersit, ad carpendos ipsius mores transit, quos nemo non integerrimos semper fuisse novit: at finxit tamen sibi quidpiam in iis hæresiarcha, quod morderet. Compellaverat author quispiam Cardinalem Rupifucaldium observantissimum, & *tenacissimum æquitatis.* Sancyranus hæc verba in scurrilem jocum vertens, tantum indulget maligno ingenio suo, ut dicat, omnino (*cc*) *tenacissimum* esse, sed *non semper æquitatis.* Deinde eundem subdolis quidem & tectis, attamen verbis ita claris, ut nemo advertere non possit, simoniæ arguit, quanquam reipsa aliquantum ab ea culpa expurget, cum rem omnem consiliis Jesuitarum adscribit. Audacter asserit, Præsulem hunc Silvanectensi Episcopatu tum se abdicasse, cum Jesuitæ suum illi successorem jam designassent, & *iis* quidem (*dd*) *potissimum conditioni-*

(*cc*) ibid. pag. 59. (*dd*) ibid.

ditionibus, quas ne quis improbet, Jesuitæ probarunt, & concinnarunt.

Quantumcunque honorificæ sint hæ contumeliæ, propterea, quod a maligno ejusmodi dente, ac calamo proficiscantur; magno tamen & excelso animo opus est ad hoc, ut quis amet, & tueatur eos, quorum causa ejusmodi probra inferuntur. At magnæ animæ semper sunt magnæ, & si quando prudenti consilio & ratione rebus pretium ponere, & studium suum addicere cœperint, nulla tam injuriosa & mordax satyra est, quæ eos facile terrere, & a concepta animi sententia dimovere possit, utpote quos virtus omnibus conviciis & injuriis infinite superiores effecit.

Cardinalis Rupifucaldius hac indole, his moribus erat: videbat firmo & tranquillo animo in *Petro Aurelio* jacta in se acerba dicteria: intelligebat, quæ sibi ponerentur pedicæ, & insidiæ pararentur; at pergebat tamen amare, æstimare & protegere familiam religiosam, a qua non ob aliud eundem evertere conabatur inimicorum malignitas, quam quod illa Ecclesiæ rationibus, & obsequiis ex asse addicta esset. Sancyranus, si aliquamdiu adhuc vitam produxisset, non sine magna animi ægritudine videre potuisset pretiosissimum tenerrimi in Jesuitas amoris documentum, quo magnus hic Cardinalis post mortem suam cor ipsis suum testamento legavit. Et hoc

fine

sine dubio legitimum vindictæ genus est, quod doceat, quo loco & numero hæreticorum injuriæ habendæ sint.

Dignus Cardinalis Rupifucaldii in Episcopatu Silvanectensi successor Nicolaus * Sanguenius eadem, qua Antecessor, benevolentia Jesuitas prosequebatur: itaque & ipsum quoque a Sancyrano depecti oportebat; & vero non minore in eum, ac Cardinalem, malignitate & insolentia invectus est. Postquam audax hic homo sumptis ex pravo ingenio suo coloribus Cardinalem depinxerat, imaginem hanc tam tetro penicillo expressam aptat Episcopo ipsius successori, & ait (ee) *idem fere dici potest de Reverendissimo Episcopo Silvanectensi.* Et quid illud? eadem nempe fortitudine, ac magnitudine animi Episcopum Silvanectensem perferre acerbos mordacis scriptoris ictus, qua Cardinalis pertulerat. Suo loco videbimus, Sancyrani discipulos, quanquam res ita male cederet Magistro, nihil tamen ab ea agendi ratione absterritos unquam stylum mutasse, aut animum, sed semper formam ac viam, quam ipsis idem signaverat, secutos esse, ut Jesuitas ad procurandam animarum salutem ineptos redderent. Et quo tandem eventu? omnes illum sciunt, & vident.

In illud ipsum tempus, quo Sancyranus totus erat in elucubrando suo *Petro Aurelio*, &

(ee) ibidem.

(*) Sanguin.

& id potiſſimum laborabat, ut Jeſuitis omnem fidem & exiſtimationem detraheret, incidit pius obitus P. Caroli a Lotharingia. Præſul hic ſingulari ſua pietate, quam ſummi generis natalibus illuſtrior, poſtquam Virodunenſem Diœceſin quinque annis magna ſapientia rexerat, a ſummo Pontifice facultatem obtinuerat dimittendi Epiſcopatum ſuum, ut Romæ tirocinium Jeſuitarum ſubiret. Europam, & præſertim Galliam in admirationem rapuit tam rarum Principis exemplum in contemnendis mundi bonis, fortunis & honoribus. Mortuus eſt, relicto poſt ſe ſuavi ſanctitatis odore, Toloſæ 18 April. 1631, poſtquam undecim annos in Societate exegerat. Fama de ipſius obitu revocavit audientibus in memoriam honorem illum, quem vir tantus Jeſuitarum Societati habuerat, cum eam unam deligeret, in qua vitæ ſanctimoniæ, & virtutum perfectioni ſupremam manum imponeret.

At Principem e domo Lotharingica opulento ſe Epiſcopatu abdicaſſe, ut Jeſuitarum inſtitutum amplecteretur; inter eos ſancte vixiſſe, & ſancta itidem morte defunctum eſſe; quam gravia & acerba hæc rerum adjuncta erant homini, qui Jeſuitarum ruinam conſiliorum ſuorum executioni neceſſariam judicabat? majorem tum, quam unquam alias, neceſſitatem ſibi impoſitam credebat Sancyranus, ut ſuum *Petrum Aurelium* in lucem emitteret; bile & ira ardens,

K ut

ut insultaret mortuo, & illustris viri famam laceraret, nihil plane loquitur pro homine, qui quemquam revereri noverit, aut suæ mentis compos sit.

Mortuus est Episcopus Virodunensis in sinu Societatis: nomen & vestis Jesuitæ omnia mox ipsius ornamenta & insignes dotes extinxit: cum primum illam indueret, repente homo evasit Episcopali dignitate indignissimus, quique, cum in eo Ecclesiæ gradu collocaretur, nihil spectasset aliud, quam ut avaritiæ & ambitioni suæ obsequeretur. Cum autem eam poneret, in se ipsum ex æquo tulisset sententiam, quam Ecclesia in eum ferre debuisset. Pontifex, ait Sancyranus, cum Episcopo Virodunensi potestatem faceret, Episcopatum abdicandi, respexit statum & conditionem hujus Præsulis; reputabat secum, eum ex illustri quadam Domo Principem esse, quales qui essent, raro videri Episcopatus admittere, nisi ad id avaritia & ambitio illos impelleret. (*ff*) *Personæ rationem habuit Pontifex; perpendit nimirum, fuisse principem alto genere ortum, cujusmodi ad munera Ecclesiastica, & præcipue ad Episcopatus vulgo accingi non solent, nisi fructuum, & Episcopalis amplitudinis amore. Denique iis plerumque rationibus culmen illud ascendunt, quibus priscorum Canonum, & antiqua Ecclesiæ norma descendere* co-

(*ff*) Vindic. pag. 258.

cogerentur, nisi necessariæ interdum causæ iis plusculum indulgere compellerent. Quare cum sua sponte cedunt, merentur laudem, quod ultro faciunt, quod jam olim debuerant facere, & optabat Ecclesia, & jubebant Ecclesiæ leges: sed necessitate constrictæ silebant, nec suam vim exercere sinebantur. Ita *Defensor Episcoporum*, qualem Jansenistæ Sancyranum suum appellare, & efferre gestiunt.

Episcopi nostri potissimam partem ex prima regni nobilitate orti sunt. Sancyranus iis fere omnibus insultat, & calcem illidit; dein injuriam cunctis communem ad unum Episcopum Virodunensem refert. Et videtur, inquit, Pontifex non tam prompte cuiquam alteri, quam huic, dimissionem Episcopatus permissurus fuisse. (gg) *Non se adeo facilem fortassis præbuisset Pontifex in quemvis alium Episcopum.* Atque hoc virulentissimi odii & invidiæ specimen finem imponat iis, quæ Abbas Sancyranus per se ipsum, suoque egit nomine, ut conscientiarum rectoribus famam, & authoritatem eriperet, & quod tertium Burgofonte propositum est, adjumentum ad evertendam omnem religionem divinitus constitutam in opus deduceret.

(gg) Ibid. pag. 259.

Quam autem conclusionem vult Sancyranus, ut ex iis, quæ hactenus in medium attulit, faciant fideles? Ea se ultro offert vel invitis. Cum Religiosi in universum ad functiones Ecclesiasticas apti non sint, & Evangelium ac doctrinam JEsu Christi ignorent, cavendum cuivis est, ne se eorum directioni committat. Quod ad Jesuitas nominatim pertinet, nulli ipsis instituendi tradantur adolescentes & liberi, quoniam ex eorum disciplina non nisi *ignorantes, & pravis moribus inquinati prodeunt:* nemo in rebus animæ eorum utatur directione, ac consiliis, cum sint ad sola sua lucra intenti, ac *totaliter interessati:* ne unquam vocentur ad habendas conciones, quandoquidem concionatorum inscitissimi & deterrimi sunt, nec nisi *ad corradendas pecunias oculos, animosque intendunt:* nemo suffragetur, & auxilium præstet ipsorum labori & industriæ in adducendis ad Christum infidelibus; multo minus virtutis se inde exempla capere ostendat; nec enim, nisi mercatorum instar, exteras regiones petunt, ut *negotiationibus ac commerciis domos suas ac collegia locupletent:* & denique, pro bono Ecclesiæ totam eorum societatem convelli, & exscindi necesse est. Ita Sancyranus: hæc ejus peremptoria decisio est. Rem probat, & in eadem cum ipso sententia est Apostata * Frater Paulus Sarpius; at mentem suam verbis minus fucatis exponit, atque aperte fatetur, ut consilio & operæ extirpandi religionem

(*) Fra-Paolo.

nem Catholicam eventus respondeat, ab opprimendis Jesuitis initium ducendum esse (*bb*). Eadem mens & vox est Calviniani Magistri Juriei, qui postquam sententiam a Sancyrano in societatem latam recitaverat, (*ii*) *ab hac sententia*, inquit, *omnes probe norunt, nos nunquam ad aliud tribunal provocaturos.* At feliciter pro re Catholica, ad reprimendum Burgofontani systematis successum, provocabunt tamen Pontifices, Episcopi, & quidquid ubique proborum Christianorum, & Catholici nominis est.

Articulus V.

Sancyranus directe molitur evertere Ecclesiam.

Hactenus Jansenistarum Antesignanus opportunissima delegit, & adhibuit remedia, quibus fidelibus sacramentorum usum accessu difficillimum, & pene impossibilem redderet; eosdemque doctrina, quæ ad injiciendam animis desperationem nata & facta est, de morte JEsu Christi pro solis Electis obita imbueret: dein late patentem omnibus ad omnem morum licentiam aditum aperuit, dum velut aliud agens id agit, ut credant fideles,

(*bb*) Vid. Epist. 65. Fratris Pauli de hoc argumento, curioso oculo dignam. (*ii*) Spiritus Arnaldi T. I. pag. 234.

gratiam JEsu Christi solam & unam, nostram, seu bonam, seu malam pro æternitate sortem operari, quin eidem unquam refragari possimus: porro nihil prætermisit artium & fraudium, de quibus inter Burgofontanos Deistas convenerat, ut fideles arcerentur a directione & consiliis illorum, qui eos contra abominanda ipsius dogmata præmunire possent. Itaque nil aliud ipsi amplius superest, quam ut sine ullis ambagibus, & directo itinere grassetur ad invehendum Deismum, seu destruendam Ecclesiam, atque omnem revelatam religionem eliminandam; quod & aperte facit, cum fundamenta sanctæ nostræ religionis convellere, ac subvertere nititur. Atque hic vehemens ipsius & violenta indoles, aut potius impatiens omnis moræ desiderium, quo negotium systematis sui brevi confectum videre cupiebat, impulit hominem præcipiti quodam impetu, & rapidiore cursu in rem ferri, quam sancitæ Burgofonte rationes sinebant. In postrema hujus Operis Parte videbimus, Discipulos multo accuratius Magistro suo, formam, quæ Burgofonte constituta fuerat, oppugnandi Ecclesiam secutos, & in ejus executione longe cautiores fuisse.

Nihil a vero aberrat, qui asserit, Sancyranum in usu postremi hujus adminiculi, quo cogitata perficeret, seipsum superasse: in hoc manifestius, quam in omnibus reliquis, quæ hucusque diximus, atrocitas systematis, quod commentus fuerat, se oculis objicit.

Quam

Quam impotens enimvero agendi ratio reipſa expectanda erat ab hoc novatore, ſi quando conſulto & dedita opera loqueretur contra Eccleſiam, poſtquam veluti in tranſcurſu ac præteriens indignis adeo modis tractavit Cardinalem Rupifucaldium, Epiſcopum Silvanectenſem, P. Carolum a Lotharingia, & ſumpto ab hoc argumento totum ordinem Epiſcopalem? verum antequam importuniſſimi hujus hominis intemperiem, & tentatos in Eccleſiam incurſus exponam, juvat recenſere aliquot noſtræ ſanctæ religionis principia. Et ſic impietas novatoris, qui infeſtis eadem armis impetit cum omnibus ſuis ſordibus ac fœditate melius ſub oculos cadet.

I. Unanimis omnium Catholicorum ſenſus eſt, quod cum Eccleſia JEſu Chriſti ſit ſola Eccleſia, in qua ſalus obtineri poſſit, ſapientiæ fuerit divini Architecti, qui eam condidit, ut cum omnes ſerio ac ſincere velit ſalvos fieri, eam ita redderet aſpectabilem, ut, quicunque ad eam aditum quærit, facile eam agnoſcere, & invenire poſſit; & propterea JEſus Chriſtus in perſona ſummi Pontificis, Epiſcoporum & Sacerdotum, quorum character eſt indelebilis, Eccleſiæ ſuæ dederit Caput aſpectabile, Paſtores & Miniſtros aſpectabiles; ac voluerit, ut ea non tantum juſtos, (hos enim ſolos ſi comprehenderet, foret inviſibilis) ſed præter juſtos,

omnes etiam peccatores, legibus Ecclesiæ obnoxios, sinu suo contineret.

II. Cum Ecclesia sit oraculum, quod JEsus Christus nos audire jubet, ut ea monstrante, quæ recta ad cælum via sit, cognoscamus, omnino ut eadem veritatem, quamdiu consistet in terris, doceat, nec nisi veritatem doceat, necesse est; seu ut verbo dicam, omnis erroris expertem, & falli nesciam in suis decisionibus esse oportet. Et vero falli & errare non potest, quoniam JEsus Christus ita se illi adfuturum semper promisit, ut qui audit Ecclesiam, ipsum JEsum Christum audiat.

III. Ecclesia JEsu Christi hanc suam ab omni erroris periculo immunitatem, & nitorem doctrinæ, non potest non usque ad finem temporum servare illibatum & integrum; quoniam sincera DEI voluntas, qua omnium hominum salutem complectitur, & ut ad cognitionem veritatis perveniant, desiderat, omnino exigit, ut illis sine omni temporis intermissione suppeditet oraculum, a quo solo veram & certam ad cœlum viam doceri possint. Et hinc eadem Ecclesia super firmam petram ita ædificata est, ut nunquam contra eam inferorum portæ prævalituræ sint; seu quod idem est, ut, qualis ad hoc usque momentum constitit, etiam porro usque ad sæculorum consummationem invicta semper, & inexpugnabilis perduratura sit, quantiscunque demum artibus & viribus dæmon

seu

ſeu per ſe ipſum, ſeu per ſuos emiſſarios ac ſatellites, eam jam aggreſſus ſit hactenus, ſeu aggrediatur modo, ſeu poſthac aggreſſurus ſit, JEſus Chriſtus ſemper præſto erit ſuæ Eccleſiæ: hanc illi fidem dedit: eadem fidelis Chriſti ſponſa eſt, nec fieri poteſt, ut unquam eſſe deſinat.

Atque hæc dogmata eſſentiales religionis JEſu Chriſti notæ, ac characteres ſunt, quæ repudiare idem eſt, ac fidem ejurare; idem, (num fas eſt rem eloqui?) idem, ac JEſum Chriſtum in numero impoſtorum habere, qui aperte hominibus fucum facere, & in fraudem impellere voluerit; iisdem pugnantia docere, idem eſt, ac Eccleſiæ JEſu Chriſti fundamenta ſuffodere. Hoc autem ipſiſſimum eſt, quod Sancyranus ſibi agendum ſumpſit. Gravis hæc quidem accuſatio eſt; at argumenta, quibus reum convincam, non minoris momenti erunt, quam id, cujus eum accuſo. Utinam ea ita penetrent in animos, ut omnes pro eo, ac deberent, a doctrina hujus Deiſtæ & ſectatorum ejus abhorreant. Sed accedamus ad rem.

In ea, quam ad intimæ admiſſionis amicum Arnaldum Andillyum dedit, epiſtola Sancyranus ſummo eidem candore arcaniſſima ſua de ſancta noſtra religione ſenſa aperit. Jam alias commemoravimus, qua verborum forma religionem definiat. Opportuniſſimus eidem & hic commemorandæ locus eſt. *Religio* (ſcribentis verba ſunt) *non eſt, niſi con-*

fraternitas quædam ac sodalitas hominum, una viventium ac morientium. Modus hic enunciandi, quid sentiat animus, nihil fucatæ simulationis, & propriæ ipsi hypocrisis habet. Consequentia, quæ inde nascitur, plana & aperta est: in omni religione æque, ac in nostra simul vivunt, ac moriuntur homines: ergo omnes reliquæ religiones ad libellam cum nostra exactæ, & æque bonæ, ac nostra, sunt. Hoc sane præcipuum quoddam Deismi, aut consummatæ irreligionis principium est.

A definitione religionis gradum facimus ad definitionem Ecclesiæ. De hac re non amplius intimo cuidam amico scribit: palam omnibus loquitur; hinc non audet adeo libere mentem suam exponere. Definitionem illam in Catechismo quodam proponit, in quo omnia summa, quoad ejus fieri poterit, accuratione enuncianda sunt. Videamus, num ea, quæ dicit, ejusmodi sint. (a) Quærit igitur: *quid est Ecclesia?* Responsio: *est societas eorum, qui serviunt DEO in lumine & professione veræ fidei, atque unione charitatis.*

Homo Catholicus doctrinam fidei suæ rite edoctus quærit in hac definitione mentionem Papæ, tanquam visibilis Ecclesiæ Capitis, & non invenit: quærit Episcopos, quorum quivis aliquam Ecclesiæ portionem guber-

(a) Theol. famil. Lect. 6.

gubernat: nullus in illa his locus eſt: quærit peccatores, qui non ſecus, ac juſti, Eccleſiæ membra ſunt: at excluduntur, neque Sancyranus admittit alios, quam qui charitatem habent, id eſt, juſtos; & ſic quemadmodum hi ſoli DEO cogniti ſunt, ita & Eccleſia non erit, niſi DEO viſibilis. Lutherani & Calviniſtæ, qui & Papam, & Epiſcopos, & Presbyteros, & Eccleſiam viſibilem repudiant, nihil repugnabunt huic definitioni, ſed ultro etiam amplectentur. Sciſcitemur enim ex iis, quid eſt Eccleſia? reponent cum Sancyrano, quin a falſis ſuis principiis deflectant: *Eſt ſocietas eorum, qui ſerviunt DEO in lumine & profeſſione veræ fidei, atque unione charitatis.* Quod jam judicium ferendum eſt de eo, qui tam fallaci definitione Eccleſiam JEſu Chriſti nobis repræſentare audet, & quidem in libro, qui in lucem editus eſt, ut omnium teratur manibus: in libro, in quo nihil inconſulto ac temere affirmandum, aut negandum, ſed accuratiſſime omnia efferenda ſunt? reſpondeant, qui nomen hujus novatoris, ejusque novitates tot laudibus ornant, & prædicant!

Interea ne putemus, voluiſſe Sancyranum intra eos ſe duntaxat fines continere, ut mendaci ſua definitione Eccleſiam JEſu Chriſti cum diverſis hæreticorum ſectis conferret, ac confunderet. Non hic modum ſuæ impietati ſtatuit: recta tendit ad ſcopum

ſuum,

suum, qui est introductio & constitutio Deismi. Tollamus ab hac, quam nobis obtrudit, definitione id, quod prima fronte speciosi habet, ut omne, quod latet sub hoc cortice, venenum exprimamus: videbimus, quam plene illa, & ex toto Deismo conveniat. Definitio, qua Sancyranus Ecclesiæ conditionem ac statum explicat, tria capita complectitur. 1. serviendum DEO. 2. serviendum in unione charitatis, hoc est, eum amandum esse. 3. serviendum in lumine & professione veræ fidei, seu quod idem est, credendum esse id, quod est argumentum nostræ fidei. Inter omnes Deistas convenit, serviendum DEO, eumque amandum esse. Quodsi ergo in hac definitione esset quidquam, quod cum Deismo conciliari non posset, foret id, quod addit Sancyranus: serviendum esse DEO in lumine & professione veræ fidei. At occurrit dudum huic objectioni ipse Sancyranus, & omnem difficultatem sustulit. In conciliabulo Burgofontano diserte jam exposuit, quid nomine *veræ fidei* intelligeret, cum affirmate professus est, non nisi *unum DEum esse objectum veræ fidei.* Quærat jam quis ex eo, quid est Deismus? Sancyranus per simulationem ac speciem definiendi Ecclesiam, respondet: *Est societas eorum, qui serviunt DEO in lumine & professione veræ fidei, atque in unione charitatis.* Ex ipsius itaque mente Ecclesia, & Deismus unum idemque sunt. (*b*) *O novator plene omni dolo*,

(*b*) Acta Apost. c. 13. v. 10.

lo, & omni fallacia, fili diaboli, inimice omnis justitiæ, non desinis subvertere vias Domini rectas?

Ut bella quadam specie tegatur probrum, & Sancyrani impietati allinatur coloris quidpiam, id obtentui sumi poterit, quod in suo *Petro Aurelio* honorificentissime loquatur de Episcopis, & Hierarchia Ecclesiastica; qua quidem re tam bene meritus sit de clero Gallicano, ut hic præfixo in fronte libri magnificentissimo elogio eum honestaverit, ac *æquissimum Hierarchiæ vindicem*, & *invictissimum sacræ Episcoporum dignitatis defensorem* prædicaverit. (c) Ex quo consequitur, eum non talem ac tantum Deistam esse, qualem ipsi nobis cogitatione fingimus. Plausibile enimvero argumentum: nec quidquam est, quod præter hoc elogium e situ suo ac pulverum sordibus erutum magis Sancyrani causæ patrocinetur. At omnibus tamen accurate perpensis, debilissimum id ad ipsum defendendum scutum est. Evolvamus mysterium. Magnam factum hoc cleri Gallicani nomini labem aspergeret, si res ita se haberet, qualem venditarunt Sancyrani discipuli, & adhuc venditant. Ipsius vindex Apologeticus, verbi gratia, audaci calamo de hoc libro (*Petro Aurelio*) prædicat, (d) *approbatum eum esse ab omni cle-*

(c) Vide Francisci Vavassoris dissertationem de elogio Aureliano in collectione operum a pag. 375. *Interpres.*

(d) Apolog. Part. II. pag. 198.

clero Gallicano, magna assensione, & adjecto insigni elogio: adoptatum ab eo tanquam opus suum; jussum typis excudi, & emitti in lucem suis sumptibus: missum ad omnes Diœceses, ut servaretur in Ecclesiis tanquam depositum veritatis. Amplius quid & magnificentius de libro quodam divino, & canonico vix dici potest. At nempe Barcosius est, qui tam ornate perorat pro suo avunculo.

Magnus quidam Præsul, de toto hoc negotio, & occultis nascentis Jansenismi artibus probe instructus, rem narrat in hunc modum: (*e*) *Aurelius* * (Vabrensis Episcopi verba sunt) *impensis Cleri, suppeditatis ab eo novem librarum millibus impressus est, non quia is opus luce, & tantis sumptibus dignum esse censuit, sed quia a quibusdam malo dolo circumventus est; quibusque propterea parum gratiæ ac benevolentiæ debet. - - - Aurelius a clero non potest agnosci & admitti pro opere suo, postquam primos e clero summa sanctitate ac doctrina viros, eminentissimum Cardinalem Rupifucaldium, & Silvanectensem Episcopum tantis probris, ac injuriis proscidit; quapropter etiam Rex Aurelium supprimi, & omnia libri exempla fisco addici jussit. Adde omne infamiæ genus, qua intolerabilis maledicentia Aurelii, ejusque similium, qui tamen ex reditibus Cleri ad inopiam redacti splendide vivunt, tum plures alios privatos, &*

(*e*) Defensio veræ fidei Ecclesiæ, Part. I. pag. 44.
(*) de Vabres.

& honoratos viros, tum totos Cleri illustrissimos ordines turpissime notat, & inquinat. Itaque elogia Sancyrano a clero impertita nullo omnino loco habenda sunt, quandoquidem æque, ac libri impressio, non nisi dolis, & artibus quorundam, a quibus in errorem inductus est, in acceptis ferri debent. Cæterum non ex iis, quæ de Sancyrani persona dicuntur, de ipsius doctrina judicandum est; sed ex iis, quæ ipsemet scribit & asserit. Hæc judicandi ratio omnium maxime legitima est, & breviter ac paucis, sublata omni difficultate, negotium expedit: hanc dum sequimur, Sancyranum in suo *Petro Aurelio* eundem, ac ubivis alibi, offendemus.

In hoc opere non poterat non eam personam sumere, quæ videatur Ecclesiam, Pontificem, Episcopos, Sacerdotes admittere, quoniam speciosum, ut ajebam, libri argumentum erat Hierarchiæ Ecclesiasticæ defensio. Quo autem pacto illam defendit? non hodie primum cœpere hæretici simulare, illud se defendere, quod ipsum volunt evertere: fraus hæc antiqua est. Sancyranus ea opportunissime usus est in suo *Petro Aurelio*, ubi inter aliqua eruditionis specimina, & multas contumelias, ac calumnias, ubique errores suos disseminat: neque ii tam subtiles, & abstrusi sunt, ut non facile hactenus detegi, ac notari potuerint. Contra Hierarchiam Ecclesiasticam, cujus adeo patronum & defensorem se jactat, nihil se modestius gerit, quam

contra

contra alia Catholicæ veritatis capita, quæ sibi labefactanda, ac convellenda sumpsit. Adortus quidem eam est, non nego, callida quadam, & involuta magis pugnandi ratione: ita exigebat operis argumentum & indoles: vel uno tamen solo suorum principiorum, quod variis in locis subdole insinuat, funditus eam diruit. Quæso, an non jam supra intelleximus, nil eum veritum esse asseverare, Episcopum peccatorem non amplius esse Episcopum? an non pari audacia & impietate asserit, quolibet peccato mortali contra castitatem extingui sacerdotium? vah! quam terribiles consequentiæ contra Hierarchiam suapte plane natura emanant ex detestandis his erroribus? Nonnisi DEus est, qui novit, num Episcopus peccator sit, vel non sit: solus novit, num sacerdos infeliciter in peccatum impudicitiæ prolapsus sit, vel se ab eo servarit integrum; ergo & DEus solus scit, num ii, quos credimus esse Episcopos, adhuc re ipsa Episcopi sint; & iterum: num ad quos tanquam sacerdotes perfugium habemus, etiamnum charactere sacerdotali prædici sint; ergo etiam Ecclesia est invisibilis, quia nullus certo, & sine errandi metu ac periculo illius ministros cognitos habet; ergo character sacerdotalis non est indelebilis, quicquid Concilium Tridentinum secus definiat: atque ita Hierarchia Ecclesiastica secundum principia & doctrinam *æquissimi sui*, & *invictissimi Defensoris*, qui illius fundamenta suffodit, dum ea tueri se fingit, non nisi commentitium

simu-

simulacrum, & delirantium somnium est. Progrediamur ad sensus, quos hic novator fovet de Ecclesia, ejusque indefectibilitate.

Sancyranus sacrosanctum Concilium Tritentinum non minus despicatui habebat, ac homo Catholicus habere posset Dordracensem Calvinistarum Synodum. Contentio & studium, quo contemptum hunc afflare conabatur omnibus, quos doctrina sua parabat corrumpere, rem hanc extra omnem controversiam ac dubium ponunt. Nemo prudenter luculentiora, ac graviora de ea testimonia desideret, quam quæ nobis conservavit DEI Providentia. Primum est Episcopi Lingoniensis. Præsul hic intima necessitudine junctus erat Sancyrano; nec ob aliud renunciavit ipsi amicitiam, nisi quod experiretur tandem, hominem esse perniciosi sensus, & doctrinæ. En verba Præsulis, quibus in ea, quam in manibus D. Cancellarii deposuit, scripta declaratione contra Sancyranum testem agit, suamque fidem jurejurando devinctam interponit, nihil in ea esse, quod non cum ipsa veritate congruat. (*f*) „ Hæc animi alienatio (Sancy„rani ab Episcopo Lingoniensi) magna tum in„crementa cepit, cum eidem innotuit, me „ patefacere & enunciare secreta ipsius my„steria, hoc est, arcanissimos ipsius sensus „ de certis doctrinæ capitibus, quale erat,

(*f*) Declaratio hæc inserta est actis causæ contra Sancyranum.

„ Concilium Tridentinum non fuisse verum,
„ ac legitimum concilium. „

Joannes * Jouaudus ordini Cisterciensi à secretis, & Abbas de Priéres secundum fidem & religionem pro testimonio dixit, in iis, quæ cum Sancyrano Malobofcione habuisset, colloquiis, cum aliquando ipsius doctrinam verbis & authoritate Concilii Tridentini pararet refellere, *eundem ex se percontatum esse, num staret a Concilio Tridentino, & concusso abnuentis in morem capite subjunxisse, si cum Tridentino sentis, consentis Pontifici:* excipiente Abbate Prierensi, *stare se judicio unius æque, ac alterius, Sancyranum insalutato hospite recessisse.* Aliquot post diebus, cum iterum de eodem argumento sermo illatus esset, & urgeret Abbas Sancyranum, ut perspicue loqueretur; deinde quæreret, *an non Concilium Tridentinum censeret fuisse legitimum; Sancyranum nihil dilucide, & affirmate respondisse, sed subjecisse tantum, Concilium illud fuisse negotium Pontificis, & Scholasticorum, qui multa de doctrina Ecclesiæ immutassent.*

In alio cum eodem Prierensi colloquio multo adhuc crudius contra Pontificem, Ecclesiam, & infallibilitatem, quam ei Christus perennem usque ad finem temporum addixit, mentem suam aperuit. Comittere hoc loco non possum, ut non integrum referam Abbatis Prierensis testimonium, quandoquidem, præ quam satis sit, novatori nostro larvam detrahit.

„ Uterque, & Sancyranus & Barcosius „ va-

(*) Joüaud.

„ varia alia tuebantur dogmata, quæ vera re-
„ ligionis nostræ placita videbantur evertere,
„ nihilque boni exempli præbebant. Cumque
„ ego nil aliud pro responso redderem, quam
„ sequi me doctrinam & usum Ecclesiæ, quære-
„ bat Sancyranus, quid ergo esset illud, quod
„ appellarem Ecclesiam? reposui id, quod nos
„ Christianæ institutiones docent, esse congre-
„ gationem fidelium, quæ constat ex summo
„ Pontifice, Episcopis, Doctoribus, Sacerdo-
„ tibus, Religiosis, & populo: tum vero ex-
„ clamans Sancyranus, o quam longe, ajebat,
„ a veritate abes? Quapropter vicissim roga-
„ vi Sancyranum, quid ipse nomine Ecclesiæ
„ intelligeret: tum ille, Ecclesiam non aliud
„ esse, quam quod fuisset ante postre-
„ ma elapsa sex sæcula. Cum autem aliquos
„ Scripturæ locos proferrem, quibus osten-
„ derem, Ecclesiam præsenti, quem antea di-
„ cebam, fidelium cœtu, & ordinibus con-
„ tineri; eam perstare oportere firmam ac sta-
„ bilem, cum Christi verba nos fallere non pos-
„ sint, quibus usque ad consummationem sæ-
„ culi cum illa se permansurum promisisset: pro-
„ tas inferorum nunquam contra eam prævali-
„ turas: necesse esse, ut Ecclesia, quam consulere,
„ & audire debemus, visibilis sit, & sub aspectum
„ cadat: Sancyranus simpliciter reposuit, me
„ rem non intelligere. At videns, urgeri se, &
„ premi a me hac proposita quæstione, an non
„ hodiernus Pontifex esset verum Ecclesiæ Ca-
„ put, & Episcopi, Curiones, Doctores, Reli-
„ giosi, & fideles e populo, quos videremus iis-

„ dem institutis ac legibus vivere, vera mem-
„ bra essent Ecclesiæ? subjecit, ejusmodi corpus
„ non alio sensu,aut ratione censeri posse Eccle-
„ siam, quam quod successerit in locum veræ
„ Ecclesiæ, non secus, ac cœnosa aqua & turbi-
„ da,quæ intra rivi alveum decurrit,prius aquas
„ vivas, limpidas, & salutares vehentem, ejus-
„ dem rivi nomen retinet, quamvis mutata, &
„ sordibus infecta, ac corrupta sit. „

Abbas Prierensis tam pernicioso & pleno protervia sermone perculsus instare pergebat, ac quærere, „ de qua corruptela loqueretur, „ an morum, vel doctrinæ? si de moribus „ ageretur, scire, & fateri se, eos in quibus- „ dam Ecclesiæ membris corruptos, & de- „ pravatos esse posse. Cui Sancyranus, hanc „ labem non ad mores duntaxat, sed ad plu- „ ra doctrinæ capita pertinere: paucos admo- „ dum esse, qui genuini Ecclesiæ filii dici pos- „ sent; quibus verbis significare volebat, ge- „ nuinos hos Ecclesiæ filios non esse alios, „ quam qui secum doctrinam & disciplinam „ primæ & nascentis Ecclesiæ, ea, qua de- „ clarasset, ratione ac vitæ instituto sectaren- „ tur.

„ Offerebat idem Sancyranus Abbati, si „ quidem se audire, & institutionem admit- „ tere vellet studium suum, quo ipsi ex doctri- „ na Patrum & Conciliorum liquido ostende- „ ret, ad quod usque sæculum vera Ecclesia „ perstitisset, quove tempore ipsius in dete- „ rius prolapsio, & demolitio sumpsisset ex- „ ordium. Quam in rem iterabat sæpius illa

„ ver-

„ verba: *tempus ædificandi, tempus deſtruendi;* & addebat, DEum ipſum eſſe, qui Ecclesiam deſtrueret: ædificationis tempus jam „ præteriiſſe: pleroſque hodie Epiſcopos, Eccleſiaſticos, & Religioſos ſpiritu Chriſtianæ religionis, ſpiritu gratiæ, & Eccleſiæ „ deſtitutos eſſe.

„ Quodſi alumni ordinis, cujus ipſe „ Abbas inſtituta profiteretur, legitimi eſſent „ ac germani S. Bernardi filii, certe nullum „ non, ajebat, moturos lapidem, ut eliminarent Theologiam ſcholaſticam, quemadmodum ipſe S. Bernardus in vivis agens eam „ profligaſſet, cum adverſus Abaillardum, „ Porretanum, atque alios hæreticos decertaret: hos ipſos hæreticos, aſſerebat, primos fuiſſe ſcholaſticos, ipſumque S. Thomam humanis ratiociniis, argutiis, & principiis Ariſtotelicis veram & ſanam Theologiam depravaſſe. Criminabatur proinde „ acriter Religioſos, & alios Doctores, quos „ Theologiam ſcholaſticam, quanquam ea „ non modo inutilis, ſed omnino perniciosa eſſet, in ſcholas invexiſſe dicebat. „ Hæc Sancyrani doctrina adeo plana & aperta eſt, ut nullo prorſus commentario egeat.

Ex hoc autem perſpicuum eſt, monſtrum, quod præclarus hic reformator, qualem ſe jactat, animum abditum gerebat, ipſo etiam quaſi invito foras prodiiſſe. Inimicus JEſu Chriſti, & Eccleſiæ, verbo, Deiſta erat in ſuis libris, & literis; magis etiam in familiaribus congreſſibus, ac ſermonibus. Id unum

hi ſpectabant, ut novæ Eccleſiæ, quam ſupra ruinas Eccleſiæ JEſu Chriſti exſtruere deliberatum habebat, in dies plures proſelytos & aſſeclas adjungerent.

Quamvis vero Sancyranus nullum tempus, aut locum negligeret, quo privatos ſuæ ſectæ conciliaret, potiſſimam tamen curam ac operam eo referebat, ut cœtus religioſos partibus ſuis addictos, & obnoxios redderet. Eo ipſo, quo novator hic errores ſuos diſſeminare cœperat, tempore S. Vincentius a Paulo ſummo ſtudio ad condendam Miſſionariorum S. Lazari congregationem incumbebat; hunc illaqueare a multo tempore avebat Sancyranus: at magnus hic vir nulla ſpecie falli, nullis dolis capi poterat, & intemerata erga Eccleſiam ſubmiſſione ac obſervantia omnes evitabat laqueos, in quos eum ſæpiſſime fraudulentus hic novator induere parabat.

Ludovicus Abellyus * Rhutenenſis Epiſcopus in vita S. Vincentii, quam literis prodidit, poſteritati aliquot eorum artificiorum exempla ſervavit, quibus uſus eſt Sancyranus, ut eum ſibi devinciret, ſuisque contra Eccleſiam, & præcipue contra ſacroſanctum Concilium Tridentinum opinionibus inficeret. Ea, quæ refert Abellyus, vivis coloribus exprimunt artem & modum, quem in decipiendis, ac corrumpendis aliis uſurpant novatores, ſimulque viam ac methodum oſtendunt, qua perverſis his pervertendi conatibus obviam iri poſſit, ac debeat. Audiamus.

„ Cum

(*) De Rhodes.

„ Cum Abbas Sancyranus Vincentium „ bene erga se animatum, & ita comparatum „ videret, ut sibi aures præbere vellet, cœ- „ pit illi pedetentim privatas aliquas suas opi- „ niones exponere, quas tot speciosis titulis „ palliare, sanctisque verbis & rebus condire „ noverat, ut intellectus minus perspicax, ac „ erat Vincentii, ægre latens venenum de- „ prehendisset.

„ Hic fidelis DEI Servus primo aspectu „ cohorruit ad tam insolentem doctrinam, & „ principia exotica; & quo magis Abbas „ pergebat mentem suam patefacere, hoc ma- „ gis ipsius opiniones Vincentio videbantur „ suspectæ, & noxiæ. Cum aliquando in „ colloquio cum illo, de quodam doctrinæ „ Calvini capite sermo incidisset, attonitus hæ- „ sit ad temerarias voces, quibus Abbas ad- „ versas partes amplexus, hujus Hæresiarchæ „ errorem tuebatur: cumque opponeret Vin- „ centius, hanc Calvini doctrinam ab Eccle- „ sia damnatam esse; ille contra, Calvinum „ non adeo malam causam sibi tuendam sum- „ psisse, at male sustinuisse; simul hæc „ latina verba subjunxit: *bene sensit, male* „ *locutus est.*

„ In alio congressu, cum Sancyranus in- „ caluisset disputando, & summa vehemen- „ tia doctrinam defenderet a Concilio Triden- „ tino inter falsas & hæreticas relatam, Vin- „ centius ratus, se charitatis lege teneri, ut

 ho-

„ hominem redargueret, mi Domine, aje-
„ bat, nimia tua opinandi libido est, qua ex-
„ tra orbitam raperis. Quid? petisne, ut
„ doctori privato erroribus obnoxio, qualis
„ tu es, plus fidei, & authoritatis tribuam,
„ quam Ecclesiæ, quæ veritatis columna est?
„ ista me docet hoc, tu defendis, quod illi
„ est contrarium. Quæso mi Domine, quo
„ pacto audes tuum unius judicium præferre
„ judicio tot præstantissimorum virorum, ac
„ Præsulum in Concilio Tridentino congre-
„ gatorum, qui rem hanc communi voce,
„ & sensu definierunt? Ne verbum mihi am-
„ plius de hoc concilio, reposuit Abbas: erat
„ concilium Papæ & scholasticorum, in quo
„ omnia factionibus, coitionibus, & suf-
„ fragiorum prensationibus agebantur. - - -

„ Sub aliud tempus Vincentius, cum in
„ templo nostræ Dominæ ad aram fecisset, ad
„ eundem Abbatem accesserat invisendi gra-
„ tia: reperit eum suo inclusum cubiculo,
„ ex quo aliquanto post tempore prodeuntem
„ Vincentius subridens, usitata sua suavitate
„ & comitate in hæc verba alloquitur: fate-
„ re Domine; nunquid in commentarios interea
„ retulisti pium aliquem animi sensum, quem
„ tibi in oratione matutina suggessit DEus?
„ ad quod Abbas: ingenue confiteor tibi,
„ magna mihi lumina largitum esse DEum, &
„ adhuc largiri: is docuit me, nullam am-
„ plius in terris existere Ecclesiam; & cum
„ videret Vincentium ex hoc sermone totum

„ fu-

„ ſubito ſtupore defixum, nulla, repetiit, „ nulla amplius in terris exiſtit Eccleſia: Authore DEO didici, plura, quam quinque „ aut ſex ſæcula jam fluxiſſe, ex quo illa collapſa, & inter ruinas ſuas ſepulta eſt. Antehac Eccleſia ingentis fluvii ſpeciem gerebat, qui ab ipſo fonte arceſſitus puris & „ limpidis aquis fluebat: at modo id, quod „ nobis videtur Eccleſia eſſe, non niſi limus, „ & cœnum eſt. Alveus tam nobilis fluvii „ idem etiamnum eſt, ſed non ſunt eædem „ aquæ.

„ Quid? excepit Vincentius, majorem „ tu fidem habes privatis tuis opinionibus, „ quam verbis JEſu Chriſti, cujus certiſſimum illud effatum ac promiſſum eſt, ædificaturum ſe Eccleſiam ſuam ſupra petram, „ nec unquam portas inferi adverſus illam „ prævalituras eſſe? Eccleſia eſt ipſius ſponſa: „ non illam repudiabit unquam; Spiritus „ Sanctus eidem ſemper adeſt, & errare non ſinit. At Abbas, verum quidem eſt, ſubjecit, „ JEſum Chriſtum Eccleſiam ſuam ædificaſſe „ ſupra petram: ſed eſt tempus ædificandi, & „ eſt tempus deſtruendi. Erat illa Chriſti ſponſa; „ ſed modo proſtituta eſt, & adultera; propterea eam Chriſtus reſpuit, & abjecit, vultque, ut „ ei ſubſtituatur alia, quæ integram ſibi fidem „ præſtet. Ad hæc cum reponeret Vincentius, nimium ſane Abbatem recedere a cultu & obſervantia, quam deberet veritati; „ illud quoque addidit, oportere omnino, ut

 „ peni-

„ penitus ingenio suo diffideret, neque de his „ rebus in proprio spiritu, qui tam perversis „ opinionibus imbutus esset, unquam acquie- „ sceret. Demum post aliquot concertatio- „ nes a se invicem discessere.

En igitur Ecclesiam redditam invisibilem! En Episcopos ac sacerdotes ita incognitos, ut quinam, & ubi sint, omnes lateat! En corruptam Ecclesiæ doctrinam! prævaluere adversus eam portæ inferi: adeo indigna evasit Spiritus Sancti præsentia & lumine, ut ipse DEus demoliendam judicaverit. Ea a quinque vel sex sæculis non amplius est illa Ecclesia, quam JEsus Christus usque ad finem sæculorum sartam tectamque se servaturum promisit: est fluvius, qui non nisi *lutum & sordes* vehit: retinet quidem semper nomen Ecclesiæ JEsu Christi; at speciosum hoc nomen non amplius illi convenit: non est amplius sponsa Christi; est *adultera*, & *prostituta*: sponsus eam *repudiavit*, & vult, ut condatur alia, quæ inviolata sibi fide adhæreat. Prô! horrendam conclusionem, quæ ultro & per se ex his principiis manat! an ea sine execratione ac fremitu vel audiri potest? JEsus Christus promisit nobis Ecclesiam in sua doctrina puram & integram, infallibilem in suis decisionibus, & nunquam defecturam. At promissis non stetit, nobisque fallaci sponsione imposuit: ergo fraudulentus promissor, ac deceptor est. Atque hoc ex principiis & doctrina infelicis hujus novatoris tam aperte con-

conficitur, ut non oculis modo, sed & manibus teneatur. Num igitur exaggeratione usus sum, & ultra verum rem extuli, dum talem, tamque abominandam Sancyrani doctrinam esse dixi? an non id res ipsa loquitur, & satis superque ostendunt argumenta, quæ attuli?

Hæc tam horrenda, & multa alia permoverunt Archiepiscopum * Senonensem Octavium Bellegardium, ut ante obitum suum palam, & summa fide profiteretur, quid de Sancyrano, ejusque sectatoribus sentiret. Erat hic Præsul, ut multi alii, ita & ipse falsa specie ac fictæ pietatis simulatione deceptus, atque hujus factionis Antesignanis summopere addictus: at prospera ipsius sorte evenit, ut adhuc mature satis periculum agnosceret. In postremo morbo, quo non multo post absumptus est, rogavit Baronem * Rentyum, ut novissimos suos de Sancyrano, ejusque Discipulis sensus calamo exciperet, eosque deinde Nuncio Apostolico exhiberet, & traderet.

In hoc autem scripto affirmat Archiepiscopus, (*g*) „ ab ipsa veritate adigi se, ut credat, totam hanc factionem magnam Ecclesiæ de se suspicionem præbere, ne grande „ipsi

(*g*) Vide Tom, III. veri Spiritus novorum Discipulorum S. Augustini, ad calcem, in editione secunda, Bruxellensi A. 1709. pag. 341.

(*) de Sens.

(*) de Renty.

„ ipsi malum machinetur. - - - quandoqui-„ dem intellexisset a viris fide dignis, Sancy-„ ranum de Concilio Tridentino non aliter „ loqui, quam de comitiis quibusdam politi-„ cis, atque asserere, illud nequaquam verum „ fuisse, & legitimum concilium.

„ Deinde quoniam accepisset a pluribus „ gravissimis, & veracissimis viris, Sancy-„ ranum eo collineare, ut frequentem SS. Eu-„ charistiæ usum tollat, atque ab illo probos „ etiam,& virtutum studio addictos fideles ar-„ ceat, idque sub mendaci obtentu, com-„ mendandæ communionis spiritualis, quam „ æstimaret præ communione sacramentali, „ ac multo sanctiorem, & gratiarum cæle-„ stium feraciorem esse prædicaret.

„ Porro, quod in suo Catechismo, Le-„ ctione 6. in definitione Ecclesiæ nullam vel „ verbo mentionem faciat de Hierarchia Ec-„ clesiastica, nullam de Pontifice, & Episco-„ pis; ut adeo, si quis definitionem hanc „ spectet, Ecclesia possit esse invisibilis.

„ Præterea solebat Sancyranus, cum eos, „ quos partibus suis adjungendos sperabat, „ arcanorum suorum participes redderet, iis-„ dem diserte edicere, præcise se negaturum „ omnia, ac ipsos postulaturum mendacii, „ si quid eorum foras extulerint. Ita pravam „ suam doctrinam spargebat clam loquendo „ auribus; palam vero, tam voce, quam „ calamo prorsus contrarium docebat.

„ Ex

„ Ex omnibus his capitibus obligatum me „ censui (pergit Archiepiscopus) ut ab hac „ mihi factione maximopere caverem ; idem- „ que ut facerent, amicis meis author fui, „ cum hac de re sententiam meam exquire- „ rent.

„ Addi potest & illud, quod mihi horum „ sectariorum quispiam aperuit, cogitare „ ipsos, postquam aliquando doctrina sua „ plurium assensu firmata, ac stabilita fue- „ rit, abolere confessionem peccatorum ve- „ nialium, utpote a prima Ecclesia nunquam „ usurpatam, & toti antiquitati incognitam ; „ adeoque fas est asserere, eos, quod jam „ opere ipso exercent in Portu Regio, medi- „ tari suo loco & tempore generatim in mores „ inducere ; publice autem tradere adhuc & „ prædicare doctrinam, quam animo condem- „ nant. Fingunt se, ac videri volunt magni „ patroni, ac vindices Hierarchiæ Ecclesiasti- „ cæ in *Petro Aurelio*, & publicis suis sermo- „ nibus ; & tamen huic ipsi maxime adversan- „ tur. At nempe hæc illorum fraudulentia „ est, ut inanibus his simulacris hominibus „ fucum faciant, & os sublinant ; hac autem „ via majora stabilitatis suæ præsidia acqui- „ rant, ut deinde libere disseminent, quæ „ animo gerunt abdita ; neque has illi cogi- „ tationes suas ac consilia, nisi cum paucis & „ fidissimis Sodalium suorum conferunt. „

En

En tibi Archiepiſcopum, pro æternitatis conſiſtentem limine, ac paratum divino Judici vitæ ſuæ rationem reddere, qui religione ſe obſtrictum credidit, ut de nefaria Sancyrani, ejusque ſectatorum doctrina legitimum hoc teſtimonium redderet; felix in eo, quod adhuc tempori errorem ſuum dedoctus, eo quoque operam ſuam conferre potuerit, ut & alii ab errore revocarentur. An non vero & illi, qui hodierno tempore ejusdem Hæreſiarchæ ſectantes veſtigia à veritate aberrant, & ex ſimplicitate animi ipſius profitentur doctrinam, eumque ceu ſanctum venerantur, ſeu, ut verbo dicam, Janſeniſtæ (non loquor de corruptoribus, ſed de corruptis) an non & ipſi, cum ad ſupremam horam acceſſerint, juſtas magnasque rationes habebunt idem ferendi judicium, quod tulit magnus hic Archiepiſcopus? num vero & ſatis temporis habebunt colligendi ſeſe, & animum abducendi ab erroribus? an tantum etiam animi? Viderint ipſi; eorum intereſt, hac de re diligenter cogitare. Concludamus.

Evidens ergo eſt omnibus, niſi ſint, qui ex pertinaci animi cæcitate ultro veritati claudant oculos, evidens, inquam, & ex editis Sancyrani libris, & ex arcanis ipſius epiſtolis, & ex familiaribus ejusdem ſermonibus, & ex graviſſimo trium, unius Archiepiſcopi, & duorum Epiſcoporum teſtimonio, Sancyranum id agitaſſe animo, eoque direxiſ-

ſe

se consilia sua, ut omnem religionem revelatam tolleret, & *Deismum* supra ruinam Evangelii stabiliret: evidens, eum hoc propositum suum omni ope tentasse exequi, ac reipsa summatim, ut sic loquar, & quodam rerum compendio executum esse, idque quatuor illis viis ac rationibus, quæ in narratione de conventu Burgofontano recensitæ sunt; nempe intercluso fidelibus ad Sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistiæ aditu; abolita JEsu Christi gratia, & redemptionis humanæ mysterio: sublata omni fide & authoritate conscientiarum directoribus, qui consiliis suis errorum cursum ac progressum sistere potuissent; & denique insinuato hominum animis mendacissimo principio, Ecclesiam JEsu Christi non extare amplius, eique aliam sufficì oportere, cujus illud unicum dogma sit, *non nisi unum DEum argumentum veræ fidei esse*: quod quid aliud, nisi purus putus Deismus est, qualem in conciliabulo Burgofontano Jansenismi Architecti fabricati sunt?

Jam vero ad exhibendam conventus Burgofontani veritatem si nullum aliud argumentum suppeteret, quam quo hactenus usi sumus, vel istud solum rem ita evinceret, ut & conventum reipsa peractum, & formatum in illo contra Ecclesiam systema nulli omnino dubio obnoxium esse, prudentissime existimare possemus.

At

At præ illo etiam majoris longe momenti, & in suscepta a me demonstratione summa attentione digna sunt ea omnia, quæ post Sancyranum ad hoc usque tempus tentata & acta sunt, ut, de quo loquimur, systemati suprema manus accederet. Novator hic illud duntaxat adumbravit, & primus operi initium fecit. Ipsius discipuli, quos pervulgato hodie nomine Jansenistas vocamus, a centum & triginta annis in id artes suas omnes ac studia contulere, ut cœptam telam pertexerent, & opus jam diu affectum, quoad ejus fieri posset, perficerent tandem, & omnibus numeris absolverent: singula præfiniti systematis capita persecuti, nihil omnino omisere eorum, quæ Burgofonte constituta fuere; qua autem voluntatum conspiratione, qua ingeniorum solertia, quove successu rem gesserint, porro in quatuor principalibus, quarum argumentum adhuc tractandum restat, hujus Operis Partibus demonstrandum erit.

Ve-

Veritas

Conventus Burgofontani ex eorum, quæ in illo ſancita ſunt, executione demonſtrata.

PARS III.

Complectens ea, quæ Janſeniſtæ pro executione ſyſtematis Burgofontani ad abolendum Sacramentorum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ uſum moliti ſunt.

§. I.

Amicitia, quæ Sancyranum inter, & Arnaldum Andillyum Pictavis coaluerat, Antonio Arnaldo fratrum natu minimo æque funeſta fuit, ac duabus Arnaldis, ipſius ſororibus, ſacris in Portu Regio virginibus. In hunc potiſſimum juvenem oculos conjecerat Sancyranus, & in diſciplinam ſuſceptum errorum ſibi hæredem deſtinaverat, ut poſt mortem ſuam cœptum a ſe

urgeret negotium, & secutus ideam, quæ Burgofonte delineata fuerat, primum præcipue adjumentum ad invehendum Deismum sibi pertractandum sumeret. Quam callidum hoc Sancyrani consilium, & sagax Arnaldi optio, tam ea religioni in Gallia fatalis & noxia fuit. Pollebat juvenis Arnaldus omnibus illis dotibus, quæ dignum tali magistro discipulum efficerent: inerat homini multum arrogantiæ, & tantundem prope malæ fidei: animi pervicacia valebat, quæ nullis unquam rationibus cederet: ingenio versuto, & ad fallendum apto inveniebat facile, quo se extricaret, siquis casus incideret, qui implicatum teneret: insolenti ferox supercilio summum contemptum præferebat omnium, quicunque aliter, ac ipse sentirent; præsertim autem maledicendi, ac convitiandi facultate præditus erat. Hoc stylo ac dicendi genere ita delectabatur, ut ex animi impotentia, quæ vix fidem inveniat, nisi argumenta essent præ oculis, in transversum actus *dissertationem* conscriberet, *methodo Geometrica concinnatam pro tuenda causa illorum, qui in certo disceptationum genere scribendi ratione utuntur, quam mundus duram & asperam judicat.* Dissertatio hæc multos e Janseniana factione Geometras reddidit. Author vero (*a*) *colloquiorum Comitissæ, & Priorissæ* certissimis rationum momentis ostendit, hac, quam dicebam, indole fuisse Arnaldum, neque mi-

(*a*) Entretiens de l'Abbé, seu colloquia Abbatis, Colloq. 5.

mitioribus coloribus vitiosum hominis habitum pingi posse. Actum agerem, si amplius quid iis adderem.

Theologiæ Arnaldus operam dedit in Sorbona; magistrum nactus in Tractatu de gratia Escotum, postea Episcopum * Carnotensem. Professus hic omnium novitatum hostis erat: hinc opportunus non videbatur erudiendo Tironi juveni, qui ad fines destinabatur longe alios, quam quibus cum doctrina Escoti bene conveniret. Facile adductus est, ut quæ ex ore hujus Professoris sui calamo exceperat, repudiaret, & abjiceret: Sancyrano vero is ipse tam docilem se præbuit, tam alte ipsius opiniones imbibit, ut hic aliquando palam confiteri veritus non sit, magnos olim de doctrina sua rumores fore; at habere se sub disciplina sua Baccalaureum, singularis meriti juvenem, qui, quibus a se imbutus esset, opinionibus adhæreret mordicus; eum fore potissimum, qui plurimum illis afferre splendoris, & contra omnes hodiernas scholas, ac scholasticos, qui vanis suis argutiis pleraque religionis ac disciplinæ & doctrinæ capita infecissent, ac corrupissent, non constanter minus, quam fortiter tueri posset, ac vellet. Cardinalis Richelius, cum de hac Sancyrani gloriatione certior fieret, intellexit facile, *juvenem hunc Baccalaureum* non alium esse, quam Antonium Arnaldum Andillyi fratrem: proin nominatis a se Censoribus ne-

 go-

(*) de Chartres.

gotium dat, ut in ipsius doctrinam inquirant. Intellectum vero ab iis est, novis præter communem doctrinam opinionibus studere, iisque quæstiones Philosophicas, quas discipulis dictabat ad calamum, inquinasse. Reipsa is primorum unus erat, qui docebat, naturam humanæ libertatis in indifferentia voluntatis sitam non esse; quæ doctrina citra controversiam Jansenistica est. Quocirca, quamdiu in vivis agebat Cardinalis, semper obstitit, ne Baccalaureus iste ad Doctoris gradum proveheretur. Cardinale mortuo obtinuit tandem, ut eo honore potiretur.

Cum aliquot post annis juvenis Doctor in *altera sua ad Ducem & Parem Franciæ epistola* plura ex pravis suis principiis pro legitima merce vænum exposuisset, non potuit non rei indignitate commoveri Facultas Theologica: ut obviam iret erroribus, multas ex ea epistola propositiones excerpsit, easque debita censura notavit, & unam quidem earum *temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam* esse pronunciavit. Cum Arnaldus huic Facultatis judicio neutiquam acquiesceret, neque adigi posset, ut falsam suam & pestilentem doctrinam ejuraret, eadem Facultas ipsum *a sinu suo repellendum, expungendumque ex albo Doctorum suorum, atque a corpore suo plane resecandum censuit, & ipso facto repulsum, expunctum, resectumque declarat.* Addit deinde: *ne longius serpat superior illa Arnaldi doctrina, quasi lues,*

quæ

quæ multorum jam animos occupavit; eadem ſacra Facultas decrevit, neminem poſthac aut e Doctoribus ad comitia & alia qualibet jura ad ipſam pertinentia; aut e Baccalaureis ad ullos actus Theologicos ſive ad diſputandum, ſive ad reſpondendum; aut e Theologiæ candidatis ad ſupplicandum, ut vocant, pro primo curſu, vel de Tentativa reſpondendum, admiſſum iri, niſi ante quoque huic cenſuræ ſubſcripſerit. Atque ſi quis Arnaldi ſuperiora illa probare, aſſerere, docere, prædicare, ſcribereve ſit auſus, eum ab eadem Facultate prorſus repellendum eſſe. Decrevit inſuper, hanc cenſuram ſuam prælo mandandam & publicandam eſſe, ut omnes intelligant, quantum eadem Facultas peſtilentem, & exitialem illam doctrinam execretur, ac deteſtetur. Actum Pariſiis in Facultatis Theologicæ comitiis generalibus apud Sorbonam die ultima Januarii Anno Domini 1656, & confirmatum die prima Februarii ejusdem anni.

Atque hæc celebris illa cenſura eſt, quam doctrinæ & perſonæ Arnaldi, contra quem lata eſt, illitam nulla abſterget ſpongia, nulla obliterabit oblivio. Compertum ex ea eſt, quanquam ſero nimis, quam ſapienter & provide repreſſerit hominem Cardinalis Richelius, ſeque interpoſuerit, ne in Doctorum numerum referretur.

Interim Arnaldus cum tanta ignominia Doctoris gradu dejectus, nihil omnino remi-

sit de pertinacia, qua Magistri sui erroribus affixus hærebat: non ante scribendi, quam vivendi finem fecit; ad ultima usque fere vitæ momenta contra veritatem animo pugnavit & stylo, ut Sancyrani partes & consilia in perducendo ad imum systemate Burgofontano sustentaret. Idem huic Abbati fuisse Arnaldum dixeris, quod Malanchthon erat Luthero, & Beza Calvino, ut religioni in Gallia & Germania immanem vastitatem inferrent. Hæc autem Sancyrani cum duobus his hæresiarchis comparatio non est, cur offendat quemquam; nam meminisse velit, qui hæc legit, non e mea illam penu esse, sed Cardinalis Richelii, qui, cum urgeretur identidem, ut Sancyranum e Vincennensi custodia liberum dimitteret, id unum ejusdem patronis repofuit: si Lutherus & Calvinus in vincula conjecti, & firma custodia detenti fuissent, Germania & Gallia intaminata adhuc fide essent, & ex integro Catholicæ.

Innumerabiles prope libri ac libelli sunt, qui Antonii Arnaldi nomen tanquam Authoris sibi adscriptum gerunt: at sunt, qui censent, magnum illorum numerum ipsi ex eo solum attributum fuisse, ut favor ac præsidium Arnaldinæ familiæ nascenti sectæ conciliaretur, & Capitis, quod factioni præesset, fama illustrior evaderet; in pluribus certe illorum nihil aliud inveniri, quod Arnaldi esset, quam verba & phrases, quas *mundus duras, & asperas judicat*. Verum his ego examinandis

su-

ſuperſedeo, ne longius ab argumento meo abeam; nam id unum commonſtrare hic propoſitum mihi eſt, quam præclare fidelis hic Sancyrani diſcipulus mentem ſui magiſtri aſſecutus ſit, quam egregie ſuſtinuerit munus, quod ipſi in negotio exequendi ſyſtematis Burgofontani demandatum erat.

Et quidem liber de *frequenti communione* locupletiſſimus teſtis eſt, hanc ipſi provinciam commiſſam fuiſſe, ut pro ſtabiliendo Deiſmo omnes admoveret obices, quibus fideles a Sacramentis Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ arcerentur. Hic unus libri ſcopus eſt; nec aliter ſentire poteſt, qui illum legerit. Cum primum in lucem prodiit, Princeps Condæus gravem de libro hoc querelam ad Reginam detulit, eumque ſuo ipſe calamo refellere aggreſſus eſt; qua in re religioſus Princeps multos ſtudii ſui imitatores habuit, & inter eos * Vaurenſem in Occitania Epiſcopum, ac P. Petavium, qui præ aliis optime in eo argumento verſati ſunt.

Regina de turbis, quas liber de frequenti communione Pariſiis concitaſſet, edocta, binis, iisque iteratis continenter mandatis Arnaldum ſine mora Romam ire jubet, ut ibi doctrinæ ſuæ rationem redderet. At periculoſa nimis Arnaldo videbatur hæc profectio, nec impetrare a ſe poterat, ut obſequeretur mandanti, & imperatum iter ſuſciperet:

 ſcri-

(*) Lavaur.

ſcripto potius formam quandam explanationis doctrinæ ſuæ complexus eſt, quam exhiberet Reginæ. Patroni & internuncii Arnaldi ſcripto huic apud Reginam fallax retractationis & palinodiæ nomen tribuerunt. Omni tamen arte ſua apud Principem fruſtra fuit. Tertium perfertur mandatum, ut confeſtim ſe accingeret itineri, & Romam iret. Hic ille obfirmato, præ quam alias, ad non parendum animo, conſilium capit quærendi latebras, & pluribus annis continendi ſe abditum, quin pedem Pariſiis efferret; quod quidem ſcitu dignum, at incognitum hactenus vitæ ſuæ parergum ipſe nos docet in epiſtola, quam Lugduno Batavorum, quo ſe receperat, multo poſt tempore ad Erneſtum * Ruth-Danſium intimum familiarem ſuum, & arcanorum arbitrum Bruxellas dedit: (*b*) „ Cum de „noſtro (Bruxellas) reditu deliberabitur, ſcri„ bit, intenta omnino cura expendendum „ erit, quid prudenter timendum ſit, ſi infe„ lici quodam caſu de noſtra ibidem commo„ ratione notitia permanaret ad alios: num „ carcer, aut repetitum duntaxat migrandi ex „ urbe mandatum? Quodſi non aliud ſit, „ quod timeamus, quam iſtud poſterius, nil „ dubitem ego, eo redeundum eſſe: Et vero „ vix ulla probabilis ratio eſt, quæ timendum „ nobis eſſe carcerem ſuadeat; nam quo per„ tineret ea captivitas? ſi quod tamen illius „ periculum impenderet, plura adhuc alia in „ con-

(*b*) Cauſa Queſnelliana pag. 14.
(*) Ruth-Dans.

„ conſultationem venire, & ponderari oporteret; at nondum ſublatum eſſet dubium, „ an non probe intra latibula reconditi, caſui nos poſſimus committere, qui veriſimilius nunquam eveniet, eo ſcilicet conſilio, „ ac ratione, *qua in Pariſienſi inſectatione* „ *olim uſus ſum; nunquam, cum ea exagitarer, exceſſi Pariſiis, quamvis, ſi quo in*„ *dicio proditus fuiſſem, certa me ad carceres* „ *Pariſinos damnatio maneret.* En! quam Arnaldus in habendis contemptim Principum imperiis nunquam, & nuſpiam ab ingenio, ac more ſuo deflexerit! Sed ad ipſius librum de frequenti communione redeamus.

Cum primum is in notitiam ac manus venit (*) Veſuntini Archiepiſcopi, ab eodem reprobatus ac proſcriptus eſt. Ut Provincia a nova hac contagione ſervaretur integra, poteſtas civilis ſe junxit Eccleſiaſticæ, & ſuprema curia comitatus Burgundici graviſſimo decreto ***Arnaldi, & Abbatis Sancyrani opera importari in provinciam, legi, aut lecta audiri, vel ab ullo retineri prohibuit.***

Idem de pernicioſo hoc libro judicium fuit, ubicunque Catholicos oculos ſubiit. Acceperat illius exemplum aliquod Gallus quidam ſacerdos, Reginæ Poloniæ a ſacris confeſſionibus; rem ſignificavit ſummo Pontifici Apoſtolicus in Polonia Nuncius, Archiepiſcopus Adrianopolitanus: Gallum illum ſacerdotem jam paſſim hauſtum ex libro hoc

(*) de Beſancon.

venenum spargere Varsaviæ: traxisse in partes suas Archiepiscopum Posnaniensem, & Episcopum Zamosciensem præter alios sacerdotes ac clericos: magna contentione agi negotium, & acriter decertari pro tuendis nefarii hujus libri scitis, ac placitis. Vehementer ea offendebant Regem Poloniæ; scripsit & ipse eodem tempore de eodem argumento ad Pontificem, eumque diserte monuit, pessimi rem exempli, & malum hoc esse, ex quo gravissima olim animarum detrimenta consequerentur. Data est Regis epistola 11 Septemb. Anno 1651.

Non minores hic liber motus concivit in Belgio, sed nec majore ibidem indulgentia acceptus est; quamvis id serius acciderit. Lata 15 Jan. 1659 sententia ab Archiepiscopo Mechliniensi Humberto de Præcipiano confixus & damnatus est, eoquod (c) *frequentationem Sacramenti Pœnitentiæ subdole arrodat, atque ad omnem ejus usum penitus abolendum viam sternat.* Ita decretum. Certe non poterat brevius, ac aptius exponi & scopus libri, & consilium authoris, quod in eo componendo secutus est.

Sed quod adhuc amplius est, vis & evidentia veritatis vel ipsi Jansenistarum cuidam ingenuum de eodem libro judicium ac confessi-

(c) Vide la Remontr. seu monitum P. Quesnelli ad Archiepiscop. Mechlin. pag. 55.

fessionem expressit: celebrem is in factione famam habet, præcipue ob id, quod cum in ipsa urbe Christiani orbis principe Romæ, festo S. Ludovici die diceret ad populum, nudumque & planum Jansenismum ingerere auribus, eumque sermonem typis edere ausus esset, maluerit nomen suum devoveri diris, seque e fidelium cœtu ejici, quam indicta velle, quæ dixisset, atque errores suos retexere. Carolus * Hersantius magnus hic heros est. Hunc Arnaldus, cum undique libri sui approbatores conquireret, neutiquam sibi negligendum duxit, utpote hominem, magni apud factiosos nominis, ac meriti: petit itaque & ab ipso benevolum pro libro suffragium. At Hersantius inanem ritum, & assentatorium morem secutus non est, quem a multis aliis approbatoribus usurpatum novimus: legit is diligenter & attento animo opus, & loco suffragii, quod petebatur, bona fide sat spissum observationum volumen, quod non petebatur, neque magnam ab Arnaldo gratiam inire poterat, conscripsit.

Principio quidem observator Arnaldo laudum tributum persolvit, quod Jansenistæ sibi invicem pendere solent. Jam illi Arnaldus est (*d*) *sapiens Ecclesiasticus - - & apis solertissima, quæ feliciter delibavit flores pulcherrimos, & nitidissimas ex antiquitate rerum cognitiones collegit*: jam homo (*e*) *major omnibus nostræ ætatis hominibus, qui unus*

(*d*) pag. 20. (*e*) pag. 28.
(*) Hersent.

unus valeat calamum sumere, ut pristinum splendorem reddat pœnitentiæ, & augustissimo, maximeque abscondito e fidei nostræ mysteriis reverentiam arcessat. Post hæc autem elogia, ea libertate, quæ amicorum est, & oratione meditata exponit, quidquid in libro de frequenti communione sequiore nota dignum deprehendit.

(*f*) „Tria sunt in hoc opere, ait Hersantius, quæ pro eo, ac publici exempli ratio, atque ipsius authoris honor exigit, aut corrigi, aut dilucidari, aut novis argumentis firmari oporteret.„ His verbis author *observationum* non obscure indicat, se participem non fuisse arcani illius de systemate Burgofontano consilii: ignorasse etiam videtur, nihil minus cordi fuisse Arnaldo, quam ut quidpiam laboraret & scriberet *ad exemplum publicum*.

„Primum est, pergit Hersantius, quod ex ipso exordio pateat, occasionem, scopum, & præcipuum libri propositum esse, necessitatem quandam, aut certe decentiam ostendere, longiori tempore, exempli causa, quinque vel sex mensibus, ab usu SS. Eucharistiæ abstinendi, ut animus domesticæ pœnitentiæ exercitio, ad eam cum majore cordis munditia ac fructu suscipiendam comparetur. - - id, quod facili negotio ex pluribus, & Præfationis, & libri locis

(*f*) pag. 70.

„ locis commonstrari posset.„ Hic adducit Hersantius eorum, quæ asserit, argumenta ex ipso libro deprompta, ac sapienter concludit: „ (g) oculos nobismet ipsis eruamus necesse „ est, ne videamus, his locis sermonem esse „ de voluntaria a S. Communione abstinentia, „ quam sibi ipsi imperat anima, quin hac de „ re quicquam statuerit Ecclesia. - - (h) Il- „ lud, quod nobis Part. II. cap. 18. venditat, „ ignorare nos non sinit, primarium ipsius „ consilium fuisse, ut quibus posset, rationi- „ bus hanc opinionem suffulciret, posse ho- „ minem suopte ipsum judicio, longo tem- „ poris spatio altaris mysterio supersedere, ut „ interea pœnitentiæ operibus vacet. „ Hanc in rem postquam petitas ex libro congruas probationes in medium protulit, iterum concludit Hersantius: (i) „ Itaque constat om- „ nino, quod hanc sibi opinionem tuendam „ sumpserit: excellentem ad S. Communio- „ nem se præparandi modum ac viam esse, „ ut quis quinque, vel sex mensibus a mensa „ Eucharistica abstineat. - - Neque tamen „ hanc suam opinionem tanquam novam, sed „ vel maxime menti & principiis SS. Patrum „ conformem (quem ille Patrum cum sua „ sententia consensum in Præfatione, quam „ *vere sinceram* appellat, magna fidei suæ „ testificatione profitetur) tradere & proba- „ re contendit. - - At tantum abest, ut, quam „ nobis

(g) pag. 72. (h) pag. 75.
(i) pag. 76.

„ nobis sub nomine doctrinæ Patrum perso-
„ natam exhibet, doctrina Patrum sit, qua-
„ cunque demum facie pingatur, ut potius
„ eorum judicio ac principiis dudum con-
„ fixa, ac jugulata sit.„ Idem Author Arnaldum redarguit de eo, *quod ubique doceat*, (*k*) *præcipuam pœnitentiæ partem esse, se ab usu Eucharistiæ subducere*: Item, quod *palam laudet rationem vivendi eorum*, (*l*) *qui omnem vitam suam in studiis pœnitentiæ, & acerbitate pudoris ex peccatis suis concepti transigunt, quin unquam ad Sacramentum Altaris accedant*.

Post hæc Hersantius peculiaria quædam dogmata in libro de frequenti communione passim disseminata, quæ & ipsa, quemadmodum opus reliquum, efficiendæ sacramentorum ruinæ destinata sunt, aggreditur: (*m*) „ Primum horum dogmatum illud est,
„ ait, quod satis aperte improbet communis-
„ simum hodie in Ecclesia morem, quo pec-
„ catores paulo post, quam cum DEO redie-
„ rint in gratiam, ad mensam Eucharisticam
„ admittuntur.

„ (*n*) Alterum priori valde affine, quod,
„ nisi vehementer fallor, tot Censores, quot
„ Lectores habebit, Arnaldi dogma disertis-
„ simis verbis a frequenti communione exclu-
„ dit peccatores, qui recens a gravi lapsu col-
„ le-

(k) pag. 78. (l) pag. 82.
(m) pag. 119. (n) pag. 137.

„ legere sese, & ad Christiani hominis officium „ rediere.„ Allatis quibusdam Arnaldi locis, quibus hic error Ecclesiæ Patribus affingitur, subjicit Hersantius: (o) „ Hæc doctrina, „ quæ sub splendida antiquitatis forma, ne „ dicam, larva se repræsentare, atque in- „ clarescere affectat, mihi non modo nova „ in Ecclesia, sed & periculosa videtur„ ut- „ pote quæ ægris necessarium alimentum, „ & efficacissimam ad consanandos morbos „ suos medicinam e manibus eripit.„

(p) „ Ex tertio Arnaldi dogmate id con- „ sequi videtur, ab ipso usque religiosorum „ ordinum, quos mendicantes dicimus, ex- „ ordio vitiose omnino, & prave hactenus ad- „ ministratum fuisse in Ecclesia Sacramentum „ Pœnitentiæ; vult enim, in eo satisfactio- „ nem præmittendam esse absolutioni, & san- „ ctorum Pontificum Innocentii I, & Leo- „ nis Magni verba comminiscitur, quibus in- „ stitutioni JEsu Christi, intentioni S. Spiri- „ tus, & traditæ ab omnibus Sanctis doctri- „ næ assignant, ut a pœnitente omnis pœna „ piacularis, quæ ad satisfactionem pertineat, „ prius persolvatur, antequam sacerdos jus „ habeat eidem absolutionis gratiam imper- „ tiendi. „Ex nova hac Arnaldi Theologia Hersantius conclusionem infert, quæ eidem ipsa veluti natura inest: (q) „ Ex hoc, inquit, „ per

(o) pag. 139. (p) pag. 165.
(q) pag. 168.

„ per ratiocinationem nulli prorſus dubitatio„ ni obnoxiam colligitur, quod cum hæc for„ ma ac methodus (ex inſtitutione JEſu Chri„ ſti &c. neceſſaria) a tribus vel quatuor ſæ„ culis in Eccleſia ad Sacramentum Pœniten„ tiæ adhibita non fuerit, in ea non extiterit „ ſacramentum, ſed ſacrilegium - - - quod „ Eccleſia defuerit filiorum ſuorum indigen„ tiæ, ac miſeriis, cum ab intentione JEſu „ Chriſti, & præſcripta a S. Spiritu norma, „ ac traditione Sanctorum deſciverit - - quod, „ quantum ad ipſam Sacramenti naturam per„ tinet, in manifeſtum errorem inciderit, & „ in impertienda abſolutione non niſi verba „ dederit, non autem largita ſit gratiam &c. „ En! ut bonus hic Janſeniſta ipſe judicet, Arnaldum cum Sancyrano in perverſa de defectibilitate Eccleſiæ doctrina plene conſentire.

Finit obſervationes, & notas ſuas Herſantius; & indicium quidem ille facit, plane ſe libri, cujus cenſorem agit, venenum perſentiſcere; at nondum penetraſſe in ſectæ adyta, & iniquitatis myſterium compertum habere, cum ſcribit: (*r*) „ Arnaldus ad ex„ timam horrendi præcipitii oram progreſſus „ ingenti ſe objecit diſcrimini: credo tamen, „ incogitantem eo proruiſſe; nam, cum ar„ gumentum hoc: *JEſu Chriſto ex frequen„ tato SS. Sacramento magnum bonorem, & „ oblecta-*

(*r*) pag. 233.

„ *oblectamentum provenire*, quo adversarius „ pro frequenti communione tuenda usus est, „ enervare vult, in verba prorumpit, quæ „ nisi benigniorem interpretationem aut ex- „ cusationem admittant, fulmen evadere non „ poterunt, quo propositiones palam & ma- „ nifeste erroneæ feriri solent. - - - Videtur „ Arnaldus ferre non posse, ut JEsus Chri- „ stus frequenti communione honorari dica- „ tur, quamvis doctrina fidei sit, pio ad di- „ vinum epulum accessu magnum DEO hono- „ rem haberi, eoque maximum religionis „ Christianæ actum exerceri.„ Hæc est sum-ma *animadversionum*, quas loco approbatio-nis Hersantius (s) *ceu amicus & frater* Arnal-do transmisit.

Interim tantum habere animi, ut quis huic Doctori in faciem exprobret *occasionem*, *scopum*, *primarium consilium*, *principalem intentionem* libri de frequenti comunione esse, ut fideles procul a Sacramento Eucharistiæ sub-moveat; neve *illa ultro incurrat in oculos*, *hos ipsos sibi evellere necesse esse:* tantum, in-quam, audere, an non certo cuidam discepta-tionum generi accenseri meretur, in quo *dis-sertatio Geometrica* Arnaldi locum habere debeat? Si quis Catholicus tantum sibi sum-psisset, ut ejusmodi in Arnaldum telum con-jiceret, quam acriter ille, quam duris & asperis verbis depexus fuisset; at Jansenista erat, *frater*, *amicus veritatis*, qui illa ob-

 jicie-

(s) Pag. 246.

jiciebat: hinc æquo animo ferri ipsius censuram, quantumcunque importuna esset & gravis, ac studioso pacis silentio dissimulari oportebat.

Denique Bayleus, qui eodem fere Jansenismum, ac Calvinismum suum a se in pretio haberi, ubique prodit, postquam eam partem narrationis de conventu Burgofontano, in qua de abolendis Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramentis rationes initæ sunt, prolixè recensuit, hæc digna consideratione verbà subjungit: (*t*) *Communis omnium sensus fuit, hæc ad Arnaldum pertinere ob librum de frequenti communione ab ipso editum.* Hoc ipsò autem idem omnium judicium fuit, librum hunc non spectare aliud, quam ut fideles à duobus his Sacramentis abstraherentur; absque eo enim foret, non potuisset existimari ad executionem systematis Burgofontani compositus, ac destinatus esse, quemadmodum tamen communi judicio talem existimatum fuisse, certam Bayleus fidem facit. An vero, qui ita censebant, sua ipsos fefellit opinio? Vel sola libri idea rem ita ponet ob oculos, ut quivis de ea sententiam ferre possit.

Hic liber de frequenti communione tribus partibus, & prolixa admodum Præfatione constat. Sunt, qui putent, Sancyranum, cum Vincennensi carcere captivus detineretur, jam descripsisse figuram operis, atque materiam

(*t*) Verb. Antoine Arnaud.

teriam & lapides struendo ædificio collegisse: Doctorem vero Arnaldum redegisse in ordinem, & nonnisi structuræ formam addidisse. En vero ansam a Jansenistis arreptam potius, quam oblatam, ad primum hoc opus, quod e Portu Regio prodiit, in vulgus edendum.

Arnaldus Andillyus, cum diu jam magna apud * Principem Guimeneam gratia valeret, nactus tandem viam est, qua eandem ab illecebrosis amorum, quibus irretita erat, laqueis evolveret, ac factionis partibus innecteret. Ut se respiceret, permota est ex colloquio, quod ille secum de negotio salutis habuit. Dicitur ex eo tempore cœpisse nuncium remittere omnibus levitatibus, ac vanis illecebris, totoque affectu ferri in Portum Regium, in quo ædium partem sibi apparari voluit, ubi posthac commoraretur. Magna autem illi necessitudo intercedebat cum ** Marchione Sablea Magdalena de Souvray, filia Gubernatoris, qui educationi Ludovici XIII. præfuerat. Sableam P. Petrus Cottonus ad primam sacram Communionem rite obeundam instituerat, eique magnum pietatis sensum, & studium frequentandi sacramenta inspiraverat. Guimenea ægre ferebat, illam toties ad Eucharisticam mensam accumbere. Interea cum Marchio Sableus cum conjuge sua in prædium Sableanum *** Flexiæ vicinum secessisset, hæc Jesuitam in Collegio Flexiensi

(*) Princesse de Guimenée.
(**) Marquise de Sablé.
(***) Fléche.

Theologiæ Moralis Professorem, conscientiæ sibi arbitrum delegerat, qui eidem author fuit, ut singulis mensibus divino se pane communiret; cui tamen pio instituto Guimenea, diuturnæ a Sacramentis abstinentiæ in Portu Regio jam assuefacta, multa habebat, quæ oggereret. Petiit Marchionissa, ut director suus hanc suam agendi rationem scripto defenderet. Hoc demum non aliud erat, quam Epitome Tractatus septimi ex libro Molinæ Carthusiani de Instructione Sacerdotum; cui ille nihil omnino de suo adjecit, contentus, eum ad pœnitentis suæ usum in brevem rerum summam ac compendium redigere.

Quanquam autem libellus hic calamo duntaxat exaratus, & uni solum peculiari personæ inscriptus esset, censuit tamen Portus Regius, infirmandam illius doctrinam, ac convellendam esse; nec opportuniorem sibi locum oblatum iri credidit, quo liber de frequenti communione emitteretur in publicum. Occasionem hanc Doctor Arnaldus utraque manu amplexus est. In prima & tertia operis sui parte omne suum studium in confutando Jesuitæ Flexiensis opusculo collocat. At exigua illa bona fides, qua in duabus his partibus rem tractat, plures etiam ex ipsius amicis male habuit; estque hæc neglecta recti bonique ratio unum eorum capitum, quod in libro de frequenti communione a se castigandum censuit Hersantius. En! quis illius hac

de

de re sensus sit : (*u*) „ Arnaldus - - - anti-
„ qua alias , & sincera in moribus ac verbis
„ fide , non eo , quo oportuit , candore &
„ æquitate usus est in suum adversarium , cui
„ ut ignorantiæ , erroris , & impietatis por-
„ tenta exprobret, verba ipsius recitat a reliqua
„ orationis serie avulsa , quæ deinde ferociter
„ invadit , & omnibus ex antiquitate petitis
„ machinis oppugnat. Irrogatam hanc Jesui-
tæ injuriam ut probet Hersantius, octo omni-
no eam in rem paginas impendit , ac demum
subdit : (*x*) „ facile est, distractas ejusmodi
„ particulas , ac dirempta a reliquo P. Jesui-
„ tæ sermone verborum frusta refellere ? at
„ si illa intueamur eo , quo in ipso autogra-
„ pho connexa inter se sunt , ordine , equi-
„ dem non video , quomodo omnibus iis ar-
„ gumentis , quæ Doctor Arnaldus in vasto
„ suo citationum nemore contra illa produ-
„ cit , vere ac solide impeti, atque labefactari
„ possint ? „

Præfatio , si quosdam hæreticos errores dempseris , qualis est ille de duobus Ecclesiæ Capitibus , de gratia , cui resisti nequeat, &c. Præfatio , inquam , nonnisi prævia secundæ Partis ichnographia est , quæ concinna admodum methodo adornata proprie operis corpus conficit. In hac Præfatione præparat, mitigat ,

N 3 &

(*u*) de frequenti communione , seu Observationes, &c pag. 106.

(*x*) ibid. pag. 114.

& obvolvit venenum, quod dein in altera libri Parte propinare constitutum habet. Praevenit ibi, & circumvenit Lectorem, ut eo se duci sinat, quo arbitratu suo ducere ipsum cogitat. Et quo deducit tandem? Eo nimirum impietatis, ut semper & ex toto sacramentorum se usu abdicet; quod ut omnium exponatur oculis, non nisi brevi hujus Partis analysi opus erit.

Arnaldus igitur, ut universim omnes fideles a S. Comunione avertat, prima secundæ suæ partis capita, quanta valet, ingenii vi in stabilienda duo hæc de pœnitentia publica principia insumit: primum, quod (y) „ primis Ecclesiæ sæculis pœnitentia publica ad „ expianda peccata tam occulta, quam pu- „ blica pertinuerit - - - (z) & quod inde „ consequi necesse est, mortalium peccatorum „ reo, sive publica illa, sive occulta fuerint, „ nullus, nisi per hanc januam ad recuperan- „ dam DEI gratiam aditus patuerit. „

Alterum, ut observavit Hersantius, insinuatum ubique ab Arnaldo dogma est, abstinentiam ab Eucharistia semper cum pœnitentia publica, tanquam partem illius præcipuam, conjunctam fuisse.

His duobus nixus principiis, per gradus demum ad statuendum hoc, cui omnes improbi

(y) Parte II. cap. 3. pag. 243. Edition. 5.
(z) ibid. pag. 247.

probi summa sua voluntate & unanimi suffragio subscribent, doctrinæ suæ placitum provehitur: eo perfectiorem fore pœnitentiam, quo diutius quis a sumendo divino cibo abstinuerit.

Ut autem evitemus fastidium in afferendis Authorum locis, iisque admodum prolixis, quos undique corrasos nobis obtrudit, omnia ea, quæ in quovis capite docet, ad simplicissimum ratiocinandi modum revocemus. Valuit is quidem arcana arte callidissimis simulationum involucris doctrinam suam tegendi; at nostrum erit involuta evolvere. Sæpe illius fundamentum in testimonio, & authoritate *Conciliorum, omnium Patrum, omnium Doctorum, omnium Sanctorum* collocat; sed eos non nisi generatim appellat; aut quando eorum verba profert, plerumque pessima in iis recitandis fide versatur, prout hujus ipsum noxæ convicit amicus ejusdem Hersantius. Missas ergo faciamus recensiones locorum, & Authorum, quæ de infidelitate, & fraude eos recitantis tam suspectæ sunt.

Primum principium, a quo telam suam orditur Arnaldus, in quarto se capite evolvere incipit. En! quo se referat id, quod ibi tradit: omnia enormia delicta olim pœnitentiæ publicæ erant obnoxia: atqui omnia peccata mortalia sunt delicta enormia; ergo omnia peccata mortalia erant pœnitentiæ publicæ obnoxia.

Alterum principium, quod de privatione Eucharistiæ est, in apricum prodit sequenti capite. Quod in eo diffusius exequitur, ad brevem hanc argumentationis formam reduci potest: Interdictus ad Eucharistiam accessus principalis pœna erat, quæ in pœnitentia publica locum habere poterat: sed omnia peccata mortalia subire debebant pœnitentiam publicam: itaque manifestum est, propter omnia peccata mortalia, eorum reo, Eucharistiæ usu interdictum fuisse.

Hæc duo principia cum totius ædificii bases sint, exigebant sane, ut firmis substructionibus fulcirentur. Atque hoc capitis sexti argumentum est, ubi hunc in modum differit: Ex mente Patrum tria sunt pœnitentiæ genera: unum ante Baptismum; alterum pro peccatis venialibus; tertium pro mortalibus; & ex eo infert, omni peccatorum mortalium generi semper eam pœnam statutam fuisse, ut peccator SS. Eucharistiæ usu careret. Audiamus ipsum loquentem: (a) „ Ex hac pœ„ nitentiæ in tres species distributione eviden„ ti quadam ratione conficimus, Patrum doctri„ nam esse, antequam ad S. Communionem „ accessus pateat, pro peccatis mortalibus, „ cujuscunque ea generis sint, longiori tem„ pore pœnitentiam agendam esse. „ Cæterum suo loco & tempore nobis explicabit Arnaldus, quis hujus verbi: *longiori tempore*, in lingua sua sensus sit; modo enim legentium ani-

(a) pag. 275.

animi nondum ita comparati sunt, ut, quod habet in animo, jam tuto effari possit.

At evidens illa ratio, quam jactat, nondum ipsi extra omnem dubii aleam posita esse videtur; hinc ut novis eam præsidiis communiat, caput nonum amplificando huic argumento addicit: *Perfidia in violando pacto, quod in Baptismo cum DEO initum est, fundamentum erat, quo nitebantur Patres, ut peccatoribus diu in lacrymis & gemitibus perseverandum esse edicerent, &c. antequam ad Sanctum Sanctorum aspirare possent.* Jam vero hæc perfidia *in omni peccatorum mortalium genere locum habet*: ergo etiam *omne peccatorum mortalium genus peccatoribus longæ & laboriosæ pœnitentiæ necessitatem imponit*, antequam SS. Altaris mysterio appropinquent.

Hæc autem, quæ de *longæ & laboriosæ pœnitentiæ* ante S. Communionem necessitate pro peccato mortali hactenus disseruit, non nisi ad prima Ecclesiæ sæcula pertinere vult. Interea sensim sine sensu eo progreditur, ut ea etiam ad nostra tempora traducat. Argumentum, quod cap. 10 expromit, *omnibus aliis*, ait, *pro fulcro fore.* Et en validum hoc fulcrum, ac columnam novi Evangelii! *Hæc*, inquit, *a sacra communione arcendi ratio - - - hæc religiosa abstinentia - - - hæc plena reverentiæ ab Altari sejunctio*, non *bonum* duntaxat *exemplum præbendum fidelibus*,

sed præcipue *propriam illius salutem, qui arcebatur*, sibi pro *scopo* propositum habebat. At quod tum ad procurandam peccatorum salutem, & obliganda eorum vulnera necessarium erat remedium, etiam hodie non esse non potest. Atque hoc est, quo tendit Arnaldus, & quo paulo post etiam perveniet. Antequam vero eo accedat, aliquot capitibus declarat, idque admodum sicco, & vacuo cœlestis unguenti orationis genere, quanti operis & laboris sit, cum DEO redire in gratiam. (*b*) „ Omnium Sanctorum Ecclesiæ „ Doctorum, ait, consentiens ea opinio est, „ quam nobis unanimi voce & in libris suis, „ & moribus, atque agendi modo exponunt, „ non adeo facile esse, ac nobis fingimus, ea sibi „ comparare subsidia, atque affectiones animi, „ quæ ad recipiendam peccatorum gravium, „ quæ Evangelio teste in deteriorem nos statum redigunt, quam quo ipsi Judæi, & „ Gentiles sunt, veniam requiruntur. „ Quod reliquum est capitis, acri declamatione in methodum, quæ hodie in administrando pœnitentiæ sacramento usurpatur in Ecclesia, absolvitur; & hinc vehementer exhortatur sacros Judices, ut diu absolutionem prorogent, neque eam suis pœnitentibus ante impertiantur (quantoscunque cæteroquin DEus in eorum animos pietatis sensus immittat) quam ex longa sanctarum actionum serie, & *diuturna in gemitibus & suspiriis perseverantia*

eorum

(*b*) Vide cap. II.

eorum emendationem compertam, & exploratam haberent. Addit porro, *secundum hos illustratos a DEO sanctos Doctores majorem Filio DEI irrogari injuriam, cum quis se rursus ad numerum discipulorum ipsius adjungit, ut postea ab eo desciscat, eumque prodat iterum, quam si nunquam ad illius societatem accessisset.*

Post hanc plenam solatii digressionem redit Arnaldus ad ingerendam pœnitentiæ suæ publicæ necessitatem, eamque ad omnia omnino tempora refert; siquidem salutem nostram in tuto collocare velimus; inde autem ansam arripit, ea docendi omnia, quæ quam maxime apta sint, ut in imum desperationis barathrum præcipites agant peccatores, qui sub extremum vitæ tempus resipiscunt, & ad DEum redeunt. Ecclesia, inquit, (*c*) *plus quam trecentis annis authoritate ministerii sui, & quam a Christo JEsu traditam accepit, reconciliandi peccatores potestate pro illis uti noluit.* Unde & facinorosis, qui a justitiæ humanæ tribunalibus capitis damnantur, inclementissimum se præbet Arnaldus, eosque absque misericordia inferni rogis addicit; idque ex unico hoc suo argumento, quod iis (*d*) *spatium non sit emendandi sua vitia, & voluntaria pœnitentia divinæ justitiæ satisfaciendi.* Itaque Christiana patientia ac fortitudo

(*c*) cap. 15. pag. 408.

(*d*) pag. 423.

tudo in ferendis rotæ ac laquei suppliciis, in Arnaldi cerebro salubris pœnitentiæ rationem non habent; sed ad eam diuturna a S. Communione separatione opus est, ut infelices hi salutis suæ periculo defungantur; ad illam tamen dependendam, abrupto ante tempus vitæ filo omnis iisdem facultas adempta est: hinc nulla ipsis restat salutis spes. At vero num longa illa separatio, ad tutam præstandam salutem suam, omnibus etiam aliis peccatoribus necessaria est? sine dubio, in *cap.* 16 satis apertis verbis reponit Arnaldus; ad quid ergo ex hujus reformatoris sententia valet methodus, quæ hodie in conficiendo pœnitentiæ sacramento obtinet? (*e*) „ Omne lucrum, „ respondet, quod ex ea in pœnitentes redundat, illud est, quod quinque vel sex „ diebus, plus minusve, ad pium ex hac vita „ decessum comparati sint, integris autem „ posthac mensibus in periculo versentur æterni exitii; cum tamen salutaris hæc dilatio „ (nempe sumendæ Eucharistiæ, vel conficta „ ab Arnaldo pœnitentia publica) non spectet aliud, quam ut vos semel & in perpetuum funesta peccatorum servitute exemptos, in libertatem filiorum DEI afferat. „ Hanc doctrinam ardentissimæ subsequuntur ad sacerdotes parænefes, in quibus iisdem author fit, ne unquam peccatores exsolvant criminum suorum vinculis, nisi postquam publicæ pœnitentiæ exercitia obiissent.

Præ

(*e*) cap. 16. pag. 431.

Præ omnibus autem cap. 18 eminet, in quo Arnaldus multo vehementius & apertius, quam unquam alibi, in abrogationem Sacramenti Pœnitentiæ incumbit. In hoc nullo fere verborum involucro, nulla dissimulatione usus, summam necessitatem adstruit, modo longe alio, quam quem Ecclesia probabat hactenus, hoc sacramentum administrandi. Est is, ut alio loco dicit, (*f*) „hodie „ quidem forte usitatior, quandoquidem uni„ versali, quo totus mundus laborat, pœni„ tentiæ horrori suffragatur - - - at non ille „ excellentior, non securior est, non qui „ vim & authoritatem habeat ab aliqua ex „ præcipuis Ecclesiæ notis, cujusmodi est an„ tiquitas, & continua ejusdem doctrinæ tra„ ditio - - - alter modus ab ipso fonte, ab „ Apostolorum, atque omnium Patrum, & „ universali per duodecim sæcula Ecclesiæ usu „ ortum trahit.„ Enimvero in paucis his verbis indignis sane modis habetur Ecclesia. Sed ad cap. 18. revertamur. Ecce autem, quibus ille viis assequatur scopum, quem sibi præfixit in eo, ut monstret, publicam, quam commentus est, pœnitentiam in Ecclesia constitui, necesse esse: (*g*) *Æque fieri nequit, ut Ecclesia mutet mentem suam, ac ut unquam columna veritatis esse desinat.* Atqui mens ipsius fuit, pœnitentiam publicam ad salutem necessariam esse, eosque, qui peccati se mortalis reos fecerint, diu a mensa Eucharistica arceri

(*f*) cap. 46. pag. 628.
(*g*) cap. 18. pag. 452.

ceri oportere: & (*b*) *hæc mens ac sententia totius Ecclesiæ doctrina est, a centenis confirmata conciliis, ubique & in omnibus mundi plagis in morem inducta, sancita ab Apostolis, & ipsius divini Magistri præceptionibus innixa.* Propterea (*i*) *fieri nequit, ut non Ecclesia adbuc hodie eadem mente sit, & in eadem usque ad finem sæculorum persistat.*

Verum hic novorum hunc dogmatum architectum percontari fas esset, num Ecclesiæ quoque mens sit, hodie etiamnum publicam pœnitentiam ad salutem necessariam esse; aut quid denique sentiat de eadem Ecclesia, quæ, quantumcunque ab ipso nulli variationi obnoxia esse prædicetur, usque eo tamen mutavit mentem suam, ut antiquaret pœnitentiam publicam, & doctrinam *sancitam ab Apostolis, & ipsius divini Magistri innixam præceptionibus* repudiaret? Sed Arnaldo hæc quæstio nihil negotii facesseret: regerere posset (*k*) *præsentis temporis Ecclesiam, cum jam obsolescat præ senio, mutari sensim, declinare, & occasui suo propinquam esse.* Si premeretur, & urgeretur ulterius, tunc blasphemiam hanc firmaret testimonio (*l*) *Gregorii VII, & S. Bonaventuræ,* quantumvis nullum illis unquam ejusmodi verbum exciderit; ex his vero inferret, necesse omnino esse, ut ad pristinam formam revocetur Ecclesia, & postea

(*b*) pag. 453. (*i*) pag. 454.
(*K*) Præfat. pag. 107.
(*l*) ibid.

poſtea quereretur, atque expoſtularet de eo, quod (*m*) *cum homines, vel ipſi etiam, qui parum judicio valent, probent, & laudent, peculiares religioſas familias in antiquum ſtatum, ex quo excidere, reſtitui. - - Nemo tamen hodie ferre poſſit, Religioſos generalis religionis JEſu Chriſti ad feriam legum cuſtodiam reduci*; quod idem eſt, ac dicere, Eccleſiam reformari, quamvis (*n*) *cum diſciplinæ diſſolutio in peculiaribus religioſis ordinibus imago ſit illius, quæ evenire poteſt in religione generali, illius reparatio nobis quoque formam exhibeat illius, qua Eccleſiam ad vetera inſtituta reduci oporteret.* Atque hæc, quæ inſigni temeritate fabulari auſus eſt alibi, etiam hoc loco commemorare poterat. At nimis aſpera, & cruda ea fuiſſent pro argumento, quod habebat tunc præ manibus: ut gradatim ad præſtitutam ſibi metam accederet, reſponſo opus erat, quo teſtatum faceret, ſeriam Eccleſiæ voluntatem eſſe, ut publicæ pœnitentiæ priſtinus ſuus ſplendor, ac dignitas redderetur: pro quo etiam quam feliciter illi cecidit, ut locupletem, qua rem ſuaderet, rationem ex Canone: *Omnis utriusque ſexus*, nanciſceretur.

In hoc Canone ait, (*o*) „ Eccleſia „ duo præcipit: Primo confiteri, deinde com„ municare ſemel in anno. - - Pro altero deſignat

(*m*) Part. III. cap. 9. pag. 705.
(*n*) Præfat. pag. 126.
(*o*) Part. II. cap. 18. pag. 462.

„ signat diem Paschatis: pro priore nullum „ certum diem constituit, sed relinquit libertati fidelium, ut diem & tempus pro arbitrio sibi suo deligant - - - Hæc differentia „ an non omnes, qui ex æquo & bono de re „ existimant, fateri cogit, Ecclesiam ideo „ solum inter se distinxisse tempora, quibus „ injunctum ab utroque hoc præcepto officium implendum sit, - - ut spatium daret „ fidelibus, postquam de suis se noxis accusassent, tamdiu, quamdiu vellent, toto „ anno agendi pœnitentiam, quin teneantur „ S. Communionem obire, sed eam, ut alteri „ præcepto obtemperent, ad diem Paschatis „ differre possint? „

Hæc in Canonem *Omnis utriusque sexus* commentatio tam nova, tamque belle fabricata, egregiam occasionem præbet versuto interpreti, omnes criminandi confessiones, quas dilata absolutio non nisi post longas primum inducias secuta non est. Et vero ipsius ratiocinatio, detracto eo, quo obvoluta est, eruditionis apparatu, luculenter ostendit, quam ille loco huic, ad quem sibi ipse aditum aperuit, non defuerit. Ecce illam! Confessiones peccatorum mortalium, quæ ex ritu Ecclesiæ peractæ non sunt, vitiosæ & malæ sunt: (*p*) „ Tempore auté Lateranensis Concilii mos erat „ ac ritus Ecclesiæ, ut qui gravium se peccatorum „ reos scirent, ineunte verno jejunio, sacro se

(*p*) cap. 18. pag. 465

„ se tribunali sisterent, idque propterea, ut „ quadraginta saltem dies essent reliqui, quos „ in ploratus & lacrymas &c. ac comparandos ad Communionem Paschalem animos „ insumerent; & hæc indulgentia ac relaxatio „ fuisse postrema dici potest, ad quam descenderit Ecclesia. „ Itaque peccatorum mortalium confessio, quæ *non tanto saltem intervallo, quantum est tempus Quadragesimæ*, absolutionis dilationem sibi adjunctam habet, Ecclesiæ rationibus ac ritibus contraria, mala, & vitiosa est.

His tam exoticis ac insolentibus ideis cum animum informatum habeat Arnaldus, num mirum nobis videri debet, quod detexerit in Concilio Tridentino, quod nullus hactenus vidit oculus Catholicus, (q) *singularem nimirum affectum & desiderium instaurandi pœnitentiam publicam*, simulque septem admirabiles *vias*, quas ad eam reducendam aperuerit Concilium, quarum prima est, quod renovatas velit omnes traditiones Apostolicas: Atqui pœnitentia publica *non tantum caput quoddam erat ex principalibus traditionibus Apostolicis - - & præcipuis officiis disciplinæ Ecclesiasticæ, quemadmodum omnes nos Patres docent, sed institutum, cujus ipse Dominus Author est:* Ergo Concilio singulariter cordi esse debet, & reipsa est, ut eadem in veterem locum restituatur.

(q) cap. 21. pag. 470. & seqq.

Et quid? an non justas, magnasque rationes habet, ut singulari hoc *desiderio* ardeat, cum, si novum hunc reformatorem audiamus, hæc pœnitentia hodie, præquam alias, sit necessaria? Argumentum, quo rem probat, dignum ipso authore est; nempe (*r*) vetustate sua ac senio Ecclesiam in dies debiliorem reddi. Et quomodo pœnitentia hæc publica tam necessaria exercenda est? (*s*) *Modus*, respondet, *quo ex Sanctorum doctrina hæc a pœnitentibus fieri possit, is præ reliquis melior est, - - ut magna animi submissione sacro se altari subducant.*

Hac via, quam præit, jam prope contingimus terminum, ad quem, ajebam, eum nos velle deducere; hunc statuit in eo, quod eo perfectior sit pœnitentia, quo diutius quis a S. Communione abstinet. Nec diu post eo nos promovet, ut in ipso termino consistamus; nam dum c. 23. explicat (*t*) *quartam*, quam appellat, *viam a Concilio Tridentino ad restitutionem pœnitentiæ publicæ apertam*, semper per severioris disciplinæ speciem, non jam frequentem, sed omnem omnino Eucharistiæ usum adoritur. Quin ergo hanc purioris Ethicæ larvam detrahamus hypocrisi, & quod solebamus hactenus, simplici ratiocinandi modo inhæreamus: Concilium Tridentinum (Arnaldi verba recito) (*u*) *omnibus sacerdotibus præcipit, ut suis pœnitentibus consentaneas*

(*r*) Vide cap. 22. & pag. 475. (*s*) ibid. pag. 476.
(*t*) cap. 23. pag. 477. (*u*) ibid.

taneas gravitati peccatorum ipsorum pœnas injungant : sed (x) *privatio Eucharistiæ est pœna maxime consentanea gravitati peccatorum ipsorum ;* quandoquidem *gravissima hæc pœna est , quæ peccatori irrogari potest - - - Nam gravitatem hujus pœnæ ex eo colligimus, quod privationes metiri oporteat magnitudine bonorum, quibus illæ adversantur, & quo hæc seu præstantiora, seu exiliora sunt, eo graviores vel leviores etiam illas existimari necesse sit.* At *Eucharistia supremum hominis Christiani in hoc mundo bonum est ;* præterea Eucharistiæ interdictio (y) *imago est funesti illius anathematis, quod Christus JEsus extremo judicii die contorquebit in reprobos - - - est quædam damnationis species :* ergo sumendæ Eucharistiæ inhibitio gravissima pœna est, quam peccator in hac vita subire potest : ergo (z) illa *continetur una ex æquissimis proportionibus, quæ inter satisfactionem & offensam possunt intercedere.* Denique, quo diuturnior fuerit hæc ab Eucharistia abstinentia, si etiam omnem hominis vitam exæquet , eo major *inter satisfactionem atque offensam proportio*, ipsa autem satisfactio DEO gratior , & ad salutem utilior erit. Et hic terminus ille est , ad quem Arnaldum nos velle deducere, me monstraturum promisi.

En itaque Epitomen partis eorum, in quibus, ad constituendum Deismum, *ut communis*

(x) pag. 478. (y) Part. II. cap. 5. pag. 263.
(z) ibid. cap. 23. pag. 478.

munis omnium sensus erat, elaborandis dilectus Sancyrani discipulus operam suam posuit; & quidem præcipue expoliendo primo ejusdem adjumento, quod Burgofonte sancitum fuerat, eique adhibendæ curæ intentus, *ut fideles a pœnitentia, & Eucharistia averterentur, non quidem ita, ut indicium fieret, nolle se, ea minus frequentari, sed ut duorum horum sacramentorum usus tam difficilis redderetur, acsi omnis ad illa accessus obstructus esset.* Quivis modo judicare potest, num *communis ille omnium sensus* præceps, & vanus fuerit. Nos interea artes fallendi, quibus usus est, penitus expendamus.

Hucusque in libro, cui *de frequenti communione* inscriptio est, vix de alio verba fecit, quam de pœnitentia publica. An igitur eam hodie talem instaurari vult, qualis aliquanto tempore in Ecclesia usu recepta fuit? minime vero; neque ea ita delectatur, ut non ipse lectorem suum absque metu, & certum esse jubeat, (*a*) *non esse sibi in animo, omnem pœnitentiæ rigorem reipsa ad usum revocare.* At vide hominis vafritiem! exhibet is, ut ostendi hactenus, pœnitentiam publicam, ceu usquequaque, sine ulla excusatione aut immunitatis spe, ad salutem necessariam; postquam autem amicos severitatis hujus horrore graviter percussit, offert deinde, quo se ab injecto prius metu colligant territi, & omnem ac totam pœnitentiam suam publi-

(*a*) Præfat. pag. 40.

publicam ad privationem Eucharistiæ reducit, id, quod unicum animo designaverat: (*b*) „ „ Quodsi igitur (Præfationis verba sunt) de „ omnibus exterioribus antiquæ pœnitentiæ „ partibus non retineatur aliud, quam se- „ paratio a Corpore Filii DEI, quæ secun- „ dum Patres pars illius est præcipua, utpo- „ te privationis felicitatis æternæ imago quæ- „ dam ac species, ex hominum autem judi- „ cio facillima, quippe in qua subeunda nul- „ la difficultas sit, - - - num erit, qui tam „ justum temperamentum non æqui, boni- „ que consulat? „

O quam repente rigidus Arnaldus totus a se alius, & flexo ad lenitatem animo est! nil petit amplius, quam ut ne sacræ mensæ accumbamus: ab hac qui abstinet, ex ipsius sensu pœnitentiam agit, quæ ob præstantiam suam omnibus reliquis pœnitentiæ formis longe antecellit; quin adeo officiosum se, nobisque gratificandi studiosum præbet, ut ipse de singularibus, quibus nova hæc pœnitentiæ species fulget, ornamentis nos edoceat: (*c*) „ Quandoquidem, ait, hæc satisfactio magis ad spiritum, quam corpus pertinet, „ pronum est judicare, ea illam ante omnes „ alias prærogativa eminere, quod ab omnis „ generis ac status hominibus præstari possit; „ cum tamen non rari sint, quos vix rerum „ suarum conditio sinat, aut *inedia*, aut *vi*-

 „*giliis*,

(*b*) ibid. pag. 19.
(*c*) cap. 23. pag. 479.

„ *giliis*, aut *voluntaria castigatione* corpus „ affligere, aut *multum eleemosynæ elargiri*. - - Hæc ab Eucharistia abstinentia nulli „ ex omnibus his difficultatibus obnoxia est - - „ servari potest sine ulla novi oneris accessione, „ quo nimium graventur animæ; neque amplius cum publico dedecore, quemadmodum olim, cum palam & in facie totius „ populi pœnitentibus S. Communione interdiceretur, conjuncta est; sed plerumque „ cordis demissione, & voluntaria illa condemnationis sententia, quam in seipsum „ fert peccator, dum se participatione Carnis JEsu Christi indignum reputat, tota „ continetur. „

Hem commodam pœnitentiam! quanta non lubentia Arnaldi doctrinam amplectentur exleges & improbi, quippe quo denique magistro discunt optimam agere pœnitentiam, quamvis de ea nequidem cogitent? Ac proindeDoctori huicin acceptis ferendum est genuinum arcanum, eosdem ad degustandam severam suam moralem doctrinam permovendi; Hanc autem plene imbibisse se, postquam liber *de frequenti communione* in publico comparere cœpit, nefarios id genus homines rebus ipsis comprobasse, communis fama est. (*d*)

Verum illa Arnaldi audacia, qua Sancti Caroli Borromæi authoritate abusus est, ut de-

(*d*) Vide epistolas Eusebii ad Polemarchum Part. II. Epist. 4. pag. 76.

deteſtabili ſuæ doctrinæ fidem conciliaret, non poteſt non univerſo mundo omnem modum exceſſiſſe videri. Novit orbis, quanto ſtudio ſanctus hic Præſul ad inſtaurandum frequentem Sacramentorum uſum incubuerit; & vita ipſius, & doctrina palam id loquitur. Poſſevinus vitæ ſcriptor teſtis eſt, S. Carolum nullum aliud efficacius ſubſidium, quo Eccleſiam ſuam antiquo ſplendori reſtitueret, ſuppetere ſibi exiſtimaſſe, quam ut ſubditum ſibi populum ad priorem ſacramenta Pœnitentiæ & Euchariſtiæ ſæpiſſime adeundi conſuetudinem revocaret; cujus rei efficiendæ millenas ipſi rationes ingenioſa charitas ſuggerebat. Singulis diebus jam hoc, jam illud Parochiale templum adibat, ut ſuis ipſe manibus Euchariſticis convivis divinam hoſtiam impertiretur; illudque impetraverat a ſummo Pontifice, ut plena noxarum venia fieret omnibus, qui e ſua manu Angelicum panem recepiſſent; ſæpe viſus, ad ſecundam & tertiam uſque a meridie horam in dividendo multis hominum millibus cæleſti epulo perduraſſe. Væ ſacro illi Præconi, qui in Diœceſi Mediolanenſi vel obliquo etiam vocabulo frequentiſſimum Euchariſtiæ uſum perſtringere auſus fuiſſet! Certus erat, omnibus ſibi ſacris interdictum iri, velut homini, qui perverſa doctrina populum imbuiſſet.

Et hunc tam ſanctum Præſulem, hunc frequentis Communionis reparatorem Arnaldus tredecim integris ſecundæ ſuæ partis capiti-

pitibus repræsentat nobis ut hominem, qui non nosset, ac vellet aliud, quam differre absolutionem, seu, ut ait, (e) *satagere, ut observarentur antiqui Canones*, quod idem est, prout temere explicat, ac *homines addicere pœnitentiæ, eosque diu detinere in gemitibus, & lacrymis, antequam illos ad sacram Communionem accedere fineret.* O plene omni dolo, & fallacia!

Atque hæc, nisi vehementer fallor, abunde demonstrant, Arnaldi doctrinam ad peccatores in omne tempus a vera Pœnitentia & Eucharistia avertendos directe pertinere. Verum si novator hic id agebat, ut ad invehendum Deismum, pro ratione consilii Burgofonte initi hæc duo sacramenta abrogarentur, non satis erat, ut solos peccatores ab iis averteret; oportebat, ut certius rem confectam daret, etiam omnes bonos ac probos ab iis arcere; alioquin opus longe adhuc a sua perfectione aberat. Et vero, ut rem fatear, nisi Arnaldus & huic nodo invenisset cuneum, male consuluisset causæ, nec respondisset fiduciæ, quam factio in eo reposuit, cum ipsi negotium daret, ut deducendo in opus primo Deismi adjumento initium faceret. Sed sinamus Arnaldum rem suam agere: non pacatior is, magistro suo, omnis justitiæ hostis est, nec segnius, quam ille, perget pervertere vias Domini, non cessaturus ante ab opere,

(e) cap. 33. pag. 518.

re, quam perfecerit omne id, quod ad rei executionem ab ipsius pendebit ingenio, & industria.

Itaque nondum omnes Arnaldus novæ suæ pœnitentiæ prærogativas sub aspectum dedit, nec eam hactenus, nisi tanquam (*f*) *præsentissimum contra peccatorum vulnera remedium* nobis exhibuit. At ponamus jam, horum sauciorum seu peccatorum quempiam longa ab Eucharistia abstinentia ex vulneribus suis recreatum, cupere omnino, reliquo vitæ tempore viam virtutis insistere; fingamus, peccatorem hunc redintegrata cum DEO pace optime comparatum pergere porro, Arnaldo pro conscientiæ suæ arbitro uti. Num illi permittet hic denique, ut cælesti dape reficiatur? Justus est, DEI amicus est; nihil refert: ad divinam mensam non accedet. Subveniet tamen Arnaldus necessitati famelicæ hujus animæ, eique alimentum suppeditabit ab illo, quod desiderat, prorsus diversum; nam pœnitentiam suam publicam, id est, ab Eucharistia abstinentiam, quæ *pars præcipua illius* est, prosequi jubebit, atque hanc abstinentiam docebit (*g*) *exercitium esse pietatis*, *firmamentum virtutis*, *fœcundum cælestium donorum ac gratiarum fontem*, *& Angelis in cælo lætitiæ argumentum*. O quam efficacia hæc incitamenta sunt, quibus ad ferendam æquo animo pœnitentiam, quæ *veluti* non in alio, quam in *secretione a corpore Filii DEI* sita est, anima inducatur!

O 5 Quod-

(*f*) cap. 34. Videat, integra pagina 530.
(*g*) ibid.

Quodsi porro novo huic Evangelio credamus, *sponte* se separare a corpore Filii DEI, idem est, ac (*b*) *conari, JEsum Christum Christiano quodam cultu ac reverentia honorare;* idem, ac ad alterum in via perfectionis gradum accedere. Unde quantuluscunque tandem erga JEsum Christum amor in corde justæ hujus animæ, ab Arnaldo directæ, vigeat, magna tamen sua voluntate ad secundum hunc gradum progrediatur oportet, quandoquidem viæ dux certam esse vult, hac via eum, quem amat, honorari.

Quodsi jam anima his principiis imbuta sit, vix fieri potest, ut posthac sensum quendam & illicium ad S. Communionem in se experiatur. Si tamen forte eveniret, ut de eo restaret quidpiam, novit Arnaldus etiam huic incommodo mederi. Priusquam novus hic reformator se mundo obtruderet, communis semper fidelium sensus fuit, quod JEsus Christus ex summa in homines benignitate pro honoris significatione accipiat, si ad vescendum adoranda ipsius carne accederent ob plurimos virtutum actus, quorum in sacra Communione usus est, idque ipsum animas JEsu Christo desponsas ad frequentem SS. Eucharistiæ sumptionem permovebat. Arnaldus ex systematis sui forma non poterat hanc religiosæ pietatis causam rationemque intactam relinquere; verba ipsius, quibus eandem

(*b*) Præfat. pag. 24.

dem appositissime elidat, hæc sunt: (*i*) „ si „ ex omnium hominum judicio injuriam fa- „ ceret terræ regibus, qui magnum ipsis ho- „ norem ex hoc accedere diceret, quod ipso- „ rum subditi sæpius regiæ mensæ convivæ „ adhibeantur; num pro dignitate de Rege „ Cæli loquitur is, qui dicit - - grandem „ ipsi tum honorem haberi, cum miseræ crea- „ turæ sæpe Eucharisticæ mensæ accumbunt, „ ut ipsius se pascant corpore? „ Et cui post hæc ad honorandum JEsum Christum, vescendi ipsius corpore animus erit?

Jamque nihil agendum amplius restat Arnaldo, quam ut sanctum suum pœnitentem firmet in inspirato a se proposito ab Eucharistia abstinendi; deinde suis illum difficultatibus expediat; & denique omnes ex ipsius animo scrupulos evellat. In suscepto illum consilio confirmat, cum eidem persuadet, plenum temeritatis factum fore communicare, quantumcunque sibi insons videatur, nisi munditia cordis sui par sit beatis in cælo. Verba, quæ eximiam hanc doctrinam continent, omnino recitari merentur; en illa: (*k*) „ Eu- „ charistia cibus est idem cum illo, qui man- „ ducatur in cælo: unde *necessario* con- „ sequitur, ut munditia cordis fidelium, „ qui eo vescuntur in terris, proportio- „ nem comparationemque habeat cum „ munditia Beatorum; neque alia sit differen- „ tia,

(i) Part. III. cap. 11. pag. 724.
(K) ibid. cap. 7. pag. 680.

„ tia, quam quanta est inter fidem & visio„ nem claram DEI, a qua sola pendet diver„ sa ratio, qua manducatur hic in terra, ibi „ in cælo. „ Ut dissimulem nidorem Calvinismi, quem obscura hæc verba exhalant, num recta magis via pergi poterat ad terminum? Summa foret illius arrogantia, qui æquare se Cælites integritate animi crederet; ergo nec minor erit illius, qui vel semel manducare audet *cibum, qui manducatur in Cælo.*

Quantumcunque autem persuasum esse possit huic animæ, nihil se perfectius, DEOque gratius efficere posse, quam si mensæ Eucharisticæ non amplius appropinquet, magna tamen adhuc illi difficultas solvenda superest: nempe Ecclesia propositis gravissimis pœnis SS. Eucharistiam tempore Paschali suscipiendam præcipit. At si pergat auscultare suum oraculum, Arnaldum, facile eo authore discet hanc legem eludere, neque ad id alio opus est, quam hac illius decisione: (*l*) „ Nemo illum culpæ arguat, qui non com„ municat Paschali tempore, quo id fieri ju„ bet Ecclesia; modo communionem omittat „ ex prudentis viri consilio, ac causa aliqua „ legitima, qualis ex principalibus, quasi uni„ ca, semper fuit desiderium agendi pœni„ tentiam. „ Conferamus jam hanc Arnaldi decisionem cum ejusdem principiis. Omnis ejus doctrina hac veluti basi & præcipuo fun-

da-

(*l*) Part. II. cap. 18. pag. 460.

damento nititur, idem eſſe, *agere pœnitentiam*, & *abſtinere a communione:* ergo cum dicit, deſiderium *agendi pœnitentiam* fuiſſe ſemper cauſam legitimam, *quaſi unicam* non communicandi tempore Paſchali, idem dicit, ac, deſiderium non communicandí eſſe cauſam legitimam & *quaſi unicam* non communicandi in Paſchate, quidquid ſecus decernat lex Eccleſiæ.

Poſt hanc tamen adeo inſolentem deciſionem non poſſent non multi adhuc ſcrupuli reſidere in anima, quæ ſincere DEO conjungi petit. Sed ecce, quod quidem ultra fidem videbitur omnibus, qui librum de frequente communione non legerint, Ecce oblatum ab eo modum abigendi hos ſcrupulos, & ſecum firmiter ſtatuendi, illos originem ſuam debere diabolo: (*m*) ,, Diabolus, ait Arnal-,, dus, profanis hominibus, qui ex corruptis ,, hujus ſæculi moribus vivunt, pios ſenſus ,, injicit, quin ex iis quicquam utilitatis ca-,, piant; & hinc ſæpe etiam improbos ad ſu-,, mendam Euchariſtiam incitat, ut ad com-,, mittenda ſacrilegia inducat.,, Quantumcunque tenui quis in dirigendis animabus uſu valeat, neſcire non poteſt, quot earum, quantumvis integerrimæ, ad credendum proclives ſint, ſe ſceleratas, ac criminoſas eſſe: ſcit, quanto plerumque, eoque immodico percellantur timore, ne ſe ſacrilegiis ob-

(*m*) Part. III. cap. 11, pag. 728.

obstringant. Rebus autem sic comparatis, quam avide excipient doctrinam, quæ falsis suis imaginibus faveat, ac credulis persuadeat, pium ad obeundam S. Synaxin instinctum, quem DEus menti indidit, proficisci a dæmone? Ejusmodi ergo simplices animæ jam aliis, quibus liber Arnaldi scatet, dogmatibus perterrefactæ, etiam Paschali tempore cogitationem suscipiendæ Eucharistiæ abjicient, Doctorque Arnaldus illis fidem faciet, hanc animi comparationem esse (*n*) *comparationem sanctam, - - - sensum laudabilem - - - gratiam quandam omnino singularem - - - affectionem animi extraordinariam, eamque etiam inter illos, qui vere in pœnitentium numero sunt, rarissimam.* Utque illis desiderium ingerat ad sublimem hunc perfectionis gradum eluctandi, simulque spem faciat eo pervadendi, qnantumcunque rara sit, fidem suam, & authoritatem interponet, nosse se, non homines dissolutis moribus, non protervos & impios, sed serio a vitiis ad melioris vitæ rationem traductos, qui perfectionẽ hanc consecuti essent. Juvat rursus audire hominem: de iis loquitur, (*o*) *qui in continenti usque ad mortem pœnitentia perstare vellent;* quæ autem dicit, ipsa se experientia didicisse testatur: (*p*) „ Nil dubitem affirmare, esse ani„ mas, quæ, postquam a statu peccati, in „ quo plures annos defixæ hæserant, ad bo„ nam se frugem recepere, impulsu quodam gra-

(*n*) Præfat. pag. 37. (*o*) ibid. pag. 35. in margine.
(*p*) ibid. pag. 35, & 36.

„ gratiæ, & pœnitentiæ ſpiritu ita commo-
„ tæ ſunt, ut ſummis incederent lætitiis, ſi
„ ad teſtandum DEO dolorem ſuum, ex ejus
„ offenſa conceptum, *uſque ad finem vi-*
„ *tæ communionem ſuam differre*
„ *poſſent*, tanquam indignæ, quæ propius
„ Corpori JEſu Chriſti ſe admoverent.

Atque ſic videmus denique, peccatoribus æque ac juſtis *interclu/um* eſſe ad SS. Euchariſtiam aditum: prioribus quidem, quia quo diuturnior eſt privatio corporis Filii DEI, eo aptius pœnæ genus eſt, quod ipſorum peccatis reſpondeat; quam ipſam ob cauſam eandem in illos ſtatuere ſacrorum judicum eſt: poſterioribus, quia quantocunque demum tempore duret eorum a pane Euchariſtico abſtinentia, procul tamen diſtabunt ſemper a cordis munditia, quæ cum munditia Cælitum in comparationem venire poſſit; & tamen hæc inter utramque munditiam proportio *neceſſaria* eſt, ut quis ad cæleſte epulum ſe convivam ingerere audeat. Et hic libri de frequenti communione ſuccus ac medulla eſt.

Num poterunt autem rationes iniri aptæ magis & concinnæ, quibus *uſus duorum Sacramentorum, quæ ab adultis frequentari ſolent, tam difficilis, iisque conditionibus, quæ cum hominum ſtatu hujus ætatis*, imò ætatum omnium *conciliari non poſſint, adſtrictus*

strictus redderetur, ut omni obsepto aditu, eadem inaccessa remanerent? Poteratne opportuniore via, quam qua incessit Arnaldus, negotium confici, quo per *extinctum duorum horum sacramentorum usum, cujus abrogatio tam bello obtentu niteretur, etiam postea fides de iis extingueretur*? Arnaldus igitur munere sibi imposito in executione Concilii Burgofonte initi optime perfunctus est. Et hinc neminem illorum, qui a centum & amplius annis judicarunt, librum *de frequenti communione* ad urgendam istius consilii executionem destinatum fuisse, sua fefellit opinio.

§. II.

INterea dum Arnaldus impiis armis sacramenta impetit, illi, qui arcani mysterii de conspiratione Burgofontana conscii erant, præparabant animos ad usum pœnitentiæ publicæ: alii suum pro eodem studium foras non efferebant, nisi postquam liber de frequenti comunione comparuit. Ex horum posteriorum numero erat Nicolaus * Pavillonius: filius is erat administri Fisci rationum Parisiis; a Cardinale Richelio ob famam & merita probitatis suæ ad mitram * Alectensem in Occitania nominatus est; quamvis dissipata dein fama sit, non multo post pœnituisse Cardinalem hujus optionis, eoquod in ejus animo ortos ex tristi ac melancholica indole nescio quos hete-

(*) Pavillon.
(*) Aleth.

heteroclitos sensus deprehendisset, ex qua ipsa manabat inexpugnabilis quædam in conceptis opinionibus pertinacia, eaque judicii tenacitas, cujus pauca exempla reperias.

Vix ille possessionem cathedræ suæ adierat, cum in eo omnes suas cogitationes defigere cœpit, ut numeros omnes boni pro grege suo Pastoris impleret. Quam in rem Jesuitas inter primos delegerat, quorum opera, & ad conscientiæ suæ, & Episcopatus negotia uteretur. Cum esset Tolosæ, non nisi apud illos diversabatur, eosque & in Collegio & in Tyrocinii Domo habitis a se exhortationibus domesticis honorabat. Tenuit hic amor ac fiducia, quamdiu nil melius agi a se posse credidit, quam ducem sequi Ecclesiam. At putavit demum, multo perfectiorem viam se invenisse in libro de frequenti comunione, qui usum docebat prorsus diversum ab illo, quem Jesuitæ sectabantur. Liber hic, qui tot sapientes viros graviter offendit, videbatur ipsi admirabili doctrina refertus, idque propterea, quod ad durum ipsius, & immansuetum ingenium conformatus esset. Legi illum voluit in Congregatione suorum Ecclesiasticorum, & paulo post, quicquid ex eo severi, quicquid supra modum rigidi ad Sacramentorum usum pertinens eruere poterat, in Diœcesi sua in morem inducere aggressus est. Cum lectum hoc opus tantam in ipsius animum vim habuisset, ut persuasum sibi vellet, virtutem pœnitentiæ, & quidem eo, quo contendebat Arnaldus, sensu intellectæ, magis ad expiandas animas necessariam esse, quam ipsum

sanguinem JEsu Christi sacramentorum usu iisdem applicatum; cœpit curare, ut in omnibus occasionibus suspenderetur absolutionis beneficium, peccatores ad diuturnam pœnitentiam damnarentur; fæminæ autem, quæ sacerdotes flagitiorum socios habuissent, sibi Episcopo peccata sua, eorumque participes aperirent.

De hoc tam egregio instituto suo, cum Jesuitarum quemdam consuluisset; hic autem illud improbasset, ab omni cum ipsis consortio posthac abhorruit; adeo quidem, ut cum Rector Collegii Tolosani ad eum invisendum accederet, eidem Præsul renunciari jusserit, rogare se, ut nunquam amplius ad alloquium suum veniret. Alias cum in * Montepessulano apud sacras virgines a Visitatione dictas, festo quodam earundem die, ad concionem diceret; Jesuitas exhibuit aterrimis pictos coloribus, ac religiosas illas Virgines vehementer hortatus est, ut ab omni cum illis usu & sermone abstinerent. Hunc fructum cepit vir atræ bili obnoxius ex lecto Authoris libro, qui eodem cum ipso ingenio, ac moribus erat.

Postquam Jansenistæ rem tam feliciter gessere, ut ope libri de frequenti communione hunc Præsulem ad partes suas adjungerent, alium dolum commoliti sunt, quo eum in novis suis sensis, & urgendæ pœnitentiæ publicæ proposito confirmarent. Omnem suam fiduciam Episcopus Alectensis collocaverat in famulorum suorum quopiam, Ragoto nomine, quem postea creavit Generalem suum Vi-

(*) Montpellier.

Vicarium. Hunc Janſeniſtæ argento emptum facile innexuere ſuis partibus; eo autem Authore Epiſcopus declaravit ſe cauſæ addictum, quam deinde in religionis negotio amplexus eſt. Debemus hoc anecdotum nobili Principis Condæi Aulico, qui & Epiſcopum, & famulum ipſius, generalem Vicarium probe cognitum habebat.

Sub idem fere tempus (*q*) alia Janſenianorum Præconum colonia ** Abbatisvillæ in Picardia eodem, quo Alecti, ſtudio novæ Arnaldi doctrinæ famam ac nomen comparare ſatagebat. Conatus hic & ardor valde amaros familiis quibusdam fructus tulit. Inter alios novorum horum Directorum aliquis fœminam, quæ non ſemper marito ſuo thori fidem ſervaverat, publicæ pœnitentiæ addixit, atque hanc in illam pœnam ſtatuit, ut crimen ſuum fateretur marito, ejusque veniam ac pacem expoſceret. Adeo parum, ut videmus, ſanctiſſima in ſacro foro arcani fides hos homines ſolicitos habet, quibus id unum cordi eſt, ut hoc ſacramentum odioſum, & tam arduum reddant, ut nullus amplius illius uſui locus eſſe poſſit. Cum itaque uxor delictum ſuum aperiret marito, nihil propius aberat, quam ut hic ex prima animi commotione ad ultimam vim deſcenderet, manumque cruentam uxori inferret. At mitigato paulum dolore ſatis deinde habuit, domum, uxorem

P 2 ac

(*q*) Epiſtolæ Euſebii ad Polemarchum Part. II. pag. 72.
(*) Abbeville.

ac liberos suos deserere, ipsaque etiam provincia in perpetuum excedere.

Barcosius Sancyrani nepos, arctius nascenti sectæ illigatus erat, quam ut in procurandis, quantum ingenii sui vires sinerent, illius emolumentis quicquam negligeret. Post mortem Avunculi sui, clandestinis Andillyi artibus Abbas S. Cyrani designatus, studium suum pro tollendis sacramentis intra fines territorii Abbatiæ suæ continuit quidem; sed rem egit tam atrociter, ut religiosis suis etiam in ipso supremo morbo, & ex hac vita excessu sacramenta negaret, & a fæminis, quarum conscientias regebat, palam ea pœnitentiæ genera obiri vellet, quæ nullum dubium relinquunt, quin Jansenistæ non minus antiquos Gnosticos, quam hodiernos hæreticos sibi imitandos proposuerint.

Præ cæteris, qui in sternendis ad stabiliendam novam pœnitentiam publicam viis elaborarunt, enituit * Hamelius in Diœcesi Senonensi Curio. Jam ante annum 1643, quo suffragio suo librum de frequenti communione ornavit, biennium fluxerat, ex quo invecta in Parœciam suam pœnitentia publica omnem sacramentorum usum sustulerat. Parœciani hujus *excellentis Pastoris*, ait Arnaldus, (r) *non modo ægre non ferunt, se a communione Filii DEI arceri, sed ipsimet cupiunt ea sibi interdici: imo nec templo pedem inferre audent, indignos se rati, qui vocem suam jungant cum voce populi DEI,* &

(r) Præfat. de freq. Commun. pag. 131.
(*) du Hamel.

& mysteriorum æque terribilium, ac venerabilium felici intuitu fruantur. Pars hæc est elogii, quod miseris ruricolis ab Hamelio depravatis Arnaldus impertitur: ex altera parte in suffragio, seu libri approbatione, quam ajebam, mirum, quanta oblectatione Hamelius suos sibi ipse ea in re successus gratuletur. Unde post Conventus Burgofontani capita, primo inter factiosos subsellio omni jure collocari meretur. Et en, cur, & quomodo.

Henricus Hamelius ingenio ad simulandum, fallendum, & assentandum nato & facto, officiosis suis benevolentiæ captationibus, blanditiis, & præconiis, iisque omnino immoderatis, maximorum regni histrionum unus evaserat: juratus Sancyrani assecla, cujus, editique ab eo *Aurelii* ferventem patronum egerat, cum Doctoris nomine insignitus fuisset, tenuem quamdam in Diœcesi Senonensi & pago * S. Mauritii ad Veronam nuncupato, parœciam obtinuit. Hic ille se veluti pro Patriarcha, supremo Principe, & Pontifice gerens, mutabat, sanciebat, abrogabat, innovabat pro arbitrio omnia; denique in novitates prurienti, inter alia eti am de usu publicæ pœnitentiæ consilium in mentem venit. Postquam igitur ad novum hunc morem aditum sibi in parœcianorum a nimis præmunierat, die quadam Dominica Anni 1641, fini-

(*) S. Maurice sur la Véron.

ta circa templi ambitum supplicatione, sellam sibi honorariam ad aram statui jubet; in qua cum vix assedisset, prodiit palam homo rusticanus e parœcia, nudo capite, & pedibus, qui coram Parocho prostratus, piaculi sibi nomine peccatorum pœnas indici petebat; indixit Parochus, & pluribus deinde adhibitis cerimoniis cum Ecclesia reduxit in gratiam: mox in Cathedram prosiliens, vehementi sermone parœcianis suis amorem publicæ pœnitentiæ, cujus modo egregium ipsis specimen exhibuisset, ingerere adnisus est: subjunxit fabricatam a se hujus pœnitentiæ formam, eosque, quos eidem subjici volebat, in quatuor diversas classes tribuit: primam eorum, qui non nisi arcanorum, quæque sola mente admissa fuissent, peccatorum rei essent: his quidem integrum fore, in ipso templo divinæ rei interesse, sed prope ejus duntaxat fores, & ita, ut quatuor passuum intervallo a reliquis sejuncti essent: Alterum gradum fore eorum, qui adversus alios rixas, & jurgia concitassent, sine pravo tamen exemplo, quod in morum labem redundaret; his consistendum extra Ecclesiam, & sub vestibulo, ubi sacris functionibus assistere possent: In tertia classe statutum iri eos, qui aliquo perniciosi exempli peccato se obstrinxissent; hos amandandos ad cœmeterium, quin templum ingredi sinerentur, nisi ad audiendam concionem; cum igitur Curio in eo jam esset, ut suggestum conscenderet, mittebatur,

tur, qui ad templi januam alta voce clamaret; fas jam esse pœnitentibus, ad excipiendum Verbum DEI accedere. Quod ad quartum pœnitentium ordinem pertineret, in horum numerum adscriptum iri profligatæ frontis & vitæ homines, qui flagitiorum suorum contagione etiam alios inficere possent. Semovendos hos usque ad colliculum e regione majoris templi januæ, ubi ipsis interjacente valle, quam amnis interfluit, a templo disjunctis, solus hujus introitus conspiciendum se daret. Cæterum quanto tempore in pœnitentiæ exercitiis persistendum esset, statuere consilii & arbitrii Curionis erat; oportebat autem iisdem adjungi jejunia, verberationes publicas, tunicas setosas, atque alia afflictationum genera. Hæc igitur erat forma pœnitentiæ hujus publicæ, eaque non tantum pro peccatis publicis, quemadmodum olim, sed etiam pro peccatis occultis, qualis nunquam in usu fuerat. Commentus eam est, suoque exsculpsit e cerebro Hamelius, atque in parochiam suam invexit sine authoritate Episcopi, non communicato cum ejus ministris negotio, neque ullius alterius, præter eorum, qui e factione erant, consilio suffultus, quodque mireris, quinque omnino annis eadem duravit, quin se quisquam novo huic ritui opponeret. Huic vero, ut pretium & existimationem compararet Curio, eo adduxit pagi Dominum, * Navinaltium de S. Mauritio, ut suam ipse filiam hoc pœniten-

(*) Navinault.

tiæ genus subire permitteret. Annos circiter septendecim, vel octodecim nata erat, prudens, liberaliter educata, & probis ac integris moribus. Magna omnium mentes, oculosque tenuit admiratio, cum die quadam Dominica nobilis hæc virgo habitum pœnitentis induta in templo se sisteret, & ad cœmiterium relegata divino ibidem officio nudo capite, & pedibus assisteret, ritu omnibus quatuor pœnitentium classibus, viris juxta ac fœminis, contra disertum S. Pauli præceptum, communi. Persuaserat autem misellæ Curio, summo ipsi hunc pœnitentis ornatum apud DEum & homines honori fore. Verum aliquanto post tempore, cum juvenis virgo ob imbecillem corporis habitum ferendæ hujus pœnitentiæ asperitati par non esset, in febrim continuam incidit, qua etiam paucis post diebus consumpta est. Interea, quicquid & quantumcunque testimoniorum corraderent, ac spargerent Jansenistæ, ut Curionem extra culpam ponerent, omnes parœciani mortem hujus virginis, ceu victimæ absurdis hujus reformatoris ineptiis immolatæ, stolidæ Curionis inconsiderantiæ tribuebant. Ipse tamen ad quidvis audendum projectus, ut defunctæ parentibus solatii quidpiam adhiberet, in suggestum emicat, funebri eandem oratione in cælum attollit, & sua ipse authoritate, ac pleno jure Sanctorum numero adscribit.

Non multum lapſum eſt temporis, cum hic novi Evangelii Apoſtolus pagi cauponi, qui publicam pœnitentiam in jocum, ac riſum verterat, frivolo, aut potius nullo nomine litem intulit. Caupo, cum in contentionis æſtu intempeſtive nomen DEI interponeret, ita ſtomachum movit Curioni, ut hic adverſario ſonantem colaphum infringeret tam validum, ut eum humi afflictum ad pedes ſuos proſterneret: neque hac injuria contentus, non acquievit prius, quam caupo duceretur in carcerem, ex quo non ante patebat exitus, quam ſponſionem ſibi extorqueri pateretur, ad reddendum publicæ pœnitentiæ, ejusque Authori honorem, aliquot ſe menſibus eidem ſubdere velle.

Verumtamen hoc in genere nihil importunum & inſolitum magis in hominum ſermonem venit, quam ea agendi ratio, qua reformator uſus eſt erga Parochum, qui cum reipſa parum honeſtam hactenus vitam duxiſſet, Hamelii perſuaſu pœnitentiam agere inſtituit. Adactus autem ab eo eſt, ut poſita talari tunica, caput & pedes nudus, fune ex collo pendente in cathedram aſcenderet, & toto divini officii tempore, niſi cum dicturo ad populum locum cederet, omnium oculis expoſitus perſtaret. Atque hæc ſunt illa exempla, quibus Curio S. Mauritii ad Veronam pœnitentiæ publicæ ad eam, quam factio commenta eſt, normam effictæ, grande momentum attulit, eamque ab anno 1641,

 quo

quo eidem initium fecit, ad annum 1645, atque adeo eousque produxit, dum e sua ipsi, ut mox dicemus, parœcia excedendum esset. Ob hoc vero tam insigne meritum jure e primoribus factionis fuit, tantamque sibi insolente, quam suscepit, molitione famam, & authoritatem confecit, ut ipsius elogium in primo, quod e Portu Regio prodiit, opere, honestissimum locum haberet, & in eo inconsultus, & gravi animadversione dignus ipsius agendi modus, tanquam nobilissimum hujus sæculi factum prædicaretur. (s)

Interea Hamelius non eodem loco, & numero, quo in Portu Regio, alibi fuit. Illi, qui ficto ipsius vultu, ac sermone fucum sibi fieri non sinebant, tam in parœcia, quam in vicinia de eo cum summo contemptu loquebantur: * *Dissuaviatoris animarum* cognomentum erat, quo plerumque notabatur ad ignominiam, idque ob causas, quæ, si Sancyrani doctrina non falleret, dubium injiceret, an Hamelius usque ad obitum permanserit sacerdos, nec jam diu ante ipsius sacerdotium peremptum fuerit; quæque ipsum denique impulere, ut e parochia sua clanculum & cum dedecore se subduceret. Hæc quidem calamitas eum cautiorem, ac consideratum magis efficere debuerat; at potens patrocinium, quod factio spondebat, insolentiorem etiam, & ad majora audenda proniorem

(s) Præfat. de freq. Commun. pag. 130. & seq.

(*) Reliquiæ S. Cyrani pag. 496.

niorem reddidit. Cum Parisios se recepisset, is ibidem rerum habitus erat, quo sibi fortunatiorem vix optare poterat.

Cæterum magnum jam quæstum fecerat Factio, quod nova pœnitentia publica radices egisset in Diœcesi, urbi regni principi adeo vicina; neque steterat per Gondrinum, qui eo fere tempore Archiepiscopus Senonensis renunciatus fuerat, quo minus eadem in omnibus sacræ suæ jurisdictionis locis sedem figeret; adeo ille nihil loquebatur, nisi de revocandis veteribus institutis, de puriore & severiore Ethica, de pœnitentia publica. At præ omnibus intererat Factionis, ut ei Parisiis domicilium collocaretur; de qua re cum illa serio cogitaret, videbat necessarium esse, ut parœcia aliqua potiretur, cui fidum sibi hominem præficeret. Destinata demum operi est parœcia S. Mederici, cui Ludovicus Hillerinus Curio præerat, vir quidem probus, sed exilis ingenii, & de muneris sui rationibus, deque modicis dotibus, quibus ad tantum ministerium polleret, anxius identidem, multisque ex ea re conscientiæ angoribus obnoxius. Facile ab eo impetrari poterat, ut crederet, nolle DEum, ut hoc munere fungeretur. Arnaldus, & Barcosius, qui versutis suis artibus administrabant negotium, hortati tandem hominem sunt, ut promissa octingentarum librarum summa quotannis solvenda, in Portum Regium secederet; quam etiam conditionem admisit

Hile-

Hilerinus, & sua se parœcia abdicavit. Hamelius factus a natura videbatur ad obeundum hoc munus. De eo ad illud deligendo, cum tot tamque luculenta sui pro Factione studii dedisset specimina, nulla hæsitatio esse poterat, habebantque, qui rem familiarem Portus Regii curabant, non minus ac alii, amplum de hac electione lætandi argumentum.

Novus S. Mederici Curio suavi sua & influente in animos comitate, facilitate morum, & honestatis, quam præferebat, fallaci specie, brevi in parœcia sua dominari cœpit. Fascinabantur ejus colloquiis nobiles fœminæ, omnemque in ipso fiduciam ponebant; neque severa moralis ex ejus ore excepta, & singulari quadam dulcedine condita terroris iis quicquam afferebat. Sed & civium uxores, ac præsertim viduas sibi non negligendas putabat. Cum modus regendi conscientias, quo uti solebat, non abluderet ab ipsius concionibus, summum in illas sibi arrogabat imperium, quo nixus in ipsa etiam urbe Parisina pro causa pœnitentiæ publicæ moliri quæpiam poterat, quæ reipsa differebant ab eo, quod in sua S. Mauritii parœcia temere fecerat, ob dissimilitudinem theatri, in quo tum histrioniam exercebat, non minus tamen insulsa, & incondita erant. Judicium de his ferri potest ex iis, quæ scribit Edmundus Amyotus ipsius in S. Mederici parœcia Collega, data ad P. Franciscum Annatum Regi a sacris confessionibus 9. Sept. 1655 epistola;

" Ho-

„ Homo hic (Hamelius) nulla re nisi
„ assentandi arte valet ; tot callet rationes ,
„ se suaque tegendi , quot spoliandi fæminas,
„ easque expilandi , vix ipso relicto indusio.
„ Et hinc tanta ipsius potentia , quæ facit ,
„ ut omne Jansenismi robur in ejus manu posi-
„ tum sit : cæteri sunt meri chartarum aliptæ,
„ inepti , ut juncta etiam opera vel unum
„ partibus suis adjungant : at ille adulatione ,
„ blanditiis , & assimulatæ pietatis specie faci-
„ le sibi conciliat animos , eaque dexteritate
„ rem agit , ut nemo ipsius elabatur manibus.
„ Quodsi quis sit , qui sibi os sublini non sinat ,
„ prior ipse his affectatis verbis aggreditur :
„ charissime , an nulla tandem via ac ratio
„ est implendi mensuram gratiæ , quæ est me
„ inter & te ? Omnis ipsius ars lucrandi ho-
„ mines in verborum illecebris , quibus ali-
„ quot pietatis pigmenta aspergit , sita est.
„ Ut fæminas irretiat , orditur a monitis, qui-
„ bus ad exponenda sibi totius vitæ peccata
„ hortatur ; deinde officiosis salutationibus ,
„ ac congressibus , quos reddit , & accipit ,
„ sibi arctius devincire pergit. Nobiliores ma-
„ tronæ per causam commodius ingrediendi
„ templum , claves ad ipsius ædes habent , &
„ quando ad Sacrum , Vesperas , vel Concio-
„ nem accedunt , nunquam domum redeunt ,
„ quin illi suæ erga ipsum observantiæ thus
„ adoleverint , eumque oblatis muneribus ho-
„ norarint. Domus ipsius nunquam vacat a
„ fæminis , quibus flagrantissimi instar amasii
„ blandiri solet ; non sine nota , ac nimiæ fa-

„ mi-

„ miliaritatis specie attrectat earum manus & „ brachia, vellicat etiam, palpat, ac mulcet „ faciem, speciosa tamen aliquot dicta de cul- „ tu pietatis, & amore DEI admiscet, earum- „ que pro se preces flagitat.

„ Sed illas, quæ ad eum munerandum „ difficiles, ac parcæ sunt, diu in pœniten- „ tiæ exercitio detinet: quæ refractarias se „ præbent, urget, & terret DEI judiciis. „ Jam plures ex injecto imodico terrore mor- „ tuæ, aliæ de potestate mentis dejectæ sunt. „ In templo vultum ad omnem componit mo- „ destiam, oculis semper solo affixis. Extra „ illud nihil ipsi frequentius in ore, nisi bene- „ volentiæ & amoris significatio, quam nun- „ quam suavibus de pietate verbis condire „ omittit. Aliquoties tres horas integras cum „ fœminis, quibuscum alias nimis familiari- „ ter eum versari compertum est, in cubicu- „ lo abditus, solus cum solis agit. Intra pa- „ rœciæ suæ ambitum prope peristylium, con- „ ductam nomine cujusdam Lombarti, do- „ mum habet, in quam recipiuntur nobiles „ fœminæ, quæ recens illius se fidei, ac di- „ rectioni committere cogitant. Hic eas ceu „ tirones periclitatur; hic obserato solus cum „ illis se cubiculo includit; hic pluribus eas „ mensibus moratur, & quoties ad illas acce- „ dit (accedit autem quavis septimana sæpius) „ duabus semper vel tribus horis, nempe pro „ merito & dignitate personarum; si venustæ, „ si mundi vanitatibus deditæ; si opulentæ

„ sint,

„ sint, per obtentum eas revocandi a vitiis, „ colloquia serit. Irridet factionis suæ socios, „ qui de suo potissimum ingenio & doctrina „ gloriantur, probe gnarus, longe majora „ esse illicia, quibus efficiat, ut prensetur ab „ aliis, non autem opus habeat, ut prenset „ alios. „

En lineamenta quædam, quibus Amyotus adumbratum Hamelium Regii Confessarii oculis exhibet. Liquet autem ex iis, quam parum novi hi Apostoli sibi reservent de rigida morali, ac pœnitentia publica; ad quam tamen subeundam inexorabili severitate adigunt alios.

Interea Parisiis casus incidit, ex quo Hamelii directioni nonnulla labes aspersa est, ejusque nomen male audire cœpit. Puella quædam, in pœnitentium ab ipso redacta ordinem, ac terrificis turbata imaginibus, quas ejus animo de occultis DEI judiciis Director ingesserat, præ desperatione ex ædium fenestra in subjectam se plateam præcipitem egerat; ex quo lapsu mortua quidem non est, sed mox omnium ita subducta oculis, ut ipsius vel nomen posthac non audiretur amplius. Paulo ante pœnitentis forma & habitu intra vicum * Issyum prope Parisios & prædium ** Molinoviense, quod ad Carthusianos pertinet, antrum quoddam in exigua rupe, quæ media in regione surgit e terra, incolere visa est, ubi cla-

(*) Issy.
(**) Molineau.

clara inprimis apud eas, quæ se in Factione pro religiosioribus ferebant, sanctitatis opinione floruit, & velut altera quædam pœnitens Pelagia earumdem concursu celebrata est.

Hujusmodi erant mimi ac fabulæ, nec quid gravius dicam, quibus hic Arnaldi discipulus Magistro suo, ejusque doctrinæ famam & existimationem colligebat. Cum falsa pœnitentiæ, quam ipse pro ingenio suo & arbitratu confinxerat, imagine pasceret animos, reipsa verum pœnitentiæ spiritum extinguebat, ita, ut de Pœnitentiæ & Eucharistiæ sacramentis vix ulla amplius mentio fieret. Et sic, quin prope res notaretur, ad maturitatem veniebat Burgofontanum negotium, cui Hamelius cum tantis suis dotibus, sine dubio magno adjumento fuisset, nisi rebus consuluisset Rex, & eum exactum Parisiis (*t*) * Corosopitum in inferiore Britannia exulatum ire jussisset.

§. III.

Ut jacturam Hamelii sarciret Factio, quantum valebat viribus, libro de frequenti communione majus in dies pretium ac pondus afferre studebat. At vero nihil est, cujus non satietas tandem capiat homines. Postquam detecto jam abunde veneno, & errorum, quibus scatet, cumulo, ab illo oppugnando de-

(*t*) Historia Jansenismi ad An. 1657.

(*) Quimper-Corentin.

destitum est, desiit & ipse in usu esse. Tum vero Jansenismus alios omnis generis libros, sed eundem scopum spectantes, enixus est. Satis erit, in aliquot duntaxat eorum, servato fere temporis ordine, quo ex hac errorum officina prodiere, digitum intendere; & executio Burgofontani systematis, quam sibi propositam habent, se ipsam ultro spectandam offeret.

Libelli precatorii ejus sunt indolis, ut prope omnium terantur manibus, & propterea maxime omnium idonei sunt, ut si pravi sint, totum quendam populum errore inficiant. Jansenistæ hanc tam aptam ad executionem sui consilii viam sibi non negligendam rati, destinabant conficiendo negotio, & consuendo precum libello D. le Maitre Sacyum Arnaldi nepotem, cujus deinde opusculum modo (u) *. Montani, modo Lavalii nomine insignitum, protrusere in publicum. Exercitium sub Missæ sacrificio, nulla re immutata, depromptum est ex Sancyrani *Theologia familiari*: neque religionem movit authori sententia, qua hæc Theologia A. 1643 ab Archiepiscopo Parisino * Gondyo, & A. 1654 Romæ confixa fuerat. In precibus, ex quibus constat hoc exercitium, nec verbum occurrit, quod de vera, seu reali Christi præsentia indicium faceret. En adorationis for-

Q mam,

(u) Prima editio comparuit A. 1670, quam deinde plures aliæ consecutæ sunt.

(*) du Mont. de Laval.

(**) de Gondy.

mam, quæ ad sacræ Hostiæ elevationem præscribitur: *Adoro te elevatum in cruce, in extremo judicio, & ad dexteram æterni Patris.* Precatio illa, quæ ad communionem sacerdotis usurpanda præcipitur, quamvis sumpta ex Psalmis, ob partem Missæ, ubi locum habet, magis adhuc nova & insolens est: *Os meum aperui, & attraxi spiritum, quia mandata tua desiderabam.* Quæso, quæ tandem horum verborum convenientia est, non modo cum SS. Eucharistiæ sumptione, sed etiam cum reali Christi præsentia? Calvinus certe facile a se impetrari sineret, ut has preces diceret. Non minus tamen Fontanus, author interpretationis Nestorianæ Homiliarum S. Chrysostomi, in libello precatorio Horstii a se gallice reddito, eandem fere adorationis formam præscribit; adeo illa placet his novatoribus: (x) Cum sacra Hostia, ait, a sacerdote sublimis attollitur, JEsum Christum *in crucem sublatum* repræsentare animo, *eumque adorare* oportet. Estne autem hoc adorare JEsum Christum in Eucharistia? aut non potius dolose assuefacere fideles, ut JEsum Christum non amplius in ea præsentem agnoscant?

(y) Lapso a prima Sacyani libelli editione biennio Factio aliud, diversum omnino opus

(x) Editio I. est anni 1687. Hic vero usus est author editione anni 1715. T. I. pag. 497.

(y) An. 1672. author est Thiersius.

opus in lucem emisit: Inscriptio erat: *Tractatus de exponendo in ara publice SS. Sacramento:* at jure inscribi debuerat: *Tractatus contra expositionem publicam SS. Sacramenti.* Comparuit hoc opus præcipuorum e Factione Doctorum suffragiis & elogiis munitum: in tres illud libros author partitus est, & in primo (z) *Ecclesiæ antiquæ & SS. Patrum de exponendo SS. Sacramento sensa exhibet*, neque in omni retro antiquitate reperit quippiam, quod non eidem adversetur. In secundo (a) *ostendit, frequentem SS. Sacramenti expositionem cum spiritu, intentione, & legibus Ecclesiæ pugnare.* In tertio (b) *explicat, quo tempore, quave ex causa secundum spiritum, intentionem, ac leges Ecclesiæ sanctissimum Christi Corpus palam adorandum proponi possit.* Huic autem explicationi hoc fere compendium est: (c) fas non esse, certo quodam, & veluti jam constituto a jure, vel privilegio, vel consuetudine hebdomadis die, seu mense, seu anno SS. Sacramentum palam exponere; ut cum aguntur festa tituli, seu Patronorum Ecclesiæ; cum solenniores ordinum Religiosorum dies, vel apotheosis Cælitum cujusdam recens inter beatos vel sanctos relati, vel annua consecrati templi memoria celebratur; non cum sæculares Ecclesiarum, vel Monasteriorum, aut Sodalitatum natales festiva celebritate coluntur;

(z) pag. 1. in Titulo. (a) pag. 149. in titulo.
(b) pag. 296. in titulo.
(c) Vid. a cap. 12. usque ad cap. 19.

non in quadraginta horarum comprecationibus, præcipue illa, quæ postremo Bacchanaliorum triduo indicitur; non eo nomine, quod plena peccatorum indulgentia proponatur; ex qua postrema causa si exponeretur, inquit author, (*d*) *procul dubio magnus abusus foret.* Prima, qua in hanc rem utitur, ipsius ratio est, quod in *Constitutionibus Monasterii Portus Regii dicatur, non esse intentionem Romanæ Ecclesiæ, ut hæc SS. Sacramenti expositio tam frequens sit.* Hic autem juvat quærere, quando igitur jus & facultas erit illud exponendi? (*e*) *Ex mente Ecclesiæ*, respondet, *exponendum est per Octavam festi Corporis Christi, & ex causa extraordinaria ac publica, quæ ut secundos exitus habeat, religionis, vel regni plurimum interest.* At doctrina adeo pietati noxia, & probatis ubique in Ecclesia usibus, præcipue a tempore, quo Calvinus realem Christi præsentiam inficiari ausus est, ita contraria summam apud fideles, quorum animi ad fanaticas hujusmodi opiniones nondum satis præparati erant, offensionem incurrit: interea tamen aliquot Diœceses, in quibus dominabatur Jansenismus, eandem adoptarunt.

(*f*) Duo iterum ab editione temerarii hujus operis anni fluxerant, cum novo impe-

(*d*) pag. 389. (*e*) Præfat. pag. 17.
(*f*) An. 1674.

petu in duo sacramenta incursum est. Gondrinus Archiepiscopus * Senonensis ad usum suæ Diœcesis librum edi jusserat, cui titulus : *De usu Sacramentorum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ.* Revera non alius is erat, quam liber de frequenti communione, novo insignitus titulo, in formam paulo diversam redactus, & parte testimoniorum ex antiquis scriptoribus exoneratus ; hoc si exceperis, Author librum Arnaldi pene ad verbum exscripsit, sicut fere ipse Arnaldus transcripserat perniciosissimum *de republica Ecclesiastica* opus Schismatici (1) Marci de Dominis. Hac nempe via Jansenistæ sæpe damnata sua opera levibus quibusdam distincta mutationibus ab inferis ad novam vitam revocant.

Et vero ita ad sustentandum Arnaldinum de frequenti communione librum, ne unquam

Q 3 parta

(1) Marcus Antonius de Dominis ad Spalatensem in Dalmatia Archiepiscopatum provectus, eo abdicato, in Angliam hæreticorum promissis allectus, anno 1603 se contulit, iisque ut gratificaretur, librum *de Republica Christiana* scripsit. Cum tamen se proborum omnium odiis, & sinistra laborare fama cerneret, Romam hortantibus amicis venit Anno 1612, & errores confessus ac detestatus est. Sed brevi rediit ad ingenium ; itaque deprehenso, quod illi cum hæreticis erat, commercio, in molem Adriani conjectus, in ea diem supremum tertio post anno, nimirum 1625 clausit. Detecta postmodum hominis impietate ac flagitiis gravioribus, quæ cum viveret, tenebris involvere studuerat, infelices reliquiæ tumulo erutæ, & in ipso Floræ campo cum scriptis exustæ sunt. Ex Juvencio *Interpres.*

(*) de Sens.

parta sibi gloria excideret, Factio obfirmaverat animum, ut rursus (*g*) duobus post annis eundem sub nova personatum facie in theatrum induceret. Novam hanc illi faciem induit Treuvéus * Meldensis Ecclesiæ Theologus, qui tempori ac scenæ inserviens, multo aliam quidem formam libro indidit, omnem tamen illius retinuit doctrinam, & spiritum, & cum hac inscriptione in lucem emisit: *Instructiones de dispositionibus, quæ Sacramentis Pœnitentiæ & Eucharistiæ præmittendæ sunt.* (*h*) Pauci libri Factioni tanto in pretio, aut tam copiose ubique diffusi sunt, ac iste: ab octoginta circiter annis, quovis fere anno, aliis & aliis iterum typis procusus est: Urbes & pagi ejus exemplaribus refertæ, & inundatæ sunt. Cum author viveret ea tempestate, qua Factio jam confirmaverat sese, & viribus convaluerat, plus sibi sumpsit animi, quam sumere poterat Arnaldus, cum suum *de frequenti communione* opus cuderet. Treuvéus longe intemperantius ac crudius errores suos effert in publicum: verbi gratia, cum de conditionibus, animique affectionibus loquitur, quibus ad recipiendam a sacro Judice absolutionem præditos esse oportet, ait (*i*) „ eas consequendi vias esse tam arduas, & „ supra hominum vires, ut stolidus foret, „ qui crederet, DEum illas largiturum, cum „ primum commodum nobis fuerit illas pete-

re

(*g*) Anno 1676. (*h*) Dedicatus est liber Duci Longevillanæ. (*i*) Part. I. cap. 7.

(*) de Meaux.

„ re: credulitatem hujusmodi vocari a Con-
„ ciliis execrabilem temeritatem, & arrogan-
„ tiam." Paululum audaciæ opus est, ut quis novo hoc more testes appellet omnia Concilia: boni & simplices homines, quorum usui hic liber scriptus est, facile in fide authoris id asserentis acquiescent.

Paulo inferius authoritatem Tertulliani & S. Augustini errori obtendens, docet, peccatorum veniam a nobis in omni vita nostra non nisi semel, & nunquam posthac amplius obtineri posse. Perversus hic liber in omnium hæret manibus, nec nisi propriis oculis opus est, ut videamus, errorem hunc, ad agendos in desperationem animos natum & factum, disertissimis in eo expressum verbis prostare; quin ergo sumamus nobis laborem evolvendi Partis I. caput 7. ubi hæc verba legemus: „Perpendite, quæso, Ecclesiam pri-
„ mis sæculis gratiam reconciliationis pro pec-
„ catis gravibus non nisi semel indulsisse. Deus,
„ ait Tertullianus, inimici nostri fraudes præ-
„ videns, voluit, ut post occlusam Baptismi
„ portam superesset altera, secundæ nimirum
„ pœnitentiæ, quæ reseranda esset pulsantibus,
„ sed tamen *non nisi semel*, & postea
„ *nunquam amplius*. An enim non sa-
„ tis magnum DEI beneficium est, quod hanc
„ nobis gratiam vel semel faciat? -- Sapiente
„ & salutari œconomia, S. Augustinus inquit,
„ in Ecclesia constitutum est, ut peccatores

„ *non nisi semel* admittantur ad humilem „ hanc pœnitentiam, ob metum, ne reme„ dium, si commune foret, vilesceret, & „ ipsis etiam ægris minus utile evaderet. „ Id, quod sequitur, declamatoria satyra est, contra methodum hodie in Ecclesia administrandi Sacramentum Pœnitentiæ.

Ex hac autem horribili doctrina quid tandem inferent tot rudes ac simplices, quibus pestiferi hujus libri usus est? nempe ne ante mortem, dicent, absolutionem recipiamus, necesse est; nam si ea jam recepta, novam iterum noxam contrahamus, nullum amplius restabit remedium, quod novo huic malo medeatur. Et sic tam bello prætextu Sacramenti Pœnitentiæ usus abolebitur. Verum admoneamus hic ex charitate bonos hos homines, eos ab hoc libro deceptos esse, & in gravissimo errore versari: Authorem seu per inscitiam, seu per malum dolum abuti verbis Authorum, quos testes laudat: Tertullianum, & S. Augustinum citatis locis non locutos fuisse,nisi de pœnitentia publica,quæ tantum semel concedebaturpeccatoribus,& Treuveum pessime eorum verba transferre ad Sacramentum Pœnitentiæ, quod secundum perennem Ecclesiæ doctrinam toties a nobis iterari potest, quoties eo indigemus. Interim nihil commune ac tritum magis in Factionis libris, quam doctrina huic veritati Catholicæ contraria. Videamus enimvero adhuc exemplum

emplum aliquod, cujus eo lubentius memini, quo magis liber, qui illud subministrat, Jansenistis cordi est, utpote quem omnium maxime legendum suadent: Author libri in quodam hymno errorem suum * quatuor versiculis Gallicis complectitur, quorum in quatuor latinis hic sensus est:

(k) „Dum Christi affusus pedibus tua crimina plangis,
„Cedere mox Christi vocibus illa vides,
„Non ægrum tamen hic medicus *bis* sanat eundem;
„In mala ne recidas ergo priora cave.

Ita fideles paulatim & veluti per gradus assuefiunt imbibendis plenis desperatione falsitatibus, quæ impudenter authoritate Conciliorum & Patrum confirmantur; per hoc autem frequens Sacramentorum usus ubique interit, & systema Burgofontanum, ut *ne sentiatur quidem*, ad effectum adducitur.

Inter eos, qui in executione abominandi hujus consilii primarios actores egere, sine dubio Quesnellus principem quendam locum

Q 5 ob-

(K) Exercitium Pœnitentis cum regulis & principiis de Pœnitentia &c. Hoc loco utitur author editione An. 1737. pag. 478. Eadem hæresis traditur in *Institutionibus dogmaticis*, & *moralibus pro sancte obeunda prima sua communione* in Artic. *de stabilitate justitiæ*, pag. 247 & seq.

(*) Ad verbum: „Qui accedunt ad JEsum deploratum „peccata sua, ad vocem ipsius mala sua evanescere „sentiunt: at quam relapsus metuendus est! nemi„nem enim JEsus *bis* sanat.

obtinet. Totum is arcanum de instituto stabiliendi supra Evangelii ruinas Deismi perspectum habebat: fidem facit modus, quo in conferenda sua ad id opera usus est. Pro titulo & munere Capitis Factionis, omnes quatuor peragravit vias, Burgofonte contra religionem descriptas; id quod sæpe faciendæ de ipso mentionis argumentum dabit; hoc loco non nisi paucis expediam, quid egerit ipse, ut aliorum ad abolenda Sacramenta conatus adjuvaret. *In observationibus moralibus super novum Testamentum*, ex occasione parabolæ de filio prodigo, sedecim gradus reditus peccatoris ad DEum comminiscitur: pro sexto statuit (*l*) *meliorem pœnitentiam esse, ultro velle per omnem vitam suam tractari ceu peccatorem, per privationem emolumentorum, quæ non debentur, nisi innocentibus.* Sed quis sensus subest huic *privationi*, quæ *nunquam per omnem vitam* cessare debet? facili illum conjectura assequitur, qui novit, Patrem Quesnellum Arnaldi discipulum esse. Hoc etiam Magistro didicit, peccatorem, quamdiu peccato obnoxius est, sacrosancto Missæ sacrificio adesse non posse, nec etiam habere jus eidem assistendi, nisi postquam cum DEO redierit in gratiam, id, quod decimum quartum conversionis gradum appellat. In decimo quinto, qui adeo sublimis est, ut difficulter eo eluctari possimus, indulget tandem Pater Quesnellus peccatori, ut ad Eucharisticam

(*l*) Vid. Evang. S. Lucæ cap. 15. v. 19.

eam mensam accedat. Maxima igitur pars fidelium, per obtentum agendi *omnium optimam* pœnitentiam, nunquam S. Communionem obibunt: iisdem fidelibus præclusus erit ad sacrificium Missæ aditus, & per speciosissimas causas ac nomina S. Communio in dies magis *inaccessa* reddetur, uti in conventu Burgofontano statutum est.

Num igitur Jansenistis per injuriam aliquid affingitur, si dicantur collatis consiliis & conspirantibus votis in evertenda religione elaborare, & executionem hujus sui propositi ab abrogandis Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramentis auspicari? Euge, adhuc amplius eripiamus ipsis omnes id inficiandi titulos, ac colores, & in conjuratorum horum mysteria altius penetremus; ex quo apertius intelligent fideles, quam horrenda vorago in ipsorum perniciem eo ipso, quo consistunt, loco effodiatur.

Hic vero vix sui compotes fore non dubito, qui me asserentem audient, a Jansenistis omnes fideles, fæminas non minus, quam viros pro totidem sacerdotibus haberi, qui vere consecrent, suisque verbis panem ac vinum in Christi corpus & sanguinem convertant. Res hæc adeo insolens & inepta est, ut nemo jure exigere possit, sibi fidem adhiberi, suam tantum authoritatem interponenti; sed neque id ego exigo; imo cupio, ut solum fides tribuatur iis, quæ illi docent, & faciunt.

ciunt vidente, & sciente toto mundo. Enumeremus singillatim unum & alterum, & expectemus interim alia graviora, quæ magis commovebunt animum, atque a me alibi exponentur.

Optimus Sacrificio assistendi modus apud Jansenistas est, Missam dicere cum sacerdote; unde etiam sacræ liturgiæ liber, seu Missale in Gallicum sermonem conversum, & quamvis a Clero Gallicano in Comitiis Anno 1660 proposita anathematis pœna prohibitum, & altero post anno ab Alexandro VII. proscriptum fuerit, in suas tamen partes divisum alteris typis in undecim voluminibus anni Christiani * Tournesii excusum est, & grandi etiamnum apud sectæ devotissas gratia & existimatione floret. Inde ordo Missæ in linguam vulgarem translatus contra mentem Concilii Tridentini (*m*) in omnibus fere precum libris, quorum Factioni usus est, primum locum habet, ut serviat eorum commodo, qui carent Missali Gallico: inde Marianæ Coronæ, vel Psalmorum recitatio, & ipsa etiam rerum sacrarum meditatio tempore Missæ, a Jansenistarum moribus alienæ, ac proscriptæ sunt. Rationem, cur ita hoc velint, & agant novatores isti, hanc prætendunt, quod (*n*) *ad precandum DEum nulla verba, quæ ei acceptiora sint, quam ipsius Missæ,* ad-

(*m*) Sess. 22. cap. 8. (*n*) Direct. Spirit. pro iis, qui illo carent c. 9. pag. 78.

(*) Tourneux.

adhiberi possint. Inde affectata illa novitatis consectatio, qua Janseniani se sacerdotes secernunt a reliquis, quod contra morem & interdictum Ecclesiæ, totum Canonem Missæ, & præsertim verba Consecrationis alta voce pronuncient. Principem hujus sui moris rationem, quæ illius in Ecclesia Jansenistica necessitatem ostendit, novatores hanc statuunt, (o) *quod, dum sancto Missæ sacrificio assistimus, omnes simul Corpus JEsu Christi offeramus, & consecremus.* Itaque nullus laicorum, nulla fœminarum Missali suo, aut saltem ordine Missæ carere potest: Sacerdotem autem alta & distincta voce verba Consecrationis pronunciare oportet, ut *ab omnibus simul* consecratio Corporis JEsu Christi fiat, atque adeo, si forte is, qui ad aram consistit, ob peccatum, quo ex Sancyrani doctrina sacerdotium perimitur, non amplius esset sacerdos, unus ex adstantibus sacerdote innocentior, ipsius loco consecret. Hunc in modum Jansenistæ, dum omnes Christianos totidem sacerdotes creant, clam & sine strepitu, *quin res advertatur*, plenum sacerdotio exitium machinantur, & quod ab ipsorum capite Sancyrano affectum duntaxat negotium est, omnino perficiunt.

En igitur systema contra Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta egregie adornatum, &

(o) Moralis Christian. super Orat. Dom. L. 3. sect. 3. Art. I.

& aptissimo inter se nexu cohærens! Duo hæc sacramenta ex omni, quo penetrari potest, aditu impetuntur. Concilium Burgofontanum nobis inspectantibus datur effectui: innumeri inducuntur in errorem, quin levissime suspicentur se decipi, & corrumpi. Et vero quomodo suspicentur, ac sibi caveant a deceptoribus? Callidissime se pietatis specie involvunt veteratores, & lupi sunt, qui alienam formam mentiti, non nisi sub ovium pelle spectandos se præbent: ab authore (p) *Colloquiorum cum JEsu Christo in SS. Sacramento* insigne hanc in rem exemplum petere possumus.

Audit pia quædam anima Jansenistæ hujus verba suavissimo pietatis succo oblita, quibus in exordio libri sui profitetur, (q) *nihil esse in mundo, quod majore ardore, atque affectu desiderandum sit, quam accessus ad divinum Altaris mysterium.* Addit incitamenta, quæ maximum hoc desiderium commovere possint. (r) *Quam parum agnoscitis*, cum tenero affectu ait, *quam parum agnoscitis, filii hujus sæculi, quantum bonum sit, cujus jacturam facitis, cum divinæ huic mensæ vos subducitis. Quis vestrum non advolaret ad immensum quemdam thesaurum, sicubi eum latere, & eruere nosset?* Deinde cum acerbo doloris sensu deplorat infeli-

(p) A 50 annis quolibet prope anno novis typis hic liber editus est: author hic utitur editione anno 1730.
(q) cap. I. pag. I. (r) pag. 3.

felicitatem eorum, qui raro SS. Christi corpus suscipiunt, & vehementi orationis vi S. Communionem illis exhibet, tanquam summum bonum, quo in terris frui possint. Et quid verius his verbis, quid speciosius, quid aptius ad solatium dici poterit? aut quomodo anima Christiana non magnopere afficiatur erga librum, qui tam aperte favet suo cum DEO se conjungendi desiderio? Cum sancta itaque eum aviditate legit, quin vel minima ipsi de duce suo suspicio incidat, aut cautio sit.

Quo autem tunc devolvetur hæc anima, nisi sit magis, quam ipsa rerum intelligens, qui admoneat, & dicat: provide, & cave tibi ab hoc authore, quem tanti æstimas: una tibi manu communionem offert, & altera eam tibi eripit: sub ovilla pelle lupus est: quæ tibi loquitur, pietatis melle condita sunt: at venenum, quod illis immiscet, exitium tibi non afferre non potest. Nihil ais, esse patheticum magis, nihil aptius ad persuadendam frequentem communionem, quam primum libri caput. Demus hoc, at hæc pellis ovis est, aut si mavis, manus est, quæ S. communionem offert: at si pergamus ad caput secundum, & deinceps, an non funditus demolitur iterum, quicquid boni struxit in primo? Penes te ipsam judicium esto: evolve & lege *paginam* 25, suisque quodvis verbum momentis pondera: „Quater mille „annorum spatio, quibus ante adventum JE„su Christi extitit, indiguit mundus, ut se

„ad

pro sacra Communione *proportionem*, nunquam ad integritatem, cui radii solis cedere debeant, perventura sit. Qualis ergo, & quanta est illa? Author eam per gradus explicat.

Pag. 35 non videtur plus aliquid exigere, quam munditiam Angelicæ parem, ut ad S. Communionem admitti possit. At neque intra hos se fines continebit. „ Hic est, inquit, pa- „ nis Angelorum: ergo Angelum esse opor- „ tet, qui eo vescatur. Illi, qui vitam non in- „ star Angelorum integritate morum, perfectio- „ ne amoris, perennitate secessus, sanctitate „ actionum agunt, digni non sunt, qui eo pa- „ scantur. „ Vide retia, quæ tibi tenduntur. Ut sacra Communione dignus censearis, sanctitas petitur, ad quam aliquando evadere poteris in cælo, nunquam tamen secundum hodiernas divinæ Providentiæ leges accedere in terris: ergo nunquam tibi ad S. Communionem patebit aditus.

Num vero amplior tibi facultas futura sit eam adeundi, si audias, quæ *pag.* 37 & 38. Author venditat, tuomet ipse decerne judicio: docet ibi, quod cum de sumenda SS. Eucharistia agitur, „ Animæ satis esse non debeat, inte- „ gram se servare a nævo & macula, ut divini „ Sponsi oculis placeat, - - - Eminentissima- „ rum virtutum usum & exercitium innocen- „ tiæ suæ adjungat, necesse est. „ Enimvero an hoc non est omnem ad S. Communionem viam obstruere, ut *hominibus nostræ ætatis in-*

 ac-

accessa sit? nemo enim tantum sibi tribuet, ut de usu & exercitio *eminentissimarum virtutum* gloriari se posse credat: ergo cave sis, ne divinæ Mensæ appropinques.

Admirare porro sublimem stylum, quo tuus tibi Jansenista idem venenum *pag.* 42 propinat. „ Non nisi animæ, quæ ceu aves mysticæ se supra omnia terrena generose attollunt, „ & cælesti vitæ ratione, atque ardore, quo „ solis æternis bonis imminent, in medium cælum evolant; non nisi hæ animæ, inquam, „ in magnifico hoc epulo merentur convivæ „ esse; quodsi adhuc humi repas, nec totam „ tuam mentem, rationes, & consilia ab omni, quod fluxum & caducum est, penitus „ avellas, dignus non es, qui ad illud admittaris. „

Fateamur, Jansenistas perfectionem novi sui Evangelii longe altius evehere, quam Christus evexerit perfectionem Evangelii sui. Benignissimus hic DEus nostri ceu pauperum, infirmorum, calamitosorum clementissime misertus vult, ut pauperes, infirmi, claudi, cæci, &c. hoc est, qui quamvis in gratiam recepti, pluribus tamen adhuc nævis laborant, ad convivium suum advocentur; & severi nostri reformatores non volunt adhiberi alios, quam aves mysticas, quæ terra e conspectu amissa *in medium cælum evolant*? Oh! viden S. Communionem efficaciter *inaccessam* redditam! His

enim

enim principiis si fides habeatur, causam omnino habent Jansenistæ, omnes, quos possunt, ab ea arcendi; & temerarius sit, necesse est, qui per omnem vitam suam vel semel ad illam accedere ausit.

Hactenus dictis Author *Colloquiorum* non obscure prodidit, quo pertineant sua hæc dogmata: quod JEsus Christus recipiendus sit eo, *qui ipsius Majestati conveniat*, modo, eaque munditia, quæ assimilari possit munditiæ ipsius DEI: quodsi quis non æque illibatus, & purus sit, ac Angelus, S. Communione indignus censeri debeat: quod innocentiam non modo *a peccati labe immunem*, sed eminentissimarum etiam virtutum ornamentis præditam esse, & in medium cælum evolare oporteat, ut digna haberi possit, quæ Angelica dape reficiatur. Omnes hæ phrases callida audacia, quasi fortuito in omnem casum projectæ, totidem gradus sunt, per quos, modo hæreticorum proprio, denique incautos sensim sine sensu ad ultimum deducit principium, a quo si perversam doctrinam suam exorsus esset, omnium in se animos graviter concitasset; principium autem istud est, eam ad S. Communionem a nobis sanctitatem & perfectionem afferendam esse, qualis JEsu Christi fuit. En, quam dilucide id nobis edisserat *pag*. 69. „Communio Corporis JEsu „Christi non modo a nobis exigit communionem cum ipsius spiritu, ne monstrosa interveniat unius ab altero dissensio, sed etiam

„ cum ipsius luminibus, ardoribus, cogita„ tionibus, desideriis, actionibus, perpessio„ nibus, perfectionibus: horum omnium „ consortes, & propterea tam sancti, & per„ fecti esse, obligamur, ac ipse est. „ Quodsi hæc ita se habeant, condonemus authori, quod doctrinæ suæ exordium duxerit ab eo effato, quater mille annos, imo annorum myriades non satis temporis esse, quo ad SS. Eucharistiam vel semel sumendam pro eo, ac fieri necesse est, nos comparemus; condonemus, quod omnem sancto huic negotio vitam impendendam postulet: non aliter loqui potuit, si quidem vellet cohærentia inter se, & consentientia loqui. Verum, quo tandem agunt nos hujusmodi principia? nempe ad plenam a Sacramentis alienationem, ad desperationem, & denique ad horrendam morum licentiam, quæ regia via est ad id, quod *Deismus* appellatur, hoc est, ad omnem religionis sensum in animis extinguendum, id, quod ipsissimum systematis Burgofontani argumentum est.

§. IV.

Omnes Jansenistarum libri, in quibus de Sacramentis sermo est, cum tanto voluntatum & consiliorum consensu ad eundem se scopum referunt, ut, si quos ulterius mihi discutiendos sumerem, tempore abuti videri possem. Unus exscribit alterum; hinc eadem cum legentium fastidio repetendi peri-

cu-

culo me exponere nolim. Interea tamen supersunt adhuc duo viri, veri Archetypi, qui in scenam a me adducendi sunt, unus jam antiquus, alter hodiernus, ambo singularibus in genere suo prærogativis conspicui, ambo Factioni summo in pretio, eoque dignissimi, & propterea summo jure etiam hic locum habituri. Prior est Medicus quidam Portus Regii, Hamonus, multorum de sacris argumentis librorum author: alter S. Medardi Diaconus, Franciscus de Paris, etiam ipse Author: *risum teneatis, amici.* Loquamur primum de Medico; Diaconus deinde in theatrum prodibit.

Antequam summam exhibeam impiorum dogmatum, quæ Hamonus in libro, de quo deinceps loquar, contra Sacramenta effudit, præmittam necesse est, quo tempore ac rerum concursu hic liber fuerit procusus, & in quam sublimi dignitatis ac honoris gradu secta hunc hominem collocarit.

Anno 1664 cum Harduinus Perefixius ad Archiepiscopi Parisiensis dignitatem evectus esset, domus Portus Regii propugnaculum Jansenismi, aut ut verbis utar Diplomatis Pontificii A. 1708 editi, quo domus hæc supprimitur, *nidus hæresis* habebatur. Inter prima Ecclesiæ suæ negotia id inprimis sibi curæ habuit novus Archiepiscopus, ut magna charitate, & salutis alienæ studio fatuas has Virgines ad officium & debitam Ecclesiæ obedientiam revocaret. Vix suum de sub-

ſignando * *Formulari* mandatum ediderat, cum in V. Idus Junii Portui Regio Pariſino, obeundam a ſe pro Paſtoris munere luſtrationem indixit, ut has religioſas ad legitimam Formularis ſubſcriptionem induceret. At Sancyrani, Singlini, Arnaldi, hanc Amazonum turmam ad pertinacius bellandi genus contra Eccleſiam inſtituerant, quam ut mox poſt primum congreſſum ſubmiſſis armis receptui canerent: omnes inexpugnabili obſtinatione reſiſtebant Præſuli, qui tandem uſque ad pridie idus Auguſti tempus indulſit, intra quod meliora conſilia caperent, ac reſipiſcerent. Cum ſecundo ad eas inviſeret, eadem, qua prius, pervicacia abnuebant, quod petebatur. Itaque Præſul Sacramentorum ipſis uſu interdicit, & paulo poſt Abbatiſſam Agnetem a S. Paulo Arnaldinam, & plures alias ferociores magisque ſeditioſas inter ſe ſegregatas, in varias religioſarum Virginum domos im-

(*) In gratiam lectoris in Germania, ſi quis eſt forte in rebus Janſeniſticis non admodum verſatus, juvat breviter explicare, quid hoc *Formularis* nomine ſignificetur. Cum Janſeniſtæ Pontificias Bullas Innocentii X & Alexandri VII, quibus *Auguſtinus* Janſenii, & exceptæ ex eo quinque propoſitiones damnabantur, variis artibus & effugiis pararent eludere, & demum ad diſcrimen inter quæſtionem juris & facti delapſi eſſent, omnemque, quæ deberetur Pontificiis Bullis, obedientiam obſequioſo ſilentio abſolvi jactarent, Galliæ Epiſcopi totam rem detulere ad ſedem Apoſtolicam in Epiſt. 2. Octobr. 1663 Pariſiis Romam data his verbis: „Productum eſt illud Janſeniſtarum ſcriptum (de „quo nimirum in priore Epiſtolæ parte meminerant) „ in quinque diviſum articulos. - Quartum hic duntaxat

immigrare jubet. Mense Novembri ejusdem anni 1664 Præsul adit Portum Regium in Campis, & ibidem parem rebellionis spiritum contra Ecclesiam offendit : proinde lato 15 Calendas Decembres decreto, parem in eas cum ipsarum sororibus Parisinis pœnam, Sacramentorum nimirum privationem statuit, quin tamen, sicut illas, in alia religiosa domicilia amandaret.

Erant hæ Virgines flos, decus, & robur novæ nascentis Ecclesiæ; itaque tanti erant meriti, ut in hac vexatione destituendæ non essent. Habebant, quod timerent factiosi, ne, quæ se auctoribus morem induxissent, Sacramentis ultro supersedendi, cum iis utendi facultas esset, nimium illas invaderet desiderium ea recipiendi, cum id non amplius esset integrum. Illæ ex Portu Regio Parisino a se invicem distractæ, alienis se permittere

R 4 con-

„ taxat referimus, utpote quo præcipuam offensionis „ causam contineri nos arbitremur, illi cumulate suo „ tum officio, tum erga sanctitatem vestram studio se „ satisfacere asserant. An res ita se habeat, judicet „ Sanctitas vestra ex his eorum verbis e Gallico idioma„ te in latinum sermonem conversis : Quod spectat ad de„ cisiones facti, quæ continentur in Constitutione Ale„ xandri VII, quibus definitum est, quinque propo„ sitiones ex Jansenii libro excerptas esse, & in sensu „ ab eodem Authore intento damnatas, declaramus „ nos, eas definitiones omni cultu, obsequio, & ob„ servantia, quam exigit a fidelibus Ecclesia in simili„ bus causis, & in ejusmodi naturæ rebus, prosequi, „ & semper esse prosecuturos, arbitrati, ad privatos „ Theo-

consiliis, & vacillare; hæ e Portu Regio in Campis æque in lapsum, dispersionis & exilii metu, impelli poterant. Adhæc nequibant ulla juvari ope, ullis firmari subsidiis a magnanimis illis solitariis, qui veriti, ne Aulæ decreto & solitudine sua exesse juberentur, caute se in latebras abdebant. Anceps igitur, ac lubricus erat rerum status, in quo versabantur hæ virgines: urgebat periculum, & promptum auxilium poscebat: Viro opus erat expertæ fortitudinis, qui eas *vexatione* afflictas erigere, ac confirmare posset, quin suspicionem contra se moveret *vexatoribus*.

Hamonus Medicus in Portu Regio solitarius, fuit (*s*) hic *homo sapiens firmatus supra*

„Theologos nullatenus pertinere in sanctæ Sedis „decisiones insurgere, eas oppugnare, vel eis resistere.„ Post recitata hæc Jansenistarum verba addunt Episcopi. „Mirifica nostrum omnium, quotquot aderamus, in his verbis reprehendendis extitit consensio; „visa sunt enim subdola, simulatum duntaxat obsequium præferentia, mente versipelli & callida concinnata, eoque periculosiora, quod formulæ, ideo „in Conventibus nostris institutæ, ut vestræ Sanctitatis Constitutioni debita reverentia magis ac magis „sanciretur, uniformitatem dissolvant, & evertant. „Istud itaque scriptum rejiciendum censuimus, tanquam fictum, & nullatenus Catholicum; necessumque esse duximus, ut mentem apertius exponant, „exprimantque luculentius implicatas animi cogitationes, cum ex eorum scriptis & sermonibus liquido constet, eos in id juxta incumbere, ut obsequium silentio duntaxat, non vero mutata sententia & doctrina „significent.„ Cum deinde etiam Christianissimus Rex per

pra petram, quem designarunt Janseniſtæ, ut servaret reliquias Iſrael. Æque, ac alii, latebat in tenebris, ut ſe *contra imperium*, quod alioqui ipſi *metuendum* erat, demigrandi alio *præmuniret*. Beneficio artis medicæ, quam profitebatur, inventa eſt ratio, ut per obtentum curæ pro infirmis gerendæ, poteſtas illi fieret redeundi in Portum Regium; at reipſa longe majoris momenti negotium agebat, quam eſſet ſanitas corporum. Generoſus hic Confeſſor ante fugam ſuam omne, quo a reliquis vacabat negotiis, tempus *in labore manuum*, ſeu texendis tibialibus collocabat; hac tam vili arte ac opere *ingenioſiſſima ipſius demiſſio* maximas animi dotes obtegebat; & quamvis in Portu Regio non niſi homines *grandes*, homines *ſumma nominis fama*, *ſapientes*, *pii*, *ſancti*, *celebres*, *illuſtres* commorati fuerint, quemadmodum ipſorum necrologium & commentarii perhibent, Hamonus tamen *unum ex maximis inter eos ornamentis* erat.

R 5 Sin-

per ſuum in urbe oratorem ſummo Pontifici ſignificari, exponique curaſſet, nullum aliud remedium opportunius peſtiferæ hujus (Janſenianæ) contagionis reliquiis extirpandis adhiberi poſſe, quam ſi omnes certam formulam Pontificia authoritate firmatam manu ſua ſignarent, ac jurarent, ſe quinque propoſitiones ex Cornelii Janſenii libro, cui titulus: *Auguſtinus*, excerptas ſincere damnare; ac proinde illam a Pontifice quanto citius expediri, ad quælibet effugia præcludenda, omnesque removendos obtentus flagitaſſet: Alexander VII datis 15 Calend. Martii 1665 Pontificiis literis, diſtricte mandavit, ab omnibus Eccleſiaſtici ordinis, tam regularibus, quam ſæcularibus, etiam Mo-

Singularis ipsius curandi animos facultas in tanto apud Factionem honore fuit, ut in eum transferret elogium, quod ipsemet sæpe S. Lucæ tribuere solebat: *Lucas his Medicus.* Gausape pannosa & lacera vestitus incedebat, quæ ipsum tanquam *rudissimum quendam, & incultissimum ex agro hominem* intuentium oculis objiciebat; & sub his centonibus latebat *admirabilis Hamonus*, hoc est, *summum decus, & princeps gloria totius Medicæ Facultatis - - gloria & exemplum Portus Regii.* Sed nimis exigua sunt ista: sub his centonibus latebat *Theologus doctissimus - - quem DEus quodammodo segregavit a laicorum ordine, ut ad sublimem illuminatissimorum Doctorum gradum eveheret.* Vir, qui in statu, quo erat, *id egit, quod agere debuerant Episcopi, & sanctissimi quique Ecclesiastici:* egit pro sacris Virginibus Portus Regii,

---

Monialibus, doctoribus & Licentiatis, aliisque Collegiorum Rectoribus atque Magistris certam formulam subscribi, idque intra tres menses a die publicationis, seu notificationis hujus sui Pontificii Diplomatis: Alioqui contra eos, qui intra terminum præfatum non paruerint, irremissibiliter procedi voluit juxta Canonicas Constitutiones, & Conciliorum decreta. Formula ipsa Pontificio Diplomati inserta, uti & illa, quam prius Galliæ Episcopi præscripserant, locum habebit in Parte VI. hujus Operis, ubi rerum ordo admonebit Authorem, ut de iis mentionem faciat. *Interpres.*

(1) Omne id, quod hic dicitur de Hamono, sumptum est ex commentariis Fontani Tom. II, in Elogio Hammoni: ex Commentariis Fossei: ex Præfatione, quam Jansenistæ adjecere editioni A. 1727. libri Hamoni, de quo sermo erit.

gii, *quibus illum gravis, supra quam credi possit, vexationis tempore consolatorem dedit DEus*; egit id, quod *agere Episcopi erat charitate complevi; in irritum redegit, quicquid immites Episcopi*, qualis erat Perefixius Archiepiscopus Parisinus, *contra has sanctas Virgines statuerant.*

Quæ & qualia ergo sunt grandia illa obsequia, quæ hic Medicus Theologus, hic homo profanus, quem ipse DEus inter *Doctores* cooptavit, quique Episcoporum officiis cum tanto charitatis ardore functus est; qualia, inquam, sunt obsequia, quæ charis suis oviculis, Portus Regii virginibus, exhibuit? Exponemus ea orbi ad gloriam tanti viri. Quicquid erat ingenii, & virium, quicquid ætatis vegetæ, cum imperterrito & *contemptore omnis periculi animo*, impendit in id, ut religiosæ Virgines Portus Regii, se & Magistro & Authore mori mallent, diris devotæ, & omnibus Ecclesiæ subsidiis orbatæ, quam authoritati JEsu Christi, quæ in primis Pastoribus residet, se subjicere: docuit hanc repugnantiam, qua obstarent voci supremi Pontificis, & Episcoporum, qui Formulare ab ipsis signari juberent, neutiquam esse id, quod de ea cogitarent Catholici; imo obniti, & repugnare in hac re, esse (*t*) *defendere veritatem, pati pro justitia, sustinere causam JEsu Christi, esse fidelem DEO, vincere solicitatio-*

(*t*) Phrases hæ in libro Hamoni hinc & illinc sparsæ leguntur.

tationem ad malum, *tueri innocentem* (Jansenium) *vivere ex fide & vita Sanctorum*: Verbo, esse *testimonium dicere pro jure JEsu Christi*, *eique causam addicere.* Docuit, opere, & usu ipso complere doctrinam a medio sæculo a directoribus ipsis inculcatam, hoc est, parvi facere confessionem, Eucharistiam, Viaticum, Sacerdotum in suprema hora præsentiam, & Ecclesiasticam sepulturam. Argumentum hoc est unius ex ipsius libris, cui titulum inscripsit: *Tractatus pius Authore D. Hamon*, *pro institutione & solatio religiosarum Portus Regii ex occasione variarum tentationum*, *quibus erant expositæ.*

Cum ageretur de prompta & efficaci ope his Virginibus afferenda, certe liber, qui in hos usus conficeretur, accurate & perspicuis verbis, eoque, qui retundendis conscientiæ stimulis aptus esset, modo, sensa Authoris exprimere debebat, id, quod Hamonus solerter præstitit, multoque minus doctrina Factionis in ipsius, quam potissimam partem aliorum libris fallacibus verborum integumentis obvoluta est. Providentiæ DEI pro sua Ecclesia debemus, quod eo adegerit hæresin, ut sibi ipsa personam, sub qua latebat, detraheret, plenæque se luci exponeret, sine pigmento, fucoque, cum omni, qua contaminata est, fœditate, & tempore quidem, quo maxime illius intererat sese tenere absconditam. Faxit optimus DEus, ut, qui

a Jan-

a Janseniſtis in errorem inducti illam vident,& audiunt,agnoſcant periculum, quod illorum ſaluti imminet! Jamque Janſeniana hæreſis Conſolatoris Portus Regii calamo dilucide ſua ſenſa eloqui parat: noſtrum duntaxat erit aliqua ex ipſius principiis recenſere: deliramenta, quæ loquitur, loco cenſuræ erunt.

I.

Cauſæ conſolationis pro omnibus Janſeniſtis, quibus ex juris forma Sacramentis interdictum eſt.

1. *Privatio Confeſſionis graviſſima crimina extinguit.*

(*u*) „ In hac confitendi impotentia, ad „ quam redacti ſumus, (quoniam recuſamus formulari ſubſcribere) non modo nullum „ crimen eſt, quod remiſſum non ſit; ſed auſim etiam aſſerere, ſolam repulſam, qua pœnitens a ſacro tribunali arcetur, ad eluendas „ ipſius ſordes valere, ſi eam in ſpiritu hu„ militatis & pœnitentiæ æquo animo fe„ rat. * „

2. *Privatio confeſſionis eſt multo majoris meriti, quam confeſſio ipſa.*

(*x*) „ In privatione Confeſſionis duplex eſt „ me-

(*u*) pag. 92. * Utitur hic author editione An. 1727. libri Hamoni, utpote quæ communior eſt editione A. 1675. (*x*) pag. 95.

„ meritum, quando ex amore DEI non con„ fitemur: nimis parum dico; neque enim „ dubito, centupli esse meriti se hoc emolu„ mento privare. „ Facile intelligitur, quid velit sibi hoc loco phrasis: *ex amore DEI.*

3. *Privatio confessionis est excellens pœnitentiæ genus.*

(y) „ Siqua vitæ sanctimonia sumus, hoc „ confessionis interdictum eidem incremen„ tum dabit, & majores animis vires addet. „ - - Si multis adhuc nævis laboremus, hoc „ (interdictum) pœna erit; sed si eam patien„ ter subeamus, pro nostris peccatis satisfa„ ciemus DEO, apud quem pœnitentiæ lo„ co habebitur. (z) Non possumus dicere, „ ex hac permutatione nos damnum pati: au„ fertur nobis confessio, at magna accessio fit ad „ nostram pœnitentiam, quæ Confessionis fi„ nis est. - - Perditur sola confessio, quæ sa„ cerdoti fit - - at hæc jactura ita sarcitur „ complemento satisfactionis, ut negem dici „ posse, nobis cujusquam rei damnum sub„ eundum esse. „

4. *Quo diuturnior est Confessionis privatio, eo melior fit ad bonam Confessionem præparatio.*

(a) „ Post lapsum adeo longi temporis sine „ confessione, aliquando fructuosius confite„ bi-

(y) pag. 99. (z) pag. 113.
(a) pag. 110.

„ bimur; & panis hic pœnitentiæ uberius nos „ nutriet, quandoquidem usum cibi, quem „ tum capiemus, valde longum præcessit je„ junium. „

II.

Modi Confessionem, quæ sacerdoti fit, prætermissam supplendi.

1. *Confiteri DEO.*

Non nisi verba ipsius Hamoni recito: *(b)* „ Num confessionis gratia nobis adempta est, „ cum quotidie confiteri possimus JEsu Chri„ sto, qui est summus Sacerdos, & deficien„ tibus omnibus aliis sacerdotibus, nunquam „ nobis deesse potest? non tam nobis confiten„ di facultas erepta est, quam nosmetipsi li„ beramur ea cura ac studio, quo erga con„ fessionem afficimur. - - *(c)* Sacerdotes sunt „ homines, - - frequenter vitia nostra justo „ minora esse autumant - - & quodnam pro „ hoc remedium, quam confiteri JEsu Chri„ sto? - - - *(d)* toties locuti sumus Ministris „ JEsu Christi, quin in via virtutis promove„ remus gradum: loquamur modo JEsu Chri„ sto, - - - *(e)* Via nobis præcludi potest, „ ne apud sacerdotem peccata nostra expie„ mus; sed quis nobis rapiet JEsum Christum? „ quis obstabit, ne quotidie nos reos sistamus Prin-

(b) pag. 96. (c) pag. 97. (d) pag. 99.
(e) pag. 181.

„ Principi Pastorum, Episcopo animarum no-
„ strarum? - - - (*f*) In hac sancta Confessio-
„ ne nil nisi quidpiam cæleste est, utpote in
„ qua nil habent sensus, quod agant; hinc
„ eadem semper salutaris est, nec periculo
„ aliarum confessionum obnoxia. - - - (*g*)
„ quando confitemur DEO, non est, cur
„ nos quidpiam dubitationis ac scrupuli an-
„ gat, sicut cum confitemur homini, qui &
„ ipse adhuc circumdatus est ignorantia & in-
„ firmitate, hoc ipso, quod homo sit. „

2. *Confiteri Laicis.*

(*h*) „ Modus nobis in promptu est cum
„ majore adhuc humilitate confitendi, quam
„ si conscientiam aperiremus sacerdoti: accu-
„ semus nos apud fratres nostros, quoniam
„ id non possumus apud nostros Patres. Vi-
„ deor mihi tanto, quanto quis vellet, tem-
„ pore confessione carere posse, modo ali-
„ quem nossem DEO addictum, qui, quan-
„ do exquirerem, salubri me consilio juvaret,
„ ne in propria de me ipso causa cognoscere,
„ ac sententiam ferre cogerer. - - (*i*) Cui
„ peregrinum videri possit, quod Laicus,
„ dum sacerdoti animum suum denudare non
„ potest, denudet alteri laico, cui forte
„ major rerum cognitio ac virtus inest, quam
„ multis sacerdotibus? modo - - reverear &
„ amem potestatem sacerdotum, non est lai-
cus,

(*f*) pag. 187. (*g*) pag. 195.
(*h*) pag. 99. (*i*) Pag. 102.

„ cus, qui, cum poſcit neceſſitas, ut hodie ſit, „ mihi non pro ſacerdote ſit, qui de me judicet; „ præter id, quod, ut ajebam, miniſterium divinum JEſu Chriſti, qui Princeps ſacerdotum „ eſt, mihi ſemper præſto ſit. „

3. *Non obedire Eccleſiæ.*

(*k*) At laicus, inquies, tibi abſolutionem non „ impertietur. Equidem id verum eſt; at impertietur mihi JEſus Chriſtus: abſolutus ero, „ quia credo, & in ipſo omnis fides mea acquieſcit, quæ ad me conſanandum ſufficit. - - Visne, ut rem uno verbo tibi ediſſeram? abſolutus „ ero ob meritum cauſæ, propter quam mihi „ negatur abſolutio: ſufficeret id, etſi plura „ admiſiſſem crimina, imo ne quidem ſacro Baptiſmatis fonte ablutus fuiſſem. - - (*l*) Cauſa, ob quam abſolutus non ſum (nempe quod „ nolim obtemperare Eccleſiæ, & formulari ſubſcribere) ſola cum voto ſacramenti ſupplere poteſt non modo abſolutionem ſacerdotis, „ ſed vel ipſius Euchariſtiæ, ac aliorum ſacramentorum ſuſceptionem. „

III.

Arcana ſubſidia, quibus adjuti abſolutione Sacerdotali facile carere poſſumus.

Arcanum I. *Fides.*

(*m*) „ Non modo fides nos abſovit a peccatis, „ ex quibus omnes noſtri morbi, ægrotationesque

(*k*) pag. 101. (*l*) pag. 124. (*m*) pag. 126.

„ quae nascuntur, sed nihil est, quod cum majore emolumento hanc nobis absolutionem largiatur. - - (*n*) En praerogativam hujus panaceae, quae locum habet omni tempore, omni loco, pro omni hominum genere, atque efficacitate pollet, ut omnibus nostris malis mederi possit. „

Arcanum II. Adire tribunal JEsu Christi.

(*o*) „ Num vero JEsus Christus nos absolvet? vix unquam illius nos recordatio subit: adimus ipsius Ministros, ut nos absolvant: probe novimus, ab iis nos absolutum non iri in vicis & plateis publicis, & ideo ad sacra ipsos tribunalia expectamus. Cur autem non parem adversus JEsum Christum reverentiam adhibemus? cur non in eum inquirimus, & ibi operimur, ubi est? Ipsius tribunal poenitentiae cor nostrum est: - - hic nos de noxis accusantes audit; hic delictorum nos vinculis exsolvit. - - (*p*) Homines nos absolvere, imo etiam confitentibus aures praebere recusant; ergo humili & contrito corde confiteamur DEO, & certi simus, nos ab eo absolutum iri. Consultum quidem non est, à Pastore suo aliorsum se vertere; at fas semper fuit recurrere ad Pastorum Principem. Eamus ad JEsum Christum - - hic invitat nos ad exponenda sibi peccata nostra, nec optat aliud, quam ut eorum nobis gratiam faciat. „

Ar-

(*n*) pag. 128. (*o*) pag. 136. (*p*) pag. 138.

Arcanum III. Laudare DEum.

(*q*) „ Laus DEI arcet a nobis dæmones, frangit nostram concupiscentiam, nostris nos „ peccatis liberat, pro iisdem satisfacit DEO, „ & quod consequens est, supplet beneficium „ absolutionis. „

Arcanum IV. Verbum DEI.

(*r*) „ Ne igitur angantur (tot exagitati in„ juriis sancti Jansenistæ) quod ipsis obstructus „ sit unus e fontibus, quandoquidem ubique „ tot ipsis fontes patent; quorum vix nu„ merus iniri possit: at ego credo, unum ex „ magis universalibus, efficacioribus, ac sua„ vioribus, qui omnes reliquos in se comple„ cti potest, esse Verbum DEI; nec dubio „ locus est, quin vim habeat fungendi vicem „ absolutionis Sacerdotis. „

Arcanum V. Sibi confiteri invicem, & absolutionem petere a JEsu Christo.

(*s*) „ Non video, quidnam mali nobis illa„ tum sit, cum nobis usu Confessionis inter„ dictum fuit; possumus enim exequi S. Ja„ cobi consilium, & demisso animo de no„ stris nos culpis accusare apud Fratres nostros; „ cum autem hi nos absolvere nequeant, num „ id non majorem nobis curam injiciet, ut ad „ JEsum Christum perfugium habeamus? „ - - Illi, qui nos spoliarunt confessione, „ tantum abest, ut damnum intulerint, ut „ etiam multum comodis nostris consuluerint.

S 2 IV.

(q) pag. 153. (r) pag. 166.
(s) pag. 169.

IV.

Causæ Consolationis pro iis, quibus SS. Eucharistiæ usu interdictum est.

1. *Hæc privatio est effectus Misericordiæ DEI.*

(*t*) „ Quis non admiretur infinitas misericordias JEsu Christi ? Cum videret, nimis imbecilles nos ad fundendum sanguinem nostrum, nec eo esse loco, ac statu, ut pro ejus obsequio mortem oppeteremus, quid egit ? - - permisit, ut per vim imponeretur, & perferenda a nobis esset Eucharistiæ privatio : & forte nunquam augustissimum hoc Sacramentum ita nobis profuit, cum illud suscepimus, ac prodest modo, cum suscipiendi facultas nobis sublata est. „

2. *Hæc privatio est gratia singularis.*

(*u*) „ Ne timete (ita Hamonus JEsum Christum fingit Jansenistas alloqui) a mea mensa ob confessionem mei nominis repelli : valde rara hæc est gratia, quam vobis impertior. Corrigite, & resarcite innumeras communiones sacrilegas, quæ summa me ignominia afficiunt, sancta hac privatione, quæ mihi est ad gloriam. - - Largitus sum vobis corpus meum, & vos illud mihi redditis,

(*t*) pag. 208. (*u*) pag. 209.

„ tis, quando pro præstando mihi obsequio
„ eodem carere cogimini. - - Hæc grata voluntas
„ vestra per misericordiam, quam vobis exhibeo, æquat magnitudinem doni,
„ quod vobis largitus sum. „

3. *Hæc privatio est pretiosior coram DEO, quam martyrium.*

(*x*) „ Hoc ipso, quod nos arceri ab Eucha-
„ ristica mensa feramus in spiritu pacis, DEO
„ in certo quodam sensu plus aliquid damus,
„ quam si propriam pro ipso vitam profunde-
„ remus. - - (*y*) omnem de vestra debilita-
„ te curam animi abstergite (sic iterum Ha-
„ monus JEsum Christum Jansenistis loquen-
„ tem inducit) non potestis quidem vestrum
„ mihi dare sanguinem, neque illud vobis ro-
„ bur est, quo valebant mei Martyres: at
„ en sanguinem meum, qui illius loco sit:
„ quoties hunc bibere per alienam violentiam
„ vobis integrum non est, eodem habebo nu-
„ mero, ac si vester a vobis pro me fusus
„ fuisset. „

4. *Hæc privatio est grande signum amoris.*

(*z*) „ Nos profundimus, ut ita dicam, ali-
„ quid plus, quam proprium sanguinem, &
„ quidem toties, - - - quoties impedimen-
„ tum nobis objicitur bibendi sanguinem Agni.

S 3 „ Non

(*x*) pag. 208. (*y*) pag. 209.
(*z*) pag. 219.

„ Non ille noster sanguis est, quo vivimus, „ sed sanguis JEsu Christi; propterea propriam ipsi vitam in sacrificium damus, cum „ eo nos abdicamus, quo illa conservatur, „ ac viget: puto, tunc dici posse, non majus „ illo esse amoris argumentum: *majorem charitatem nemo habet.* „

5. *Hæc privatio est multo pretiosior, quam ipsa Eucharistia.*

(*a*) „ Itaque ambigi nequit, Eucharistiam „ eminenter inesse huic privationi Eucharistiæ. „ (*b*) Quamvis obsequium præstemus DEO, „ quando communicamus, multo magis tamen elucescit nostrum obsequium, cum non „ communicamus, ob peculiare desiderium, „ quo S. Communione refici optamus. (*c*) „ Grandis ergo quædam Eucharistia latet in „ hac privatione Eucharistiæ. (*d*) Dubium „ non est, in præsenti rerum habitu (dum „ superiores Ecclesiastici communione nobis „ interdicunt) illum, qui a Corpore JEsu „ Christi suscipiendo repellitur, amplius quid „ pro ejus gloria facere, quam ille, qui idem „ recipit. „

6. *Inutile est, sæpius SS. Christi Corpus sumere in vita.*

(*e*) „ Quænam tandem in hoc differentia est, „ Corpus JEsu Christi sumpsisse sex abhinc diebus, vel sex abhinc annis; „ cum

(*a*) pag. 211. (*b*) pag. 218. (*c*) pag. 224.
(*d*) pag. 228. (*e*) pag. 229.

„ cum JEſus Chriſtus nunquam ſeneſcat, „ neque hic panis æternæ vitæ unquam „ abſumatur? (*f*) Præterea quotidie illud recipimus, dum quotidie adoramus: Ecce, „ quomodo ſatis ſit recepiſſe vel ſemel, & „ ſatis quidem pro ea, quæ illi cum fide noſtra eſt, proportione. „

V.

Arcana documenta & modi reipſa communicandi ſine Eucbariſtia.

Arcanum I. Amare.

(*g*) „ Semper communicamus, cum amamus; e contrario non ſemper amamus, dum „ communicamus. „

Arcanum II. Communicare per Procuratorem.

(*h*) „ Si vel unus foret in Eccleſia, qui aliquando divinum cibum caperet, modo eam, „ quam decet, fidem habeamus de communione membrorum JEſu Chriſti, & ipſi „ eundem Divinum cibum capimus. Plus „ dicam: ſi cordis munditia præſtemus illis, „ qui communicant, nos magis Chriſti Corpus ſumimus, quam quibus illud reipſa præbetur. (*i*) „ Tota Eccleſia a Corpore JEſu Chriſti, quod recipit, ſancta efficitur: „ quid mea intereſt, ut ita dicam, qua illud

S 4 „ porta

(*f*) pag. 242. (*g*) pag. 233.
(*h*) pag. 234. (*i*) pag. 236.

„ porta ingrediatur? si in meum quoque com-
„ modum sit hic introitus, tantundem lucra-
„ bor, sive hac, sive illa parte intraverit.
„ (*k*) Si vera in nobis charitas est; credamus
„ oportet, nos efficienter pasci Christi Cor-
„ pore, quando videmus, aut etiam solum
„ intelligimus, eodem pasci alios. „

Arcanum III. Methodum communicandi mutuam sumere a Calvinistis.

(*l*) „ Quoties credimus, prout oportet,
„ nos recepisse, toties recipimus (Corpus
„ JEsu Christi) Quoties piam voluptatem ca-
„ pimus ex eo, quod videamus, alios illud
„ recipere, eosque perfecto amore comple-
„ ctamur, etiam nos recipimus. Quoties cre-
„ dimus, DEum re nulla ad nos salvandos in-
„ digere, & ad id solum ipsius amorem suf-
„ ficere, recipimus. Denique quoties ar-
„ dentes preces fundimus, & cum eodem
„ arcte nos conjungimus, recipimus. „

VI.

Causæ Consolationis pro aliquo Jansenista, qui divino Viatico, extrema Unctione, absolutione sub vitæ exitum, & sepultura Ecclesiastica privatur.

1. *Datur viaticum melius Eucharistia.*

(*m*) „ Non est melius viaticum, quodque
„ nos inimicis nostris magis formidabiles red-
„ dat,

(k) pag. 237. (*l*) pag. 242. (m) pag. 350.

„ dat „ quam crux. (*n*) Imo nescio, an non „ dæmon magis abhorreat, & in fugam vertatur a cruce, quam ab Eucharistia. „

2. *Ex privatione Viatici nil detrimenti, aut jacturæ nascitur.*

(*o*) „ Beatissima Virgo non communicavit „ die Cœnæ Domini; Judas autem tum communicavit - - - num vero Judas multum „ retulit lucri ex eo, quod communicaverit, „ aut Beatissima Virgo rei cujusquam jacturam fecit, quod non communicaverit? num „ propterea aliquid de ejus sanctitate delibatum, ac decerptum est? - - Non minore illa constantia stetit (ad crucem in monte Calvariæ) sed & nos pari animi firmitate constemus nobis, quando æque, ac „ ipsa, non communicavimus, nec ideo omittamus cum gaudio in mortem ire. „

3. *Ob privationem extremæ Unctionis nullum damnum incurritur.*

(*p*) „ Quandoquidem nullius rei jacturam „ patimur, dum hunc in modum SS. Eucharistia privamur, JEsu Christo defectum „ supplente, & alia se nobis via impertiente, „ quippe qui nostrum cor subire potest etiam „ januis clausis, quid tandem perdemus, si „ extrema nobis unctio non adhibetur? (*q*)

S 5 „ si

(*n*) pag. 351. (*o*) pag. 355.
(*p*) pag. 370. (*q*) pag. 371.

„ porta ingrediatur? si in meum quoque com„ modum sit hic introitus, tantundem lucra„ bor, sive hac, sive illa parte intraverit. „ (k) Si vera in nobis charitas est, credamus „ oportet, nos efficienter pasci Christi Cor„ pore, quando videmus, aut etiam solum „ intelligimus, eodem pasci alios. „

Arcanum III. Methodum communicandi mutuam sumere a Calvinistis.

(l) „ Quoties credimus, prout oportet, „ nos recepisse, toties recipimus (Corpus „ JEsu Christi). Quoties piam voluptatem ca„ pimus ex eo, quod videamus, alios illud „ recipere, eosque perfecto amore comple„ ctamur, etiam nos recipimus. Quoties cre„ dimus, DEum re nulla ad nos salvandos in„ digere, & ad id solum ipsius amorem suf„ ficere, recipimus. Denique quoties ar„ dentes preces fundimus, & cum eodem „ arcte nos conjungimus, recipimus. „

VI.

Causæ Consolationis pro aliquo Jansenista, qui divino Viatico, extrema Unctione, absolutione sub vitæ exitum, & sepultura Ecclesiastica privatur.

1. *Datur viaticum melius Eucharistia.*

(m) „ Non est melius viaticum, quodque „ nos inimicis nostris magis formidabiles red„ dat,

(k) pag. 237. (l) pag. 242. (m) pag. 350.

„ dat, quam crux. (*n*) Imo nescio, an non „ dæmon magis abhorreat, & in fugam vertatur a cruce, quam ab Eucharistia.„

2. *Ex privatione Viatici nil detrimenti, aut jacturæ nascitur.*

(*o*) „ Beatissima Virgo non communicavit „ die Cœnæ Domini; Judas autem tum communicavit - - - num vero Judas multum „ retulit lucri ex eo, quod communicaverit, „ aut Beatissima Virgo rei cujusquam jacturam fecit, quod non communicaverit? num „ propterea aliquid de ejus sanctitate delibatum, ac decerptum est? - - Non minore illa constantia stetit (ad crucem in monte Calvariæ) sed & nos pari animi firmitate constemus nobis, quando æque, ac „ ipsa, non communicavimus, nec ideo omittamus cum gaudio in mortem ire.„

3. *Ob privationem extremæ Unctionis nullum damnum incurritur.*

(*p*) „ Quandoquidem nullius rei jacturam „ patimur, dum hunc in modum SS. Eucharistia privamur, JEsu Christo defectum „ supplente, & alia se nobis via impertiente, „ quippe qui nostrum cor subire potest etiam „ januis clausis, quid tandem perdemus, si „ extrema nobis unctio non adhibetur? (*q*)

(*n*) pag. 351. (*o*) pag. 355.
(*p*) pag. 370. (*q*) pag. 371.

„ si suscipere possumus JEsum Christum absque Eucharistia, num S. Spiritum accipere non poterimus sine oleo, quod quantumcunque Ecclesiæ precibus consecratum sit, multo minoris tamen dignitatis est, quam Eucharistia? (r) Repulsa, qua negatur nobis extrema Unctio, pro vera nobis unctione est, quæ nos ita contra inimicos nostros corroborat, ut ne quidem - - - ad nos accedere possint."

4. *Nil detrimenti patimur, quando sub ipsum etiam vitæ exitum nobis negatur absolutio.*

(s) „Loquor diserte de absolutione, quia eam nobis sub ipsam etiam supremam horam impertiri, atque vel a minimis noxis expiare detrectant vexatores nostri; & hoc eo temporis articulo, quo Ecclesia vel tum quoque, cum maxime Canonum vigeret severitas, sceleratissimis quibusvis illas remittebat. At nihil mali ex hac repulsa in nos redundat; absolutionem enim nostram ab innocentia nostra, & a cruce JEsu Christi obtinemus."

5. *Nullam jacturam subimus, cum privamur sepultura Ecclesiastica.*

(t) „Tantum abest, ut damnum metuamus ex hac privatione sepulturæ, & omissione „ceri-

(r) pag. 386. (s) pag. 393. (t) pag. 423.

„ cerimoniarum Ecclesiæ, ut potius persuasos nos esse oporteat, multum nos in hac re lucrari. (*u*) Quod DEus vult pro suo nomine nos pati, non patimur, nisi tum, cum non sentimus amplius, quod patimur: num facilius quicquam, ac levius? Nil majus petit DEus, quam - - ut ultro annuamus, corpus nostrum sine omni cerimoniarum honore tumulo inferri, aut omnino insepultum abjici, ut legitimum testimonium reddamus veritati, quod in dubium trahi non possit, quodque, dum magnifica specie, & suo extra ordinem splendore perstringit oculos, pluribus DEI servis soporem excutere queat. „

VII.

Novus sepulturæ modus in aulam JEsu Christi introductus.

(*x*) „ Imaginandi vis se aptat moribus temporum. Aula JEsu Christi an non & ipsa, ut ita dicam, moribus vivit suis? nihilne certi moris in regno DEI est, cujus a nobis habenda ratio, & serviendum tempori est? - - si contingeret in Ecclesia, ut Principibus aulæ (JEsu Christi) iisque, qui propiorem apud ipsum gratiæ locum obtinent, supremo funeris & sepulchri officio carendum esset, omnes, qui veri honoris „ sensu

(*u*) pag. 435. (*x*) pag. 437, & 438.

„ sensu tanguntur, haberent, quod erubescerent, si non gloriosæ hujus ignominiæ participes fiant. - - Conformemus nos ergo cum gaudio sanctis his & gloriosis Ecclesiæ moribus. - - Æquo feramus animo aliquando efferri, & humari eo, qui inter sanctos communis evasit, more, *sicut mos est sepelire.* „

VIII.

Angeli sunt Cantores & Musici in funeribus Jansenistarum, quibus sepultura Ecclesiastica carendum est.

(y) „ Ne igitur illæ amplius in nos jactentur minæ, ad exequias nostras nullos adhibitum iri Cantores; quoniam grandi illo solatio fruemur, si fidem, quam dedimus, DEO constanter præstemus, fore, ut ipsi Angeli funus nostrum cantu prosequantur. Ne doleamus de absentia cantorum hominum, dum ipsorum silentium nobis accersit cantum Angelorum. Quam potior mihi est Cæli musica præ musica terræ? Non audient illam homines, quibus corporis duntaxat aurium usus est; at probe audit DEus, qui sæpe nostram respuit. „

Atque his, & ejusdem generis principiis fanaticus iste Medicus sui omnino voti damnatus

(y) pag. 416.

natus effecit, ut religioſæ Portus Regii Virgines in ſua contra Eccleſiam rebellione, & omnium, quæ Eccleſia habet ſacra & ſancta, contemptu obſtinatæ perſiſterent. Intra decem menſium ſpatium, quo hæc, quam Janſeniſtæ vocant, *perſecutio*, ſeu *vexatio* tenuit, harum ſeditioſarum quinque ſacris interdictæ, ſine Sacramentis maluerunt mori, quam minimum doloris ac pœnitentiæ ſignum edere; id agente & curante cruenta charitate ipſarum Magiſtri ac Doctoris Hamoni.

Interea debuerat Janſeniſtas pudor abſterrere, ne *Tractatus hos aſceticos*, qui diabolicam ipſorum artem perdendi animas in plena luce collocant, & deteſtandi, quod inière, conſilii veritatem tam aperte demonſtrant, ut ipſis oculis cerni poſſit, ne hos tractatus, inquam, aſceticos typis edendos curarent. At fallor: perfricuit frontem hæreſis, & neſcit erubeſcere: Tractatus Hamoni recta ducunt ad ſpernendum, & negligendum, quicquid in religione magis pium ac ſacrum eſt. Hoc nomine Janſeniſmus famam illis & exiſtimationem adſciſcere debuit: hinc glorioſis divulgavit ſermonibus, hos Tractatus opera eſſe pietatis, luminum, & cæleſtis ſuavitatis plena: Theſaurum eſſe, quo mundum locupletari oportuit. Et quis ille, cujus manu Janſeniſmus tantum munus offerret mundo? res digna viſa eſt, cui peragendæ opera adhiberetur optimi in factione ingenii. Non infra dignitatem Nicolèi eſſe cenſuit tam pretioſas

tiosas merces colligere, quibus spes adeo grandes niterentur evertendi Evangelii. Nicoleus ergo erat vir ille, cui hæc provincia demandata est.

At nondum dixi omnia: Jansenistarum primipilos ægerrime habebat, quod plures Diœceses contra suam se armarent hæresin, & fratres suos a Sacramentis & sepultura Ecclesiastica excluderent: docebat hæc pœna, quam nullius illi fidei, quam nefarii essent homines, atque fidelibus curam injiciebat, ut a prava eorum doctrina sibi caverent. Ad tollendum hoc obstaculum nil potius atque efficacius a se fieri posse putabant, quam si novum perversi, de quo locuti sumus, libri editionem curarent, ejusque fronti impudentissimum tam libri, quam Authoris elogium præfigerent: (z) „ Solum Hamoni nomen, „ ajunt, præ omni præconio est, & pretium „ facit illis omnibus, quæ ex ipsius calamo, vel ut rem dicamus clarius, ex ipsius „ animo profluxerunt: omnia ipsius opera tam nobilis pietatis, illustrationum, „ & cælestis unguenti charectere insignita „ sunt, ut mundus tantum in se Nicoléi meritum in referenda ipsi gratia satis assequi „ nequeat, quod laborem subierit, illa colligendi ipsumque tanto, quo a longo jam tempore „ fruitur, thesauro ditandi. „

Ubi vero, & quomodo, quave cautione opus hoc spargant, docet nos Episcopus Massi-

(z) Initium monuti seu Præfationis, in editione An. 1727.

Massiliensis in editis Pastorialibus suis literis, quibus librum hunc, cui justissimum *seditiosi*, *impii*, *& spiritu hæretico pleni* operis nomen tribuit, damnat, & e tota sua Diœcesi proscribit. En verba soliciti Pastoris! (*a*) „ Clam & furtive traditur in manus eorum, „ quos sua contra Ecclesiam rebellio Sacramen- „ torum communicatione indignos reddit; de- „ liguntur, & excerpuntur ex eo aliquot dog- „ mata, quæ deinde inter laicos, & per mo- „ nasteria late disseminantur: laudatur, & „ commendatur in codicillis manu scriptis, „ qui veluti totidem summæ, ac libri com- „ pendia sunt, ut commoveatur Lectorum „ curiositas, & ad bibendum in ipso fonte, „ e quo manat, venenum incitetur. Præ- „ sertim in Diœcesibus, in quibus difficilius „ provida Confessariorum diligentia circum- „ veniri potest, majore studio, & occultio- „ ribus viis sub maxima arcani fide hoc opus „ distribuitur. „ Nativis omnino coloribus imago hic nobis pingitur illius agendi modi, quo utuntur Jansenistæ; ejusdem ubique illæ formæ, ac rationis est; ubique initi a se contra Ecclesiam consilii successum urgere non cessant.

At tempus est, ut & alter Actor prodeat, cum quo ultimum de tractato hactenus argumento actum me daturum promisi. Est is S. Medardi Diaconus, Franciscus de Paris, qui

(*a*) Mandatum Episcopi Massiliens. pag. 5. Vid. etiam pag. 72.

qui nisi fallor, nemini in Gallia ignotus esse potest. Libri Factionis magnificis de eo præconiis referti sunt: (*b*) *Parisius donum est, & grande donum concessum Ecclesiæ*; qua de re *dubitare nefas est*: Hic vir hic est, ad quem (*c*) *hodie causa DEI devoluta est*, quoniam *nullum cogitur Episcoporum concilium*: (*d*) *Hic alter Stephanus est, sub acervo injustorum anathematum, tanquam sub acervo lapidum mortuus*; verbo, ut ne honorificentissimi tituli obliviscamur, hic cum excellentia (*e*) *est Sanctus Appellantium a Bulla Unigenitus.* Reliquiæ, vita literis prodita, vel saltem imago *Sancti Appellantis* sunt pia ornamenta domesticorum sacellorum, ac altarium, neque illis vel infimæ sortis e Factione mulierculæ carent: Miraculorum, quibus inclaruit, fama omnem pervasit Galliam: solum Convulsionum opus post ipsius mortem tantum viro nomen peperit, quale fuit olim famosi Apollonii Thyanei. Post hæc tamen omnia nondum eum sat cognitum habemus. Anxia Jansenistarum cura, ne certi quidam libri, quos præ aliis magni faciunt, in manus inimicas incidant, Catholicis notitiam de singulari quodam Diaconi dono subtraxit; cumque ob informatam animis speciem, quam ex ipsius imaginibus, & con-

(*b*) Instruct. & Practic. &c. sub finem gemitus 4. de Constitut. pag. 437.
(*c*) ibid. pag. 445. (*d*) pag. 433.
(*e*) pag. 404.

conſcripta vita hauſere, ſibi perſuaſum habeant, Pariſium tam tenuis fuiſſe ingenii, ut non niſi ad opificium texendorum inter ſordidas fæminas tibialium aptus eſſet, dedocendi errorem ſunt, ac certiores reddendi, famoſum S. Medardi Diaconum librorum authorem & ſcriptorem eſſe: ſic eſt; Pariſius ſcriptor, & author eſt; nam Janſeniſtæ plura ab ejus calamo habent opera, & inter alia breve opuſculum, cujus inſcriptio: * *Dilucida Explanatio de ſtabilitate Juſtitiæ Chriſtianæ, Authore Domino Abbate de Paris, quæ appendicis loco eſſe poterit ad id, quod cap. 6. Explicationis Epiſtolæ ad Romanos dictum eſt.* Non niſi de hac Explanatione mihi ſermo erit, digno plane opere, quod tornatus in Janſeniſtarum officina recens hic ſanctus procuderet. Certiſſimam illud viam monſtrat, ſine Confeſſione, ſine Communione, ſine Miſſæ ſacrificio, & ſummatim ſine ullo incommodo eam ſanctitatem conſequendi, quam ipſe adeptus eſt; nec aberraverit a vero, qui cenſeat, ultima eum nequitiæ nota impietatem Deiſtarum Burgofontanorum, & eorum, quos ſui contra Sacramenta furoris hæredes, ac ſucceſſores nacti ſunt, obſignaſſe. Equidem, cum nomen *Domini Abbatis de Paris* in opuſculi fronte legerem, credebam, illud honoris duntaxat ipſi conciliandi gratia adſcriptum fuiſſe; at differendi ratio, qua ab ipſa pri-

T ma

* Hæc Explanatio inſerta eſt Tom. 2. Explicationis Epiſtolæ ad Romanos poſt cap. 6. pag. 298.

ma pagina mentem suam aperit, sinit nos credere, eum illius authorem esse; pro vero itaque authore accipio. Audiamus: non nisi rara & peregrina audiemus.

Parisius iisdem fere argumentis, quibus Calvinus probare nititur, nobis in religione, quam JEsus Christus instituit, opus non esse, nec etiam esse posse Sacramento Pœnitentiæ; fierique injuriam Christi Sanguini, cum offertur Missæ sacrificium, saltem tanquam propitiatorium; quo utroque errore jam plurimum viæ ad plenam illorum abolitionem confectum est.

Ut tollat usum Sacramenti Pœnitentiæ, & illius inutilitatem monstret, hunc argumentandi modum, cujus epitomen exhibeo, latius diducit: Sacramentum Pœnitentiæ vanum & inutile est, si justitia Christiana ita stabilis est, ut sine maximo omnium prodigio amitti non possit: atqui justitia Christiana ita stabilis est; ergo Sacramentum Pœnitentiæ vanum & inutile est. Auscultemus hac de re ipsius Theologiam.

(*f*) „ Exponam, ait, quid in hac Quæ-„ stione senserint Theologi: in tres diversas „ hi abeunt sententias: Ex mente quorundam „ (nempe Calvini) justitia ita constanter in-„ hæret animis, ut amitti non possit: justi-„ tia amitti posse, Catholicorum aliquot Theo-„ lo-

(*f*) Explanat. pag. 1. & 2.

„ logorum opinio est, qui in alterum extre„ mum prolapsi sunt. - - Alii mediam inie„ re viam, & ut & illorum & horum erro„ rem evitarent, dixere contra priores, ju„ stitiam amitti posse; contra posteriores, „ id non nisi rarissime contingere. „ Observemus hic strictim, & veluti in transcursu, 1. duas has propositiones contradictorie, ut loquuntur scholæ, accurate sibi oppositas: *Justitia amitti potest, justitia amitti non potest*, ambas a Parisio improbari, tanquam erroneas. 2. blandiri illum sibi de assignata propositione quadam media, vera inter duas contradictorias falsas. At hæ sunt duæ hæreses contra bonam Dialecticam, quarum ipsi venia fieri potest, quoniam ad harum rerum intelligentiam ipsius se ingenium non porrigit. Pergamus.

Postquam itaque placide omnino & suaviter doctrinam Calvini de impotentia amittendi justitiam impugnavit, eodem ipsemet redit, & omnibus viribus eam corroborare laborat, hac tamen cautione adhibita, ut vocem *inamissibilitatis* mutet in vocem *stabilitatis.* Quod vero zelum hujus Diaconi ad illud conandum accendit, novum nobis, & mirum videri non debet; cum enim apud Jansenistas homines profani, & ipsæ etiam fæminæ jure ac potestate valeant audiendi confitentes, & directionis animorum agendi negotium, quanto magis huic se curæ ingere-

re possit Diaconus? Viri ergo studium inflammat (g) „ perniciosus mos Directorum cæ„ corum, & mollium, qui tam facile, quin „ Sacramenta nostra profanare sibi religioni „ ducant, omnibus, qui ad sua tribunalia ac„ cedunt, absolutionem impertiuntur. „ Morem hunc omnino perniciosum esse, dubio vacat. At quando doctrina Calvini vocatur in subsidium, ut illi bellum inferatur, res plane alio spectat, quam ut de solo tollendo abusu laboretur: atqui hanc Calvini doctrinam in rem suam vertit Diaconus, & dum primordia errorum suorum ducit a coacervandis locis e sacris literis, his manifeste abutitur; de qua tamen noxa eum redarguere modo animus non est, ne longius divertam a propositionibus, quas e proprio ipse fundo educit.

Ab his itaque verbis orditur: (h) „ Vix „ fieri potest, ut vetus homo, seu cupiditas, „ quæ in Baptismo in crucem acta est, unquam „ superior evadat homine novo, & vincat cha„ ritatem, quæ virtute hujus Sacramenti in „ corde nostro dominari cœpit. „ Hoc est, si affectata subtilitate implicata hæc verba, ex puri Jansenismi phraseologia deprompta, ad legitimum sensum revocentur, post Baptismum *vix fieri potest*, ut peccemus. Jam vero, cum hæretici, quemadmodum alias adnotavimus, non nisi pedetentim, & per gra-

(g) ibid. pag. 3.
(h) ibid. pag. 6.

gradus errores suos venditare soleant, Parisius quoque, qui jus ipso usu quæsitum nactus est eorum insistendi vestigiis, ad alterum gradum gressum promovet, & nobis declarat, adeo difficile atque insolitum esse, hominem salutis lavacro expiatum peccando gratiæ jacturam facere, ut si res contingeret, simillimus prodigio eventus foret. (*i*) „ Itaque baptizati (ipsius verba sunt) eadem ratio, atque habilitas est ad peccatum, qualis mortuis ad vitam; & sicut rarum quidpiam, prodigiosum, & præter naturæ ordinem est, mortuum redire ad vitam, ita non minus rarum, & quod majus humanis viribus opus videri possit, illud est, quod, qui semel mortuus est peccato, adhuc vivat in peccato. „ Sic, quamvis intimo animi sensu omnes de fragilitate nostra convicti simus, Parisius tamen tam ferrei animi & calami est, ut sentire & scribere audeat, post Baptismum vel semel delinquere, *rem esse prodigio similem*. Verum cum ipso ad tertium gradum progrediamur, & intelligemus, hoc fore omnium miraculorum maximum. Ipsum audiri necesse est; absque hoc enim nemo adduci posset, ut crederet, eum venditandæ tantæ ineptiæ parem esse, quanquam hæc maxima futura non sit, quam adhuc ex ipso audiemus.

(*k*) „ An non summum, ait, præ omnibus „ aliis foret miraculum, si cadaver, cujus

(i) pag. 6 & 7. (k) pag. 7.

„ ossa dispersa sunt, ipsumque pene totum „ in cineres abiit, reviviſceret? at non mi- „ nus miraculum est, si Christianus, postquam „ vetus ipsius homo sepultus est, hunc ipsum „ ab inferis revocaret iterum, vitam ei red- „ deret, seu denuo servituti peccati se addi- „ ceret. „ Atque adeo ex mente *Sancti hujus Appellantium*, hinc baptizatus, qui rursus in potestatem peccati se tradit, & inde putridum cadaver, quod ad vitam revertitur, duo sunt miracula in æquo posita, quorum nullum altero rarius est; ergo Christiano æque raro necessarius est usus Sacramenti Pœnitentiæ, atque rarum est videre putre cadaver, cujus ossa dissipata sunt, vivum prodire e tumulo; ergo cum sine prodigioso eventu justitia Christiana amitti nequeat, Sacramentum Pœnitentiæ nulli usui, ne dicam, fabulosum quoddam monstrum erit: Calvinus id asseruit: Jansenistæ satis habent id tueri fictis rationibus, quin tantum adhuc animi habeant, ut hoc palam enuncient. Revocemus autem in memoriam hoc loco, Burgofonte sancitum fuisse, ne nimia festinatione corrumperetur negotium, & quoad ejus fieri posset, caveretur, ne crude, & concoctis male verbis rem eloquerentur.

Sancti Jansenistarum rerum cognitionibus valent, quæ totam retro orthodoxam Ecclesiam semper latuerunt. Viden adhuc unum, qui oculos feriat, illustrem radium, quo Diaconus hic pro suis in sectam meritis

aræ

aræ impositus, novam huic eidem sectæ facem accendit; de impotentia autem amittendæ justitiæ Christianæ ipsi iterum sermo est. Postquam dixerat, vitam redivivi à morte JEsu Christi ejusdem rationis esse cum vita DEI, nimirum æque immutabilem, æternam, nulli vicissitudini obnoxiam; addit de Christiano ex sacro fonte prodeunte, quod *similis sit JEsu Christo* (*l*) ,, adeoque, quod ,, vita ipsius perennis sit, quæ continuis varia- ,, tionibus turbari, seu cum frequenti transi- ,, tu a statu peccati ad statum gratiæ, aut a ,, statu gratiæ ad statum peccati componi non ,, possit.,, Vocabula *continuis*, & *frequenti* in ipsius propositione mitigarent Calvinistici dogmatis horrorem, & hinc molliorem verbis sensum subjicerent, nisi in vestigio illa expungeret iterum, & continuo subnecteret: ,, Ut verbo dicam, cum Christianus ,, baptizatus quodammodo in Christum JEsum ,, transformatus & cruci affixus sit, dici po- ,, test, æquale fore prodigium, si justus se ,, peccato obstringat, quam si JEsus Christus ,, gloriosa se vita abdicet, qua fruitur ad dex- ,, tram sui Patris, & ad ferendos contemptus ,, ac cruciatus mortalis suæ vitæ revertatur. ,, Paulo inferius ad hæc S. Pauli verba: *In sempiternum sedet, consummavit in sempiternum sanctificatos*, quam belle argutatur Parisius, & certum ex iis, non modo de Christianæ justitiæ perseverantia, sed & de ejus amitten-

(*l*) pag. 8. & 9.

dæ impotentia argumentum eruit? (*m*) „ Præ
„ omnibus, ait, advertendum est, S. Apo-
„ lum eodem verbo uti ad exprimendum sta-
„ tum perennitatis JEsu Christi ad dextram
„ Patris sui, quo utitur ad declarandam sta-
„ bilitatis formam, ad quam justitia Chri-
„ stianum evehit. - - S. Paulus itaque hoc
„ loco - - nostram justitiam comparat cum
„ sede JEsu Christi ad dextram Patris sui,
„ quantum ad perseverantiam ac stabilitatem
„ pertinet; jam vero assessio JEsu Christi ad
„ dextram Patris sui nunquam interrumpitur
„ (nec etiam interrumpi potest) unde & ju-
„ stitia ac sanctitas per JEsum Christum col-
„ lata alternas cum peccatis vices non pati-
„ tur, „ (nec etiam pati potest; & hinc
amitti nequit.)

Provoco hic ego omnes totius mundi, hoc est, Galliæ & Hollandiæ Jansenistas, ut ad hanc interrogationem meam respondeant; edicite, an si his principiis aliquid insit ponderis, non explorata veritas sit, Sacramentum Pœnitentiæ non minus inutile esse hominibus in terris, quam in cælo Angelis? Vos autem hæc principia prædicatis, & spargitis tanquam Sancti cujusdam oracula; ergo id vestra spectant consilia, ut Sacramenti Pœnitentiæ usus tollatur penitus, pro eo, ac Burgofonte constitutum fuit.

San-

(*m*) pag. 12.

Sancto vestro satis adhuc erat ingenii, ut intelligeret, impiam ejusmodi doctrinam, quam pro more vobis cum aliis hæreticis communi, quo errores semper sacri Codicis verbis firmatis, impudenter S. Paulo tribuit, omni bono sensui gravem injuriam inferre. Ut ergo pacaret animos, quorum hac doctrina magnam in se offensionem concitare poterat, nefarium suum dogma de stabilitate justitiæ convertit in mysterium & dogma fidei, quasi obscuritas fidei omnibus novatorum deliriis viam sternere, & liberum commeatum præstare posset. (*n*) „ Si etiam, inquit Parisius, tantum in nobis facultatis „ non esset, ut ea, quæ contra stabilitatem „ justitiæ objici possunt, dilueremus, nihilo„ minus tamen pro re comperta illam haberi „ oportebit, quia luce clarius est, eam S. Pau„ li doctrinam esse. Repugnat illa quidem, „ & vim affert nostris, quas animo præce„ pimus, rerum ideis; at cohibendæ hæ „ sunt, & redigendæ sub jugum fidei, at„ que adeo in rebus, quæ infinite intelli„ gentiæ nostræ modum excedunt, magis cre„ dendum veritatibus, quas aspirante Numi„ ne discimus, quam conjecturis, & opinio„ nibus, quas laxior Theologia suggerit. „

Hic enimvero videtur sentire Parisius, in quem se labyrinthum immiserit. Sed usitatum Jansenistarum in ejusmodi eventibus ef-

T 5 fu-

(*n*) pag. 9.

fugium, in hoc situm, quod plenis faucibus laxitatem ac mollitudinem inclament, admodum opportune ipsi in auxilium venit; hanc dum tabulam arripit, maximi nobis momenti de laxitate explanationem suppeditat, quam nefas sit sinere e manibus nobis elabi. Hactenus nondum liquide satis constabat, quid Jansenistæ nomine *laxitatis*, quid severioris Ethicæ præconio intelligerent; sed en! Factionis oraculum, & illam & istam perspicuis, atque definitis verbis nobis exhibet: *Opinio, quam laxitas, seu mollior Theologia suggerit*, suadet homini, ut credat, post susceptum Baptismum peccare se posse, imo etiam nimis frequenter peccare, & hoc non modo sine tam raro, quale est *cadaveris jam in pulveres redacti, post dispersa ubique jam ossa ad vitam reditus*, sed sine omni prorsus miraculo. Unde moralis laxior cum Catholica Ecclesia nos docet, justitiam amitti posse, & frequenti ad Sacramentum Pœnitentiæ perfugio opus esse, ut, quam per peccatum perdidimus, DEI gratiam recuperemus.

At *veritates, quas adspirante Numine discimus*, huic laxitati oppositæ, seu moralis severior jubet hominem credere, tanquam *manifestam S. Pauli doctrinam*, æque fieri non posse, ut *justus peccet*, atque fieri non potest, ut JEsus Christus ad *ferendos contemptus & calamitates vitæ suæ mortalis* se iterum abjiciat, aut *sessio JEsu Christi ad dextram æterni sui Patris unquam interrum-*

pa-

patur; adeoque severior ac purior hæc Ethica cum Calvino statuit, Electos, quando semel in Baptismo justitiam & DEI gratiam adepti sunt, non peccare amplius, nec etiam posse peccare, & propterea Sacramento Pœnitentiæ ad redintegrandam cum DEO gratiam, utpote a qua nunquam deficere possunt, neutiquam indigere. Enimvero arcanum valde efficax, ut propediem quis evadat alter quidam *Sanctus Appellantium*, quin sibi, suisque cupiditatibus ullam vim inferat; nec sectæ, in cujus fide ac manu hoc arcanum depositum est, grave accidet, multos sibi parare proselytos, & grandi se Sanctorum numero exornare.

Cæterum dicebam antea, hunc Diaconum non solum abrogasse Sacramentum Pœnitentiæ, sed repudiasse etiam sacrum Missæ sacrificium, saltem tanquam propitiatorium, id, quod eo pertinebat, ut illud brevi, non minus, quam Eucharistiam, penitus aboleret. Res hæc certis argumentis firmari postulat, eaque proposito meo tam opportuna est, ut illis supersedere non possim.

Sanctum Concilium Tridentinum decrevit contra Calvinum, sanctum Missæ sacrificium vere esse propitiatorium, & anathemate ferit, quisquis doctrinæ huic suæ refragari ausus fuerit. *Sanctus Appellantium* non erat homo, qui Concilii cujusdam fulmine terreri posset, utpote sub *acervo anathematum tanquam*

quam sub lapidum acervo mortuus; neque anathema, de quo loquimur, plus aliquid ipsi erat, quam lapis unus reliquis additus. Dum igitur errorem suum de stabilitate justitiæ, seu potius de ejus amittendæ impotentia tueri pergit, cum Calvino, & iisdem quidem, quibus Calvinus, rationibus probare aggreditur, pro impetranda peccatorum venia sacrificium Missæ rem esse non modo inutilem, sed & criminosam. Eja! & hæc quoque deliramenta, quæ probos omnes horrore perfundant, e suis eruamus latebris, & exquiramus, quanta discipulo similitudo cum Magistro intercedat.

Et inprimis Calvinus dogma hoc pro principio statuit, DEum electos tam solide confirmasse in Justitia, & gratia adoptionis, ut nunquam hæc illis eripi possit; & hinc eandem in ipsis perennem, ac fixam esse, nullumque in eos peccatum cadere posse, (*o*) *ut solos electos*, Calvini verba sunt, *semine incorruptibili DEus in perpetuum regenerat, ut nunquam dispereat semen vitæ eorum cordibus insitum, ita solide in illis obsignat adoptionis suæ gratiam, ut stabilis ac rata sit.* Ex quo conficere debuit Hæresiarcha, & vero etiam confecit, sacrificium Missæ nihil valere ad expiandos a peccatis fideles, quandoquidem hi nullum committunt amplius, & hinc sacrificium hoc non esse propitiatorium,

(*p*)

(o) Institut. l. 3. c. 2. n. 11.

(*p*) *Miſſam Papiſticam Sacrificium propitiatorium dici non poſſe.* Hæc Calvinus. Audiamus ipſius diſcipulum, *Sanctum Appellantium.*

Poſtquam more, ac modo ſibi proprio, quid inter antiquæ legis ſacrificia, & Sacrificium novæ legis interſit, diſtinxit, de JEſu Chriſto ait: (*q*) „ Opus non eſt, ut in decurſu temporum ſæpius quam ſemel ſacrificium ſuum offerat, propterea, quod hoc unicum ex toto deſtruat peccatum, & quidem peccata æque præterita, quæ remittit, ac futura, a quibus nos præſtat innoxios. „ In benigniorem partem hæc verba accipi poterant, & ego eandem volens lubens amplecterer, niſi, quæ ſequuntur, deteriorem illis ſenſum, eumque prorſus decretorium ſubjicerent. (*r*) „ Cur illud, addit Pariſius, non niſi ſemel offertur ad portanda peccata plurium? Ideo nempe, quia unico hoc ſacrificio Electorum peccata exhauſta ſunt, ſcatebra eorum penitus exaruit, a præteritis iidem emaculati jam ſunt, & novis ſe imposterum non inquinabunt amplius. „ Ergo Electi apud Pariſium, non ſecus, quam apud Calvinum regenerati ſunt *ſemine incorruptibili*; apud illum æque, atque apud hunc cadere in illos peccatum non poteſt, ut *nunquam diſpereat ſemen vitæ eorum cordibus inſitum*, idque virtute Sacrificii ſemel in cruce per-

(*p*) ibid. l. 4. c. 18. n. 10. in margine.

(*q*) Explanat. pag. 10. (*r*) pag. 11.

peracti. Unde etiam sacrificium Missæ, quod illius in cruce repetitio est, e re ipsorum & usu non est, & quidem non ad expianda peccata præterita, quoniam expiata jam sunt, neque ad cavenda futura, quia in Electis nullus admittendo peccato locus futurus est; nam *scatebra exaruit, a præteritis emaculati sunt, & novis se imposterum non inquinabunt amplius.* Ergo evidens est, ex sententia Parisii, *Missam Papisticam sacrificium propitiatorium dici non posse;* ergo etiam inutile, illud pro peccatis offerri. Et hic est primus aries, quem Parisius cum Calvino ad obterendum Missæ sacrificium admovet. Lustremus & alterum.

Calvinus provectus ulterius, contendit, quod, cum victima in cruce immolata infinita vi; ac pretio valeat, & ea, quæ JEsu Christi Sanguis in nobis efficit, nullis se circumscribi limitibus sinant, non modo necesse non sit, illud pro peccato offerri denuo, sed ne quidem amplius unquam offerri oporteat; ita, ut si rursum offeratur, criminosa ea actio futura sit, cum hac ratione sanguis Christi exæquaretur cum victimis legis, quæ cum nullius efficaciæ, & exigui pretii essent, sæpe iterandæ erant. (s) *Haud dubie vis atque efficacia ejus sacrificii nullo fine perstat: alioquin nihil honorificentius de Christo sentiremus, quam de bobus, & vitulis, qui sub lege immolabantur, quorum oblationes ex eo in-*

(s) Instit. l. 4. c. 18. n. 3.

inefficaces arguuntur, & imbecillæ, quod sæpius iterabantur.

Parisius etiam hic tanquam fidelis Echo reddit, quod a Calvino didicit: (*t*) „ Quare, inquit, hæc una victima non sacrificatur, nisi semel? - - propterea, quia oblata hæc una victima infinitæ efficaciæ est, „ & una sola hujus unius victimæ sacrificatione sancti effecti sumus. - - - Et quid hoc „ sibi vult, sancti effecti sumus? id nimirum, „ quod redditi simus perfecti, & quidem in „ omnem vitam. „ Quapropter secundum Parisium cum Calvino dici potest: *haud dubie vis atque efficacia ejus sacrificii nullo fine perstat:* unde etiam Parisio fas erit cum eodem Calvino inferre, Missæ sacrificio prorsus nos carere posse: revera autem hoc ipsum est, quod his verbis exequitur: (*u*) „ Si una sola immolatione hujus unius victimæ in omnem vitam sancti, & perfecti redditi sumus, „ opus nobis non est novis victimis, *neque „ nova etiam oblatione hujus unius „ victimæ.* „

Calvinus censuit, iteratam sanguinis Christi oblationem, qualis in Missa fit, non solum fore inutilem, sed & criminosam, quoniam hac ratione sanguis Christi exæquaretur cum victimis legis. Parisius ejusdem mentis est, eam-

(*t*) Explanat. pag. 11. & 12.
(*u*) ibidem.

eamque iisdem verbis, quibus Calvinus, exprimit: (*x*) „ Hoc reipsa est injuriam facere „ efficaciæ sanguinis Christi, eumque pene „ æquiparare legis victimis, dum is solum pro „ remedio adhibetur, quod non nisi fluxam, „ quæque ætatem non ferat, sanctitatem tri- „ buat. „ *Alioquin nihil honorificentius de Christo sentiremus, quam de bobus, & vitulis, qui sub lege immolabantur.*

Denique putabat Calvinus, doctrinam suam contra sacrificium Missæ authoritate S. Pauli a se muniri posse, ac debere. (*y*) *Contendit Apostolus*, ait, *non modo nulla alia esse sacrificia, sed illud* (crucis) *semel oblatum fuisse, nec amplius iterandum.*

Parisius, postquam iisdem cum Calvino telis Missam oppugnavit, nil aptius a se fieri posse credidit, quam ut ad authoritatem Apostoli, sicut Calvinus appellaret, & hunc Hæresiarcham his verbis transscriberet: (*z*) „ „ Non tantum S. Paulus docet, quod, quando sanguis JEsu Christi nobis semel applicatus est, nulla alterius, & novæ pro peccato oblationis necessitas, sed nec pro illa „ ulla amplius hostia sit. „ Aperte autem hic abutitur Parisius hoc, quem testem citat, S. Pauli loco: *jam non relinquitur hostia* „ *pro peccatis*, utpote quæ Apostoli verba interpretes Catholici in eum sensum accipiunt, quod

(*x*) ibidem pag. 15.

(*y*) Institut. l. 4. c. 18. n. 3.

(*z*) Explanat. pag. 15.

quod ipsi sermo non sit, nisi de grandi difficultate obtinendæ veniæ, qua illi laborant, qui ejurata ultro JEsu Christi fide iterum ad Judæorum, vel Gentilium superstitiones descifcunt.

Quodsi jam tam perversa dogmata aliquantum invalescerent, (& prô dolor! plus nimio jam invalescunt) an non nobis ministris JEsu Christi propediem imponetur necessitas quærendi latibula, in quibus sancta mysteria celebremus? Veri autem fideles, si rei divinæ interesse velint, annon in easdem redigentur angustias, quibus premebantur tum, cum fureret in Germania Lutherus, in Gallia sæviret Calvini impietas, eadem ipsa cum illa, quam commentitius Sanctus Jansenista offert animis? Et tamen hanc ipsam Parisius appellat (*a*) „grandem formam, & systema „novi fœderis, ac notam, ex qua nostrum „quilibet agnoscere possit, an illius consors „ac particeps sit.„ Verius dixisset, hanc esse *grandem formam, ac systema novæ* Ecclesiæ a Deistis Burgofontanis adumbratæ, qui communi consilio statuerant inter se, antiquare Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, & fidem sanctissimorum nostrorum mysteriorum, tanquam *fallacem & inutilem* extinguere. Num enim major fallacia, ac ludificatio esse poterit, quam profiteri fidem de sacrosancto Missæ sacrificio, & affigere animum tetris

U ima-

(*a*) ibid. pag. 14.

imaginibus, quas de eo in mentibus effingi voluit Diaconus? Num cuiquam mirum accidere debet, quod *partem bonorum* [*] *erogaverit in egenos sacerdotes, ut imminueret Missarum numerum, easque rariores efficeret*, idem nimirum ipse, cui *per omnem vitam id in votis erat, ut earum frequentia abrogaretur?* Num mirum, quod ipsemet integros annos transegerit, quin unquam, vel ipso etiam Paschali tempore Eucharisticum cibum sumeret, quemadmodum testatur vitæ ipsius historia? nempe quando quis electus est, adeoque ab omni peccandi periculo immunis, & *in omnem vitam perfectus*, tam parum communione, quam parum confessione indiget; & ubi nullo fere loco numeratur Missæ sacrificium, quemadmodum nullo fere numerabat ipse, vix quidpiam fidei etiam de Eucharistia reliquum est.

§. V.

Ut quid ergo tam acerbe stomachantur Jansenistæ, totque amaras querelas cient de eo, quod a Catholicis veram Christi in Eucharistia præsentiam diffiteri arguantur? sæculum prope fluxit, ex quo consensus & conspiratio eorum cum Genevensibus in hoc de Eucharistia negotio clare ipsis ante oculos posita est: ab illo tempore tam perspicue aperuere semetipsos, & de hoc doctrinæ capite intimos ani-

(*) Vita Parisii, edita Bruxellis apud Foppens 1731.

animi sensus denudarunt, ut Calvinistæ arbitrati sint, huic a se fœderi omnino renunciandum esse, quoniam intellexerant, Jansenistas multo longius provehi, & procul ferri extra limites, quos Calvinus posuisset, neque sibi jam amplius quidquam fidei de Eucharistia reliquum fecisse. Hoc minister Calvinisticus Jurieus tam clare ipsis ostendit, ut Doctor Arnaldus, alias neminem sibi adversantem ferre solitus, non haberet, quod reponeret. En verba Juriei: (*b*) ,, Omnia ista in eam me sententiam adducunt, Arnaldum, quantumvis pro tuenda transsubstantiatione & vera Christi præsentia multa scripserit, iisdem tamen ipsummet omnem fidem derogare. Cæterum, ,, etiamsi hi Domini (e Portu Regio) veram ,, quandam præsentiam crederent, quis novit, quodnam hac de re credulitatis monstrum sinu suo reconditum gerant? Id certum est, nec veram præsentiam, nec transsubstantiationem credere eos posse, quemadmodum hanc & illam Concilium Tridentinum suis verbis expressit. At cum ,, isti Domini fœcundo ad excogitanda effugia ,, ingenio sint, & variis rerum speciebus abundent, forte confinxere chimæram aliquam, cui ipsis libuerit transsubstantiationis nomen imponere. Quod me spectat, ,, ut rem libere eloquar, repeto id, quod

 ,, dixi,

(*b*) Spiritus Arnaldi Tom. II. pag. 166. & 167.

„ dixi, nihil illos hac de re profiteri, nihil „ credere. „

At tribuamus jus, cui debetur. Quod hic tam affirmate contendit Jurieus, verum non est, si spectentur ii, quos *vulgus Jansenisticum* appellare possumus, puta, multos Ecclesiasticos, religiosos, sacras Virgines, laicos, fæminas omnis sortis & ordinis, qui Jansenistæ sunt, quin sciant, quid Jansenismus sit, nec Jansenistæ sunt, nisi ex cæca quadam animi obstinatione, ex spe lucri, ex prima educantium institutione, ex corrumpentium nequitia, nec vident præcipitium, ad quod rerum improvidi se duci sinunt, hinc commiseratione digni futuri, si ignorare possent, se Ecclesiæ rebelles esse. Sed ipsa capita, & heroes Factionis, seu illos, qui arcani de conspiratione conscii sunt, tam doctrina & lingua, quam vivendi & agendi ratio tam sæpe produnt, ut palam sit, ideo solum intentatam sibi accusationem, de nulla penitus circa Eucharistiæ mysterium fide, tam ægre ferre, eoquod fucatas, & instructas ad fallendum personas ipsis detrahat. Addamus postremum argumentum, haustum ex ipsorum usu ac moribus: de eorum doctrina satis superque jam dictum est.

Amabo, cur Sancyranus toties interpellavit amicos, ne se absque viatico mori sinerent? an non sensa animi ea ipsa, quam ea de re reddidit, ratione prodidit? Teste ipsius vitæ Historico, quem sequor, metuo, ajebat amicis, *ne si contingeret me a morte occupari*,

ri, inimici mei comminiscantur varia, & spargant in vulgus, me instar Hugonotti obiisse. Occulti cujusdam Calvinistæ, si par subesset ratio, eadem foret cautio, ac provisio. Estne autem hoc habere, ac profiteri fidem de Eucharistia?

Doctor Arnaldus quomodo diem suum obiit? si decessisset sine viatico, an non periculum fuisset, ne diceretur æque, ac ipsius Magister *instar Hugonotti obiisse?* Recepit ergo viaticum: at e cujus manibus, & quo animi habitu? En quid de hoc nobis testetur * Choisius in sua historia Ecclesiastica (*c*) „ „ Arnaldus tantopere verebatur, ne agnosceretur in Flandria, & postea ad præstandam „ plenam Decretis Ecclesiæ submissionem adigeretur, ut, cum sibi supremam horam imminere cerneret, non ausus sit petere, ut ad se evocaretur sacerdos approbatus ab Ordinario, sed maluerit inter manus Patris Quesnelli discipuli sui emori, „ qui ipsi præbebat viaticum, eumque extremum inungebat, quamvis omni ad hoc facultate careret. „ Hunc in modum honori & suo & sectæ suæ Arnaldus consuluit, ne *instar Hugonotti obiisse* diceretur.

Ipse vero P. Quesnellus, tam dignus Magistro Arnaldo discipulus, ejusque successor, quidnam reipsa sensit de Eucharistia, qua ani-

(c) Tom. 11. ad An. 1694.
(*) de Choisy.

mi comparatione recepit viaticum in vitæ exitu, & e cujus manu? Sensa ipsius de hoc divino mysterio ambigua non sunt; cognita ea habemus ex ipso P. Quesnello, & quidem modo omnium maxime legitimo. An. 1699 in epistola sua manu scripta, præcepta quædam ac regulas misit sacræ cuidam virgini Rotomagensi, quæ eo tempore ob suam pertinaciam magna cum viro hoc animorum conjunctione, ac familiaritate digna erat. Regulæ hæ cum epistola autographa precedente tempore ab Archiepiscopo Rotomagensi Duci Aurelianensi Galliæ regenti traditæ, ab hoc in Episcopi * Segusteronensis manus venere, qui dein eas publici juris fecit. (*d*)

Cautum his præceptis est, ita sanciente P. Quesnello, qui ea in mores induci voluit, ne unquam Missa diceretur, nisi præsente populo: rejiciuntur universim Missæ privatæ: repudiantur sacra minus solennia, & sine cantu, in quibus nemo cum sacerdote sacram Eucharistiam sumit: omnia sacella destruenda, aut certe in iis res divina facienda non est: noverint (ajunt præcepta) Religiosi, nil sibi ad habendum templum juris esse, nec convenire, nisi oratoria seu sacella domestica: quodsi ipsis facta hæc venia sit, ut sacris operari possint, januis omnino clausis id fieri oportere: externos autem peccare, si ibidem, prætermissa sua Ecclesia, sacro intersint.

Cum

(*d*) Vid. Hist. Constitut. lib. 5. ad An. 1719.
(*) Sisteron.

Cum P. Quesnellus Janseniftarum organum, nomine dignitatis, quam gerit, supremi Capitis hinc quidem sacris interdicit plerisque Ecclesiis, sacella destruit, & Missæ sacrificia condemnat, sub quibus populus sacram synaxin non obit, inde vero Janseniftæ pro viribus adlaborant, ne populus ad sacram Communionem accedat, an non evidens est, constitutum ipsis esse, Missæ sacrificium omnino abrogare, & tollere? Id, quod in Quesnelli præceptis de reali præsentia dicitur, novum rei hujus argumentum est. „ Si in suis regulis, ait Segusteronensis Episcopus, sectæ „ antesignani consentientibus animis in eandem sententiam ire videbantur, quod Corpus Domini nostri in Sacramento Eucharistiæ præsens sit, paulo post iterum hanc suæ „ Confessionis speciem recantabant; profecto „ dicebant, non adest Christi Corpus per „ fidem, nec in figura; quemadmodum Calvinistæ contendunt; sed etiam (argutari „ pergebant) non adest realiter, & substantialiter, ut Ecclesia Romana nos docet. „ Quomodo ergo, interrogabant se mutuo, „ adesse dicendum est? Nempe modo, respondent, quem neque animo consequi, „ nec verbis expromere possimus. „ En igitur, quomodo *chimæra*, *quam hi Domini confinxere*, ut divinabat Jurieus, quomodo *monstrum*, *quod sinu suo abditum gerunt*, vel invitis ipsis foras erumpit! En arcanam Janseniftarum doctrinam de Eucharistia, &

præsertim P. Quesnelli, qui sequester illius, & propagator erat.

An vero mentem is suam mutavit in morte? tam parum, quam mutarunt ipsius Magistri. Aliquanto ante tempore, quam moreretur, * vir quidam insignis, qui adhuc inter vivos agit, cum per Hollandiam iter faceret, Amstelodami ad eum invisere parabat. Cum prius bis frustra aditum petiisset, tertio demum admissus, & in intimius P. Quesnelli cubiculum inductus est. Hospite scite sermonem de offensionibus, & pessimi exempli rebus, quibus P. Quesnellus conturbaret Ecclesiam, inferente, ictus ille his monitis, aliquandiu constitit attonitus, & quid loqui vellet, animo reputans; deinde indignantis in morem sublata voce, quam emotus stomachus, & innata hæreticis pertinacia suggerebat, reposuit: *Jam eo progressus sum, unde receptum non habeo: haustum e vase vinum jam est: epotari oportet.* Reipsa nunquam ad saniorem mentem rediit, & paulo post cum codicillo Appellationis suæ ad futurum Concilium in manu, omnibus suis erroribus immortuus est, ut *Testamentum mori-*

(*) Erat is Royerius in supremam usque ætatem Generalis in supremo senatu Metensi Causarum actor, qui anno 1762 obiit. Fecit hoc iter anno 1714, & P. Quesnellum convenit in vico Keserstrant, ubi apud Gallum quendam profugum, qui antea Trecis in Campania typographum egerat, nomine Du Bois diversabatur.

rientis P. Quesnelli fidem facit. Idem testamentum nos certiores reddit, quod 28 Novembris petierit Sacramenta Ecclesiæ Romanæ, eaque receperit e manibus sui Pastoris Amstelodamensis. Tam pravus animi status ad recipiendum viaticum, luculentum documentum est, metum apud Jansenistas, ne instar Hugonottorum mori dicantur, hæreditarium esse, & a patribus transire ad filios.

Quam scelestam personam non egit unus ex maximis factionis viris, Elias Dupinus? Non loquor hic de consilio, quod ceperat, Ecclesiam Galliæ cum Ecclesia Anglicana impio fœdere conjungendi; quod flagitiosum facinus cum certis testimoniis exploratum sit, alibi in hoc opere suum habebit locum; hic vero duntaxat sermo est de eo, quod dixit & fecit hic Doctor comparate ad præsens de Sacramentis argumentum.

(*e*) Inter chartas & codicillos, qui jubente Duce Regente 10 Febr. 1719 in ipsius domo intercepti sunt, teste Episcopo Segusteronensi, qui eorum discussioni interfuit, scriptum quoddam erat, in quo asserebat *permitti posse sacerdotum conjugium.* Nemo autem nescit, quantum Doctoris Dupini interfuerit, severitatem Ethicæ suæ ad hoc usque fastigium attollere. Præterea ajebat in iisdem foliis, „ posse, quin vitietur integritas dog-

 „ matis,

(*e*) Eadem historia de Constit. loc. cit.

„ matis, abrogari confessionem auricularem, „ & in posterum silentio premi transsubstantia-„ tionem in Sacramento Eucharistiæ. „ Dupinus, uti in argumento de sacerdotum connubio, doctrinæ addidit usum, ita & facto ipso, apertoque in morte viatici contemptu suam de Eucharistia mentem, ac verba confirmavit.

Cum jam ad extrema vitæ ventum esset, ille majora Magistris suis ausurus, & omni metu, ne *Hugonotti instar mori* videretur, superior, noluit primum admittere sacrum Viaticum; sed cum, qui circumsistebant moribundum, Jansenistæ acriter eum admonerent, quanti sua interfit, ut credantur Christianæ adhuc religioni addicti esse, & injuriam ac dedecus ipsius oculis subjicerent, quod toti factioni incurrendum foret, si palam fieret, eum in hac suprema hora sacramenta repudiasse; his magni momenti rationibus commotus est, ut eorum obsequeretur monitis, & rem sibi persuaderi sineret. Affertur itaque sacrum Viaticum: petitur ab ipso ex more, ut servaretur decorum, professio fidei de vera Christi præsentia, prout in plerisque libris ritualibus extat; hic vero erupere homini vera animi sensa: *Tace*, inquiebat impius moribundus, *tace, jam diu est, ex quo scimus, quid de his omnibus sentiendum sit*. Ut amplior, eaque deterior præverteretur declaratio, sacerdos raptim illi S. Hostiam porrigit; hoc autem actu finito singuli discedunt, successu

cessu sacrilegi ludi minime læti, quem præbebant Jansenistæ, sed cum illum ederent, id ipsum luci exposuere, quod densis tenebris involutum cupiebant. Innotuit res ex ore celebris viri * Andryi, Dupini Medici, quem æger tam parum sensa animi, quam morbum corporis celaverat: addidit quoque suum testimonium Domina ** Huilieria uxor Bibliothecarii Ducis Regentis, quæ & ipsa toti huic Comœdiæ spectatrix interfuit.

Sed jam audire mihi videor vociferantes undique Jansenistas, & diducto late oris hiatu mendacium & calumniam exprobrantes; deinde flebili voce plangentes, viros omni veneratione dignos, & cum fama sanctitatis mortuos (nam cum fama sanctitatis moritur, quisquis eorum se factioni addixerit) impudenter, & atrocem in modum dilacerari. Esto igitur! ostendendum adhuc illis est, & quidem testibus, & tabulis, quas certe nunquam audebunt fallaciæ aut mendacii arguere, quod Heroes ab ipsis tradita per manus disciplina instituti, & in Portu Regio, *in nido hæresis*, purissimi Jansenismi lacte nutriti, omnes sine susceptis Sacramentis moriantur, sive quod a morte occupatis ad ea percipienda tempus non sit, sive quod jam exoleverit mos de his iisdem præbendis cogitandi: suismet illi scriptoribus hanc notitiam in acceptis ferent.

Ape-

(*) Andry.
(*) L'huilier

Aperite ergo, mei Domini, & evolvite monumenta vestra, & commentarios pro Portus Regii historia: invenietis in iis vitas illorum, quos vobis lubet appellare *Sanctos Solitarios Portus Regii*, hoc est, cujusque modi homines, Sacerdotes, & alios, qui in vinitores, agricolas, sutores, laternarum opifices &c. transformati, ibidem ætatem suam exegere: pia ipsorum mors usque ad tenuissimas rerum minutias descripta est: sed e plurium, quam sexaginta vel octoginta sectæ vestræ Sanctorum numero, de quibus fit mentio, quos & quot nobis exhibebitis, de quibus literis vestris proditum sit, viaticum recepisse? Duo duntaxat adnotati sunt; & de Sancyrano, qui eorum unus fuisse dicitur, constat, id commentitium esse.

Videbitis ibi vestrum * Letournesium repente mortuum (*f*) *cum tibiale pedi induceret.* (*g*) *Beatæ memoriæ solitarius* ** Antonius

(*f*) Commentar. Fontani Tom. 2. pag. 433.

(*g*) ibid. pag. 167.

(*) Letourneux

(**) Scriptor octo Epistolarum contra hunc librum pag. 477. authorem Gallum hujus operis calumniæ postulat, eoquod Fossæus in suis commentariis asserat, tanquam testis præsens, Antonium le Maitre ultimis morientium præsidiis munitum obiisse. Verum cum Fontanus, cujus testimonium appellat Author, non minus Scriptor Portus Regii, in recensendis ad legentium usque fastidium minutiis accuratus, rem istam sileat, quam refert Fosseus, penes Lectorem judicium esto, cui ab authore potius fides habenda fuerit, & an non per calumniam a Jansenista calumniæ postuletur. Vide respons. ipsius authoris in Appendice.

nius le Maitre repente mortuus non est; at nihil plus ex eo emolumenti habuit. Erat satis temporis ad procuranda ipsi sacramenta; sed nemo de adhibendis, neque ipse de petendis cogitabat, & sic sine illis receptis mortem oppetiit.

Singlinus, magnus ille & dignus in gubernando Portu Regio Sancyrani successor, de quo prædicabat Mater Angelica Arnaldina, æque sibi jucundum fore, ab ipso usitata sibi forma, quam qua Pontifex uti solet, inter Sanctos adnumerari, *hic Sanctus Ecclesiasticus* quomodo e vita migravit? Fontanus, intra cujus brachia supremum spiritum reddidit, mille rerum adjuncta, tanquam tot pretiosa pietatis exempla, in quæ sera respiciat posteritas, de morte *bujus servi DEI* recenset. Advolemus ad insigne hoc opus, & hoc loco aliqua hujus authoris dicta proferamus: (*b*) „ Supremo morbi die (id est septimo) mature e somno excitatus sum, ut in „ stationem succederem Fosséo (qui ad lectum „ moribundi vigilem noctem egerat): sub „ sextam matutinam allatum ipsi est jusculum; „ rogabar ego, meis illum brachiis sustentarem, ut illud facile sorbere posset; eo sine „ ullo labore sumpto, cum quæreretur ex eo, „ num detergendo ori mallet frustum mali citrini, an aurei ex Lusitania, elegit aureum: „ porrectum hoc illi, me subjectis eum bra- „ chiis

(*b*) in eodem Fontani Commentar, pag. 290.

„ chiis semper fulciente, donec manantem „ ex eo humorem exsuxisset. At nobilis puella * Bournovia, quæ ad lecti pedem consistens intentos oculos in ejus facie defigebat, „ subito inter lacrymas exclamat: Heu! miserandum patrem meum! En moritur. Nunquam alias tanto horrore perfusus sum. „ Admoto vultu propius eum intuitus comperi, illam plus nimio verum dixisse, & „ frustum mali aurei ex semiaperto mortui „ ore profluere - - - Sic inter vivos esse desiit Singlinus 17. April. 1664, „ quin vel ullus amicorum, qui diu noctuque illi advigilaverant, de eo ultimis morientium subsidiis confirmando, neque ipse æger, quamvis ad extremum usque halitum ita rationis compos esset, ut *citrino præferret frustum mali aurei*, de his expetendis cogitationem, curamque susciperet.

Vestræ Portus Regii Heroinæ nihil concedunt in hoc de Sacramentis repudiandis certamine vel maximis viris, qui *sancta hæc & consecrata deserta incolunt*; quin etiam illos superant, & si moriuntur sine sacramentis, id consilio & ex destinato fit, hoc est, potius eligunt iis carere, quam sua erga Ecclesiam submissione illis se dignas reddere. Testis est Domina * de sancto Angelo, cui in religioso ordine nomen Sororis Annæ Eugeniæ inditum fuit. (*i*) „ Erat illa, narrat Fontanus, inter „ de-

(*i*) ibid. pag. 437.
(*) Bourneau
(**) de Saint-Ange

„ delectas illas duodecim Religiosas, quæ e
„ Portu Regio exturbatæ, alio amandatæ
„ sunt. - - - Domina de S. Angelo cum aliis
„ revocata, postquam in loco, quo captiva
„ detinebatur, firma, immotaque animo per-
„ stitit, propositi tenacissima ad mortem usque,
„ qua in summo vexationum æstu sublata est,
„ invictam constantiam retinuit, quin vel ja-
„ ctura viatici, quod dira quadam immanita-
„ te eidem negatum est, illam frangeret, vel
„ injectus terror de sepeliendo extra sacrum
„ locum corpore percelleret, id unum ad has
„ minas reponentem, *etiam JEsus Christus*
„ *in horto terræ illatus est.*

Dira quadam immanitate S. Viaticum illi negatum est: ergo illud petiit, inquies, & sacris mysteriis expiari voluit: ergo falsum est, nos in supremi temporis articulo de iis recipiendis non cogitare. At gradum suspendite, mei Domini, nullum hic pro vobis triumphandi argumentum est: En mysterium! vos pro quantocunque impendio, cupitis adhuc videri membra Ecclesiæ Catholicæ, quæ vos a corpore suo resecuit; propterea nulla habita contemptus ratione, quo vestræ sectæ homines Sacramenta aspernantur, ægroti tamen vestri eadem vehementissime expetunt, quando habere non possunt, nisi e Catholicorum manibus, a quibus sciunt ea sibi præbenda non esse; & quidem tanta contentione expetunt, ut etiam in profanis tribunalibus actiones intendant iis, qui eadem præ-

bere renuunt, secumque hi ægri id solatii tumulo inferant, quod moriantur instruendæ liti, & conficiendis tabulis, urgendæ sententiæ, & extorquendo Senatusconsulto intenti; vel omnino armata manu viaticum sibi adferri velint, quod mense Aprili hujus anni (*) 1755 in Monte Pessulano Dominam (**) Mousteloniam ausam fuisse novimus. Sunt autem hodie tot prava rei hujus exempla, ut facile supersedendi pluribus veniam daturi sitis. Ergo redeamus ad ea, quæ vestri Commentariorum fabri de hoc argumento nobis suppeditant, & cum ipsis adhuc semel in Portum Regium pedem referamus.

Vestri Sacerdotes solitarii an aliquoties dicebant sacrum? si vestris Historiographis fides, vix unquam comparebant ad aram, imo ignorabantur etiam sacerdotes esse. Audite, quid Fosseus in commentarios suos retulerit de villico, cui *gravis villæ de Granges, seu horreorum administratio* commissa erat. Erat is Dominus Carolus, qui tam dextre, quis esset, dissimulare noverat, ut fateatur Fosseus, (*k*) integro se triennio, & quod ultra est, quo eundem in hac villa viderat, quocunque familiaritatis vinculo cum ipso jungeretur, nunquam tamen, quis, & qualis esset, explorare potuisse.„ Pro infimæ semper sortis, nar-

(k) Commentar. Fossei pag 109. & 110.

(*) Hoc 1755 nempe anno opus Gallicum, quod hic latine redditur, prodiit.

(**) de Moustelon

„ narrat Fosseus, se homine gessit, ac si do„ mesticorum servorum unus esset; nunquam „ latinum ipsi verbum excidit, etsi hanc lin„ guam calleret, cuinque rudium ac stupido„ rum numero haberi vellet, eam personam „ tam belle egit, ut non nisi post ipsius mor„ tem, qua doctrina, & quis fuerit, com„ perirem. „ Quis igitur erat hic villicus, hic colonus, hic servus domesticus, hoc demissionis prodigium? Erat (*l*) *modesti & submissi animi sacerdos, Carolus* * *Cheminus nomine, qui solus rem familiarem villæ, & ejus horrea a viginti septem annis administrabat*: ut si dicas, a viginti septem annis, perspicacissimis etiam oculis nihil sub conspectum venisse, quam agrestem hominis formam, neque unquam vel minimo sacerdotis officio fungi visum fuisse.

Letournesius eratne sacerdos? incognitum id foret, nisi historicus quidam Portus Regii nos certiores redderet, quod *abdicato* (*m*) *vicariatu quodam rurali, ex quo satis ægre se alebat, nullam posthac amplius sacerdotis functionem obierit*, & satius duxerit, *se ipsum condemnare veluti hominem, qui per injuriam Sacerdotium JEsu Christi invasisset, - - - togam talarem, & cum ea omnes sacras functiones lætus dimisit, & vestem sumpsit cinericii coloris, vitæque asperrimæ*

X mo-

(*l*) ibid. vidatur nota.

(*m*) Commentar. Fontani Tom. V. p. 427. 428. & 429.

(*) Duchemin

modum amplexus est. Usus rubri habitus nondum tunc permissus erat Sacerdotibus pœnitentibus, nisi quos parvæ Ecclesiæ obsequia e solitudine sua evocabant: deinde facultas hæc pervasit usque ad sacerdotes, qui *pro veritate persecutionem patiuntur*. Lutetia Parisiorum iisdem referta est.

Hunc in modum alienam personam ac vestem induere, nec amplius sacris operari, peculiari Portus Regii lingua dicitur viam pœnitentiæ ingredi. „ Quid? exclamat idem historicus, num sacerdotum quoque hæ partes sunt, ut suo se ipsos gradu spolient, neque illis sacrarum functionum privilegium, nec unctio, qua sacerdotio initiati sunt, ab adeunda pœnitentiæ via immunitatem præstant? - - Vidi eum, O mi DEus, in suo demissionis statu - - Quasi per caliginem vidi in angulo sub tecto latitantem exiguæ corporis formæ homuncionem, morosum, squalida veste, & tristi vultu deformem; cumque non noscerem, parce admodum ei honorem habui. „ Hic erat habitus, & facies, referente teste oculato, pœnitentis Letournesii, postquam seipsum ultro exauctoraverat.

Quod autem in Portu Regio sacerdotes cinericii coloris, aut rusticanorum hominum vestibus induerentur, neque divina unquam mysteria celebrarent, nemini offensionem præbebat; namque id ibidem jam moribus re-

receptum erat. At non eadem erat ratio in provinciis, ubi variæ decori aut emolumenti causæ obstringebant sacerdotes Jansenisticos, ut rem divinam, & quidem frequenter facerent. Religiosus quidam D. ejusdem farinæ homo * Catalauni uni suarum pœnitentium aperuit, quomodo ex his se angustiis expediret. Liceat mihi hunc eventum sine addito teste & tabulis proferre in medium: vix unquam id continget amplius. Cum Religiosus hic aliquando vehementer hortaretur suam pœnitentem, ne adeo frequenter ad mensam Eucharisticam accederet, eoquod quotidianis adhuc prolapsionibus, & contrahendis animæ maculis obnoxia esset, fæmina vicissim reverenter sciscitata est, quomodo ergo ipse auderet quotidie sacrum dicere, cum tamen, non magis ac alius, a fragilitatis humanæ casibus immunis esset: cui ille: *id facio, quoniam ab eo abstinere mihi integrum non est; at ingenue tibi fateor, me non semper instituta a Christo forma uti, & consecrare, quoties operaturus sacris ad aram accedo.* Num indignius populo illudi, & ea omnia, quæ in religione sacerrima sunt, despicatui haberi possunt?

Sed in vestris seminariis, ubi desiderium juvenes factioni illigandi cautiores vos, ut videtur, & magis providos efficere deberet, quomodo non subinde foras evadit, quod sinu latet? En illius specimen! Abbas Ricardus,

(*) à Châlons sur Marne.

dus, cum apud Patres Oratorii ad * S. Maglorium seminarium incoleret, gravissimo morbo oppressus est: Sacerdoti sua peccata exposuit, sed absolutus non est; ad mortis confinia deductus, cum metueret, ne sine absolutione sibi moriendum esset, urgebat suum conscientiæ arbitrum, famosum P. Foucquetum ex Oratorio, ut eam sibi impertiretur: at nullum aliud responsum tulit, quam, si ex animo ac puro DEI amore de peccatis doleret, absolutionem ipsi non esse necessariam; secus autem eam fore inutilem. Et sic ex doctrina tam insignibus principiis innixa destitutus, & periculo sine Confessione ac Viatico moriendi inhumaniter objectus est.

Idem Abbas cùm in eodem seminario quodam die sacris operanti ad aram serviret, sacerdoti consecrata jam hostia e manibus excidit, & in terram delapsa est. Monet hic nutu & signis Abbatem, ut humo sublatam in ara reponeret; sed iste ab altari recedens venerabundo corporis habitu significat, tantum sibi animi non esse, ut faceret, quod juberetur. Itaque sacerdos coactus laborem sibi sumere, quem prius noluerat, ipse sacram Hostiam e terra levat. Redux deinde ad templi sacrarium, acerrimis verbis ob negatum sibi obsequium Abbatem increpuit; cumque Seminarista rationes suas exponeret, *Prô*, inquiebat sacerdos Jansenisticus, *quantas tibi difficultates fingis pro fru-*

stillo

(*) S. Magloire.

ſtillo panis? Ex abundantia cordis os loquitur; quibus ergo ſenſis cor plenum eſt, quando os hujusmodi blasphemias vomit?

At modo in novam Carthuſiam * Schonaugienſem, duabus vel tribus leucis Ultrajecto diſſitam penetremus. Si vobis credimus, hæc primæ Eccleſiæ imago eſt. Triceni Apoſtatæ hunc in locum ſe fuga recepere, alienam formam & veſtem mentiti, conſilii & vitæ ducibus quibusdam Eccleſiaſticis, qui & ipſi nobilium Equitum ſibi perſonam adſcivere. Sed quo ſpectat hic vitæ modus? (*n*) *Ut illic veri Religioſi officia addiſcant.* In hac autem perfectionis ſchola, num etiam S. Communionis uſus eſt? num ſacrum dicitur? num ſaltem Paſchali tempore Chriſtiani hominis impletur officium? Audiamus, quodnam de hoc teſtimonium reddat fugitivorum horum Religioſorum unus, quem divina gratia, ut ad frugem rediret, impulit: (*o*) *Collatis conſiliis facile conſenſere, ut nunquam poſthac res divina fieret, nec ſuſciperetur Eucharistia, ne in Paſchate quidem, quorum ego per duos continuos annos teſtis fui.* Quantus fervor in incipientibus? ordiuntur hi, ubi alias veſtri Sancti deſinunt. Sic *Sanctus* Diaconus (*p*) *anno* 1724 *ſe indignum cenſuit, qui cum reliquis fidelibus Paſchalem Communionem* ob-

(*n*) In Commentar. 7. de conſiliis Janſeniſtarum, quorum autographa depoſita ſunt in Bibliotheca Regia.

(*o*) Epiſtola Hudeleti ad ſuum Generalem ibidem.

(*p*) Vita Pariſii pag. 95.

(*) Schonau.

obiret, & in hac voluntaria, optimique exempli demissione etiam annum 1725 *sibi elabi passus est.*

Nullus dicendi finis foret, si omnia proferrentur in medium, quæ probant, novatores hos omnem de Eucharistia fidem abjecisse. Satis superque argumentorum a me adductum jam est, quæ monstrant, undique conferri operam ad detestabile consilium, contra Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ in opus deducendum. Si reliqua ad Deismum super ruinam Evangelii construendum adjumenta eadem accuratione, & æque composita ac concinna methodo ad rem perficiendam adhibita fuerint, nemo nesciet, quid sibi de Jansenistarum ratione agendi sentiendum sit, qui dum ex una parte omnibus pugnant viribus, ut conventum Burgofontanum fabulosum commentum esse persuadeant, ex altera omnes, quæ animo fingi possunt, vias exquirunt, quibus impii systematis sui exitum consequantur.

Veritas

Consilii Burgofonte initi ex hujus executione demonstrata.

PARS IV.

Quæ agit de doctrina, quam Conventus Burgofontanus ad evertendam omnem religionem divinitus institutam tradi voluit.

Abrogatio Sacramentorum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ a Deistis Burgofontanis non nisi adjumenti cujusdam loco habita est, quo præmunirentur hominum animi, ut Deismum, quem invehere parabant, benigne & comiter exciperent. Et reipsa nihil aptius populum ad omnem cultum DEO negandum sensim assuefacere poterat, quam sublatus ipsi Sacramentorum usus, & injecta a divinis mysteriis alienatio, sacerdotibus, ne ea celebrarent, fidelibus, ne iisdem interessent.

Nihilominus, non obstantibus tam sagacibus cautionibus, non potuissent non fidelium animi vehementer offendi, si quod Sancyranus, & Jansenius volebant, aperte & sine fallaci fuco palam jactatum fuisset; *fidem de nostris mysteriis esse fallacem, ac inutilem, & redemptionem hominum per mortem JEsu Christi, historiam quandam apocrypham*. Ne quis ergo primo horum dogmatum conspectu percelleretur, corpus quoddam doctrinæ contexendum erat, in quo viderentur quidem de mysteriis, quæ impugnare constituerant, fidem retinere, callide tamen rem eo perducerent, ut reipsa *plena illusionis, & inutilia* censerentur. Ecce, quomodo negotium de ejusmodi concinnando doctrinæ corpore in conventu propositum fuerit.

„ Statutum quoque ibidem fuit, gratiam „ ad tam altum gradum evehere, ut ipsa una „ & sola operetur omnia; inficiari vero eam, „ quæ solum sufficiens esset: evertere liberta- „ tem humani arbitrii, eique necessitatem „ imponere cedendi gratiæ victrici: palam „ docere, Dominum JEsum Christum non „ pro omnibus hominibus mortem obiisse; „ atque hæc eo consilio, ut præveniantur, „ & præparentur animi, ac postquam falsis „ persuasionibus capti doctrinam hanc amplexi „ fuerint, eæ ex illa consecutiones effician- „ tur, quibus facile Evangelium, fidei my- „ steria, ac sacramenta everti possint. Ita „ enim acute arguebant; si quando in illo-

„ rum,

„ rum, qui nos audient, aut libros nostros „ de his argumentis edendos legent, animos „ hæc dogmata imprimere possumus, fieri „ non poterit, ut in priore sua fide firmi ac „ stabiles persistant, nihilque facesset nego- „ tii iisdem persuadere, opus humanæ re- „ demptionis esse suppositititium, eo quod cun- „ cta nonnisi a sola gratia efficace pendeant; „ cui resisti non possit; alias vero quicunque „ ad implenda DEI mandata conatus exeran- „ tur, eorum tamen aliqua servatu sint im- „ possibilia, imo gratia desit, qua fiant pos- „ sibilia. Ad quid ergo Redemptor aliquis? „ ad quid Sacramenta? ad quid omnia con- „ silia Evangelica? quidquid agatur a nobis, „ salvabimur, aut damnabitur, prout DEO „ lubuerit.„

Initio paucis ostendamus, quantum hæc doctrina repugnet doctrinæ Catholicæ. Deinde, quomodo illa recta deducat ad Deismum, & religionis contemptum. Porro quænam sit doctrina Jansenii & Jansenistarum. Quarto denique, quod hi novatores ab anno 1621 usque ad hodiernum diem omnes, quibus excogitandis pares fuere, rationes inierint, ut hujus doctrinæ contagione omnis sortis, sexus, & ætatis homines inficerent. Ex his lector facile statuet, quid de executione systematis Burgofontani sentiendum sit.

Articulus I.

Antithesis inter doctrinam Burgofontanam, & doctrinam Catholicam.

Ex iis, quæ ex relatione de conciliabulo Burgofontano excerpta paulo ante recensui, liquido constat, illi, cui munus alterum hoc systematis adjumentum ad effectum perducendi, impositum erat, hoc argumentum ac scopum fuisse, ut quinque Ecclesiæ Catholicæ veritates adoriretur, & quinque impias falsitates illis oppositas stabiliret. Ut rem ponam ob oculos, nonnisi Concilii Tridentini effatis uti juvat, ubi veluti præteriens observo, Sancyranum finis sibi propositi semper memorem, utique ad hæc ipsa effata respexisse, cum in sacrosanctum hoc Concilium convitia, quibus illud impetiit, scelesta lingua jaceret.

Ecclesiæ Catholicæ Veritas I.

Docet S. Concilium Tridentinum, gratiam ejus esse indolis, ut, dum facimus opus, pro quo illa data est, nostræ etiam in hoc opere partes sint, seu, ut cooperemur gratiæ, & agamus cum illa, nec gratia una & sola agat omnia: contrarium asserenti anathema infligitur: (*a*) Si quis dixerit, *liberum* *bo*:

(*a*) Sess. 6. Can. 4.

hominis arbitrium a DEO motum & excitatum, nihil cooperari assentiendo DEO excitanti, anathema sit.

Doctrina Burgfontana.

Gratia una & sola operatur omnia, nec ei resisti potest.

Ecclesiæ Catholicæ Veritas II.

Docet S. Concilium Tridentinum, gratia nobis concessa nos uti, si velimus; ea non uti, si nolimus: contrarium tuenti anathema dicitur. Gratia, qua utimur, communiter *gratia efficax* appellatur, quia effectum sortitur, pro quo data est. Gratia, qua non utimur, in scholis nomen nacta est *gratiæ sufficientis*; quia sufficeret ad actionem, pro qua præstanda a DEO collata est, certumque reipsa effectum sortita fuisset, si ille, cui collata est, ea uti voluisset, prout velle potuisset: (*b*) *Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium - - - DEO excitanti atque vocanti - - non posse dissentire, si velit - - anathema sit.*

Doctrina Burgofontana.

Sancitum Burgofonte est, *negare gratiam, quæ est hominibus sufficiens.*

Ec-

(*b*) ibid.

Ecclesiæ Catholicæ Veritas III.

Docet Concilium Tridentinum, hominem, etiam post peccatum Adami, esse liberum ea libertate, quæ ab omni agendi necessitate exempta est, & apud Theologos nomen obtinet *libertatis indifferentiæ*, quæ sita est in potentia indiscriminatim faciendi bonum, aut illud omittendi, faciendi malum, aut non faciendi; perinde, ut unum vel alterum libere eligere voluerit: qui contrarium docet, anathema est: (c) *si quis liberum hominis arbitrium, post Adæ peccatum, amissum, & extinctum esse dixerit, - - anathema sit.* Concilium autem hic loquitur de libertate indifferentiæ, quæ necessitatem peccandi excludit, ut ex hoc anathematismo patet: (d) *Si quis dixerit, non esse in potestate hominis, vias suas malas facere - - anathema sit.*

Doctrina Burgofontana.

Statutum in conventu est, evertere libertatem, eique necessitatem imponere cedendi gratiæ victrici.

Ecclesiæ Catholicæ Veritas IV.

Docet S. Concilium Tridentinum, JEsum Christum pro omnibus hominibus mortuum esse, quamvis non omnes homines hujus beneficii participes fiant, sed illi duntaxat, quibus cruciatuum & mortis Christi meritum applicatum est: (e) *Etsi ille* (Christus) *pro omni-*

(c) ibid. can. 5. (d) ibid. Can. 6. (e) ibid. cap. 3.

omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt, sed ii duntaxat, quibus meritum passionis ejus communicatur.

Doctrina Burgofontana.

Cui bono JEsus Christus aliquis natus, & mortuus pro hominibus? Historia hæc *apocrypha* est; *eximendus populis error, & edicendum palam, JEsum Christum non pro omnibus hominibus mortem subiisse.*

Ecclesiæ Catholicæ Veritas V.

Docet sacrosancta Synodus Tridentina, DEum nullum præceptum nobis imponere, quod impleri nequeat, quia ad illud implendum vel gratiam habemus, vel rogando, & obsecrando impetrare possumus: (f) *DEus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere, quod possis, & petere, quod non possis, & adjuvat, ut possis.* Anathema omnibus, qui doctrinam contrariam profitentur: (g) *Si quis dixerit, DEI præcepta homini etiam justificato, & sub gratia constituto esse ad observandum impossibilia, anathema sit.*

Doctrina Burgofontana.

Quicunque ad implenda DEI mandata conatus exerantur, eorum tamen aliqua servatu

(f) ibid. cap. 11. (g) ibid. can. 18.

obiret, & in hac voluntaria, optimique exempli demissione etiam annum 1725 sibi elabi passus est.

Nullus dicendi finis foret, si omnia proferrentur in medium, quæ probant, novatores hos omnem de Eucharistia fidem abjecisse. Satis superque argumentorum a me adductum jam est, quæ monstrant, undique conferri operam ad detestabile consilium, contra Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ in opus deducendum. Si reliqua ad Deismum super ruinam Evangelii construendum adjumenta eadem accuratione, & æque composita ac concinna methodo ad rem perficiendam adhibita fuerint, nemo nesciet, quid sibi de Jansenistarum ratione agendi sentiendum sit, qui dum ex una parte omnibus pugnant viribus, ut conventum Burgofontanum fabulosum commentum esse persuadeant, ex altera omnes, quæ animo fingi possunt, vias exquirunt, quibus impii systematis sui exitum consequantur.

Veritas

Consilii Burgofonte initi ex hujus executione demonstrata.

PARS IV.

Quæ agit de doctrina, quam Conventus Burgofontanus ad evertendam omnem religionem divinitus institutam tradi voluit.

Abrogatio Sacramentorum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ a Deistis Burgofontanis non nisi adjumenti cujusdam loco habita est, quo præmunirentur hominum animi, ut Deismum, quem invehere parabant, benigne & comiter exciperent. Et reipsa nihil aptius populum ad omnem cultum DEO negandum sensim assuefacere poterat, quam sublatus ipsi Sacramentorum usus, & injecta a divinis mysteriis alienatio, sacerdotibus, ne ea celebrarent, fidelibus, ne iisdem interessent.

Nihilominus, non obstantibus tam sagacibus cautionibus, non potuissent non fidelium animi vehementer offendi, si quod Sancyranus, & Jansenius volebant, aperte & sine fallaci fuco palam jactatum fuisset, *fidem de nostris mysteriis esse fallacem, ac inutilem, & redemptionem hominum per mortem JEsu Christi, historiam quandam apocrypham.* Ne quis ergo primo horum dogmatum conspectu percelleretur, corpus quoddam doctrinæ contexendum erat, in quo viderentur quidem de mysteriis, quæ impugnare constituerant, fidem retinere, callide tamen rem eo perducerent, ut reipsa *plena illusionis, & inutilia* censerentur. Ecce, quomodo negotium de ejusmodi concinnando doctrinæ corpore in conventu propositum fuerit.

„ Statutum quoque ibidem fuit, gratiam „ ad tam altum gradum evehere, ut ipsa una „ & sola operetur omnia; inficiari vero eam, „ quæ solum sufficiens esset: evertere libertatem humani arbitrii, eique necessitatem „ imponere cedendi gratiæ victrici: palam „ docere, Dominum JEsum Christum non „ pro omnibus hominibus mortem obiisse; „ atque hæc eo consilio, ut præveniantur, „ & præparentur animi, ac postquam falsis „ persuasionibus capti doctrinam hanc amplexi fuerint, eæ ex illa consecutiones efficiantur, quibus facile Evangelium, fidei mysteria, ac sacramenta everti possint. Ita „ enim acute arguebant; si quando in illo-

„ rum,

„ rum, qui nos audient, aut libros noſtros „ de his argumentis edendos legent, animos „ hæc dogmata imprimere poſſumus, fieri „ non poterit, ut in priore ſua fide firmi ac „ ſtabiles perſiſtant, nihilque faceſſet nego„ tii iisdem perſuadere, opus humanæ re„ demptionis eſſe ſuppoſititium, eo quod cun„ cta nonniſi a ſola gratia efficace pendeant; „ cui reſiſti non poſſit; alias vero quicunque „ ad implenda DEI mandata conatus exeran„ tur, eorum tamen aliqua ſervatu ſint im„ poſſibilia, imo gratia deſit, qua fiant poſ„ ſibilia. Ad quid ergo Redemptor aliquis? „ ad quid Sacramenta? ad quid omnia con„ ſilia Evangelica? quidquid agatur a nobis, „ ſalvabimur, aut damnabitur, prout DEO „ lubuerit.„

Initio paucis oſtendamus, quantum hæc doctrina repugnet doctrinæ Catholicæ. Deinde, quomodo illa recta deducat ad Deiſmum, & religionis contemptum. Porro quænam ſit doctrina Janſenii & Janſeniſtarum. Quarto denique, quod hi novatores ab anno 1621 uſque ad hodiernum diem omnes, quibus excogitandis pares fuere, rationes inierint, ut hujus doctrinæ contagione omnis ſortis, ſexus, & ætatis homines inficerent. Ex his lector facile ſtatuet, quid de executione ſyſtematis Burgoſontani ſentiendum ſit.

Articulus I.

Antithesis inter doctrinam Burgofontanam, & doctrinam Catholicam.

Ex iis, quæ ex relatione de conciliabulo Burgofontano excerpta paulo ante recensui, liquido constat, illi, cui munus alterum hoc systematis adjumentum ad effectum perducendi, impositum erat, hoc argumentum ac scopum fuisse, ut quinque Ecclesiæ Catholicæ veritates adoriretur, & quinque impias falsitates illis oppositas stabiliret. Ut rem ponam ob oculos, nonnisi Concilii Tridentini effatis uti juvat, ubi veluti præteriens observo, Sancyranum finis sibi propositi semper memorem, utique ad hæc ipsa effata respexisse, cum in sacrosanctum hoc Concilium convitia, quibus illud impetiit, scelesta lingua jaceret.

Ecclesiæ Catholicæ Veritas I.

Docet S. Concilium Tridentinum, gratiam ejus esse indolis, ut, dum facimus opus, pro quo illa data est, nostræ etiam in hoc opere partes sint, seu, ut cooperemur gratiæ, & agamus cum illa, nec gratia una & sola agat omnia: contrarium asserenti anathema infligitur: (*a*) Si quis dixerit, *liberum* *bo*:

(a) Sess. 6. Can. 4.

hominis arbitrium a DEO motum & excitatum, nihil cooperari assentiendo DEO excitanti, anathema sit.

Doctrina Burgfontana.

Gratia una & sola operatur omnia, nec ei resisti potest.

Ecclesiæ Catholicæ Veritas II.

Docet S. Concilium Tridentinum, gratia nobis concessa nos uti, si velimus; ea non uti, si nolimus: contrarium tuenti anathema dicitur. Gratia, qua utimur, communiter *gratia efficax* appellatur, quia effectum sortitur, pro quo data est. Gratia, qua non utimur, in scholis nomen nacta est *gratiæ sufficientis*; quia sufficeret ad actionem, pro qua præstanda a DEO collata est, certumque reipsa effectum sortita fuisset, si ille, cui collata est, ea uti voluisset, prout velle potuisset: (*b*) *Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium - - - DEO excitanti atque vocanti - - non posse dissentire, si velit - - anathema sit.*

Doctrina Burgofontana.

Sancitum Burgofonte est, *negare gratiam, quæ est hominibus sufficiens.*

Ec-

(*b*) ibid.

Ecclesiæ Catholicæ Veritas III.

Docet Concilium Tridentinum, hominem, etiam post peccatum Adami, esse liberum ea libertate, quæ ab omni agendi necessitate exempta est, & apud Theologos nomen obtinet *libertatis indifferentiæ*, quæ sita est in potentia indiscriminatim faciendi bonum, aut illud omittendi, faciendi malum, aut non faciendi; perinde, ut unum vel alterum libere eligere voluerit: qui contrarium docet, anathema est: (c) *si quis liberum hominis arbitrium, post Adæ peccatum, amissum, & extinctum esse dixerit, - - anathema sit.* Concilium autem hic loquitur de libertate indifferentiæ, quæ necessitatem peccandi excludit, ut ex hoc anathematismo patet: (d) *Si quis dixerit, non esse in potestate hominis, vias suas malas facere - - anathema sit.*

Doctrina Burgofontana.

Statutum in conventu est, evertere libertatem, eique necessitatem imponere cedendi gratiæ victrici.

Ecclesiæ Catholicæ Veritas IV.

Docet S. Concilium Tridentinum, JEsum Christum pro omnibus hominibus mortuum esse, quamvis non omnes homines hujus beneficii participes fiant, sed illi duntaxat, quibus cruciatuum & mortis Christi meritum applicatum est: (e) *Etsi ille* (Christus) *pro omni-*

(c) ibid. can. 5. (d) ibid. Can. 6. (e) ibid. cap. 3.

omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt, sed ii duntaxat, quibus meritum passionis ejus communicatur.

Doctrina Burgofontana.

Cui bono JEsus Christus aliquis natus, & mortuus pro hominibus? Historia hæc *apocrypha* est; *eximendus populis error, & edicendum palam, JEsum Christum non pro omnibus hominibus mortem subiisse.*

Ecclesiæ Catholicæ Veritas V.

Docet sacrosancta Synodus Tridentina, DEum nullum præceptum nobis imponere, quod impleri nequeat, quia ad illud implendum vel gratiam habemus, vel rogando, & obsecrando impetrare possumus: (*f*) *DEus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere, quod possis, & petere, quod non possis, & adjuvat, ut possis.* Anathema omnibus, qui doctrinam contrariam profitentur: (*g*) *Si quis dixerit, DEI præcepta homini etiam justificato, & sub gratia constituto esse ad observandum impossibilia, anathema sit.*

Doctrina Burgofontana.

Quicunque ad implenda DEI mandata conatus exerantur, eorum tamen aliqua servatu

(*f*) ibid. cap. 11. (*g*) ibid. can. 18.

vatu sunt impossibilia, imo gratia deest, qua fiant possibilia.

Articulus II.

Quinque doctrinæ Burgofontanæ capita recta ad Deismum, & ruinam omnis religionis divinitus manifestatæ deducunt.

Hunc in modum comparata est doctrina, aut potius loquendi modus, quo impietatem suam tegere Burgofonte congregati statuere, ut sic directe, *quin tamen res advertatur*, ad Deismum super ruinam omnis religionis revelatæ constituendum junctis viribus adlaborarent; neque certius quidquam, aut rectiore via eo ducere potest. Nam quid reipsa est merus, ac purissimus Deismus? Est fides illorum, qui nullam peculiarem religionem, sed id solum profitentur, DEum aliquem existere, quin officii sui esse credant, externo quodam cultu eundem prosequi. Burgofonte duo constituta sunt; primum, hanc fidem substituere religioni a JEsu Christo institutæ: alterum, clanculum hanc mutationem efficere, ne videri possint, religionem JEsu Christi velle destruere, idque ob metum, ne nimio horrore perstringantur audientium animi, aut ipsimet *habendæ per carceres & supplicia quæstioni subjiciantur.* Ad agendum ex sententia utrumque

que hoc negotium vocabula quædam in Christiana religione usurpari solita retinenda, & per speciem quidpiam de ipsius tradendi mysteriis, reipsa obligatio cultus cujusdam DEO reddendi penitus delenda erat. Quinque Burgofontanæ doctrinæ capita omnium maxime delecta sunt, ut res hæc perficeretur; & quicunque suam iis fidem addixerit, propediem æque Deista evadet, si nondum est, ac illi, qui Deismum aperte profitentur. Ne hac in re ullus dubio locus sit, Deistas, qui palam tales se esse declarant, cum Burgofontanæ doctrinæ sectatoribus componamus.

Professi & declarati Deistæ repudiant id omne, quod speciem quandam gerat illius, quod nos gratias supernaturales nuncupamus, omnique se lege cultus alicujus DEO exhibendi solutos esse arbitrantur: proinde gratia admodum foret inutilis. Unde inter illos nulla sive de gratia sufficiente, sive de gratia efficace, non magis, quam de libertate quæstio est.

Burgofonte sancitum est, præseferre, admitti gratiam quandam, *quæ una & sola faciat omnia*, cuique *resisti nequeat*; proin nullam esse gratiam sufficientem, nullam veram libertatem.

Quodsi jam doctrinæ hujus assecla rite & prudenter ratiocinari velit, hæc apud animum

mum suum statuet; si ad reddendum DEO aliquem cultum gratiam habeam, eidem resistere nequeo: *illa una & sola faciet omnia;* nec est, cur id me solicitum habeat. Si non habeam gratiam, quantumcunque ad præstandum DEO cultum mihi laboris sumam, nunquam tamen illum præstare potero; hinc illud optimum factu erit, ut quieto ac tranquillo animo sim. Gratiam igitur tueri, quæ sola operetur omnia, & quæ repudiari non possit, in sensu Burgofontani idiomatis adjumentum est, quo quis brevi tempore non minus Deista fiat, quam illi, qui omnem gratiam inficiantur.

Professi Deistæ longe ab eo absunt, ut DEum hominem indutum Servatorem, & Redemptorem hominum agnoscant: Incarnatio Verbi illis *historia apocrypha est.* Burgofonte hæc historia æque ad apocryphas amandata est; in eam tamen sententiam convenere congregati, ut retineretur nomen JEsu Christi, acsi revera *aliquis* olim *JEsus Christus* extitisset; imo eousque progredi placuit, ut diceretur mortuus esse pro hominibus, sed non pro omnibus. Pro quibus ergo? pro solis illis, qui salvi erunt.

Num, si quis hanc doctrinam amplexus fuerit, ideo major ipsi colendi DEum ratio habenda erit? Non erit, si consentanea nonnihil huic doctrinæ ratione disputare, & hunc in modum argumentari sciat: JEsus Christus

non

non est mortuus, nisi pro iis, qui salvi erunt: si est mortuus pro me, certo salvus ero: non est igitur, quod mihi pro salute mea laborandum sit. Si non est mortuus pro me, sine dubio, quicquid fecero, damnabor: ergo causam non habeo, ob quam cultus exhibendi DEO molestiam subeam, sive ut cælo potiar, sive ut inferorum supplicia evitem. At inquies, quamvis Christus pro me sit mortuus, num a me tamen curandum non erit, ut in numerum Electorum adscribi merear? Ad mentem & principia Burgofontana non erit: interea largiar tamen, hanc curam locum habere, sed simul id addam, gratiam, cui resisti non potest, effecturam omnino, cum primum divinitus mihi immissa fuerit, ut id curem, & agam, quin in angores me & molestias induam, quoniam *illa una & sola facit omnia.* Quocirca, qui persuasum sibi habet, JEsum Christum pro solis Electis esse mortuum, non potest non id, quod ex eo consequitur, pro certo existimare, nimirum a cultu aliquo DEO reddendo se prorsus immunem esse. Credere itaque, Christum pro solis prædestinatis mortem oppetiisse, in Burgofontano Nomenclatore novum adjumentum significat, quo quis brevi in Deistam migret, apertissimis Deistis parem, qui præcise negant, genus humanum afflictum & perditum, a JEsu Christo morte sua redemptum, & in jus ac spem salutis æternæ assertum fuisse.

Professorum Deistarum opinio est, DEum nullam hominibus legem, nullum præceptum injungere, sed suo illos arbitrio, fortunæ, ac fatis permittere; homines autem vicissim (liceat mihi horrenda hac phrasi uti) negligere posse DEum, cujus nulla ad se cura pertineat.

Burgofontani ajunt quidem, DEum, quæ fieri velit, mandare hominibus; sed hæc mandata nihil ipsis incommodi afferunt, quia vel servari non possunt, nec DEus largitur gratiam, qua opitulante servari possint; quo casu nullum operæ foret pretium, vel minimam sibi ad ea implenda vim afferre: ergo nulla eorum efficacia, nulla obligatio est; nam quis catenis adstrictus obligabitur obtemperare Principi tam fatuo & crudeli, ut eum proposita mortis pœna currere jubeat? Quodsi DEus gratia sua efficiat, ut hæ conditæ a se leges servari possint, æque parum in hoc altero, quam in priore casu incommodi sentietur, quoniam gratia, quæ *sola operatur omnia*, & cui *resisti non potest*, omnes hac in re officii partes implebit, quin homo se huic negotio implicet.

Hinc nullam, qui hanc doctrinam sectatur, ex hujusmodi mandatis molestiam contrahet: sive enim DEus, inquiet, præcipiat quidpiam, sive non præcipiat; sive conferat gratiam ad servanda sua præcepta, sive non conferat, parum refert; si hæc præcepta servari nequeant, ea non possum non explodere, tanquam ridicula: si possint servari, offi-

ficium hoc præstabit auxilium gratiæ, quæ omnia effecta dabit in me sine me. His imbutum principiis, quis hunc Deismi seu candidatum, seu proselytum ex quieta possessione doctrinæ, de omni cultu & obsequio DEO abnuendo, deturbare poterit? Num minus is sibi indulgebit, quam apertissimus quivis Deista, qui non aliud, quam existentem DEum pro veræ fidei capite, & argumento recipit? Cum conventu igitur Burgofontano sentire, quod DEus jubeat, quæ servari non possint, nec impertiatur gratiam, cujus subsidio servari possint, est planam & regiam viam ingredi, qua si nondum eo deventum est, brevi ad plenum quis & perfectum Deismum pertingat; quandoquidem hoc tantundem est, ac cum declaratis Deistis impiam cantilenam canere, DEum nihil præcipere hominibus, nec ullum ab iis cultum exigere. En igitur nexum, quo cum Deismo colligata sunt quinque doctrinæ capita, quæ ad tria hoc loco a me reducta (cum tria priora inter se ita implicata sint, ut non nisi unum efficiant) Deistæ Burgofontani *mundum docere* statuerunt.

Articulus III.

Quinque Burgofontanæ doctrinæ capita sunt ipsissima Jansenii & Jansenistarum doctrina.

SI Deistæ Burgofonte congregati dogmatum suorum monstra, tanquam proprios inge-

nii sui partus in lucem protulissent, summum horrorem ac metum omnium Catholicorum animis injecissent, nec gravia, quæ morum ac doctrinæ corruptoribus decreta sunt, supplicia effugissent. Unanimi igitur consensu statutum est, Calvinistas imitari, & scelesta sua principia, tanquam diu ante tradita a S. Augustino dogmata venditare, cujus non nisi sensa & doctrinam ab oblivione & interitu vindicarent. „ Et quoniam (testatur Filloviana de conventu narratio) nullus ex „ omnibus Ecclesiæ Doctoribus fuit, præter „ S. Augustinum, qui suo tantum indulserit „ ingenio, aut cujus verbis aut locis male explicatis quis in rem suam opportunius abuti „ possit, quodque eo usi quoque sint Calvinistæ, sancitum fuit, ut sese omnes doctrinæ S. Augustini defensores dicerent : sic „ ipsius authoritatem doctrinæ suæ novitati „ pro velo, irretiendis imbecillibus animis „ pro laqueo fore. „ Inde natum libro, a quo alterum firmandi Deismi adjumentum suppeditandum erat, & inscriptum est nomen *Augustinus* : inde titulus *Discipulorum S. Augustini*, quo Jansenistæ sese exornare affectant.

Quis deligendus foret, ut quinque hæc capita apto quodam ordine tractaret, operi cuidam, quod illis tanquam fundamentis niteretur, artificiose insereret, & sic eam in concinnum doctrinæ corpus redigeret, ardui consilii non erat : Sancyranus, qui suam cuique

que

queperſonam agendam aſſignabat, probe noverat etiam, quid cujusvis e fœderatis ſuis ferrent humeri, quid ferre recuſarent: ſciebat, in quo ſtudiorum genere amicus ſuus Cornelius Janſenius a pluribus jam annis tempus & operam ſuam collocaret. Huic itaque honorificus labor obtigit, ad formam, quam delineaverant, librum elucubrandi, in quo pro nova ſecta cardo rei verteretur. Quantumcunque ex malis a ſe religioni illatis notus ſit hic Batavus, conſilii tamen mei & operis ratio poſtulat, ut mihi de eo commemoranda quæpiam exiſtimem.

Cornelius Janſenius ex patre, homine ruſticano in pago * Accoyenſi prope Leerdamum natus, literarum ſtudia Ultrajecti exorſus eſt, eaque abſolvit Lovanii, ubi funeſto ſibi caſu in grandem natu Doctorem incidit Janſonum nomine, Baii erroribus, quamvis condemnatis, perdite addictum. Adſcivit hic ſibi Janſenium in amicum, cum aptum crederet, qui rationes ſuas ſequeretur, & afflictam cauſam in antiquum ſtatum reſtitueret. Aperit itaque conſilium illi ſuum, in Academia Lovanienſi opiniones Baii, quas ex pura S. Auguſtini doctrina hauſtas jactitabat, ad novam veluti vitam revocandi.

Juvenis hac in ſe fiducia & familiaritate Doctoris permulſus, tamque ſplendida ratione animatus, noctes jungebat diebus, quibus in id incumbebat unice, ut agendo huic

(*) Accoy.

cum secundo successu negotio se parem efficeret. At valetudine tanta studiorum contentione attrita, constituit ire in Galliam, ut ibi salubriore cælo frueretur, & prostratas vires repararet. Parisiis in notitiam & familiaritatem venit Joannis Vergerii, qui diuturna cum ipso Parisiis, Bajonæ, & alibi consuetudine, variis congressibus, & colloquiis, ac mutuo denique, eoque frequentissimo per omnem vitam literarum commercio totum ejusdem animum penitus corrupit, & perdidit.

Quanquam Jansenius post junctam cum Jansono amicitiam, improbo labore omnibus iis se legendis impenderet, quæ ad instaurandam Baii doctrinam subsidio esse possent, systema tamen, quod in libro suo secutus est, concipere animo, e primis rerum imaginibus evolvere, & fabricare non cœpit, nisi mox post celebratum conciliabulum Burgofontanum. Hic rata & fixa erant principalia doctrinæ capita, (quæ sibi tractanda sumeret; & intelligebat ex iis Jansenius, rem eo loco esse, ut liber, quem meditaretur, rationibus & scopo amici sui Sancyrani cumulatissime responderet.

Quæ autem ego hic commemoro, nituntur ipsius Jansenii ad Sancyranum literis: duæ illarum, quæ in Epistolarum collectione continenti se ordine consequuntur, ita tamen, ut una earum septem mensibus serius alte-

altera data sit, rem omnem planam & contestatam faciunt. In omnibus prope epistolis, quas ab exeunte anno 1621 usque ad mortem suam ad Sancyranum scripsit Jansenius, magna eidem fide rationem reddit de suo *Pilmot*, de *lite sua*, de *sacro negotio*; hæc erant diversa nomina, quibus librum suum designabat. Ante annum 1621 nullus ipsi in literis sermo, nisi de progressu suo in legendo S. Augustino; in epistola 5. Martii 1621 data certos nos reddit, se legendo ad evolvendum septimum S. Augustini volumen tum accessisse, quin adhuc, quid in hoc S. Patre a se observatum esset, notaverit; difficultates autem sibi objici, ait, in suo, quod versaret animo, systemate: hinc optare, ut, quæ nollet cum ullo alio, cum Sancyrano consilia sua conferre posset: „ Nemini uni (scribentis ad Sancyranum Jansenii verba sunt) fateri audeo, quinam mei secundum principia S. Augustini de multis ætatis nostræ opinionibus, & singillatim de illis, quæ ad materiam de gratia, & prædestinatione pertinent, sensus sint, donec omnia maturescant, & rei opportune gerendæ tempus accesserit; metuo enim, ne Romæ idem mihi, quod aliis (Bajo) contingat. - - Fastidii nonnihil mihi movet S. Thomas, postquam gustavi S. Augustinum. - - Pluribus mentem meam aperiam, cum annuerit DEus, ut nobis mutuo loqui possimus. „

Manifestum est, ambos intra mensem Martium & Novembrem anni 1621 congressos ac collocutos esse; nam epistolæ, quæ illam 5. Martii datam sequitur, hoc initium est: „ „ Lacrymæ tuæ, quas meus tibi discessus ac „ profectio expressit, tantum in asperam „ meam & frigidam indolem valuerunt, ut „ & ego imperare dolori, & ab iis mihi temperare non potuerim. „ Sed nondum id totum est; in hoc congressu deliberatum ab iis, & inita ratio est de forma, atque argumento libri, de quo perficiendo omnem usque eo spem abjecerat; nam in hac eadem plane epistola 4. Novembris exarata Sancyrano de illo rationem reddere incipit, tanquam de opere nascente, cujus felicem progressum spe plenus sibi pollicetur; id, quod plebejo loquendi modo, de quo inter se convenerant, & tectis his verbis significat: *Negotia Sulpitii*, (hoc unum eorum nominum est, quibus se ipsum Jansenius sæpe obnubere solebat) *de quibus tibi locutus est, pedetentim a primis ad ulteriora procedunt: credit, certas se radices invenisse, ex quibus excrescant arbores, ad construendam domum in materia de Pilmot* (libro suo) *de quo probe desponderat animum, quemadmodum tibi fassus est. Quotidie illi scribendo vacat, & bonam sibi spem facit, rem omnem optimum in locum, & ad terminum suum adductum iri.* Quod autem timere se scribit Jansenius, non aliud est, quam quod si *ista exhiberet chimæra* (nomen hoc est, quo doctrinæ suæ inimicos compel-

lat).

lat) *homo ineptissimus, & amentissimus omnium, qui sua ætate fuissent, proclamandus esset.* Habendæ ipsi sunt gratiæ, quod jam in antecessum eo se insigniverit elogio, quod jure ipsi debebatur.

Anno 1621 itaque, continuo post conventum Burgofontanum, hoc est, intra 5. Mart. & 4. Novembris Jansenius congestam a pluribus jam annis materiam, quin ad illud momentum constitutum haberet, quem operis sui ordinem sibi servandum putaret, digerere, in ædificii formam construere, & ad præfixum jam certum sibi scopum dirigere cœpit. Desudavit in elaborando hoc opere ad supremum usque halitum assiduo quidem studio, quod tamen ipsi impedimento non erat, ut non multis aliis se tricis ac negotiis ingereret. Primus e secta documentum dedit, eum, qui fidem frangit Ecclesiæ, paulo post Regi quoque suo infidum fore.

* Morguesius S. Germani Abbas, primarius Reginæ Ludovici XIV Matris Eleemosynarius probe noverat in Flandria Jansenium; precatus hunc erat ** Chaumontelus vir inter *** Cadomenses nobilis, ut quid demum hominis esset Jansenius, de quo tot & tanti sermones fierent, sibi nunciaret. Pinxit Abbas hominem his coloribus, aitque, „ prodidisse Re-

(*) de Morgues.
(**) de Chaumontel.
(***) Caen.

„ gem Hispaniæ in Comitiis Statuum genera„ lium Belgii, quæ anno 1633 habita sunt, „ & conscriptis eam in rem commentariis au„ thorem fuisse, ut Flandri Catholici societa„ tem inirent cum Protestantibus Batavis, & „ quales in Helvetia sunt, compositos ex „ utriusque religionis hominibus pagos con„ stituerent. „ Credebat semper Jansenius, satis meritorum extare a se in alios, ut Episcopali mitra coronari digna essent: jam spe Episcopatus Antuerpiensis exciderat, licet potente Patrono uteretur Mechliniensi Archi-Episcopo: proditio, de qua memini, innotuerat Aulæ Hispanicæ; ergo ut eluctaretur ad insulam, oportebat, ut hanc labem Jansenius elueret. „ *Mars Gallicus* (pergit Abbas Morguesius) „ quem contra Galliæ Re„ gem conscripsit, blasphemis contra Reges „ nostros, antiquos & hodiernos conviciis „ refertum, expiavit hoc crimen, & ipsi Epi„ scopatum Iprensem laboris præmium attu„ lit, qui altero post anno eidem collatus „ est. „

Jansenius hac nova sua dignitate non diu potitus est. Postridie ejus diei, quo post longam cum Canonicorum suorum Collegio dimicationem, de nescio quibus novis constitutionibus, nimia ira excanduerat, febri correptus est, quam altero post die pestifer morbus excepit, cujus nec ante, nec postea ulla alibi in civitate vestigia extitere. Author compendii vitæ, quod fronti ipsius libri præfixum est,

to-

testatur, se ex ore Sacellani Iprensis Episcopi intellexisse, Jansenium ante obitum suum de totius vitæ noxis confessum fuisse; Leydekerus e Protestantium numero, scriptor vitæ Jansenii addit, etiam supremis morientium religionibus SS. Viatici, & extremæ Unctionis rite confirmatum e vivis excessisse. Post hæc opus sibi suum afferri voluit, & primo ejus folio inscripsit, committere se illud fidei Reinaldi * Laimei sibi ab Eleemosynis, & ea quidem lege, ut cum Liberto Fromondo, & Henrico Caleno amicorum suorum intimis de eo typis excudendo consilia iniret; non alio tamen libri exemplo, quam hoc ipso, ad curandam editionem uterentur. Adjungit, firmam quidem eam opinionem insedisse animo, nulli in hoc opere mutationi locum esse posse; quodsi tamen Ecclesia obliterandum quidpiam, vel mutandum censeret, obsequiosum se ejusdem filium esse, & huic obedientiæ immori velle.

Obiit eodem die 6. Maji 1638, annos natus quinquaginta quatuor, postquam duodeviginti mensibus Iprensi Ecclesiæ præfuerat. Sepulchrum insigni epitaphio, & magnifico operis elogio exornatum fuit, quod tamen deinde, jubente summo Pontifice Alexando VII, probante Archiduce Leopoldo Belgii gubernatore, a Francisco Roblesio, Jansenii in Sede Iprensi successore, sublatum est. Acerbis eam ob rem exclamationibus testata est Fa-

(*) Laimé.

Factio, quam gravem dolorem ac mœrorem hauserit ex hac turpitudinis nota, quæ memoriæ Antesignani sui inusta fuisset: solatium capere oportuit ex laudatione, qua folia Londinensia aliquo post tempore, cum de eventu spoliati tumuli mentionem facerent, defunctum, & ipsius doctrinam prosecuta sunt. (*b*) *Vir hic, inquiunt, quanquam Episcopus Papisticus tuebatur doctrinam Augustinianam de merito, de libero arbitrio, de justificatione &c. quæ in multis capitibus eadem est cum illa, quam Ecclesiæ reformatæ amplexæ sunt.* En verba Anglica in gratiam eorum, qui lambunt, & lingunt omnia, quæ veniunt ex Anglia.

THAT MAN, THOUGA POPISH BISHOP, MAINTAYNED THE AUGUSTINIAN DOCTRIN A BOUT MERIT, FREEWILL, JUSTIFICATION, &c. WHICH IS MUCH THE SAME WITH THAT OF THE REFORMED CHURCHES.

Vix vivendi finem fecerat Iprensis Episcopus, Fromondus & Calenus summo æstu, quo ipsemet Jansenius negotium urgere potuisset, eo incubuere, ut *Augustinus prelo* subjiceretur. Scriptor historiæ de Jansenismo narrat, (*i*) „ quantacunque cura invigilatum sit

(*b*) Novellæ Londinenses ad 3. Jan. 1656. in Art. Ipris in Flandria 25. Decembr. 1655.

(*i*) Histor. Jansenismi sub annum 1640.

„ sit, ut res clam haberetur, Jesuitis tamen „ Lovaniensibus, callida dexteritate P. Vis„ kerkii, qui unum ex typographi operariis ad „ afferenda sibi omnia folia subornaverat, in„ notuisse, hoc opus propediem in lucem „ proditurum. „ Alii evolutionem hujus mysterii cum minore malignitate recensent, ajuntque, exortum subito vehementem ventum, cum in locum irrueret, ubi pendula ex funibus folia libri *Augustinus* libero aeri exposita siccabantur, partem eorum sublatam vicina per loca dissipasse, quæ deinde a prætereuntibus collecta fuissent. Quomodocunque autem res evenerit, edoctus de toto negotio Paulus Richardus Stravius, Pontificius in Belgio Internuncius, e vestigio id magnopere contendit, ut ab imprimendo libro cessare juberetur Typograhus, deinde ut supprimeretur liber, ne in publicum emanaret. Sed omnis hæc ejus opera frustra fuit. Prodiit liber, & paulo post Parisiis cum adjecto sex Sorbonæ Doctorum suffragio alteris typis excussus; mox etiam a Ministris Calvinianis Hollandiæ, Jacobo Ariglandyo rem dirigente, in patriam linguam translatus; a Jacobo autem Voetio gregi suo eximias inter laudes commendatus est, suffragante celebri Grotio, cujus ea sententia fuit, si Catholici probarent doctrinam Jansenii, brevi duas Ecclesias in unam conflatum iri. Non multum lapsum est temporis, cum & Rotomagi nova libri Iprensis Episcopi editio comparuit, adeo, ut is longe lateque diffusus magnæ ubique offen-

sioni

sioni esset. Unde Urbanus VIII. 6. Martii 1641 eum Pontificio oraculo in Bulla *In eminenti* ex eo capite condemnavit, quod *contineret & defenderet cum grandi offensione Catholicorum, & authoritatis sacræ Sedis contemptu plures propositiones ex iis, quæ jam ab Antecessoribus suis reprobatæ & damnatæ fuissent.*

At Jacobus Boonenus Archiepiscopus Mechliniensis, quem Jansenius ad partes suas adjunxerat, inexpugnabili contumacia intercessit, ne hæ literæ Apostolicæ promulgarentur in Flandria. Cum septem omnino annis omni seu sacræ, seu profanæ authoritati restitisset, ac Romam, ubi eundem Pontifex dato 18 Novembris 1651 decreto, initio quidem vadimonium obire per se, deinde ob gravem ipsius ætatem per Procuratorem causam agere, & gestorum rationem reddere jusserat, ire recusasset, altero decreto 19 Decembris edito declaravit, Archiepiscopum Mechliniensem cum Episcopo Gandavensi, eadem fere culpa implicito, sacris interdictum, & a divinis suspensum esse. Sed & Archidux Leopoldus, ut tueretur ordinem, quo inferior potestas majori obnoxia sit, quique in Ecclesia vigeat, necesse est, interposita sua authoritate cavit, ut decretum omnem sortiretur effectum. Atque hic primus fructus erat pertinaciæ, & rebellionis contra Ecclesiam atque omnem Magistratum legitimum, quem doctrina Episcopi Iprensis protulit, pari posthac

fœ-

fœcunditate plures adhuc, & æque acerbos progenitura.

Bulla Urbani VIII ad Facultatem Theologicam Parisinam perlata cum obsignata Regis Epistola, quæ eo, quem vellet Pontifex, obsequii modo ac forma eam recipi jubebat, eadem Facultas 15 Januarii 1644 interdixit Baccalaureis, ne seu probarent, seu propugnarent ullam ex propositionibus, quæ a Pio V, Gregorio XIII, & Urbano VIII Apostolicis literis, & Pontificia censura notatæ fuissent. At nihil moti eo interdicto aliqui e Baccalaureis, in Theologicis suis thesibus quasdam earum typis imprimendas curarunt, licet Theologiæ Procurator, cum illas recognosceret, expunxisset: alii theses suas typis exscribendas dedere, quales sublatis erroribus emendatæ fuerant, sed palam deinde declararunt, longe diversa se sentire ab iis, quæ thesibus suis inserere coacti fuissent.

Nicolaus Cornetus Doctor Domus Navarreæ, Facultatis Procurator, in Conventu Sorbonæ graviter de hac Baccalaureorum licentia questus, Facultati senas harum propositionum, quarum quinæ e Jansenii libro depromptæ erant, cognoscendas, & expendendas obtulit. At Factio, cum Capitis sui doctrinam peti, & discrimini objici videret, tot & tantos motus concivit, ut tandem a suprema curia Parisina ea disquisitio inhiberetur. Doctores veritati bene affecti, cum nollent

lent implicari negotio, quod ad supremæ Curiæ forum adductum fuisset, abstitere ab ulteriore examine, ut opportuniore capto consilio, efficacius bonæ causæ consulerent, & Romam ipsam ad edendum de tota hac re oraculum incitarent.

Isaacus Habertus Episcopus Vabrensis, qui primus in Gallia palam Jansenii doctrinæ sese opposuit, scripta epistola, cui octoginta quinque Episcopi sua nomina adscripsere, de tota re Pontificem Innocentium X edocuit, qui comperto ex Epistola negotio, Congregationem coegit, & instituit, ut de denunciatis propositionibus matura discussione quæstionem haberent. Agebatur autem non nisi de quinque propositionibus, ex Janseniano *Augustino* excerptis, quæ etiam duobus post annis, ex quo eas Clerus Gallicanus ad Pontificem detulerat, Bulla pridie Calendas Junias 1653 edita tanquam hæreticæ condemnatæ sunt. In aliis Pontificiis literis 29 Sept. 1654 datis, & congregato Parisiis Galliæ Clero inscriptis, Innocentius X, postquam horum Episcoporum ardens studium ac pietatem multis laudibus prosecutus est, disertissimis verbis declarat, se in Constitutione sua die 31 Maji anni 1653 data, *damnasse in quinque propositionibus Cornelii Jansenii doctrinam ejus libro contentam, cui titulus Augustinus.*

Nihil

Nihil fuit machinarum, nihil artium, quod non adhibuerunt sectatores Iprensis Episcopi, ut condemnationem adeo certam, definitam, & ignominiæ plenam impedirent. At quantum ad præsens meum institutum pertinet, hac de re jam satis dixi hactenus; qui plura & distinctius scire desiderat, consulere poterit historiam de quinque propositionibus Jansenii, quæ occultas factionis artes ac consilia valde ingenue & perspicue exponit.

Tempus jam est, ut pro eo, ac pollicitus sum, ostendam, Jansenium librum suum pro urgenda Burgofontani systematis executione scripsisse, & in eo accuratissimo studio secutum esse formam, quæ in illo conventu aptissima fore censebatur, qua fides mysteriorum nostrorum redderetur *fallax & inutilis*, ipsumque abrogaretur Evangelium, *quin res adverteretur*. Ut id apud illos, qui etiamnum reverentur Ecclesiam, in optima luce collocem, non alio opus est, quam ut hujus JEsu Christi organi, falli nescii, decisiones in medium adducam.

Ecclesia condemnavit quinque propositiotiones: oraculo Innocentii X declarat, eas esse doctrinam in libro Jansenii contentam: Alexander VII definit, easdem propositiones esse condemnatas in sensu ab ipso Authore designato. Verba Bullæ hujus summi Pontificis tam nervosa sunt, & ad intercludendum er-

rori omne effugium opportuna, ut ea hoc loco recitare omnino operæ pretium sit.

(k) „Cum, sicut accepimus, nonnulli ini-„quitatis filii prædictas quinque propositiones „vel in libro prædicto ejusdem Cornelii Janse-„nii non reperiri, sed fictas, & pro arbitrio „compositas esse, vel non in sensu ab eo-„dem intento damnatas fuisse, asserere ma-„gno cum Christi fidelium scandalo non re-„formident; Nos - - quamcunque dubitatio-„nem super præmissis in posterum auferre vo-„lentes - - - quinque illas propositiones ex „libro præmemorati Cornelii Jansenii Episco-„pi Iprensis, cui titulus: *Augustinus*, excer-„ptas, ac in sensu ab eodem Cornelio inten-„to damnatas fuisse definimus, & declara-„mus; & uti tales - - - iterum damnamus „&c. „

Ergo has quinque propositiones pro summa, quam Ecclesiæ effatum facit, fide ex libro Jansenii esse depromptas, certissimum est: eæ sunt veluti libri fundamenta, vel si quis malit, ejusdem medulla: liber hic scriptus est ad confirmandas & explicandas has quinque hæreses: repeto, ita definivisse Ecclesiam: vero fideli pluribus opus non est, ut sine ulteriore discussione credat.

Comparemus jam quinque propositiones ex libro Jansenii excerptas cum quinque Burgofontanæ doctrinæ capitibus: ex summa illarum cum his similitudine patebit, quodnam Jansenii consilium, quis scopus fuerit.

Pa-

(k) Bulla Alexandri VII, 16. Octob. 1656.

Parallelum ſeu comparatio quinque propoſitionum, quæ ex Janſenii libro excerptæ ſunt, cum quinque Burgofontanæ doctrinæ capitibus.

Propoſitio I Janſenii : Aliqua DEI præcepta hominibus juſtis, volentibus, & conantibus ſecundum præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia; deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant.

Caput doctrinæ Burgofontanæ : Quicunque ad implenda DEI mandata conatus exerantur, eorum tamen aliqua ſervatu ſunt impoſſibilia, imo gratia deeſt, qua fiant poſſibilia.

Propoſitio II Janſenii : Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur.

Doctrina Burgofontana : Una & ſola gratia operatur omnia, eique reſiſti non poteſt.

Propoſitio III Janſenii: Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione.

Doctrina Burgofontana : Evertenda libertas, eique imponenda neceſſitas cedendi gratiæ victrici.

Propoſitio IV Janſenii : Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare.

Doctrina Burgofontana : Negabitur gratia, quæ hominibus est sufficiens.

Propositio V Jansenii : Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

Doctrina Burgofontana : Edicetur palam, JEsum Christum non pro omnibus hominibus mortem subiisse.

Res ardui laboris erit, majorem excogitare similitudinem inter propositiones, quæ in conventu aliquo, ubi forma agendi grandis cujusdam negotii festinato opere adumbranda erat, ex tempore factæ sunt, & inter illas, quæ per otium, tranquilla mente, & in Museo meditate literis mandabantur.

Annus 1621 erat, quo Jansenio ea data provincia est, ut quina Burgofontanæ doctrinæ capita in libro quodam, dedita opera hunc in finem conscripto, in definitum systema redactum, omni, qua posset, ope stabiliret. Fluxere ex eo tempore triginta circiter anni, cum docti quidam Theologi hoc libro graviter offensi, & coitionis Burgofontanæ prorsus ignari, discussere hoc opus, & summa cura illius fecere analysin, ut omne venenum exprimerent; & quodnam aliud expressum est, quam quinque propositiones, quæ quoad rem ipsam, & fere quoad verba eædem sunt cum quinque Burgofontanæ doctrinæ capitibus, Jansenio pro basi libri sui assignatis; nam cæteri libri errores ad hos quin-

quinque tam congruenter & apposite revocantur, ut, quod olim in cathedra Auditoribus suis asseveravit Bossuetus * Meldensis Episcopus, (l) *illi sint totus liber* Jansenii. Ante oculos ergo est perfecta quinque propositionum, & ob hoc ipsum *totius libri* Jansenii cum quinque Burgofontanæ doctrinæ capitibus consensio. Necdum etiam animo excidit horum ipsorum quinque capitum connexio cum principiis purissimi Deismi: quin igitur feratur nunc judicium, quem sibi finem Jansenianum opus præfixerit.

Alterum accurationis specimen, qua Jansenius omnibus Burgofonte sancitis animum commodavit, & calamum, istud est: statutum ibi fuerat, ut Calvinistarum vestigiis insisterent, & novitatibus, quas edere in vulgus cogitarent, authoritatem S. Augustini *pro velo* obtenderent; ac si nomen hujus magni & sancti Doctoris, tam turpiter & procaciter habitum hæresibus & hæreticis, contra Ecclesiæ anathemata, præsidium & tutelare quoddam diploma esse posset. Et quid Jansenius? non minus protervus & impudens, ac Joannes Wiclefus, qui, ut solam Episcopi Hipponensis doctrinam profiteri videretur, Jo-

(l) Vid. Epistolam b. m. Episcopi Mirapiscensis (de Mirepoix Petri de Broüe) ad Cardinalem de Bissy. Extat hæc epistola pag. 109. Collectionis documentorum pro Instructione Pastorali ejusdem Cardinalis An. 1722.

* Meaux.

Joannes Augustini appellari voluit, eodem consilio librum suum titulo *Augustini* insignivit. An non hoc morosissimis etiam ingeniis sufficere potest, ut perspiciant, quanta accuratione Jansenius Burgofontanis institutis obtemperaverit? Unde etiam ratum, ac certum est, Jansenii librum pro executione systematis Burgofontani, seu pro eo, ut Deismus subrogetur Evangelio, & omnis instituta divinitus religio evertatur, elucubratum fuisse; proinde dignum tot anathematum fulminibus, quibus toties ambustus est.

Catholici id facile annuent: tantundem Jansenistæ illi, qui incaute in fraudem inducti sunt, facere; & apertis, quos clausere hactenus, oculis intueri possent ingentem foveam, quæ in ipsorum conspectu, & pro ipsis eo in præceps agendis effoditur. At pro sectæ Antesignanis unus ex primariis Burgofontani Conciliabuli Canonibus est, ut toto nisu obviam eant decisionibus Ecclesiæ, & inflictas ab illa pœnas, atque anathemata flocci faciant, & negligant; quemadmodum loco suo exequemur. Nil speremus igitur, alia ipsos incessuros via, quam qua incessere Patres ipsorum. Tantum aberat, ut sese submitterent sententiæ, qua doctrina Jansenii condemnata est, ut potius id unum meditarentur, quo pacto eam eluderent. Atque hunc in finem, ad quam prodigiosas variationes non habuere perfugium? quot & quanta in-

ter-

ter se pugnantia non locuti sunt? Discamus nosse filios ex agendi ratione, qua ipsorum patres hac in re usi sunt.

Nullum laudum genus est, quo primi Jansenistæ librum Patriarchæ sui non exornarunt. Ex pura S. Augustini doctrina constare, ajebant, & ex consensu totius Factionis quinque propositiones continebantur hoc libro, (m) *seu quoad verba, seu quoad verborum vim ac sententiam*, quemadmodum Abbas * Bourseus mentem suam explicat. Hoc idem palam confitebantur omnes, at simul contendebant, quinque has propositiones vel maxime orthodoxas esse, idque omnium virium conatu tuebantur. Hinc illæ molitiones, & machinæ, ne Sorbona eas examini subjiceret, & subinde affectatam illis orthodoxiam abjudicaret: hinc ablegati Romam illarum defensores, qui obstarent, ne Pontificia sententia configerentur: hinc probra & convitia liberalissime conjecta tam in illos, qui aliquid operæ ad earum condemnationem contulere, quam in Innocentium X Pontificem, qui eas condemnavit, ac in Bullam, qua se videbant tanta ignominia notatos. Hæc certe Bulla ipsis non erat, nisi *Censura extorta, informis, inaudita, facta contra omnes leges æquitatis, & Canonum: Pontifex cum neque verba intelligeret materiæ, de qua agebatur, præ-*

(m) In scripto, quod ab his verbis incipit: *In nomine Domini.*
(*) Bourzeis.

judiciis se occupari , & a malevolis præveniri passus est : nil egit in hoc negotio, *nisi ex politicis rationibus ; nec rationem habuit ullius formæ legitimæ , & maxime necessaria ad detegendam veritatem subsidia neglexit* ; non alios adhibuit huic negotio gerendo, *quam homines rudes , suspectos , male affectos*. Denique hæc condemnationis quinque propositionum sententia tam inconsulte , ac temere lata est , ut quorumvis *sapientum sibi contemptum accersierit , cum in ea tantum partium studium , & sinistrum affectum , tamque parum justitiæ deprehenderent*.

Cedo , an hæc Genevæ lingua est , quæ adeo indignum in modum de Bulla dogmatica loquitur , quam sancta Sedes edidit , & postea tota Ecclesia recepit ? facile quidem in errorem hunc induci posset , qui ad hunc loquendi modum duntaxat attenderet ; at tamen Geneva non est ; sed sunt Theologi , qui pro eo , ac Burgofonte præfinitum fuit , se *S. Augustini discipulos , & ipsius doctrinæ defensores* nominant. Convitia autem illa revera concinnæ phrases sunt , quibus scatet (n) *Diarium* Ludovici de * S. Amore unius e Theologis , qui a Factione ad tuendum Jansenii librum Romam missi sunt. Bulla itaque Innocentii X secundum formulam & stylum Jansenistarum illius temporis , in quinque propositionibus damnaverat quinque verita-

tes

(n) Vid. Historia de V Propositionibus ad An. 1653.
(*) S. Amour.

tes maxime Catholicas. Horum quæſo interea, dum brevem digreſſionem paro, ne obliviſcamur.

Amicitia certa in re incerta cernitur, & ſinceram amici fidem probat neceſſitas. Janſeniſtæ, animis conſternati, quod ſe condemnatos viderent, invenere in celebri Academia Batava, quem in toto orbe Catholico non reperiſſent, amicum quendam fervidum, & in rebus religionis ſuæ uſu peritum, ac ſolertem, qui ipſis contra ſummum Pontificem, & ejus deciſiones auxiliarem manum præbuit. Erat generoſus hic amicus Miniſter Calvinianus Samuel * Mareſius, Doctor & primarius Theologiæ Profeſſor in Academia Groningana, & Miniſter ordinarius Templi Academici. Vix ille intellexerat terribilem plagam, quam Innocentius X Janſeniſtis inflixerat, cum e veſtigio illorum patrocinium ſuſcepit in opere, cui titulum fecit: *Ultima apologia Samuelis Mareſii pro S. Auguſtino, Janſenio, & Janſeniſtis contra Papam & Jeſuitas: ſeu examen Theologicum tripartitum poſtremæ Conſtitutionis Innocentii X, in qua de quinque dogmaticis propoſitionibus in gratiam Jeſuitarum, & Pelagianorum, contra S. Auguſtinum & Janſenii aſſeclas pronunciatum eſt.*

Apologia hæc inſcripta eſt Janſeniſtis hisce honorificis verbis: *Præfatio ad eruditos il-*

(*) Desmarez.

illos Viros Comunionis Romanæ, omnium ordinum, qui hactenus stetere pro Pauli, Augustini, & Jansenii doctrina, de Gratia & Prædestinatione contra Jesuitas.

Quod Calvinianus Minister tam acerbe ferat, Jansenistas a summo Pontifice damnatos, & tam serventem iis defendendis operam impendat, multis, & præcipue illis, qui Jansenistæ sunt sine cognitione causæ, valde paradoxum videri potest. At aperiam ipsis hoc mysterium, aut potius, qui omnium optime id poterit, aperiat ipse Maresius: „ Nemini vero, (ait in Præfatione) „ mirum debe„ bit videri, quod reformatus & adversarius „ sedis Romanæ suscipiam defensionem eorum, „ qui adhuc extrinsece adhærescunt: nam qui „ veritati se auctoravit, eam amat, ubi„ cunque sit. - - - Neque Jansenistarum mo„ do hæc causa est, sed etiam Reformato„ rum, quos in damnatis a Pontifice propo„ sitionibus habetis homodoxos (idem sen„ tientes); hauriunt enim omnes eo respe„ ctu ex eodem fonte scripturarum, & Au„ gustini. Nec minus noster Augustinus in „ his controversiis, quam vestri Jansenii. „ Eandem bene agendi in natura lapsa im„ potentiam agnoscimus. - - Eandem gra„ tiæ medicinalis prædestinatione divina præ„ paratæ efficaciam & infallibilitatem pro„ pugnamus: eandem liberi & necessarii ami„ cam conjunctionem in actibus humanis de„ fendimus: eandem Sanguinis Christi su-

„ per-

„ perfluam taxationem, ſive redemptionem „ univerſalem omnium & ſingulorum rejici- „ mus.„

En igitur plenam Calviniſtarum cum Janſeniſtis de quinque propoſitionibus ſententiarum concordiam: idem ſentiunt, idem loquuntur hi, quod illi; unde Miniſter Groninganus jure potuit aſſerere, præſentem cauſam non minus ad Reformatos, quam Janſeniſtas pertinere.

Poſtquam autem tam generoſe ſuum erga novos ſocios ſtudium aperte palamque profeſſus eſt, putat tantum ſibi authoritatis eſſe, ut aliquid ipſis, forte non absque bono fundamento, vitio & culpæ dare poſſit. „ Certe aliquid, inquit, eſt in veſtris „ Heroibus infirmitatis, dum omnem ingenii „ ſui aciem eo intendunt, ut ſuas ſententias Auguſtinianas, Jeſuitis oppoſitas, a „ noſtris differre contendant; *ubi duo ſic „ idem dicent, ut non ſit idem, tum Janſe- „ nianæ opiniones a doctrina Reformatorum „ erunt diſtinguendæ.* „ Vix fieri poteſt, ut ſummus unius doctrinæ cum altera conſenſus exquiſito magis & efficaciore dicendi genere exprimatur.

Præfationem hanc, Janſeniſtis adeo honorificam, claudit Miniſter optime aptata ipſis adhortatione; *optimum conſilium foret*,

ſcri-

scribit Maresius, *cordate valedicere communioni illius, qui vos ab ea ita palam rescecuit, ut debeatis deinceps aut turpi silentio prodere veritatem, aut illis contumeliis & pœnis canonicis ac temporalibus subjacere, quibus exponuntur in Papatu ii, quos Papa hæreticos declaravit.* Nempe non hodie primum, quod nostris ipsi oculis videmus, sed jam olim Jansenismus non alibi plures patronos nactus est, quam in Hollandia. Erit adhuc tempus, & locus probandi, quam arcto fœdere Minister Groninganus cum Jansenistis junctus fuerit; utar eo, ut viri memoriæ honorem habeam. Interim redeamus ad id, quod de variationibus nostrorum Novatorum dicere institui.

Erat inter Burgofontanos Canones & iste, ut *si Pontifex hanc dogmatum suorum novitatem anathemate percuteret, reclamaretur, atque ad Concilii tribunal appellaretur, cui tamen non magis, quam Pontifici, & Evangelio obtemperaturi essent.* Conditio rerum & locus, in quem post Constitutionem Innocentii X Factio deducta erat, præsens poscebat consilium: Jansenistæ doctrinam Magistri sui, ut verissime damnatam respiciebant: Apologia Maresii nimium eos recte sentientium ludibriis exposuerat, quam ut se ludos habitos, sine ullo doloris sensu ac signo dissimularent; itaque putarunt, venisse tempus, a Papa appellandi ad generale Concilium.

Coi-

Coivere ſubinde Factionis capita in Portu Regio, ut deliberarent, quid potiſſimum conſilii in tam fatali rerum concurſu capiendum, quo fulcro profligata jam cauſa ſuſtinenda eſſet. Vadem hujus conſultationis, & eorum, quæ in hac evenere, ſiſto authorem quendam, cujus operibus contra Janſeniſmum non habuere unquam Janſeniſtæ, quod opponerent, & fidem derogarent; id, quod certo argumento eſt, omnino vera & ſolida omnibus, qui ea legerunt, viſa eſſe. En! quomodo rem in iſto conciliabulo geſtam eſſe narret.

(*o*) „ Arnaldus omnibus integrum eſſe vo„ luit, libere de præſenti negotio mentem ſuam „ pandere: diviſæ autem erant ſententiæ: opi„ nabantur aliqui, obtemperandum Deciſio„ ni Romanæ, & doctrinam Janſenii repu„ diandam: alii e contrario volebant, inſiſten„ dum porro tuendæ huic doctrinæ, & a ſen„ tentia Romana ad aliam a proximo Conci„ lio œcumenico ferendam provocandum. „ Utraque ergo pars pro explorato habebat, „ ipſam Janſenii doctrinam condemnatam fuiſ„ ſe; nec etiam Arnaldo in mentem venit, „ ut admoneret, hallucinari eos, & ſola vul„ gi opinione in hunc errorem raptos eſſe. „ Sed cum in animum inducere non poſſet, „ ut doctrinam Janſenii abdicaret; nollet au„ tem diſcrimini ſe objicere, eam defendendi in

(*o*) Colloquia Abbatis, colloq. 6.

„ in casu, quo condemnatam esse fateretur,
„ tertiam ipse viam aperuit, qua evaderent,
„ nempe distinguendi jus a facto, & dicendi,
„ quinque propositiones jure in certo quodam sensu damnatas fuisse, sed damnatum
„ quinque propositionum sensum non esse sensum libri Jansenii, contra, ac Pontifex ex ignorantia & errore facti declarasset. Ex hoc receptu, ajebat Arnaldus, nemo nos ejiciet;
„ fecitque ipsius authoritas, ut totus reliquus
„ cœtus communi suffragio in hanc sententiam
„ iret." Invento hoc effugio designata Burgofonte appellatio ad concilium opportuniori occasioni reservata est.

Itaque antequam quinque propositiones damnatæ essent, asserebant Jansenii asseclæ: *Quinque propositiones sunt Jansenii, sed non sunt hæreticæ:* postquam damnatæ sunt, conspirarunt in id, ut dicerent; *Quinque propositiones sunt hæreticæ; sed illæ non sunt Jansenii.* Verum cum prodiissent tot lucubrationes, ac libri, in quibus summa verborum quinque propositionum cum verbis libri Jansenii concordia subjiciebatur oculis, Jansenistæ demum ausi non sunt amplius contendere, eas in libro hoc suo non contineri; ergo se retulere ad id, ut dicerent: *Quinque propositiones sunt revera in libro Jansenii: sed in sensu hujus authoris condemnatæ non sunt.* Hoc, nisi fallor, est, & dicitur lingua & voce servire tempori.

Atque hic postremus loquendi modus etiamnum hodie vulgo Janseniano pro vallo est, quo errorem suum tueatur; voco autem vulgus Jansenianum omnes illos ex secundo ordine, cujuscunque gradus & conditionis sint, qui valent ad faciendum numerum, quin participes aut conscii sint scelestissimi consilii, quod ipsorum Patres ad destruendam omnem religionem divinitus institutam iniere. Vaticinatus est Arnaldus, *ex eo receptu nunquam illos ejectum iri*. Si verus vates fuit, satis nobis sit miseram eorum sortem deplorare, cum amplius quid pro ipsis præstare non possimus, & ad aliud transeamus.

Articulus IV.

Jansenistæ ab anno 1621 usque ad hodiernum diem conscripsere omnis generis libros, ut venenum quinque Burgofontanæ doctrinæ capitum, seu quinque propositionum in omnis conditionis homines transfunderent.

§ I.

Jansenius scripsit, ut depravaret Doctos, & ad amplectendam doctrinam Burgofontanam induceret.

Ex omnibus iis, quos Burgofontani Deistæ pervertere, & secum Deismo irretire parabant, difficillime sapientes & docti fallaciis

ipso-

ipsorum ac captionibus circumveniri, & in fraudem impelli videri debebant; hinc prævidebant, nisi magna calliditate & artificio in evulgandis suis dogmatibus uterentur, *doctos primis sese oppposituros conatibus, & doctrinam suam proclamaturos tanquam impiam.* Consultum igitur esse judicabant, nefandum suum depravationis negotium exordiri à perversione Doctorum, utpote quæ plurimum momenti ad corrumpendos alios allatura esset. Et hunc in finem scripsisse & laborasse Jansenium extra controversiam est. *Augustinus* ipsius non nisi ad doctorum captum est; (*p*) *liber, qui elucubratus est pro doctis*, ait apologiæ Author pro Iprensi Episcopo, *utpote scriptus lingua Doctorum.* In hoc sumit sibi *Gratiam pro argumento*, *Traditionem pro regula*, *sanctum Augustinum pro Magistro*, *doctos pro arbitris*, *Pontificem pro Judice.* Si Jansenius nefariis suis principiis vere sapientibus & doctis non imposuit, poterat certe aliquos derivatis ex iisdem consecutionibus inescare, & partibus suis adjungere.

Libri ad spargenda per omne hominum genus Burgofontanæ doctrinæ capita, seu quinque propositiones, innumeri sunt; nunquam alterius hæresis causa tanto studio suscepta, tot scriptis defensa fuit, ac Janseniana. Non recensebo tamen, nisi aliquot ex iis, de quibus

(*p*) Præfatio ad primam apologiam pro Jansenio p. 5.

bus major præ aliis strepitus extitit, quæque ab ipsis sectæ columinibus, ac Burgofontani arcani custodibus in lucem emissa sunt. Commentariolos & libellos, quorum vix numerus iniri potest, a scriptoribus inferioris ordinis editos, ut cum aliis fragorem darent, lubens hoc loco tacitus prætermitto; hoc saltem commodi habent misella hæc tenebrarum opuscula, ut apud illos, quibus in manus venient, valitura sint ad confirmandum id, quod demonstrandum suscepi, nempe a tempore Jansenii usque ad præsens, Jansenistas ex norma constituti Burgofonte systematis omnem eo contulisse operam, ut diffuso per omne hominum genus errorum suorum veneno, religionem JEsu Christi opprimerent.

§. II.

Doctor Arnaldus scripsit, ut inescaret nobiles fœminas, & Burgofontana, seu quinque propositionum doctrina imbueret.

Mortuo Iprensi Episcopo, & Sancyrano non diu eidem superstite, Doctor Arnaldus, qui hucusque non nisi illorum ductu & auspiciis arma gesserat contra Ecclesiam, ipse supremum Factionis caput evasit. Virum, qui in executione systematis, quale Burgofontanum erat, summæ rerum præesset, & agmen duceret, armatum esse oportebat firmitate

animi, & audacia, quæ quantæcunque demum authoritati nesciret cedere: sine intermissione laborandum illi erat, ut gradum proferret ulterius, & novis identidem libris depravationem urgeret hominum, cum adversarii interea distinerentur refellendis prioribus; par erat, ut libri scripti essent lingua, & stylo, qui aptus esset ad erudiendas de iis, quæ in controversiam vocarentur, capitibus nobiles fæminas, quæ maxime otio abundarent, & subinde ex hac rerum notitia Theologas se crederent; hæc lenocinantis speciei ac nominis illecebra alligatas tenet suis Magistris, ac Doctoribus, qui facile ipsas in totidem (*q*) *Priscas*, & *Maximillas* convertent. Denique ipsa rerum natura poscebat, ut novus hic Factionis princeps, quantum fieri potest, cum error & mendacium defenditur, in libris suis a loquendi modo non deflecteret, quoquo sui ante se majores usi fuissent. Doctor Arnaldus, tanquam supremus operis dux, omnibus his muneris sui partibus ita functus est, ut nihil plus ab eo desiderari posset.

Libro Jansenii ab Urbano VIII atro stigmate notato, actum fuerat de systemate Burgofontano, si fideles docili ad vocem Vicarii JEsu Christi obsequio hanc damnationis sententiam venerarentur; Jansenius jam inter Hære-

(*q*) Duæ nobiles fæminæ, quæ multum contulere ad progressum hæresis Montanistarum.

Hæresiarchas locum habebat, & ipsius doctrina ab omnibus veris fidelibus eodem cum doctrina Lutheri, Calvini, & aliorum hæresum Authorum numero habebatur. Isaacus Habertus, postea Vabrensis Episcopus, indefesso religionis studio, & labore omni illo jure usus est, quod ipsi munus Professoris Theologi in Parisina Ecclesia tribuebat, ut fideles urbis Galliæ principis in fide majorum suorum conservaret, tantumque contra nascentem hæresin iis horrorem inspiraret, quanto digna erat doctrina, quæ sub velo severioris Ethicæ recta ad extremam morum licentiam, & omnis religionis perniciem deducebat; quemadmodum in pluribus sermonibus, & demum in libro suo de *defensione fidei Ecclesiæ* omni dicendi vi, & invictis rationibus ostendit.

Arnaldus hoc rerum statu documenta dedit, dignum se esse loco, quem occuparet. Pontifex hæresis damnavit doctrinam Jansenii: Doctor Arnaldus extemplo componit, & edit duas apologias pro eadem doctrina, & doctrinæ Authore: conscribit illas lingua Gallica in gratiam fœminarum nobilium, easque docet, quid respondendum sit illis, qui ad oppugnandam Episcopi Iprensis doctrinam Bullæ Urbani VIII authoritatem in aciem educerent; non alio opus erat, quam cum illo dicere, hanc Bullam (r) *fraudibus*, *&* *falsis*

(r) Apolog. II. c. 12.

relationibus extortam, neque pro vera & legitima Bulla habendam esse.

Habertus in sacris suis dictionibus vehementer hortatur populum, ut debitam Pontificiæ Constitutioni submissionem præstet. Doctor Arnaldus in suis Apologiis adversus sacrum Oratorem cum stomacho exurgit, eumque indignum in modum accipit: sed cur? Ideo, inquit (*s*) „quia oportet toti mundo „signum & testimonium prodere, quod in„solentis facti indignitas justam nobis iram „moverit, neque eo redacti simus, ut no„bis obmutescendum sit.„ Sub pulchro hoc obtentu totus jam sui juris & arbitrii, nemini uni parcit, aut sibi refragantem patitur: omnibus periculis ultro se fert obvium; semper & ubique effugia reperit, quibus elabatur.

Si Habertus novæ doctrinæ omnem pergit fidem detrahere, Arnaldus fatigari nescius, nihil ea returbatus, aut in reddenda vice hæsitans, probris & contumeliis, quas suis Apologiis contra ipsum liberaliter inspergit, omnem eidem existimationem eripere conatur. Idiota est Habertus: homo, qui sinistro suo affectu in devia quæque se rapi sinit: Calumniator *magni & sancti Episcopi Jansenii*, qui *inter Episcopos totius Ecclesiæ ornamentum* erat. Neque id inprimis excidit Arnaldo, ut Habertum sæpe incusaret semi-pelagianismi, utpote cui

(*s*) Præfatio Apolog. I. pag. 33.

cui propositum esset victricem JEsu Christi gratiam destruere, & dogma de morte a JEsu Christo pro omnibus hominibus obita stabilire. His convitiis quantum suo tempore & loco leporis ac dignitatis accedet, dum ex ore nobilium fœminarum prodibunt?

Sed en novum specimen magnanimitatis in factionis capite! Damnata Jansenii doctrina, & veris Catholicis ex omni latere contra hanc pestem coortis, Arnaldus in duabus suis Apologiis oblata sibi facultate uti poterat, ut quod in illa nimis durum & crudum erat, mitigaret, & subdolis verbis obvolutam incautis propinaret: hoc artificium Factioni quotidie belle succedit. Sed Arnaldus illud se indignum judicat: pedem referre videri poterat: non modo non eo utitur, sed generose declarat, quod (*t*) „tantum absit, ut „probrum timeamus ex eo, quod Jansenium „transcribere, & latina ejus verba gallice red„dere arguamur, ut potius id nobis honori „ducamus, veluti rem omnium maxime con„spicuam, & præstabilem.„ Itaque expendamus modo, quam accurato studio discipulus exscripserit Magistrum, & quidem intra quinque duntaxat Burgofontanæ doctrinæ capita nos contineamus. Brevis comparatio inter verba unius, & alterius, rem conficiet.

Burgofontanæ doctrinæ capitum unum est, negare gratiam sufficientem. Jansenius

 cum

(*t*) Præfatio Apologiæ II. pag. 3.

cum de hac re agit, hanc gratiam vocat monstrum gratiæ: (*u*) *Videtur*, ait, *monstrum quoddam singulare gratiæ, solummodo peccatis faciendis, majorique damnationi accersendæ serviens; ideoque lapsis hominibus citra DEI invidiam damnandis excogitatum.*

Arnaldus in libro, quem ornate ac polite scribi oportuit, de eadem gratia loquens, non potuit decenter imitari stylum sui Magistri: difficile accidisset nobilibus fæminis ipsius phrases repetendo exprimere: maluit stylo festivo ac lepido, qui aliquantum ad pretiosam quandam elegantiam accederet, rem eloqui: (*x*) „ Gratia sufficiens, inquit, est favor ita „ peculiaris, ut si diabolo facultas esset lar„ giendi hominibus gratiam quandam, non „ aliam, quam istam largiturus videatur, quip„ pe consiliis suis tam opportunam, quibus „ æternum ipsis exitium machinatur - - Com„ mentitia hæc sufficiens gratia non ad aliud „ valet, quam ut DEum a culpa eximat, dum „ hominem sempiternis suppliciis addicit. „ Magister igitur gratiam sufficientem appellat *monstrum gratiæ*, discipulus *gratiam diaboli*; hoc plane non est inter se nimium discrepare.

Aliud Burgofontanorum dogmatum caput est, ut ne admittatur aliud genus gratiæ JEsu Christi, quam semper efficacis, quæ una & sola operatur omnia, & cui resisti non po-

(*u*) Tom. III. lib. 3. cap. 3.
(*x*) Apologia I pag. 88 & 89.

poteſt. Hac in re perfecte concordat cum Janſenio diſcipulus. Audiamus Magiſtrum: (y) *Nulla omnino*, verba ipſius ſunt, *medicinalis Chriſti gratia effectu ſuo caret; ſed omnis efficit, ut voluntas velit, & aliquid operetur.* Hic error ejus indolis eſt, ut ſane S. Auguſtini teſtimonio pro velo indigeat. Et vero mox illud ſacri Codicis authoritati ſubjungitur: hæc, proſequitur Janſenius, *veritas eſt in ſcripturis ſacris, & Auguſtini ſcriptis explorata.* Ex quo conſequitur, veritatem in ſcripturis ſacris, & Auguſtini ſcriptis exploratam eſſe, quod nunquam admittatur peccatum, niſi quando gratia abeſt, hoc eſt, niſi quando homo neceſſario peccat. Hanc conſecutionem nos ignorare non ſinit diſcipulus. Auſcultemus.

(z) „Docente magno S. Auguſtino, omnis vera gratia JEſu Chriſti eſt efficax. - - (a) „Evidens ergo eſt, eos, qui in peccatum „labuntur, non accepiſſe gratiam ab hoc pec„cato ſibi cavendi; quoniam ſi gratiam ac„ciperent, non laberentur, cum hæc gra„tia JEſu Chriſti nunquam fruſtretur effectu „ſuo.„ Unde veritati maxime conſentaneum eſt, nos ſecundum doctrinam Janſenii, & ipſi ex æquo reſpondentis diſcipuli, non peccare unquam, niſi quando ad evitandum peccatum gratia nos deficit. Quam ergo iniqui,

 &

(y) Tom. III. lib. 2. cap. 25.
(z) Apologia II. lib. 2. c. 21.
(a) ibid. lib. 3. pag. 17.

& veræ rationi adversi sunt humani Judices, ac Principes, dum tam acerba supplicia statuunt in fures, homicidas, adulteros, & alios reos, qui tamen non furantur, non occidunt, non alienum thorum contaminant, nisi quod gratiam non acceperint non furandi, non occidendi, non alterius uxori vitium afferendi, quam si *nacti essent, nunquam horum criminum se reos fecissent*. Si quid coloris & tituli humani hi judices iniquis suis, quas ferunt, & executione ipsa sancitas volunt, legibus prætexere possunt, illud est, quod (ausimne hac blasphemia chartam inquinare?) in ipso DEO horribilis hujus injustitiæ exempla extent, utpote qui de reprobis pœnam sumit ob crimina, quæ evitare non poterant, sed necessario committebant. Ecce tibi Deum Burgosontanum, Deum Jansenii & Jansenistarum!

Tertium Burgofontanum dogma est, evertendam esse libertatem hominis. Iprensis Episcopus quinquaginta in locis sui *Augustini* libertatem, quam indifferentiæ vocamus, & Ecclesia ad merendum, & demerendum necessariam agnoscit, e medio tollere nititur, nec cum Calvino, nisi simplici necessitati adstipulatur: (*b*) *Doctrina S. Augustini est*, ait, *necessitatem illam, quæ nihil aliud est respectu voluntatis, quam quædam vis, aut violentia, aut coactio, - - capitaliter repugnare libertati, - - non autem illam necessitatem, quæ*

(*b*) Tom. III lib. 6. c. 6.

quæ est simul voluntaria, qua scilicet simpliciter necesse est aliquid fieri, non repugnante sed immutabiliter volente voluntate. Non credidit Jansenius, satis esse, semel tantum hunc errorem tribuere S. Augustino: adeo timet, ne testimonio suo semel asserentis, hanc esse sancti Doctoris mentem & doctrinam, fides adjungatur, ut iterata illud admonitione inculcet: *Mira videbitur*, pergit, *Scholasticis ista doctrina; & tamen in Augustini principiis est indubitata.* Authoritati S. Augustini addit Jansenius viginti antiquos scholasticos, quorum verba pro arbitrio & ingenio suo, ut errori faveant, interpretatur.

Præbeamus modo aures discipulo: non aliud loquitur fidelis Jansenii Echo: „ „ Antiquorum scholasticorum in libro tertio se- „ cundæ suæ Apologiæ ait, doctrina est, æque „ ac S. Augustini, libertatem sartam tectam- „ que consistere cum inevitabili agendi ne- „ cessitate. „ Arnaldus laudat deinde nominatim, & in subsidium vocat eosdem antiquos scholasticos, quos Magister, eorumque authoritate hunc errorem confirmat. An ullibi existit Echo, quæ, quam accepit, vocem ac sonum articulatim magis reddat, ac fidelius? Ergo & in hoc quoque capite utriusque concordia ad tradenda Burgofontana dogmata perfecta, omnibusque sui numeris ac partibus expleta est.

Porro quartum doctrinæ Burgofontanæ caput est, extare DEI præcepta, quæ servari non possint, deesse quoque gratiam, quæ vires ac potentiam ea servandi suppeditet. Cum Episcopus Iprensis, & ipsius vindex nolint aliam JEsu Christi gratiam admittere, quam quæ nostræ voluntati necessitatem imponit, & cui resisti nequit, non possunt non id, quod planissime consectarium est, ex illo colligere, & docere, esse quædam præcepta, quibus homines servandis pares non sint, cujuscunque illos status, habitus, & indolis esse statuant, quoniam cujusque sortis, ætatis, ac conditionis homines peccant, hoc est, aliqua DEI mandata violant; non autem in ipsorum principiis ea violare, aut peccare possunt, nisi quando ad ea observanda, seu ad peccatum omittendum gratia carent. Hæc consecutio, quæ animis objicit DEum quendam crudelem, qui supplicium irrogat ob ea, quæ vitari non poterant; DEum quendam desipientem, & mente captum, qui jubet, quæ fieri non possunt, nec subministrat opem, ac vires, quibus fieri possint; hæc, inquam, impiissima consecutio Jansenium terrere non potuit: cum summa illam impudentia deducit ex execrandis suis principiis; reipsa tamen ea semper cautione adhibita, ut S. Augustinum in fronte constituat, eique flagitiosam suam doctrinam affingat: (c) *Ex hac*, inquit, *indubitata* (Augustini)

(c) Tom. III. lib. 3. cap. 13.

gustini) *doctrina, quædam non parvi momenti - - - inferuntur, & clarescunt. Primum quidem, esse quædam homini præcepta, secundum statum & vires, in quibus constitutus est, impossibilia. - - Secundum, non adesse semper gratiam, qua possimus, hoc est, qua illa eadem præcepta implere sufficiamus. - - - Tertium, hanc impotentiam reperiri non solum in excæcatis, & obduratis, & infidelibus, sed etiam in * fidelibus & justis, qui & fidem Christi, & charitatem justitiæ susceperunt. - Quartum, hanc impossibilitatem accidere fidelibus, non tantum, quando nolunt præcepta facere, sed etiam, quando volunt.*

Si data a Jansenio fides & testificatio apud nos quidpiam momenti haberet, credere possemus, in omnibus his eum non nisi fidelem S. Augustini interpretem agere: at fatendum est, Hæresiarcham hunc cum suis discipulis valde lepidum ac ridendum se præbere, dum oblata quavis occasione sub authoritate S. Augustini personati incedunt; S. Augustini, inquam, qui doctrinam Jansenii, & Jansenistarum plusquam duodecim abhinc sæculis execratus est, priusquam eadem ipsi ab iisdem per immanem calumniam tribueretur. (*d*) *Execra-*

(*) In editione Rotomagensi 1652, qua usus est Author, legitur *fideles*, & *justi*, uti etiam in Editione Lovaniensi: Mutatio hic facta necessaria videbatur, ad reddendam phrasin correctam, qualis est in Editione Parisiensi.

(*d*) Sermo 191. de Tempore.

ecramur etiam, scribit S. Doctor, *blasphemiam eorum, qui dicunt, impossibile aliquid homini a DEO præceptum esse.* Hoc per transennam.

Arnaldus, uti in omnibus aliis, ita & in hoc cum *Augustino* Iprensi, quam cum Hipponensi sentire maluit; videtur tamen vereri, ne, quod doctrina Magistri sui habet impium, nonnihil illas offendat, in quarum gratiam latina Jansenii verba in Gallicum sermonem converterat; hinc etiam propior apparet oblivissenti, & aversanti, quam jactanti *honorem* illum, quem supra ambierat, *transcribendi Jansenium, & latina ejus verba reddendi gallice*: proinde confictis verborum fallaciis implicat argumentum, de quo sermo est; dein veluti plenus animi, intrepide loquitur; mox refert pedem; inde intricat se ipsum, dum Magistrum suum extricare vult. Premamus aliquantum præeuntis vestigia. Et quidem initio magna confidentia asserit: (e) „ indubitatum in doctrina S. Augustini principium esse, quod ipsi etiam justi aliquoties „ in statu impotentiæ, aliqua DEI præcepta „ implendi, versentur, eo quod ea implere „ non possint, nisi ope gratiæ, ea, quam „ tum habent, fortioris; hanc tamen ipsam habere nequeant, nisi ex pura DEI „ misericordia. „ Hic est titulus capitis, in quo tractandam sibi sumit hanc materiam: dum autem cœptam telam persequitur, in ipso

(e) Apolog. II. l. 3. c. 1.

ipſo capite id, quod in quæſtionem venit, alio detorquere nititur, ac ſi, quod Janſenius per craſſiſſimum errorem ſcripſit de præcepta DEI ſervandi impotentia, ad ſola illa præcepta pertineret, quibus DEus ad vitanda peccata venialia, a quibus vel ipſi etiam juſti immunes non ſunt, diligentiſſimam cautionem adhiberi jubet; quia tamen hoc effugio Magiſtrum ſuum ab omnibus blasphemiis expurgare non poteſt, defenſionem illius his duntaxat verbis circumſcribit: (*f*) „ Magna „ argumentorum pars, quibus utitur Janſe- „ nius, ut probet, etiam juſtos aliquoties „ eum in locum adduci, ut præcepta DEI „ ſervare non poſſint - - - oſtendit ſolum, „ DEum juſtis non largiri ſemper omnes gra- „ tias, quibus ad effugienda peccata venialia „ indigent: *id, quod eſt veritas fidei*, adjicit „ Arnaldus. „ At DEus, quem Catholici adorant, largitur, aut largiri ſemper paratus eſt gratias neceſſarias ad faciendum id, quod præcipit, quantumcunque leve ſit id, quod præcipit; illud ergo, quod Arnaldus appellat *veritatem fidei*, ridicula *magnæ argumentorum partis Janſenii* interpretatio, ac blasphemia eſt, quam cum S. Auguſtino univerſa Eccleſia execratur.

Poſteaquam Arnaldus hoc velum erroribus Magiſtri ſui prætexuit, ſed tam pellucidum, ut tota eorum fæditas transluceat, callide ad id, unde digreſſus eſt, revertitur: (*g*) De verbo ad verbum repetit, adoptat, & tue-

(*f*) ibid.
(*g*) ibid. pag. 6.

tuetur, quantum maxime potest, id omne, quod Jansenius de impotentia servandi DEI præcepta garriit, & non secus, ac ille, omnia hæc impia dogmata S. Augustini esse, nefarie comminiscitur. Adeo deliberatum ipsi erat, nunquam hac in re a Jansenii sensu deflectere, ut decem annis, postquam suas pro doctrina Jansenii vindicias scripserat, ausus sit affirmare, S. Petrum, eo quod gratia careret, eo redactum fuisse, ut JEsum Christum non negare non posset: (*b*) „ Patres, „ inquit, in sancto Petro justum nobis exhi„ bent, cui gratia, sine qua nihil possumus, „ eo loco, & tempore defuit, quo is non „ peccasse dici nequit. „ Vix opus, in quo hanc blasphemiam vomuit, in lucem exiit, cum omnibus, quæ iniri poterant, rationibus actum est, ut ad recipiendam meliorem mentem induceretur: at tantum abfuit, ut rediret ad se, ut Apologeticis querelis & expostulationibus, latinis & gallicis, mundum inundaret, ac mallet cum ignominia e Sorbona ejici, ac Doctorum Albo expungi, quam falsam ac pestilentem doctrinam suam ejurare.

Tanta concordia, tam perfectus in sentiendo, aut potius scribendo ac loquendo consensus, & quidem tanta pertinacia, tantoque tempore propugnatus, casus cujusdam mirifici & singularis effectus est, si res sine mutua conspiratione gesta sit, & non factioni in ne-

(*b*) Epistola II. ad Ducem & Parem Franciæ pag. 226.

nefarii consilii societatem coeunti ortum suum debeat. Hæc concordia majorem adhuc admirationem movebit, cum nos scriptis pro Jansenio & ipsius doctrina vindicationibus expedierimus. De his id unum adhuc addemus.

Quintum, & ultimum doctrinæ Burgofontanæ caput est, ut palam edatur in vulgus plenum desperationis dogma, de morte JEsu Christi pro solis Electis obita. Hoc unum illorum est, quæ omnium maxime cordi habet Jansenius: unum, de quo summa orationis vi mentem suam explicat, ita tamen, ut semper blasphemiam, quam effutire non horret, S. Augustini authoritate communiat. (*i*) *Nullo modo*, ait, *principiis Augustini consentaneum est, ut Christus Dominus vel pro infidelium in infidelitate morientium, vel pro justorum non perseverantium æterna salute mortuus esse, sanguinem fudisse, semetipsum redemptionem dedisse, Patrem orasse sentiatur. - - Juxta sanctissimum Doctorem non magis Patrem pro æterna liberatione ipsorum, quam pro diabolis deprecatus fuerit.*

Doctor Arnaldus, in prima sua Apologia, prope centum paginas impendit, & in omne se latus versat, ut eandem hæresin suffragio suo corroboret: præ omnibus in usus suos adhibet secretum artificium, quo ante Jansenistas tam opportune pro hæresi sua propaganda

(*i*) Tom. III. lib. 3. cap. ult.

da usus Calvinus, ut sacras literas cogeret hac de re contrarium illi dicere, quod dicunt. Absolvamus comparationem inter dogmata Jansenii, & qui eadem loquitur, Arnaldi; atque postremum perfectæ concordiæ specimen exhibeamus.

S. Paulus disertissimis verbis proclamat: *JEsus Christus mortuus est pro omnibus hominibus.* Jansenius reclamat, & ait: JEsus Christus non est mortuus pro omnibus hominibus. Quis ex istis duobus errat? Arnaldus, dum hæc duo maxime inter se disjuncta conciliare, & ad eandem sententiam revocare vult, ea tamen lege, ut Jansenium longe emendatius, quam S. Paulum locutum esse statuat, contendit, quod (*k*) „ hoc Apostoli effatum: „ *JEsus Christus mortuus est pro omnibus hominibus*, ex mente S. Augustini non aliud „ enunciet, quam quod JEsus Christus mor„ tuus sit pro omnibus fidelibus, & omnibus „ Electis, qui ab eo appellati sunt omnes ho„ mines, quia ex omnium hominum sorte „ delecti, & in eum numerum cooptati sunt; „unde perspicuum est, illud non pugnare con„ tra hanc alteram propositionem: *JEsus Chri„ stus non est mortuus pro omnibus hominibus*, „ cujus hic sensus est, Christum non esse mor„ tuum pro omnibus hominibus seorsim spe„ ctatis, cum, si idoneis ac propriis verbis „ rem dicamus, pro justificatione infidelium, „ & salute reproborum mortuus non sit. „

En

(k) Apolog. I. pag. 179.

En igitur! S. Paulus, dum expresse dicit, JEsum Christum mortuum esse pro omnibus hominibus, interprete Doctore Arnaldo dicit cum Jansenio, JEsum Christum non esse mortuum, nisi pro Electis; & hunc etiam in modum, dum S. Joannes apertissimis verbis testatur, *JEsum Christum se obtulisse pro expiandis peccatis nostris, non autem duntaxat pro nostris, sed etiam pro peccatis totius mundi*, (*l*) interprete Calvino testatur, non obtulisse se pro expiandis aliorum peccatis, quam Electorum: (*m*) *Sub omnibus*, ait hic Hæresiarcha, *reprobos non comprehendit, sed eos designat, qui simul credituri erant, & per varias mundi plagas dispersi erant.* Ex his patet quam liberaliter Jansenius & Doctor Arnaldus imbiberint Calvinum suum, & hausta ex hoc fonte eruditione suo loco & tempore uti noverint.

Venenum libri Episcopi Iprensis, in duabus Arnaldi pro eo Apologiis ab omni scholasticæ literaturæ scoria expurgatum, & politi styli elegantiis conditum, mirum quantum sapuit nobilibus fæminis, illis præcipue, quæ hactenus non nisi amatoriis fabulis, ac comicis facetiis delectabantur: ab eo tempore sci-

(*l*) *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.* 1. Joan. 2. v. 2.

(*m*) Calvinus in 1. Joan. c. 2. v. 2.

mus, eas omni, cui pares erant, gravitate eo incubuisse, ut eximiæ Theologæ evaderent, in ipsa mysteriorum gratiæ & prædestinationis penetralia se inferrent, & exploratam a se S. Augustini mentem commentationibus suis illustrarent: unde frequentia de his rebus in Comitis * Plesseæ ædibus, ad extremitatem Pontis Novi, conventicula, ac colloquia celebrabant; & brevi dignæ habebantur nomine *Dominarum de Gratia* insigniri, ut honos deferretur ipsarum meritis, & cum ampla gloriæ prærogativa secernerentur ab aliarum nobilium fæminarum numero, quæ pro munere suo non nisi curare familiam, & rei domesticæ præesse nossent. Provida Plesseæ Comitis cura, qua obstabat, ne, quod in his congressibus serium erat, produceretur nimium, elegantia domus, mensæ lautitiæ ac cupediæ, mille oblectamenta & commoda, quæ in illius ædibus cuivis in promptu erant, illa ex hac apparatus copia ac cultu magnam captante gloriam, alliciebant ad nova colloquia, quicquid in nobili juventute præ cæteris eminebat. Tam felix geminæ Apologiæ eventus persuasit Factioni in Gallia, ut non nisi ea in posterum lingua sua literis mandarent, quam nobiles fæminæ callerent; & hæ vicissim pro habita tam honorifica sexus sui ratione omne gratiarum genus reddidere.

§. III.

(*) Duplessis.

§. III.

Matthæi Faydovii, Doctoris Sorbonici, Catechismus ad plebem de excellentia Gratiæ Burgofontanæ erudiendam.

Exigebat perfecta systematis Burgofontani executio, ut novi errores, ratione quadam animis vulgi æque, ac aliorum instillarentur; nihil enim tanti momenti est, quam multitudinem partibus suis adjungere. Ad hoc autem negotium opus erat libello, qui vulgi captui accommodatus esset, cujusque exempla levi pretio venalia, ubique per oppida & pagos spargi possent. Tentavit Factio hunc vulgi & plebis questum facere ope *Catechismi de gratia*, quem peculiariter eum in finem componi voluit, teste Gerberonio (*n*) *ut populus de excellentia gratiæ erudiretur*. Authorem hujus famosi libelli produnt aliqui fuisse Godefridum Hermantium Canonicum * Bellovacensem, qui ob procusas a se pro Arnaldo vindicias, e Sorbona, & Cathedrali Collegio ejectus est. Samuel Maresius eum adscribit Henrico Hamelio, ad S. Mederici Parisiis Curioni, quod tamen verisimile non est, cum Hamelius, quemadmodum jam diximus, multo nobilioribus dotibus præditus esset, quibus sectæ utilitatibus serviret, quam esset peritia ac facultas libros, & libellos fabricandi. Scriptor Historiæ Jansenismi, quem omnium optime de rebus factionis suæ edoctum esse oportuit, gloriam confecti hujus opusculi tribuit (*o*) Mat-

(*n*) Histor. Jansen. T. I, p. 381. (*o*) Ibid.
(*) de Beauvais

thæo Faydovio Doctori Sorbonico, qui petente FranciscoCaumartino Episcopo * Ambianensi, Præsule proferendis longe lateque novis erroribus ex asse devoto, illud adornandum suscepit.

Libellus hic solis viginti pagellis constat, mole scilicet ac amplitudine ad lectorum, quorum usui destinatus erat, captum & indolem apposita: nullus tamen e Factionis libris magis percrebuit, & in ore hominum fuit. Aptato ad popularem modum sensumque stylo summa e libro Jansenii errorum capita ac fundamenta continet. Omni, quæ tanto negotio debebatur, solertia provisum est, ut in vilissimas usque tabernas, ac macella penetraret: typis excusus in Flandria, Lugduni, & Parisiis, atque in varias linguas translatus est, eodem tamen anno, quo emersit e tenebris, ab Innocentio X (**) damnatus & proscriptus, quia in eo, ut loquitur Pontifex, continentur quamplures sententiæ, alias per fel. record. Pium V, Gregorium XIII, & Urbanum VIII damnatæ. Cum autem timerent Jansenistæ, ne hæc Pontificia sententia omnem libello fidem in plebis animis abrogaret, quippe quam nondum per temporis angustias contemnendo ejusmodi damnationum generi assuefacere poterant, ad usitatum artificium se retulere, & nulla interposita mora Catechismum suum alteri subjectum prelo recudi curarunt, sublata priore, quæ odio jam erat

(**) 6. Octob. 1650.
(*) d'Amiens.

erat, inſcriptione, eique nova hac indita: *Explanationes quarundem difficultatum de Gratia.*

Omnis exigui hujus opuſculi a Factione fabricati ars in eo ſita eſt, quod pauciſſimis quibusdam Catholicis verbis ac phraſibus errorem involvat, ut apud ſimplicem populum communes & orthodoxas, plerumque a primis unguiculis inſitas animis rerum ſpecies extinguat, & cultæ hactenus veræ fidei totum Janſenianum, ſeu Burgofontanum ſyſtema ſubſtituat. Admodum pauca hic e Faydoviano libello excerpta dabimus, ut amplior nobis locus ſit ad recenſenda ſingularia illa dicta & facta, quæ deinde ex illis conſecuta ſunt. Magni hæc momenti ſunt, & omnium aptiſſime totum venenum nobis animo intuendum præbebunt.

Quisnam ergo ſimplicium fidelium ſenſus erat de gratia, antequam Janſeniſmus præpoſteram & inconditam de ea loquendi formam mundo obtruderet? Plebs, quin ſcholaſticas phraſes intelligeret, utpote quibus facile carere poteſt, aut ſatis explicatam de gratia notionem mente conciperet, quæ equidem ei neceſſaria non eſt, a ſuis doctrinæ Chriſtianæ libellis, & multo plus etiam ab experientia rite inſtituta, ſimpliciter credebat cum Eccleſia, quod gratiæ reſiſti poſſit, & quidem frequentiſſime eidem reſiſtatur. Hæc fides curam injiciebat animis, & cautos reddebat, ut piis motionibus, quibus DEus poſt colluſtratum cæleſti lumine intellectum, voluntatem ad pietatis officia incitaret, prompte obſequerentur, neve, ſi eas reſpuerent, in gravem

apud DEum offensam incurrerent. Et hoc fideli ac constanti obsequio gratiæ præstito, æternis suis rationibus consulebant. Hic sanctitatem consequendi modus tam definitus, & certus, atque ex antiquis catechismis haustus, acerrime urebat Jansenismi oculos, ejusque consilia in transversum agebat. Ut illum sensim sine sensu aboleat, catechismus Gratiæ novum omnino modum suppeditat, qui in hoc consistit, ut uni soli gratiæ agenda relinquantur omnia; nihil autem agendum restet illi, cui illa confertur. Audiamus de hoc illius oraculum!

In capite secundo hanc quæstionem pro„ ponit: „ *Estne huic gratiæ* (JEsu Christi) *proprium, ut faciat nos implere legem*? Et „ respondet: omnino. - - - non sufficit, ut „ DEus nobis impertiatur potentiam implen„ di legem, si velimus, sed necessum etiam „ est, ut faciat nos eam implere, dum poten„ ti gratiæ victricis auxilio efficit, ut veli„ mus. *Interrogatio: Hæc gratia an semper* „ *est efficax?* Resp. est; nam illa semper pro„ ducit effectum, quem DEus vult per illam „ producere. *Interrogatio: An ergo non pos-* „ *sumus hanc gratiam respuere?* Resp. Possu„ mus, si velimus. „ (crederes hic audire doctrinam Catechismi probe Catholici; sed audiamus usque finem) possumus, si veli„ mus; at proprius hujus gratiæ effectus est, „ ut nobis adimat voluntatem respuendi, & „ proinde non sinat nos facere, quod possu„ mus: equidem non nunquam eidem resi„ stitur; at cum gratia victrix sit, nostrum

„ de-

„ denique obnitendi conatum vincit. „ Ut jam ridiculum hunc, vel potius, ut rem nomine suo appellem, veteratorium & malitiosum argutandi & sermocinandi modum, cujus hæretica impietas oculis non obversari non potest, rite animo consequamur, non nisi verba priora & posteriora cum erroribus, qui proxime ex illis consequuntur, conferamus. *Gratia JEsu Christi semper habet effectum suum:* ergo nunquam ei resistitur; nam resistere gratiæ, & ipsius impedire effectum, ex omnium Catholicorum Theologorum sensu unum idemque est. Quodsi ergo nonnunquam ei resisteretur, non semper haberet effectum suum; hæc consecutio omnino legitima est. Et tamen ei *nonnunquam resistitur*; itaque non habet semper effectum suum; nec enim habet, dum ei resistitur: hæc consequentia primæ e diametro opposita, & ipsa legitima est. Atqui *hæc eadem gratia*, cui resistitur, *vincit denique nostrum obnitendi conatum*; ergo efficit, ut dum ei resistitur, non resistatur, & ut semper suum habeat effectum, quando semper non habet. Fateor, has *Explanationes de gratia* aliis adhuc explanationibus plurimum indigere. Miseri e plebe homines, quibus Catholica fides eripitur, ut hæretica hæc deliria pauculis Catholicorum quorundam verborum exuviis involuta, eidem sufficiantur, plane magna commiseratione digni, ac multis lacrymis deplorandi sunt.

Ut his ipsis miseris e manibus extorqueatur precandi cura, ac studium, simulque ipsorum animis insinuetur error de peccati evi-

tandi, aut exercendæ virtutis impotentia, idque ob negatas gratias, & sublatam ipsam quoque illas petendi facultatem, ecce, quid doceat hæreticus Catechismi Author! (*p*) „ „ *Interrogatio : an necessaria ad fundendas* „ *preces gratia data est omnibus hominibus?* „ Resp. Non est data; cum enim non omnes „ homines accipiant gratiam credendi, iidem „ etiam non accipiunt gratiam precandi. - - Et „ quantum ad eos pertinet, qui credunt, cum „ non omnes DEO supplicent, sequitur, non „ habere eos gratiam JEsu Christi ad supplicandum DEO, quandoquidem proprius il„ lius effectus est, ut faciat nos orare DEum. „ Conclusio, quæ ex natura sua detestabili huic principio inest, & per seipsam se prodit, ac offert intuentibus, simplicissimorum etiam fidelium ingenium non superat. Expectemus, inquient, dum gratia nobis obveniat, quæ faciat nos precari; tum enimvero vacabimus precibus, quin possimus velle non vacare; nam novus noster Catechismus docet, quod *proprius effectus gratiæ sit, ut auferat nobis facultatem hoc volendi, & faciat nos precari.* Quam opportuna, & commoda est hæc gratia, quoniam omnia in nobis una & sola præstat, & conficit, quin nos ullam huic negotio operam interponamus! Parcite itaque, Sacerdotes, & Ministri JEsu Christi, labori vestro in declamandis ad fundendas preces cohortationibus: abstinete a vestra illa jurgandi, eosque criminandi contentione, qui non multum de religioso DEum precandi more labo-

(*p*) Capit. 4.

borant, eamque rem nihil admodum ad ſe pertinere arbitrantur: curam de nobis ponite, & vitiis noſtris, ac vivendi licentia tranquille nos frui ſinite. Non aures præbeamus amplius illis, qui eaſdem iteratis identidem vocibus obtundunt, ut ſupplici prece ac voto petamus a DEO gratiam ex eorundem vitiorum cœno emergendi, & ad hominis Chriſtiani officium redeundi. Catechiſmus novæ Eccleſiæ hoc nos onere liberat, & in plenam libertatem aſſerit. (*q*) „ Si gratia, ait, illis „ collata eſt, certiſſime facient (pium opus „ vel rogabunt DEum) quin hortatoribus ad „ illud egeant: ſi hac gratia carent, nunquam „ facient, (pium opus, nunquam preces fundent) quantiscunque adhortationibus ad „ id impellantur. „ Vah! in quod barathrum abominandis his principiis miſellus populus præceps agitur? Num ergo nimis exaggerata ea aſſertio eſt, qua illa recto tramite ad extremam morum licentiam, ad omnis religionis contemptum, ad purum putum Deiſmum homines deducere comprobantur?

Ut vero vel pertinaciſſimi Janſeniſtæ perfectam ſui Catechiſmi cum Burgofontana, & Janſenii doctrina concordiam ſuismet ipſi oculis, & manibus teneant, breviter adhuc perſtringamus ea, quæ miſerabilis hic libellus

(*q*) Hæc propoſitio conſequentia eſt doctrinæ in Catechiſmo traditæ: Catechiſmi author in Interrogatione 46. eam ad modum objectionis contra utilitatem exhortationum repræſentat, & adoptat tanquam veram, idque unum frigide reſpondet, *deſiſtendum non eſſe ab ejusmodi hominum exhortationibus.*

garrit contra mortem a JEſu Chriſto pro omnibus hominibus obitam, & DEI ſalvandi omnes voluntatem.

Itaque ſciſcitor a vero fideli, & ex eo intelligere cupio; vultne DEus ſincere omnes homines ſalvare? vult, reponet is cum antiquis doctrinæ Chriſtianæ compendiis, vult omnino, vult omnes, ne uno quidem unico excepto. Pergo, & quæro; unde hoc noſti? S. Paulus, reſpondebit, hoc me docet; illius verba ſunt: (*r*) *DEus vult omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Jam ego hoc ipſum quæro ex quodam Janſeniſmi Candidato, qui ad ſectæ Catechiſmi normam ac diſciplinam inſtitutus eſt: Vultne DEus ſincere omnes homines ſalvare? Reſponſio: (*s*) *Non: vult enim non alios ſalvare, quam quos prædeſtinavit: non autem alios prædeſtinavit, quam ſuos Electos.* An non hæc eadem cum pleno deſperationis Burgofontano dogmate doctrina eſt? Quæro ulterius, quid ergo ſibi vult S. Pauli effatum, dum tam affirmate nobis denunciat, DEum velle omnes homines ſalvos fieri? Et en ipſiſſimam Calvini hæreſin, quam verba reſponſionis in ſubjecto illis ab authore ſenſu, quem ſemper præ oculis habeo, nobis exhibent!

Reſponſio: (*t*) „ Hæc Apoſtoli ſententia: DEus vult omnes homines ſalvos fieri, „ intelligenda non eſt de omnibus hominibus „ ſin-

(*r*) 1. Tim. 2. (*s*) cap. 7.
(*t*) ibid.

„ singillatim, & sine ullius exceptione acceptis, „ sed de omnibus Electis, & prædestinatis, „ qui ex omnium hominum statu, ætate, se- „ xu, loco, regione, & conditione in Ele- „ ctorum numerum cooptati sunt. „ Quæro iterum, & postremo iisdem verbis, quibus Jansenianus Catechismus interrogat: (u) *An ergo soli* Electi, seu *prædestinati sunt illi, pro quibus Christus mortuus est? Responsio: Est mortuus pro omnibus hominibus*, scilicet hoc sensu, quod sit mortuus, *ut conferret gloriam electis, & gratias quasdam volatiles, & præterlabentes aliquibus e reprobis, - - non tamen eum in finem, ut omnes homines seorsum & separatim, nullo prorsus excepto, in societatem percipiendi fructus suæ mortis admitterentur.* Sane nihil hoc responso conformius fingi potest principiis Jansenii: (x) *Pro istis*, ait is, (*Electis*) *in æternum vivificandis mortuus est. - - Pro his (in peccato morientibus) in tantum mortuus est, - - - in quantum temporalibus quibusdam divinæ gratiæ effectibus exornandi sunt.* Ex his liquet, fabricatorem catechismi valuisse arte de verbo ad verbum reddendi, ac penitus cognitam atque comprehensam habuisse doctrinam sui Magistri. Electi igitur ex mente catechismi de gratia, quamcunque demum vitæ rationem sequantur, beata immortalitate potientur: peccatoribus, quibus DEus nullam largitur gratiam, quicquid & ipsi conen-

(u) ibid.
(x) Jansen. Tom. III. lib. 3. cap. ultimo.

nentur, & agant, certo nullus ad cælum patebit aditus; idem eveniet justis temporariis, seu illis, quibus non nisi prætervolantes gratiæ conferuntur. Ergo nihil pro sano agit, qui vel minimum sibi laborem sumit, ut salutis se æternæ compotem reddat, dum jam omnia arbitrario, & inexsuperabili quodam fato antea decreta, & præfinita sunt. His autem blasphemiis subscribere num Deistarum quispiam unquam abnuet? Et tamen hoc ipsum est, quod Jansenistæ *docent populum de excellentia Gratiæ.*

Ecce plusquam satis argumentorum, ex quibus de miserabili hoc opusculo judicemus, contextum ex meris impiis dogmatibus, ac effrænatæ licentiæ principiis centonem esse. Veniamus jam ad facta, & dicta, quæ illud subsecuta sunt. Quodsi eorum recensio, quam paro, a principali, quod tractandum suscepi, argumento me abducere videatur, spero, facile, & ultro hoc mihi digressionis genus indultum iri.

Rarum illud ac singulare est, quod hæresum scopus jam tum retegatur, cum recens natæ, & suis nondum fasciis evolutæ, veluti adhuc in cunis vagiunt; sæpe etiam magna virium incrementa capiunt, quin adverti possit, quale monstrum eorum Authores & Patroni sinu suo reconditum gerant. Liber Episcopi Iprensis, & suscepti pro eo contra Ecclesiam defendendo conatus suspicionem inji-

cie-

ciebant, sectatorum hujus Episcopi consilium esse, societatem ineundi cum Protestantibus: hi ipsi eadem cum Catholicis suspicione ducebantur; obstabant tamen aliquæ in illis Catholicæ fidei reliquiæ, ut nec hi, nec illi, quid ea de re statuendum esset, exploratum haberent.

Vix Jansenismus decem circiter annorum ætatem attigerat, cum suum catechismum de gratia in lucem protraxit. Facti hujus protervia fidem fecit, quod is sumptam hactenus larvam ex toto ponere cogitaret, nec aliud agerent Jansenistæ, quam ut se Calvinistis aggregarent. Calviniani Præcones ex omnibus Europæ angulis jam ipsis tendebant manus, & tanquam Evangelicis suis Fratribus omnem addicebant amorem, suamque illis in tuenda veritate fortitudinem gratulabantur: nempe considerabant illos ceu recentes suppetias, quæ ad evertendum Antichristi, ut impie loqui amant, hoc est, summi Pontificis, & JEsu Christi in terris Vicarii thronum sibi vires, ac manus jungerent. Geneva novum Catechismum adoptavit, nulla mutata in eo litera, ut qui puram Reformatoris sui Calvini doctrinam complecteretur. Calvinistæ Batavi ex fraterna pietate Jansenistis Belgii & Galliæ sanciendam secum sacrorum communionem prolixe offerebant. Thomas Sellius Minister Gedanensis, cum plura Catechismi de gratia exempla ad ipsum perlata fuissent, confestim inter suos ea sodales partitus est,

eos-

eosque in partem tam læti nuncii vocavit. Verus & fidelis amicus Groninganus, Samuel Maresius, cujus jam supra memini, Jansenistis legitimo omnino documento addictissimi ipsis animi sui studium testatus est: Catechismum e gallico in latinum sermonem conversum, Groningæ anno 1651 prelo subjecit, notis illustravit, longa & egregia Præfatione ornavit. In hac laudat Sancyrani *Petrum Aurelium*: de Doctore Arnaldo perofficiose prædicat, *quod ad reducendam in usum pœnitentiam publicam, & abrogandum frequentem Eucharistiæ usum, quem præsertim Jesuitæ in mores induxissent, multum laboris subierit*. Jansenio, & ipsius *Augustino* concinnum elogium pangit, tanquam viro, & libro, qui instaurassent doctrinam Michaelis Baii, *viri magni meriti, nec procul distantis a regno DEI*. Ex eadem animi sui æquitate Jansenistas laudibus prosequitur: *Observo*, inquit, *Jansenistas reipsa credere omne id, quod docemus in nostris Ecclesiis, & coactæ ex gentis nostræ Theologis Dordracenæ Synodi Canones statuerunt*. Hæc tam concors doctrina an non illud est, ob quod Jansenistæ æque ac Calvinistæ ipsorum magistri *non procul distent a regno DEI?*

Tam firmiter persuasum erat huic Ministro, suam & Jansenistarum doctrinam unam, eandemque esse, ut non contentus, Catechismum de gratia, *pro omnium nationum commodo*, quemadmodum ipsemet pro-

positi sui rationem reddit, latine reddidisse, eundem insuper converterit in theses, (y) quas a discipulis suis propugnandas, tribus continuis diebus scholasticæ concertationi palam exposuit. Et o quam enixe, quam pathetico dicendi genere in hoc opere animat, & incitat Jansenistas? Amicum se in eo ostendit æstu & calore plenum, qui candide, & aperto animo amicis suis loquitur. *Macte illa vestra virtute*, (verba hortantis sunt) *viri docti, quod audeatis in os resistere impio illi Pontifici*, (Innocent. X) *qui in suorum Jesuitarum gratiam damnata orthodoxissima sententia, puri puti Pelagianismi putidam & impiam protectionem susceperat. Amicus vobis Plato, amicus Aristoteles, sed magis amica veritas.*

Illi Helvetiæ Pagi, qui Protestantium erroribus infecti sunt, non minus, ac omnes alii Europæ Protestantes, & ipsi in communis lætitiæ societatem veniebant. Henricus Ottius Zwingliani verbi Præco & Professor Tiguri, postquam exemplum quoddam Catechismi de gratia ipsi in manus venerat, luculentam coram omnibus Magistratibus, & toto Senatu Tigurensi latinam orationem (z) habuit, cujus argumentum erat *de*

(y) Theses hæ typis impressæ sunt Groningæ An. 1655. hoc præfixo titulo: *Synopsis veræ Catholicæque doctrinæ de gratia.*

(z) Hæc oratio typis edita fuit Tiguri An. 1653, paulo ante Bullam Innocent. X. Fuit illa sparsa per Galliam, ubi ejus exempla a Jansenistis, quoad ejus fieri poterat, suppressa sunt: causa patet.

de causa Jansenistica. In ea ob firmatas novis subsidiis Calvini seu Zwinglii sui partes lætus exultat, ac triumphat; quin ardentius etiam & majore teneritudine, quam ipse Minister Groninganus, Jansenistas complectitur. Ubique in ea legitima cogitandi, & rem suis momentis expendendi ratio, ubique sententiarum æquitas, ubique admirabilis bona fides dominatur.

Orator Zwinglianus orditur a professione sui judicii, quo Doctores Jansenistas in summo pretio haberet: (*a*) *Id, quod nullis hactenus*, ait, *quanquam invictissimis argumentis obtinere ullatenus potuimus, nunc ultro nobis tanti largiuntur viri.*

In ipso orationis decursu solerter notat ea, in quibus doctrina Jansenii differat a Pelagianismo Romani Pontificis, simulque perfectam ejusdem Jansenianæ doctrinæ cum orthodoxia Calviniana, seu Zwingliana similitudinem exhibet; mox præ gaudio sui non amplius compos, dum in novo splendore & ornamento oculos defigit, quod, ut putabat, reformatis Ecclesiis ex sua cum Jansenistis consociatione accederet, *in nostras*, exclamat, *in nostras Jansenius transiit partes.* Ita omnino, Jansenius, aut potius Jansenismus nostras amplexus partes, suas cum nostris rationes conjunctas habet; in nostram mi-

(*a*) In Dedicatione.

militiam ſua dedit nomina, ut ſub ſignis noſtris mereat, & juſtæ cauſæ militet! Poſt plures exclamationes, inſtar hominis præ impotenti lætitia animo aberrantis, ad mentis denique tranquillitatem ſe refert, & inſtituendis ad aptam diſciplinam novis copiis operam dat: hinc converſa ad Janſeniſtas oratione, aliquot ipſis monita & conſilia ſuppeditat, quæ ſuo quivis judicio, ex multo uſu ac experientia profecta eſſe facile deprehendet.

Monitum I. Henrici Ottii, Miniſtri Tigurenſis, ad Janſeniſtas. A Papa ad concilium provocandi jus vobis reſervate: illud prædeceſſorum veſtrorum uſurpate: Si Papa nos excommunicet, nos ipſum excommunicabimus.

Monitum II. Prava dogmata noſtra ne amplius vocate: intolerabile vobis impiumve ne ulterius videatur, ſi Adverſarii veſtram cum Lutheri & Calvini doctrina conferant: calumnias, injurias, infames titulos, & alia, quibus vos gravant, atque onerant Antagoniſtæ, patienter ferte, ac ſpiritum ipſorum exinde nobiſcum dijudicate, proque converſione eorundem DEum orate. Per vos autem triumphet veritas. - - - Exite Babylone o boni viri!

Monitum III. Ecquid vos, Janſenitæ, veſtram de Gratia DEI puram doctrinam cum abſurdiſſimis illius (Concilii Tridentini) *figmentis conciliare nitimini? Aut Pelagium, aliosque ſuſcipite, aut Tridentini Concilii*

errores repudiate. Ac ne quis vestrum hoc a me ita dici miretur, ipsos vos judices appello: an non Pelagianos Jesuitarum errores vocatis? an non ex Pelagianorum pharetris tela Jesuitæ contra vos depromunt? At vero dissentiuntne iidem Jesuitæ a Concilio Tridentino? discordantne cum Papa? Nonne unum corpus sunt, una anima? Ergo (Minister ipsis Jansenistis inde inferendum relinquit) ergo, si Papa & Jesuitæ Pelagiani sunt, uti inter nos convenit, etiam Concilium Tridentinum a nobis Pelagianismo infectum esse censendum est, adeoque de eo jam nihil amplius vobis laborandum, quomodo dogmata vestra cum doctrina Concilii componatis. En! quam concinnus protestantis hujus argumentandi modus! quanta mentis, & judicii integritas!

Monitum IV. Si papam pro supremo litis diremptore agnoveritis, si eundem judicem exoptaveritis, actum erit de vobis, supprimentur scripta vestra, obtusi reddentur calami, ora obturabuntur, dentatos risus adversariis dabitis, maleque peribitis.

Monitum V. Librate, amabo, Catechismos nostros, confessiones, atque alia excutite, vel saltem, si jam excussistis, evolvite Dordracenæ fidei capita, & omnia ex asse vestris consentire cum articulis cognoscetis. Oculos intendite in Leydensium professionem, in Molinæi atque plurium aliorum contra Arminianos edita scripta, aut obiter saltem ea,

quæ

quæ nos contra eosdem inibi statuimus, & credimus, expendite : ***Sane nec plus nec minus Catechismum vestrum gratiæ comprehendere, facile deprehendetis.***

Denique orator Senatum alloquitur, & pæana canentis in morem, eidem certum, testatumque esse vult, Jansenistas cum Tigurensibus idem sentire, idem loqui, eandemque omnino cantilenam modulari. *Homophonos itaque*, clamat, *Homophonos adversantibus, ac ringentibus Jesuitis, doctissimos Jansenitas habemus.*

Omnes hi Ministri, cum ita loquerentur, & scriberent, agebant sine fuco, & ingenue veluti cum amicis, de quorum fide omnia sibi polliceri posse credebant ; & si Jansenistæ reipsa destinatum habuissent animo, cum Protestantibus in sociale fœdus coire, non erat opportunior unquam occasio aggrediendi tam præclarum facinus, & bellum Ecclesiæ movendi. At longe illi aberant ab eo consilio, ut extrinsecus aut palam segregarent se a Catholicis : postulabat Burgofontanum systema, ut semper foris cum illis conjuncti apparerent. Certe, si aliquando se junxissent Calvinistis, summopere sibi ab illis cavissent Catholici ; abominati essent tanquam hæreticos, eisque hac via facultatem ac vires subtraxissent, majoris damni inferendi Ecclesiæ, quam hodie

Ecclesiæ inferunt Calvinistæ, quorum tandem totum illud lucrum est, quod aliquot Monachi solitudinem, ac religiosæ vitæ disciplinam pertæsi, ad ipsos transfugiant.

Exigebat igitur evocata ex inferis optimatum inter Jansenistas conjuratio, ut semper intra sinum se tenerent Ecclesiæ, eum in finem, ut illum facilius ac certius lacerare possent. Unde tantum aberat, ut Calvinistis bonam gratiam deberent pro omnibus encomiis, & amicitiæ tam solide fundatæ, tam sinceræ, & plusquam sinceræ testificationibus, ut cum profecta ex iis in se incommoda agnoscerent, iisdem eundum obviam, & palam profitendum esse crederent, quam graviter iis offenderentur. Godefridus itaque Hermantius Factionis causam sibi tuendam sumpsit, & probare conatus est, Maresium præcipue, quicquid ea de re scripsisset, insultandi, & per ora hominum ipsos traducendi causa scripsisse. At neminem his vanis conatibus fallere, ac ludere potuit, nisi qui ultro ludi voluit: loquebantur libri, & liquido confirmabant omnibus, quicunque auscultare vellent, Calvinum, & Jansenium, Calvinistas, & Jansenistas idem penitus sentire, ac docere, *nec plus*, *nec minus*. Iidem libri fidem faciebant, tam hos quam illos sub authoritate S. Augustini latere velle, eaque pessime abuti. Itidem & hos & illos æqualiter in doctrinam Catholicam crimen ac infamiam doctrinæ Pelagianæ conjicere; verbo, non secus,

cus, ac communes inter ambos errores eſſent, ita artificia quoque, variis eos ſermonis fallaciis velandi, eſſe communia.

§. IV.

Principia Burgofontanæ doctrinæ de Gratia a Gerberonio tradita in libro conſcripto ad formandos eorum mores, qui virtuti, & vitæ perfectioni ſtudent; ſed nullo operæ effectu.

PEr temerariam omnino inconſiderantiam grandibus ſeipſos difficultatibus objecerant Janſeniſtæ, cum Catechiſmum ſuum in lucem emitterent, qui proximam ſuam cum Catechiſmis Calviniſtarum, & Dordracenæ Synodi Canonibus cognationem aperta prope fronte præferebat. Ex his anguſtiis eluctati, priora inſtitere veſtigia, & ad ſuſceptum ſemel perficiendi ſui ſyſtematis, & adhibendæ ſolertiæ in diſſeminandis ſub mille, aliis ex aliis formis, principiis, quæ viam ſternunt ad Deiſmum, inſtitutum rediere. Hactenus ea Janſenius aptaverat literatorum ingenio; Arnaldus curioſitati fæminarum nobilium; Catechiſmus de gratia credulitati ſimplicis populi; reſtabant illi, qui ſanctioris vitæ, ac virtutum ſtudium profitentur. Etiam pro his quidpiam, quod ad ipſos contagione errorum corrumpendos idoneum foret, ſingillatim elaborandum erat; quandoquidem

si hi Factioni accederent, plurimum eadem ex iis lucri haberet, præsertim, si copiosi essent, & divites. Certe omnium ætatum hæretici hujusmodi homines in partes suas trahere satagebant.

Sed quis in animum inducat, profugo ad Batavos Monacho, qui illic sub adscito civis Roterodamensis titulo, & Augustini Kergré nomine jura indigenarum sibi tribui petierat, & obtinuerat, hoc est, Gerberonio id muneris commissum fuisse, ut librum adornaret, qui animos pietati & religiosius vivendi studio addictos, novæ sectæ conciliaret? Si ipsa Factio eum potissimum ad illud delegit, hic quidem in designandis personis & mandandis muneribus luculenter erravit; ad decipiendos homines probos maxime opus erat viro, qui se ad speciem pietatis componere, & animi sui sensa variis virtutum simulacris tegere nosset: faciem nactus erat Gerberonius ad gerendam hyprocrisis larvam prorsus inhabilem, & quanquam nulli sibi religioni duceret, ipso facto & opere simulare, ac fingere, simulationem tamen, & fucos in doctrina ferre non poterat, adeo, ut eam in ipsis suis in hæresi sodalibus hostilem in modum persequeretur. (*b*) *Ad cor redeant*, scribit in librorum suorum quodam, *ad cor redeant timidiores Augustini discipuli, & virtute induti ex alto, verborum larvas deponant.* Præterea conveniebat omnino, ut scriptor huic agen-

(*b*) Discordiæ Jansenianæ Enarrator pag. 4.

agendo negotio destinatus probe artem calleret, errorum venenum piæ cujusdam dulcedinis ac cælestis saporis specie condiendi; a quo tamen stylo, si unquam alius, Gerberonius alienissimus erat, qui omni vita sua in iis, quæ scripsit, nonnisi violento & impotenti dicendi genere usus est.

Hic vir tamen, hic est, qui personam gerere aggreditur hominis DEO, & divinis dediti, & ex intimis Christianæ sapientiæ præceptis animas ad rerum cælestium cognitionem ac sanctiorem vitam adducendi sibi negotium sumit: hac mente opus lucubratur, cujus argumentum hæc ipsa sapientiæ præcepta esse declarat. „Propositum huic libro est, in prævio monito ait, „animis Christianis, qui vi- „tæ suæ rationes ad principia gratiæ compo- „nere, & cogitationes suas æque, ac suum „amorem mysterio ipsius amoris consecrare „desiderant, exemplar aliquod ob oculos po- „nere, in quod intueri, seque ad illud con- „formare possint.„ Si nomen Authoris præfixum comparuisset in fronte operis, admonuisset utique animos Christianos, ut sibi ab illius fallaciis, & errorum contagione caverent: at Gerberonius ea comitate, ac indulgentia fuit, ut nomen suum supprimeret, eique illud *Flori a sancta fide* substitueret; deinde alios e secta scriptores imitatus, librum suum specioso ornavit titulo, qui piam bonarum animarum curiositatem non irritare non poterat: *Speculi* enim *pietatis Christia-*

næ inscriptione insignivit. Insuper hanc sibi vim intulit, ut aspero suo stylo aliquantum mellis aspergeret, & modo quasdam teneri affectus phrases hinc & illinc spargeret, quales sunt: (c) *O mi DEus, quam amor tuus delicatus est! nempe gloria ipsius gratiæ est tota ipsius æmulatio*: modo loqueretur animis, ut si serio præstantissima vitæ sanctioris arcana ipsis vellet pandere; (d) *vultisne*, ait, *animæ Christianæ, vos cito ad eminentem sanctitatem attollere?* Atque hoc est totum fere artificium, quod sibi indulgere se posse censuit; cæterum principia, quibus in toto reliquo libro animas ad *eminentem sanctitatem* evehere nititur, plane vel omnino nullo, vel tenuissimo simulationis cujusdam velo contecta sunt; id solum cavet, quemadmodum scilicet ipse profitetur, & de quo Burgofonte conventum est, (e) *ut quamlibet veritatem testimonio aliquo, præsertim S. Augustini, corroboret, quod illam persuadere possit.*

At vero quid illud est, quod ipse *eminentem sanctitatem* nominat: Procul a systemate, cujus executionem urgere vult, deflecteret, si hac phrasi aliud, quam perfectum Deismum intelligeret; hunc enim vero intelligit, & hæc unica illa perfectio, ac sanctitas est, ad quam principia *Speculi Pietatis* accurate in usum deducta, animas provehere possunt; adeo quidem, ut, quæ ex unoquoque eo-

(c) Speculum &c. pag. 140. Edit. II.
(d) pag. 33. (e) ibid. in monito prævio.

eorum, neutiquam per vim expressa, sed ex ipsa natura sua sponte oblata, inferri potest conclusio, hoc principale puri Deismi principium sit, *sinamus DEum frui statu, ac jure suo, & nos vivamus arbitrio nostro, quin ulla de re unquam laboremus, aut angamur.* Ut autem constet, me nihil ultra verum augere, eundem Gerberonio, quem aliis, honorem habeamus: Audiamus ipsummet, & audiamus solum.

Principia Perfectionis a P. Gerberonio tradita pro animabus ad eminentem quandam sanctitatem Jansenianam evehendis.

Summa Principii Gerberoniani I. DEus salvat, quos ipsi lubet salvare, & damnat, quos lubet damnare; cujus alia ratio reddi non potest, quam quod hæc ipsius voluntas sit.

Verba Gerberonii. (*f*) „ DEus, quin „ ulla intueatur merita, nec alia, quam suæ „ misericordiæ habita ratione, efficaci, & de- „ finito sine ulla conditione, aut exceptione „ decreto ab æterno constituit separare aliquos „ a massa peccati, iisque largiri suam gratiam „ & gloriam; aspernatus alios, & destituens, „ atque destinans suppliciis, quæ ipsorum „ crimini (peccato Adami) debentur. „

Certo itaque salvus ero, si inter priores sum; certo autem æternum infelix, si e numero posteriorum. Ergo tempus operior, quo ipse

(*f*) Specul. &c. pag. 123.

ipse eventus mysterium hoc explicet, ac rem decidat; interim libere genio meo indulgere, & sinistris affectibus obsequi possum, quin habeam, quod a DEO timeam, quippe qui susceptum consilium *absolutum & efficax* mutare non potest.

Summa Principii II. Potiorem hominum partem DEus salvare non vult; quicquid egerint, salvi non erunt, quia eos DEus salvare non vult.

Verba Gerberonii: (g) „S. Paulus dixit, DEum velle omnes homines salvos fieri, „sed non ita, ut non plures sint, quos salvare nolit; sed quod non salvi futuri sint alii, „quam illi, quorum salutem voluit. - - (h) „omnibus aliis, quos in massa peccati relinquit, & quorum salutem non intendit, „nulla præparat auxilia, quorum ope possent, „saltem potentia proxima, eo pertingere, quo „eos non destinat; & si hi non salvantur, id „non semper ideo fit, quod ipsi nolint, „*sed quia DEus illos salvare non* „*vult*. - - (i) Quod ad JEsum Christum „attinet, quantum & qualecunque desiderium salutis hominum sua ipsi charitas suggesserit, non potuit tamen velle salutem „eorum, quos ipsius Pater æternus aversatus, „exitio suo destinatos reliquit; mereri non „potuit gloriam illis, quos sciebat a justitia di-

(g) pag. 130. (h) pag. 136.
(i) pag. 131.

„ divini sui Patris ad æterna supplicia condem„ natos. - - Mortuus est pro omnibus ho„ minibus, eodem sensu, quo DEus vult „ omnes homines salvos fieri.„

Hic DEus Burgofonte fabricatus vult valde exiguam hominum portionem salvam fieri; omnes reliquos præcise & expresse vult damnare. Quæso, an non æquum est, ut Roterodamum eamus, quemadmodum ivit horum impiorum dogmatum Author, & ibi DEum tam severæ indolis, eo, quo decet, cultu venerari discamus?

Summa Principii III Aliam partem hominum, quæ est admodum exigua, DEus salvare vult; quicquid egerint, salvi erunt, etiamsi ipsi id nolint, quin ullum peccatum eos possit perditum ire.

Verba Gerberonii: (*k*) „ Cum nihil eos „ possit perdere, quos DEus salvare vult, nec „ etiam quicquam illos possit servare ab exi„ tio, quos DEus vult damnare, posito „ ipsius decreto, quo salvare illos, hos desere„ re statuit, vel ipsis oculis patet, numerum „ eorum, quos elegit, & eorum, quos ab„ jecit, ita dimensum ac descriptum esse, ut „ illi nihil addi, nihil demi possit; adeoque „ fieri nequeat, ut ullus electorum damne„ tur, aut reprobatorum salvus sit.„

Admirabile profecto principium pro interna animi pace, etiam inter media enormia sce-

(k) pag. 139.

scelera! si electus sim, nullum scelus obstare potest, ut non salvus sim; si non sim electus, etiamsi flagitiosæ meæ vitæ valedicam, & frugi evadam, propterea tamen non magis salvus ero: ergo sive electus, sive non electus sim, pravis meis moribus suaviter, & secure indormire possum. O quam *eminens* Janseniana hæc *sanctitas*, commoda, & facilis est!

Summa Principii IV. Sive agamus bonum, sive malum, & peccemus, id semper necessario agimus.

Verba Gerberonii: (*l*) „Quando delectatio, quam nobis inspirat gratia erga justitiam, ea delectatione fortior est, quam „animo indit cupiditas versus peccatum, „necessario obsequimur, quamvis liberrime, „illicio gratiæ, quæ nos invitat ad bonum; „sicut e contrario, si delectatio peccati major „est delectatione justitiæ, necessario succumbimus, & ad peccatum raptamur.„

Homini Catholico, qui ad vitæ perfectionem aspirat, ad eam acquirendam quantum laboris & studii impendendum, quam vigili oculo attendendum ad omnia actionum suarum vestigia, quam solicite cavenda minima etiam adversus gratiam repugnantia, quam severe redarguendi & castigandi in se ipso minuti etiam lapsus, quantopere sublata omni mora properandum ad tribunal pœniten-

(*l*) pag. 190.

tentiæ, & damnum reparandum est? Sed o quam sapientiores sunt, & rem penitius cernunt ac intelligunt Jansenistæ! *Vultisne animæ Jansenisticæ, cito vos ad eminentem quandam sanctitatem attollere?* Dormite in utramque aurem, & quietæ expectate adventum gratiæ: si venerit, necessario illius impulsum sequemini: si venire nolit, nullum malo remedium est; vestra tamen flagitia, non est, cur vobis quietem turbent; hoc vestrum solatium esto, *necessario vos victos, & in peccatum abreptos fuisse.* Ecce vero, quam belle *Speculum Pietatis* animas in pace interna firmet, & consolidet.

Summa Principii V. Si quando mandata DEI non servantur, ex eo fit, quod non præsto sit Gratia, qua serventur; huic enim gratiæ nunquam resistitur.

Verba Gerberonii: (m) „ In hoc statu (naturæ humanæ reparatæ) nunquam resistitur gratiæ, quæ largitur plenam agendi „ facultatem, ac potentiam. - - neque in „ eodem statu extat gratia mere sufficiens: „ - - - Accidit subinde, justo deesse gratiam, „ quæ ipsi præbeat potentiam proximam, & „ sufficientem, ad implendum præceptum „ DEI, etsi quodam implendi desiderio te„ neatur. „

Si nunquam gratiæ resistitur, tunc illa efficit, ut impleantur præcepta, quin, cum ve-

(m) pag. 272.

venit, & adest, nos jungamus operam, & huic nos negotio immisceamus: si illa non venit, cum nemo teneatur eo, quod fieri nequit, DEO obtemperandi nulla nostra obligatio erit. O quanta hæc perfectio filiorum Dei Burgofontani, hoc est, quam detestabile complementum improbitatis, & protervæ morum licentiæ est!

Ut egregia hæc principia altius in animis insculperentur, Gerberonius id ipse sibi laboris imposuit, ut ex illis pia ad DEum suspiria, & virtutum actus effingeret, quos hic esse cupit, quo animæ nutriantur; certe nimis molles, ac teneri sunt, quam ut quibusdam eorum referendis supersedere possim.

Actus Consternationis. (*n*) „ Quid? Creatura ratione, ac mente prædita, ad quemcunque sublimem statum ipsius natura evecta sit, nullum peccatum evitare, tentationem nullam vincere, non amare DEum, nec ulli legis apici satisfacere possit, nisi per aliud peccatum, si non adjuvetur a gratia, quæ ipsi hanc potentiam impertiatur!„

Actus Pudoris. (*o*) „ O mi DEus, ad quam infelicem sortem libertatem meam adduxit peccatum, quæ nil potest amplius, quam gratiam, quæ ad usum pro arbit o ipsi subministrabitur, peccato subjicere! ah, quam omnem egressa modum est cordis mei depravatio, quod ad nihil aliud jam valet, quam

(*n*) pag. 38. (*o*) pag. 101.

„ quam ut ipsam gratiæ, quæ ejusdem libertati relinquetur, sanctitatem corrumpat! „

Actus Admirationis. (p) „ Quam profunda sunt DEI consilia! - - Reservavit peccatori invictas vires, quibus præstet, ut prodigia suæ gratiæ in illo effulgeant. „

Actus Tremoris. (q) „ Terret, & concutit me hujus justitiæ summum jus, ac severitas, quæ in massa peccati omnes illos relinquit, quos ipsius misericordia non elegit, nec ullum ipsis præparat auxilium, quo salvari possint. - - (r) O abyssus judiciorum DEI! omnibus artubus contremisco, dum cogito, ex iis ipsis, qui in veræ fidei sinu, & in piis de Christiana pietate sensibus, ejusque exercitiis vitam egere, non paucos esse, quibus hanc gratiam, o DEus, non nisi ad tempus indulsisti; debere autem te ex arcano tuo judicio permittere, ut in errorem & peccatum incidant, & denique peccato suo immoriantur, ne unquam ipsis ignoscas, & parcas. „

Abominanda hæc dogmata, quæ non nisi exsecti e libro Jansenii centones sunt, tam evidenter cum quinque Burgofontanæ doctrinæ capitibus congruunt, ut plane abundans & supervacaneum foret, pluribus intimam eorum connexionem cum perfecto Deismo demonstrare. Cæterum postquam *Speculum Pietatis* luci publicæ expositum est, prædicabant

(p) pag. 106. (q) pag. 140. (r) pag. 147.

bant illud, & celebrabant Janseniſtæ tanquam librum omni exceptione majorem; at Catholicos illico vel primo aſpectu venenum libri advertit, neque eum S. Auguſtini authoritas, quam author ubique obtendit, & jactat, contra Eccleſiæ fulmina tueri poterat. Damnatus ab Innocentio XI, deinde a Cardinalibus quoque Grimaldo Archiepiſcopo Aquiſextienſi, Camuſio Epiſcopo * Gratianopolitano, & pluribus aliis Galliæ Præſulibus, in quorum numero ipſe etiam * Tellerius Archiepiſcopus Remenſis erat, pari ſententia confixus, & proſcriptus eſt: junxit ſe contra perniciosum hoc opus ſacræ poteſtati etiam profana, & ex ſententia ſupremæ Curiæ Aquiſextienſis manu carnificis in flammas conjectus, infami incendio conflagravit.

Quod Author operis tanto dedecore notati, omnium optime agere poterat, illud erat, ut abdicaret infamem partum, & ſe latæ ab omnibus ſupremis Eccleſiæ ordinibus ſententiæ modeſte ſubmitteret. At hic Janſeniſtarum mos & uſus non eſt; Gerberonius proin aliam omnino ex adverſo viam inſtitit; reſumpto nativo ſibi ſtylo, *Speculi Pietatis* cauſam defendit objecto alio *Speculo*, quod *ſine macula* nuncupavit, in quo Speculi primi errores, tanquam tot vera dogmata e S. Auguſtino deprompta, pertinaciſſime tuetur: imo & gloriæ ſibi ducit, librum ſuum flammis

(*) Grenoble.
(*) Tellier.

mis addictum fuisse: (*s*) „ Ne existimetis ve„ lim, ait, hoc opus censendum esse opus dia„ boli, quia supplicium subiit; quo crucian„ tur cacodæmones, hoc est, quia igne exu„ stus fuit; imo in hoc potissima ejus gloria „ sita est, quod sors illi obtigerit, quam na„ cti sunt præstantissimi libri, ipsi etiam, „ quos S. Spiritus dictavit. „ Archiepiscopus Remensis Tellerius ex multis nominibus ac meritis dignus videri poterat; qui mitius a Gerberonio haberetur; at nec ipse benignius, quam alii Præsules, acceptus est: appellat ipsum Gerberonius (*t*) illum *superbia inflatum, quem S. Paulus designat, Doctorem, qui rudis est, & hospes in scientia Sanctorum, hominem laborantem animi morbo, ex quo invidiæ, maledicta, suspiciones pravæ, & perniciosæ contentiones nascuntur.* Egregium sine dubio modestiæ, submissionis, obedientiæ, mansuetudinis, & moderationis exemplum, quo bracteatis Factionis sanctis viris, & fæminis ille præluxit, cui primo e secta in mentem venit, librum cudere, *pro animabus cito ad eminentem quandam sanctitatem evehendis.*

Interea Lectorem Catholicum, non dubito, graviter succensuisse immodicis, quas intellexit hactenus, pessimi exempli aberrationibus Gerberonii: sed en id etiam, quod

 con-

(*s*) Acta causæ P. Gerberonii c. 2. pag. 35.
(*t*) Epistola cujusdam Theologi ad Archiepisc. Remensem.

conceptam ipsius iram deliniat, & simul eidem legitimam misericordiæ DEI imaginem repræsentet, qui, quicquid ogganiat Jansenismus, quotidianis documentis ostendit, velle se serio ac sincere salutem omnium hominum, etiam gravissimorum peccatorum. En hic idem P. Gerberonius, postquam turpi ad Batavos transfugio afflixit Ecclesiam, eamque plusquam quinquaginta annis prodigioso quodam perniciosorum librorum, ac libellorum numero exagitavit; his ipsis autem pestiferis armis innumeris animabus JEsu Christi sanguine redemptis pestem & exitium attulit; hic idem divinæ misericordiæ, quam toties, tam blasphemo ore & calamo, tot injuriis insectatus est, luculentum triumphi argumentum præbuit: more & modo maxime legitimo professus tandem est, Jansenianam suam Ecclesiam esse Ecclesiam chimericam, nec nisi in sincera erga junctos cum Vicario JEsu Christi Episcopos submissione firmam salutis spem collocari posse. Vexatio dedit intellectum, & calamitas squamas detersit ipsius oculis. Rei gestæ series hæc est.

Humbertus de Precipiano Archiepiscopus Mechliniensis vehementissime dolebat de tanta strage, ac pernicie, quam ab Jansenisticorum libellorum eluvione in Flandria religioni inferri videbat; & hinc tam late mananti huic malo mederi, ac pestem comprimere sancte constituit. Cum accepisset, vagabundum Gerberonium ultra viginti jam annos, pro-

profana veſte tectum, commorari Bruxellis, operam dedit, ut 30 Maji 1703 illi manus injicerentur, & captus in cuſtodiam daretur. Inſtructa in ipſum lite, & poſt habitas plures de rebus ipſius quæſtiones, ſuis ipſe teſtimoniis & confeſſione convictus eſt, palam docuiſſe hæreſin, præſertim, poſtquam e religioſo ſancti Benedicti in civem Roterodamenſem migraſſet, & infamibus libellis Pontificum, Principum, & omnium eorum, quos in ſectæ ſuæ hoſtium numero duxiſſet, famam laceraſſe. Sententia 7 Decembris ejusdem anni in eum lata, ac publice recitata fuit, qua ex Concilii Tridentini formula profiteri fidem, quinque propoſitionum ejurare doctrinam, & formulario ſubſcribere jubebatur; inde traderetur ſuis in Abbatia Corbejenſi Superioribus, a quibus ſeverius in ipſum animadverteretur, pro eo, ac in Domino conſultum, ac reo utile viſum fuerit; demum ne unquam in Diœceſin Mechlinienſem pedem referret, propoſito perpetui carceris ſupplicio, ſi reditum tentaret.

Si Gerberonius tam præſenti ſibi animo fuiſſet, ut pro delictorum ſuorum gravitate ſibi ipſus jus diceret, merito acerbiorem omnino in ſe ferendam ſententiam metuiſſet; at nondum edomitus, & redactus ad incitas erat; unde nec eo adigi poterat, ut quicquam præſtaret eorum, quæ imperata erant; hæc autem animi obſtinatio movit Regem Ludo-

vicum XIV, ut eum tanquam suum subditum sibi reddi peteret; & initio quidem in arce Ambianensi teneri custodia, tum Vincennensi carceri mancipari voluit. Hic, quod sex captivitatis menses Mechliniæ effectum dare non poterant, effecere sex anni in Gallia.

Decrepita ætate, & octoginta annorum jam senex, proinde divino tribunali, in quo gestorum rationem redderet, admodum vicinus, in animum denique suum altius descendere, clausos hucusque aperire oculos, & de propinquo jacturæ animæ suæ periculo cogitare cœpit: rem omnem attentius considerranti oborta luce, evanuere præjudicia, quibus affixus hæserat; sensit cor emolliri a divina gratia; cum fide respondit cælesti monito, & ad Ecclesiæ Catholicæ sinum reverti constituit. Itaque 18 Aprilis 1710 subscripsit formulari, & coram * Vivantio Archi-Episcopi Parisini Vicario Generali debita ex legibus forma, omnibusque, quæ desiderari poterant, sinceræ fidei indiciis communita, palinodiam cecinit. In legitimo hac de re scripto, & consignato a se testimonio ejurat errores omnes, nominatim autem damnat, & retractat illos, quos in *Speculo Pietatis*, & *Speculo sine macula* docuisset, atque utrumque hunc librum, tanquam Jansenii errores continentem, aut iis patrocinantem, execratur. Veniam deinde poscit a Rege, cujus se iram & vindictam, præcipue per librum suum de *afflicta Galliæ Ecclesia*, in quo Ludovicum

(*) Vivant.

cum cum Tyrannis, nascentis Ecclesiæ hostibus, comparat, & exæquat, jure maximo meritum esse dolens agnoscit: veniam ab Ecclesia, a Pontifice, ab Episcopis, a cunctis Superioribus Ecclesiasticis, & universim ab iis omnibus, quorum nomen & famam in scriptis suis unquam violasset: testatur, cupere se omnino, ac velle, ut de his animi sui sensis, quæ in præsentia haberet, & in quibus, ut se mori sinat DEus, vehementer optaret, constet omnibus, sicque sincera hac confessione & mundo, & conscientiæ suæ satisfaciat. Post hanc de se victoriam, & ad veram Ecclesiam reditum dimissus e custodia, & libertati redditus est, ut reliquos vitæ dies in Abbatia * S. Germani in Pratis exigeret.

Cum vero recens hic ad Ecclesiam redux veritatis assecla factiosorum, a quorum partibus discesserat, indolem nimium quantum exploratam haberet, & non prævidere non posset, eos palinodiam suam atque errorum revocationem Tyrannorum ac hostium, ut loquuntur, violentiæ, aut hausto ex incommodis diuturni carceris tædio adscripturos esse, paulo post præsentibus eodem Vivantio, & Priore S. Germani in Pratis, disertis verbis declaravit, *se modo restituta libertate*, omni seu hominis, seu incommodi, aut periculi metu vacuum, & *in medio fratrum suorum rata habere omnia, quæ in scriptis rei* (18 Aprilis) *gestæ actis continerentur, at-*

(*) S. Germain de prez.

que sincere, & integre, quemadmodum tum, ita & modo Ecclesiæ, ac Superioribus se suis subjicere. Felix enimvero, quod diutius se submittere non distulerit, quippe decem post mensibus, die Conversionis S. Pauli, anno sequente mortuus.

§. V.

Patris Quesnelli opus, cum majore consilii successu, quam a Gerberonio suum, ad faciliorem Jansenii, seu Burgofontanæ doctrinæ meditationem pro hominibus perfectionis studiosis conscriptum.

Nimia Gerberonii in venditandis sectæ erroribus libertas, & candor non ad aliud prope valuit, quam ut probos contra depravationis periculum muniret, & cautos redderet; Jansenistæ tamen non censebant, propterea despondendum animum, & a pertexenda, quam orsi erant, tela desistendum esse. Gerberonium a proposito signo aberrasse, ægerrimo animo tulit Factio, & ob id inconsultus hic Author reprehensionem subiit, quæ dissidium quoddam in parva Ecclesia commovit. At scriptor alius opportuniorem viam aggressus est, qua omnes declinaret scopulos, ad quos consilium suum allidi, & infelicem exitum sortiri posset. Fuit autem is P. Paschasius Quesnellus, qui summa laboris patientia ac constantia, solidis viginti duobus

bus annis in elucubrandum opus incubuit, cui omne Jansenismi venenum affunderet. Libri titulus est: *Novum testamentum in Gallicum sermonem conversum, cum observationibus moralibus ad quemvis versum, ad lectionem utiliorem, & meditationem faciliorem reddendam.* Venenum autem illud tam callide & tecte novit inspergere, ut & illis, qui frequentiori pia commentandi usui assuevere, certo possit imponere, quin de peste hac quippiam ipsis suboleat; & sane negari non potest, impia, de quibus mundum docendis Burgofonte conventum est, dogmata, pietatis assimulatione tam dextre involuta, tam suavi verborum unguento delibuta, in eo opere exhiberi, quo nec Jansenius, nec Arnaldus, nec ipse etiam Sancyranus, nec quisnam alius ea hactenus tegere, aut oblinere potuerunt. *Molliti enim sunt sermones ejus super oleum; sed ipsi sunt jacula, & quidem intento arcu, ita ad nocendum parata, ut sagittent in obscuro rectos corde:* verba sunt, quibus librum hunc depingit Bulla *Unigenitus.*

Conatus est itaque P. Quesnellus hoc opere exequi Burgofontanum systema secundum omnem suam amplitudinem, dempto unico capite, a quo abstinendum sibi esse duxit. Dicam ergo, in quo normam Burgofonte præscriptam non sit secutus, & cur secutus non sit.

Unum ex quatuor adjumentis ad evertendam religionem Burgofonte propositis,

 erat,

erat, ut diximus, *omnem Directoribus, & Moderatoribus conscientiarum existimationem, atque autoritatem detrahere, eorumque directionem exhibere solius lucri proprii studiosam, seu totaliter interessatam.* Quesnellus in suis *observationibus moralibus* caput hoc penitus præteriit; ut homo enim solers, ac providus servìit tempori, nec in infamandis conscientiarum moderatoribus operam ponere voluit, ut, cum ita necessitas sectæ, & imminens calamitas ferret, tractando gemino majoris longe momenti argumento se impenderet. Videbat, a summis Pontificibus, & magno Præsulum numero omnes factionis libros jugulari sententiis, omnesque, qui illos legerint, e cœtu fidelium ejectos, sacrorum usu prohiberi. Itaque nihil magis consultum fore censebat, quam ut hominum animos dissimulandis, ac negligendis Ecclesiæ censuris, & ut ipse quidem ait, (*u*) *in pace ferendis*, sed revera contemnendis *sacris fulminibus & interdictis* per obtentum, quod injusta sint, assuefaceret.

Porro videbat Quesnellus, profanos Magistratus ac tribunalia, & præsertim Ludovicum Regem regia sua authoritate omnique studio eo incumbere, ut propulsarentur mala, quæ Jansenismus minitaretur Galliæ; unde ex hac quoque parte incommodis, quæ inde nasci poterant, occurrendum erat. Quesnellus

(*u*) Vid. propositionem 92, & sequentes, damnatas a Bulla *Unigenitus*.

lus igitur omni, qua potest, ope adnititur, inimicos sectæ Magistratus, ac Principes teterrimo penicillo deformare, ceu totidem tyrannos, hostes, ac vexatores, ex illo hominum genere, qui (x) *suis ipsi, vel aliorum immoderatis excæcati affectionibus, putent se honorare DEum, dum veritatem, & ipsius discipulos acerbissime exagitant, probosque homines ferro & flamma persequuntur.* Quæso, num scribit hæc novator de Neronum & Diocletianorum temporibus? Eo ille in hoc argumento insolentiæ processit, ut ipsa Factio ingens malum metueret, & Willardus intimus ejus amicus, scripta anno 1697 epistola summa eundem contentione obtestaretur, vellet librum suum incudi reddere, & certis quibusdam locis modum adhibere; quandoquidem is seditionis consilia nimis aperte inspiraret animis, & *observationes morales* (epistolæ verba sunt) *eos, qui persequuntur, & qui persecutionem patiuntur, veluti digito commonstrarent.*

Præter hanc igitur a norma Burgofontana declinationem fieri non potest, ut quis accuratius Quesnello ad illius præscriptum sua scripta & doctrinam conformet. Ad extinguendum Sacramentorum Pœnitentiæ & Eucharistiæ usum, eadem cum Magistris suis lingua usum fuisse, jam alibi diximus. Quæ dixerit & fecerit ad redigendam in nihilum summorum Pontificum & Conciliorum autho-

(x) Vid. propos. 100.

ritatem, *omnemque Ecclesiæ potestatem profligandam*, suo loco demonstrandi occasio erit. Nunc ordo & series materiæ postulat, ut id duntaxat ostendamus, quam cumulate ac perfecte *liber observationum moralium* cum quinis Jansenii propositionibus, aut quod idem est, cum quinis Burgofontanæ doctrinæ capitibus consentiat.

Cæterum, cum Quesnellus ex malis, & detrimentis, quibus affecit Galliæ Ecclesiam, famosum omnino nomen adeptus sit, antequam ad ipsam materiæ tractationem accedamus, idem de ipso, quod de aliis sectæ capitibus solebamus hactenus, agendum, & aliqua de ipsius persona, casibus, & eventis præmittenda sunt.

Primam lucem aspexit novator hic Parisiis Anno 1634 Bibliopolæ cujusdam filius. Adolescens Oratorio nomen, & post brevem in eo commorationem præclara documenta dedit, quantum Factio in eo acquirendo lucrum fecisset. Juvenis Oratorianus se ex asse devovit novis erroribus, qui magno sane infortunio in doctrinam & mores hujus Congregationis a primo sui exordio immigraverant; qua quidem lue quantopere infecta fuerit, ex ipsa Patrum Andegavensis Oratorii confessione constat in Thesibus, quas Episcopo suo nuncupaveant, ubi (y) *non alio*, ajunt, *quam An-*

(y) Causa Quesnelliana pag. 32.

Andilii & Arnaldi doctrinæ lacte enutriri filios passus est Generalis noster Præpositus.

Fuere tamen ex Congregationis Moderatoribus, qui a torrente se abripi passi non sunt, & multam operam dedere, ut remedium adhiberetut malo, quod procedente tempore Congregationi ultimam pestem ac perniciem non accersere non posset. Rem alacriter persecuti, tandem in Generali Conventu Parisiis Anno 1678 habito effecere, ut serio decreto caveretur, ne ullus posthac Jansenismum doceret, aut tueretur. Pars quædam Oratorianorum subscripsere huic decreto: pars maluere excedere Oratorio; pars omnino relinquere Galliam, quam illi obtemperare. P. Quesnellus & ipse hoc Moderatorum suorum edicto offensus, ex illorum numero fuit, qui profugere e patria: Bruxellas se anno 1685 contulit, & ibi sub profano habitu, & variis adscitis sibi fictis nominibus, jam *de Rebeck*, nunc *de Frêne*, modo *Patris Prioris*, cum Arnaldo diu delituit; qua de re ipse P. Quesnellus omni exceptione majus testimonium dicit, cum fatetur, ideo duntaxat se ultro extorrem factum e patria, ac solum vertisse, ne vel cogeretur præcepto Jansenii doctrinæ contrario subscribere, vel ex Oratorio ejiceretur. Extat hæc ejus testificatio in data duobus post ipsius fugam annis ad P. Henricum Norisium, postea Cardinalem, epistola, in qua, cum singillatim exposuisset omnia, quæ in Comitiis Patrum Oratorii

An-

Anno 1678 gesta fuissent, addit: (z) *Ut utrique necessitati me subducerem, meum amicorumque consilium fuit. Ab integro igitur biennio sic privatam vitam agere institui, ut a solito hominum commercio segregatus, locum vix paucis amicis notum, paucioribus pervium - - - hactenus incoluerim.* Sed num Quesnello tam comperta, ac persuasa fuerit veritas, & integritas doctrinæ, quam tanta animi obstinatione, tanta laboris, commodorum, patriæ, & veritatis jactura, ac impendio propugnabat, scripta de ejus sensis sequens epistola, quæ in manus * Andegavensis Episcopi (Michaelis Poncet de la Riviére) venit, nos docebit.

*Epistola a Pinsono Sculptore, P. Quesnelli nepote, data ad Curionem ** Lædanum, in Diœcesi Andegavensi.*

(*a*) „ Domine, redditæ mihi sunt literæ „ tuæ, quibus id respondeo, jure te asserere, „ prout mihi significas, ex mea te narratio„ ne, ac testimonio compertum habere, „ quod, cum avunculo meo, Quesnello Patri „ Oratorii, comes irem in Hollandiam, ex „ eo sciscitatus sim, quæ tandem mihi via „ tenenda, aut cujus partibus tot inter con„ tentiones, quæ hodie ob ipsius librum exortæ

(z) In causa Quesnelliana pag. 9.

(*a*) Epistola hæc impressa est ad calcem operis, cui titulus: *Observationes Consolatoriæ* ab Episcopo Andegavensi fidelibus suæ Diœcesis inscriptæ, ut in sua eos fide confirmaret, anno 1719.

(*) d' Angers.

(**) de Loiré.

„ tæ essent, accedendum sit; ipse vero ad hæc „ reposuerit, ac suaserit, ut Ecclesiæ arbori, „ ac potiori fidelium parti addictus manerem; „ neque enim se ob aliud, quam ob concitatas in „ se contumeliosas a Jesuitis insectationes, eas, „ quas hodie pertinaciter tueretur partes amplexum fuisse. Quodsi jam hæc te narrantem fal„ sitatis quis arguat, hac epistola mea fidem fa„ cio, ea verissima esse, & plusquam vicesies „ ex ore avunculi mei, Quesnelli audivisse. „ Domine, tuus cum omni observantia infi„ mus, & obsequentissimus servus

Pinson Sculptor

ad * S. Agnani 18 Sept. 1718.„

(*b*) „ Professus sum, inquit Episcopus An„ degavensis, & iterum profiteor, ipsas au„ tographas has literas esse in manibus meis; „ addo, me summa eas cura asservaturum, „ nec staturum per me, quo minus intelli„ gat posteritas, P. Quesnellum, cum inter „ vivos ageret, fucata sua agendi ratione multis „ illusisse. „

Cum Quesnellus fugitivus Bruxellas elapsus esset, Arnaldus post mortem Sancyrani, Princeps Factionis, annis gravis, & decrepita prope jam ætate erat; itaque tempus monebat, ut de sufficiendo sibi successore cogitaret; destinavit huic muneri Quesnellum, cui suis ipse manibus, suisque sub oculis formando, & institutione sua expoliendo reli-

quos

(*b*) Epistola ejusdem Præsulis 30 Octobr. 1720.

(*) S. Aignan.

quos vitæ dies impendit, eo consilio, ut post obitum suum Factioni præesset; cui etiam reipsa, novem post annis, Arnaldo anno 1694, ætatis octogesimo secundo, mortuo præesse cœpit.

Hac nova dignitate auctus Quesnellus, Factioni magno in pretio, atque amoribus erat; hinc officii sui esse credidit, sui conservandi majorem, si unquam alias, curam gerere. Variis confictis nominibus, quæ sibi ipse indiderat, ne detegeretur, nondum suo latendi studio satis cautum esse censebat. Unde securiorem viam iniit; identidem se aliorum subducebat oculis, & jam huc, jamque illuc oberrans, stationes mutabat, dum iterum clam Bruxellas irreperet.

Sed quicquid tandem adhiberet industriæ, quicquid solertissime præcaveret, feliciter tamen evenit, ut Mechliniensis Archiepiscopus eum e suis tenebris ac latibulis erueret, & Regis Hispaniæ authoritate munitus, anno 1703 una cum Gerberonio comprehendi juberet; intercepta simul cum ipso sunt omnia ejusdem scripta, arcanæ literæ, notæ, & adversaria; reus deductus Mechliniam, & Archiepiscopalis Curiæ carceri inclusus est. Ex eo tempore non nisi *Paulus nostri temporis* apud Factionem audiit, & hoc nomine eidem in summa veneratione fuit.

In-

Interea cum nullus captivo præsto esset liberator Angelus, non aliud expectandum erat, quam quod tam chari patris filii nulli operæ, nullis artificiis, aut sumptibus parsuri essent, ut eum ex ergastulo suo, ac judicis manibus eriperent; quod etiam post tres captivitatis menses ope ac dolo Galli cujusdam, tenuis fortunæ hominis, assecuti sunt. Is lucri spe, & cupiditate adductus, quod nacturum se credidit, si illum Factioni liberum restitueret, tum de situ carceris, in quo detinebatur, accurate edoctus, perforato pariete, tam amplum in muro hiatum aperuit, ut per eum captivus penetrare, & in tutum evadere posset. Penetravit, & evasit Quesnellus, quam evadendi *viam* Jansenistæ (*c*) *prodigio similem* postea proclamarunt; sed plane hæc actio non multum vires naturæ superat.

Interea restabant in manibus Archiepiscopi interceptæ chartæ, ac literæ, quæ satis superque argumentorum suppeditabant, ex quibus elapso fugitivo lis de deserto vadimonio, ac contumacia intenderetur: lata 10 Novembris 1704 sententia (*d*) pronunciatus est interdictus sacris, & ab Ecclesiæ corpore segregatus; indicta dein eidem hæc pœna, ut in cœnobium quoddam secederet, dum satisfecisset sacræ sedi, & ab ea diris, & exe-

cra-

(*c*) Institutio familiaris de Constitutione pag. 9.

(*d*) Causa Quesnelliana in fine.

crationibus, quibus devinctus esset, exsolutus fuisset; porro statutum in ipsum perpetui carceris supplicium, si quando in Diœcesin Mechliniensem reverti, vel quicquam in ea typis edere tentaret. Tota subinde causa, omniaque causæ monumenta prelo subjecta, & palam orbi exposita sunt; & quamvis Quesnellus eam *monstrum horrendum*, *informe*, *ingens* appellet, & veluti contextam ex meris calumniis criminationem maledico dente laceret, nunquam tamen transcripta ex ipsius chirographis documenta & testimonia, quæ horrendorum ipsum dictorum ac factorum convincebant, atque inconcussa ad eum condemnandum fundamenta præbebant, falsi insimulare ausus est.

Cæterum dilapsus e custodia Quesnellus sese ejecit in Hollandiam, ubi ejus generis hominibus tutum semper asylum patet; & ex hoc pertinaciæ suæ receptu bellum contra Ecclesiam ad mortem usque, quam anno 1719. Amstelodami oppetiit, acerrime prosecutus est. Constat autem ex Causæ Quesnellianæ Actis, non plus ipsi rectæ & probæ mentis, nec plus moderationis, quam ipsius Magistro Arnaldo fuisse. Duo ejus rei specimina, quantum ad præsens argumentum pertinent, suis ipsum expictum coloribus satis clare exhibebunt. Cum novator de exitu novi examinis, cui Cardinalis Noallius *Observationes morales* subjecerat, angeretur, eidem in hæc verba scripsit:

(c)

(*e*) „Eminentissime! patere, ut ad pedes „tuos abjectus petam, ac rogem, inprimis „paterna mihi manu a te benedici, deinde id „indulgeri, ut tibi summa cum reverentia, „tanquam patri meo, ac judici exponam, quod „amplitudinem tuam celare non posse mihi „videor. Pars operæ, quam in elaborandas „observationes morales contuli, non adeo „mihi cordi est, ut, quemadmodum ex igno„ratione veri, hallucinandi periculis obno„xius sum, erubescam aberrationes meas „agnoscere, videre expunctas, & vel mea „ipsius voce ac manu retractare.„

Num ipsa docilitas, & majorum observantia verbis magis officiosis, ac submissis, quæque aliis ad præstandum Ecclesiasticæ potestati obsequium exemplo esse possint, uti poterat? At comparemus modo illa cum iis, quæ de hoc examine scriptis literis communicavit cum amicorum quodam, de cujus in se voluntate ac fide maxime confidebat.

(*f*) „Agat per me bonus Abbas Antonius de S. Bernardo (hoc nomine Cardinalem Noallium indicat) „quicquid lubuerit; nam „quo pacto ego obstem, & impediam? Ægre „non fero, me hac de re in consilium adhibi„tum non fuisse; id, quod tanquam bonum „probabitur, fatebor meum esse; si quid „autem sit, quod approbari non possit, fa-

(*e*) In eadem Causa Quesnelliana pag. 423.
(*f*) Ibid. pag. 424.

„ cile me expediam, inficiando, ullam me „ in eo partem habere. - - - ſcio, dixiſſe „ eum aliquibus, ſuffragaturum ſe quatuor „ fratribus adſcripto nomine primæ (*g*) ſuæ „ Abbatiæ; idque ab ipſo fieri oporteret ad „ comprimendam contradicentium inſolen- „ tiam; at bene prævideo, tantum ipſi ani- „ mi non fore. „ Poſt ſimplicem intuitum gemini hujus ex illius epiſtolis excerpti, quid de P. Queſnelli animi æquitate, & ingenuitate cenſendum ſit, facile ſtatuemus. Sed en alterum Queſnellianæ modeſtiæ, ac moderati conſilii, & calami erga Eccleſiaſticos Magiſtratus documentum!

Cum Archiepiſcopus Mechlinienſis librum *de frequenti communione*, & Methodum Doctoris Huygenii, gravium errorum & perverſæ doctrinæ damnaſſet, Queſnellus, nomine Principis Factionis, in libello, quem *demiſſiſſimæ Expoſitionis ad Humbertum de Precipiano* &c. titulo ornavit, ejus defenſionem ſuſcepit, in qua cum omni modeſtia, quam nempe dignitas, & magnitudo Capitis Factionis capere poterat, hunc magnum Præſulem his verbis alloquitur: (*h*) „ Quic- „ quid ſapientum, & æquorum hominum eſt, „ id (decretum Præſulis) tanquam ſenten- „ tiam

(*g*) Videtur hic mendum quoddam typograhicum irrepſiſſe, & pro *premiere prima*, legendum *nouvelle*, ſeu *nova Abbatia*. Intelligit autem Pariſinum Archiepiſcopatum; quatuor fratres ſunt quatuor Tomi *Obſervationum moralium*.

(*h*) Demiſſiſſ. Expoſitio pag. 25.

„ tiam injuſtam & irritam, a Magiſtratu la-
„ tam, qui poteſtate ſua abutitur, averſabun-
„ tur, cui non modo nemo tenetur obſequi,
„ ſed omnes tenentur non obſequi, ne tam
„ apertæ injuſtitiæ participes fiant. - - (*i*)
„ Neſcio, num unquam & uſpiam extiterit
„ decretum quodpiamEpiſcopi, æque ac tuum,
„ Reverendiſſime Domine, veritati adverſum,
„ quocunque iſtud ſenſu accipiatur. - - (*k*)
„ Ne crede, fore quempiam adeo ſimplicem,
„ ac ignavum, qui terreatur decreto, veræ
„ ſalutis doctrinæ tam contrario; neque au-
„ thoritatem tuam tantum momenti habitu-
„ ram, ut nobis perſuadeat, lucem (utrius-
„ que damnati libri) fugere, quia tibi libuit,
„ eos tanquam errorum tenebras inſectari.
„ - - (*l*) Non tulit hæc tellus unquam ty-
„ rannum, qui, quantumcunque fureret,
„ legem conderet, qua vetaret ſubditos ne-
„ ceſſario alimento tueri ſanitatem, & ſuſti-
„ nere vitam corporis. Eorum, qui tibi a
„ conſiliis ſunt, jam eſt, comparationem ti-
„ bi, ſibique aptare. - - (*m*) Quod iisdem
„ authoribus ad calcem decreti tui contra
„ Hennebellum adjungis, res profecto eſt
„ turpiſſima, abjectiſſima, & tua dignitate
„ indigniſſima, Reverendiſſime Domine &c. „

Num alibi, quam inter inſanientes ex veritatis odio hæreticos paris inſolentiæ exempla prodiere hactenus? Et hoc Queſnellus honeſtiſſimo *demiſſiſſimæ Expoſitionis* nomine in-

(*i*) ibid. pag. 30. (*k*) ibid. pag. 32.
(*l*) ibid. pag. 34. (*m*) ibid. pag. 78.

insignire audet? Cæterum ipsius stylus a capite ad calcem idem est. Qui modestissimum hunc virum diffusiore calamo descriptum videre cupit, ipsius effigiem post Sancyrani, Jansenii, & Arnaldi imagines, a manu authoris colloquiorum inter Comitissam, & Priorissam (*n*) graphice depictam inveniet. Ego si hac de re plura dicerem, longius a proposito mihi argumento diverterem.

Veniamus ergo in rem præsentem, & ad librum *observationum moralium* advertamus animum: ultimus hic erit, cujus cum quinque Burgofontanæ doctrinæ capitibus consensus in hac Parte IV usui sit, ut systematis, quod Jansenismi Patriarchæ contra nostram sanctam religionem fabricati sunt, executionem demonstrem.

Pauci enimvero perversi libri sunt, in quibus errores tam frequentes, tot & tam varias formas induti, detecti sunt, ut in Quesnelli observationibus. Ipsa Ecclesia summa fide, & modo maxime legitimo, eos manifestavit mundo, & ex hoc libro centum & unam propositiones protulit, quas per Bullam *Unigenitus* sacro fulmine percussit; per Bullam *Unigenitus*, inquam, quæ ab omnibus orbis Episcopis, præter pauculos quosdam in Gallia, solenni ritu adoptata, locum tenet regulæ fidei, adeo, ut omnes fideles ex veræ religionis legibus, sub æternæ damnationis pœna, obstricti sint, depromptas ex Quesnelli

(*n*) Colloquia Abbatis: Colloq. 4. & seqq.

li libro 101 propoſitiones credere, eſſe *comparate falſas, perniciofas, temerarias, ſeditioſas, impias, blaſphemas, hæreticas.* (o)

Tantum autem abeſt, ut Janſeniſtæ Eccleſiæ oraculis debitam reverentiam ac fidem habeant, ut a quadraginta, & quod excurrit, jam annis, ex quo 101 propoſitiones Eccleſiæ execrationibus confixæ ſunt, aſſeverandi, imo ſuper tecta prædicandi finem non faciant, Bullam *Unigenitus*, cum condemnaret 101 propoſitiones, in iis unum ſupra centum orthodoxæ veritatis effata condemnaſſe; cujus rogo, ut lector probe meminiſſe velit. Hæc vero dum voce, ac verbis ſuavitatis, ac pietatis fuco oblitis ſpargunt in populum, promovent ſua de corrumpendis aliis conſilia, rebellionem iis inſpirant contra Eccleſiam, hujus deciſiones in contemptum adducunt, & ſenſim ſine ſenſu eo deducunt animos, quo deducere conſtitutum habebant, nimirum ad religionis contemptum. Nihil ego hic loquor, quod non fiat vidente, & ſciente tota Gallia.

Quid ergo propoſitum ſibi habent hæc Queſnelli dogmata? ajo, potiſſimam partem ſeſe referre ad quinque Burgofontanos articulos, ſeu quinque propoſitiones Janſenii de impotentia ſervandi præcepta, de gratia, de libertate hominis, & de morte JEſu Chriſti

(o) Vide Qualificationes 101 propoſitionum in Bulla *Unigenitus.*

pro solis Electis obita; id, quod tam planum, & apertum est, ut quivis summam harum Quesnelli propositionum, cum quinque articulis Burgofontanis, ac doctrina Iprensis Episcopi concordiam, vel ipsis sensibus percipere possit.

Itaque P. Quesnellus per fallacem speciem, *Meditationem reddendi faciliorem*, ut præsefert libri inscriptio, non aliud satagebat, quam ut in animos eorum, qui majoris perfectionis studium profitentur, Deismi semina immitteret, & illius ubique *super Evangelii ruinam* stabiliendi opus consummaret. Hinc *observationibus suis moralibus* omne quinque Burgofontanorum capitum venenum affundit, & stylo *dulci ac manante super oleum*, DEum nobis repræsentat tanquam tyrannum summe iniquum, qui præcipit, ac imponit, quæ fieri non possunt; nec quas unus potest, vires præbet ea faciendi, & nihilominus æternis suppliciis addicit homines, qui non fecere, quæ facere non poterant. Quin ergo sumamus id laboris, & piæ suavitatis corticem detrahamus verbis, quibus venenum suum obvolvit, nec in dubium revocari poterit, opus ipsius ad unum hunc scopum aspirare.

Jansenistæ autem vociferentur per me, quantum latera, ac fauces sinent, clament mendacium, calumniam, blasphemiam! nihil movebunt tamen hi clamores prudentes ac cordatos homines, ut propterea quicquam de hoc negotio statuant; momenta rationum, quas adduco, rem conficient. Ad has igi-

tur

tur accedamus, in pauca a me conferendas, ne ad eadem revolvar iterum, quæ jam millies dixi alibi. Et quoniam Quesnelli consilium fuit, *Meditationem reddendi faciliorem*, induamus nos ipsos ad aliquot momenta temporis in pedicas, quas nobis ponit, & ipso Magistro ac Duce quatuor, vel quinque Meditationes instituamus, quarum Burgofontana dogmata argumentum erunt. Explanabit illud Quesnellus; nostrum duntaxat erit ex principiis, quibus nos imbuerit, affectus & proposita efformare; nec dubium est, clare incursurum in oculos præcipitem locum, ad quem nobis viam præire cogitat.

Primum Meditationis argumentum.

Præcepta DEI ab iis servari non possunt, qui reipsa eadem non servant.

P. Quesnellus *meditationem* hujus Burgofontani dogmatis *facilem reddit* primis octo propositionibus a Bulla condemnatis: satis hoc loco sit *meditari* de prima & tertia, quarum hæc doctrina est:

„ Quid aliud remanet animæ, quæ DEum, „ atque ipsius gratiam amisit, nisi peccatum, „ & peccati consecutiones, superba paupertas, & segnis indigentia, hoc est, generalis „ impotentia ad laborem, orationem, & ad „ omne opus bonum? In vanum Domine præcipis, si tu ipse non das, quod præcipis. „

Affectus. Quam infelix ego homo sum, mi DEus, quod *tuæ gratiæ, & amoris jacturam fecerim!* Hac me via redactum video ad universalem boni vel minimi quidpiam agendi impotentiam: omnia tua mandata pro me evasere tam ardua, ut ea implere non possim. Et quid consilii capiam in hoc tam misero ac terribili statu? num precibus meis ac lacrymis, quemadmodum a me fieri jubes, iram tuam mitigem? At quid? Ita *omnes me animæ vires deficiunt*, ut quamvis precari me jubeas, precari non possim; imo si precarer etiam, preces meæ forent *novum peccatum*, quemadmodum me docet quædam ex centum & una veritatibus, quas condemnavit Pontifex. Quid ergo, repeto, quid consilii capiendum, quid faciendum est?

Proposita. Ratum ac fixum mihi est, unicum, quod restat, consilium sequi: Persistam quieta mente in meo *peccato*, & in iis, quæ *ad illud consequuntur*, in mea *superba paupertate*, in mea segnitie, & mea *ad omne bonum impotentia*; cumque aliud a me fieri non possit, demorabor in eo, donec me ex illo eripere opportunum tibi visum fuerit. Tu quidem jubes me conari, ut ex illo emergam. At tranquillo animo patiar, ut id jubeas, quoniam in vanum id jubes, cum nullum tibi obsequendi adjumentum, quod a te solo mihi præstari potest, largiaris.

Se-

Secundum Meditationis Argumentum.

Nunquam resistitur gratiæ, neque etiam illi resisti potest.

P. Quesnellus utriusque hujus Burgofontani dogmatis *meditationem reddit facilem* decem propositionibus a Pontificia Bulla condemnatis: (*p*) Quaternæ solæ ad explicandum hujus meditationis argumentum sufficient.

„ Quando DEus vult animam salvam fa-
„ cere, eamque tangit interiore manu gra-
„ tiæ suæ, nulla humana voluntas ei resistit.
„ - - Gratia DEI non est aliud, quam om-
„ nipotens ejus voluntas. - - Gratia est ope-
„ ratio omnipotentis manus DEI, quam ni-
„ hil impedire potest, aut retardare. - - DEus
„ ipse nobis ideam tradidit omnipotentis ope-
„ rationis suæ gratiæ, eam significans per il-
„ lam, quæ creaturas e nihilo produxit, &
„ mortuis reddit vitam. „

Affectus. Quam splendidum lumen hæ damnatæ a Bulla veritates accendunt animi mei oculis! ostendunt mihi felicitatem animæ, quam *salvam vis*: & o quam exiguo pretio constat huic animæ æterna in cælo felicitas! sinit te illa totum agere, quin se ullo modo huic negotio ingerat, non magis, quam *res crea-*

(*p*) Vide propos. 9. 11. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.

creata, quam producis e nihilo; & ſalus ipſius in tuto eſt. O prodigioſa Gratiæ omnipotentia, cui nunquam reſiſti poteſt! felices animæ, quas *tua manu tangis*, quia nunquam tibi *reſiſtunt*.

At omittamus jam id, quod ad alios pertinet, & redeamus ad nos ipſos, ac videamus, quid fiat in noſtris animis, quisve noſtrorum flagitiorum fons & origo ſit. Ergo pecco ego, o terribilis DEus, & ideo ſolum pecco, quia *me manu gratiæ tuæ non tangis*; nam ſi me hac manu tangeres, *nunquam voluntas mea tibi reſiſteret*, nunquam peccato me inquinarem. Igitur neceſſario pecco. Pecco; & cur præterea? Ah! quia tuam *omnipotentiam*, ſeu quod idem eſt, gratiam tuam non adhibes, qua me a conſciſcendo ſcelere prohiberes. Si eandem mihi impenderes, ſicut impendis illis, *quos ſalvare vis*, bonum fieret in me, *quin ego impedire*, *aut retardare poſſem*. O plena deſperationis veritas! ergo ex eorum numero non ſum, *quos ſalvos cupis*?

Propoſita. DEus plene bonitatis & miſericordiæ erga aliquas animas, & plusquam terribilis innumeris aliis, quibus & ego, heu! miſer accenſeor, ſpondeo, nec, qua me obſtringo, fallam fidem: inprimis per omnem reliquam vitam meam attonitus, & terrore defixus obſtupeſcam tuam agendi rationem, quam uſurpas erga has vel illas animas. Deinde admirabor bonitatem tuam erga illos,

quos

quos salvare vis, & non secus a peccato eripis, *ac res creatas condis e nihilo, aut mortuis vitam reddis,* quin ab iis operæ quidpiam eam in rem navandum sit. Tum fremam, & contabescam ob severitatem tuam erga omnes alios, qui non ex alia causa peccato hærent infixi, & inde ad æterna inferorum incendia damnantur, quam quod negata ipsis sit gratia, seu *manus tuæ omnipotentis operatio*, quæ illos extrahat e peccato, & cælestis beatitatis compotes faciat. Porro mihimet ipsi suggerere non desinam: *quando DEus me tanget manu suæ gratiæ*, evadam e statu peccati, & alium auspicabor vivendi modum, *cum nulla ei voluntas resistat.* Donec autem id mihi obtingat, fatalis me adigit necessitas, ut in illo statu permaneam. Denique deplorabo sortem meam, & inter acerbos gemitus operiar reprobationem, quam æque evitare non possum, ac *mortuus sibi vitam reddere non potest.*

Tertium Meditationis Argumentum.

Libertas hominis necessario cedit Gratiæ victrici.

P. Quesnellus hujus quarti Burgosontani placiti *meditationem facilem reddit* quinque propositionibus: (*q*) meditemur ex iis tres, quæ sunt hujusmodi;

„Pec-

(*q*) Vide propos. 38. 39. 40. 41. 42.

„ Peccator non est liber ; nisi ad malum, „ sine gratia liberatoris. - - Voluntas , quam „ gratia non prævenit, nihil habet luminis , „ nisi ad aberrandum , ardoris , nisi ad se „ præcipitandum , virium , nisi ad se vulne„ randum ; est capax omnis mali , & incapax „ ad omne bonum. - - sine gratia nihil ama„ re possumus , nisi ad nostram condemna„ tionem. „

Affectus. Quantis immersus erroribus hæsi hactenus, mi DEus ! credebam semper cum antiqua Ecclesia, posse me, etsi peccator essem, præstare quæpiam , quæ in oculis tuis peccata non essent. Hac nixus fide preces fundebam , egenis largiebar stipem , solabar miseros , amabam meos parentes, liberos , conjugem : at gratiæ sint *sancto* Authori centum & unius veritatum, quæ a Bulla reprobatæ sunt ; hodie tandem exemptus mihi error est ; o quam splendidis ille me documentis illuminat ? Quot peccata me evitare docet ? ait , quod , *quicquid agam sine gratia Liberatoris* , si cælo supplicem , peccem : si quidpiam æris erogem in pauperes, peccem ; si solatium affundam miseris , peccem ; si honorem habeam patri & matri , si liberos meos, atque conjugem diligam, peccem ; quia tunc *nulla mihi libertas est* , *nisi ad malum* ; & quamvis non cogar quidem peccare, nil tamen agere possum , quod non sit peccatum.

Pro-

Proposita. Ne novis identidem accessionibus augeam peccata mea, o DEus summe austere, & rigide! certum mihi hodie, & deliberatum est, posthac 1. neminem eorum amare, quos amare me jubes; *nec enim amarem, nisi ad interitum, & damnationem meam.* 2. nunquam, quamdiu peccator sum, precibus vacare. 3. nunquam in hoc statu ullum pietatis opus facere, & virtutis officio fungi; nam quid? si alio me modo gererem, improbe agerem, & te offenderem, mi DEus, quem tamen amare oporteret, si etiam in medio infidelitatis, & paganismi sinu natus essem. At quid ajo? etiam in hoc hallucinor. Heu! si in hoc statu eo, quem omnes tibi homines debent, naturali te amore prosequerer, amor quoque hic erga te meus peccatum foret, *nec amarem te, nisi ad interitum meum.* Ergo ultimum hoc meum propositum esto: non amabo, nisi peccatum, cum timendum mihi sit, ne *aberrem*, ne *me præcipitem agam*, ne *graviore etiam me vulnere sauciem*; & quamdiu gratia JEsu Christi non ultro illabetur animo, quæ voluntati meæ necessitatem inferat, aut unam & solam libertatem tribuat ad bonum, nunquam attollam ad te oculos, nunquam recordabor tui; quia hic obtutus, hæc cogitatio peccatum foret. An dicam aliquid adhuc gravius? sinam ego te frui eo, quod es, & habes, sicut me sinis manere, quod sum, *aptus ad omne malum, & ad omne bonum impotens.*

Quar-

Quartum Meditationis Argumentum.

DEus non vult salvare omnes homines, nec JEsus Christus pro aliis mortuus est, quam pro Electis.

P. Quesnellus hujus postremi articuli Burgofontani *meditationem facilem reddit* quinque propositionibus; omnes quinque nobis considerandas sumamus, ne pereat quicquam cœlestis unguenti, quo delibutæ sunt.

(*r*) „ Quando DEus vult salvare animam, „ quocunque tempore, quocunque loco, effectus indubitabilis sequitur voluntatem „ DEI. - - Omnes, quos DEus salvare vult „ per Christum, salvantur infallibiliter. - - „ Desideria Christi semper habent suum effectum. - - JEsus Christus se morti tradidit, „ ad liberandum pro semper sanguine suo primogenitos, id est, Electos e manu exterminatoris Angeli. - - Proh! quantum oportet bonis terrenis, & sibimet ipsi renunciasse, ut fiduciam habeat, sibi, ut ita dicam, „ appropriandi JEsum Christum, ejus amorem, mortem, & mysteria, ut facit S. Paulus dicens: Dilexit me, & tradidit semetipsum pro me?

Affectus. Magne DEus! Quot animæ sub exitum vitæ dolebunt se deceptas, eoquod cen-

(*r*) Propos. 12. 30. 31. 32. 33.

centum & unam veritates, quibus Bulla infamem errorum notam inussit, meditatæ non sint. Persuasum illis erat vitæ tempore, quod sincere velis earum salutem, & quod ideo JEsus Christus æque pro ipsis, quam pro aliis mortem subiisset. At tunc longe alia rerum species se objiciet oculis; damnatum se iri videbunt propterea, quod earum salutem nolueris, vel volueris non nisi ficto quodam, ac simulato modo. Ergo circumventæ, ac delusæ sumus, inquient: per baptismum filii DEI, & membra JEsu Christi effectæ, credebamus, *velle DEum nos salvare per JEsum Christum*: at noluit, quia reipsa salvæ non sumus: si voluisset, *certissime salvæ essemus*: si JEsus Christus per mortem suam testatus esset desiderium salutis nostræ, *sine omni dubio* illam consecutæ fuissemus; nam scimus modo, *ipsius desideria nunquam carere effectu suo*. Proh! quanta desperandi materies pro animabus, quæ tempore vitæ suæ tam parum cordi habuere veritates ab Ecclesia damnatas *meditari*!

Proposita. Quod ad me attinet, o infinite formidabilis DEus! posthac e numero horum deceptorum non ero. Assiduum meum has veritates *meditandi studium* efficiet, ut præveniam hoc malum; ex solerti ac constanti investigatione, qua haustam ex iis mihi novam cudo vivendi regulam, explicatas jam habeo rationes meas, ac scio, quas posthac in hoc negotio partes sequi debeam. Cum ex-

excedendum e vivis erit, fidenter tibi exprobrabo: o DEus, qui me condidisti e nihilo, ut æternum me perderes, si *voluisses salvare animam meam, indubitatus divinam voluntatem tuam effectus secutus fuisset!* Video jam, instare terribile hoc momentum, quin aliqua in te ob merita JEsu Christi spes a me collocari possit; nam eheu! quid ego sperem? *affixo terrenis rebus, & mihimet ipsi*, tantum audaciæ sit, ut credam, in numerum me esse adscriptum eorum, quos *JEsus Christus sanguine suo vindicavit a manu Exterminatoris Angeli?* Procul absit a me horribilis arrogantia, qua *mihi ipsius merita asserere*, aut *credere* audeam, *quod dilexerit me, & pro me mortuus sit.* S. Paulus optimo jure id cogitare ac profiteri poterat: at peccator illigatus terræ, ac sibi ipsi, prout ego iis adstrictus sum, nil aliud cogitare, ac dicere potest, quam, *non dilexit me, nec morti se tradidit pro me.* Ergo, repeto, ergo nihil mihi spei in te ponendæ superest.

Meditati hucusque *sumus* veritates a Bulla *Unigenitus* atro calculo notatas: imbuimus animos affectibus, qui suapte ipsi natura ex iis nascuntur: Proposita a nobis concepta non nisi conclusiones sunt ex his ipsis veritatibus derivatæ, & usui atque actioni aptatæ. Euge! qualem nobis de DEO imaginem suaves hi, & pinguissimo succo peruncti affectus animis impressam relinquunt? Num aliud ex iis proficisci potest, quam dolor, & desperatio,

tio, dum videmus, nos esse miserrima illa procreata e nihilo opera DEI cujusdam imaginarii, qui in aliquas creaturarum suarum eam vim exercet, ut necessario faciant id, quod præcipit, ac deinde eas cælo muneratur, acsi magna iis pro hoc obtinendo merita suffragarentur: DEI cujusdam tyrannice gubernantis, qui omnes alias creaturas suas ita destituit, ut necessario faciant malum, & præcepta violent; postea tamen eas ad inferos detrudit ob id, quod ipsius præceptis non obtemperaverint: Dei cujusdam fallacis, qui majori Christianorum numero imponit, dum ipsos ad baptismi gratiam admittit, quasi etiam pro ipsis JEsus Christus esset mortuus, cum tamen mortuus non sit, nisi pro Electis: Dei cujusdam crudelis, qui potissimam hominum partem non alium in finem condidit, quam ut sempiternis cruciatibus mactandos tradat, eoque se conspectu pascat, quod perennes inter flammas ardeant, quas evadere non poterant. En igitur Quesnelli Deum! an non is idem ipse est, cum Deo Burgofontano, qui *seligit, quos vult, & æternæ felicitati destinat: destituit alios, & pro arbitratu suo æternas ipsis pœnas decernit;* cum Deo, qui *pro omnibus hominibus mortuus non est*, imo cujus *naturam humanam induti mysterium, historia quædam apogrypha est*: cum Deo, *cujus mandata, quicunque demum conatus ad ea implenda adhibeatur, servari non possint*: cum Deo, cui constitutum est *nos salvare*,

 vel,

vel, quicquid fiat a nobis, damnare, prout ipsi collibitum est?

Quo autem cultu hujusmodi Deum prosequi possumus? Ex mente Burgofontanorum Deistarum omnis cultus ipsi debitus hac una officii nostri significatione absolvitur, ut credamus, *eum unicum esse veræ fidei nostræ argumentum*, hoc est, ut credamus, ipsum existere, & sinamus porro esse, qualis, & quantus est. An P. Quesnellus plus aliquid exigit? imo an hominibus libertatem permittit, faciendi aliquid amplius? Tegat, & involvat se Quesnellus, quantumcunque possit, & velit; venenum tamen dogmatum, quod in pestilente libro suo afflat legentibus sub velo, quo illud operit, tam clare perlucet, ut facile cujusvis obtutu deprehendi, & in apricum proferri possit. Reipsa, ubi operatur omnipotens DEI manus, seu ubi gratia imperat, necessario bonum agimus; hinc omni lege soluti sumus, faciendi aliquid pro honorando DEO, cum omnia faciat gratia, quin ullum ea in re nostrum officium, aut labor impendendus sit: sine gratia necessario facimus malum, & nulli rei ex virtutis norma agendæ pares sumus: ergo ea nostra impotentia est, ut nullum DEO cultum præstare possimus; quamobrem & justus & peccator non habent aliud, quod agant, quam ut credant DEum, tanquam unicum veræ fidei suæ argumentum, & de reliquo sinant eum esse, qui & qualis est. Atque hic purissimus Deis-

mus

mus eſt, quem Queſnellus inſpirat animis, dum iis *meditationem faciliorem reddit.*

Inter Queſnelli autem Patronos & aſſeclas, quicunque eximiis in Factionem meritis excellunt, ad eundem & ipſi finem cogitationes ſuas & curas referunt. Nihil illis affingo: ſuis ipſos armis petamus, ſuo teſtimonio convincamus.

Conſectaria, quæ ex Queſnelli doctrina nullis admotis machinis, non argutiarum violentia quadam exprimuntur, ſed veluti e fonte ſuo ſponte fluunt, omnia & ſingula ſine dubio vident Factionis Anteſigani, utpote homines, qui ſummo ingenio, ac rerum cognitione valere dicuntur; aut ſi non viderent, certe non forent, quales prædicantur. Jam vero hæc ingenii ac doctrinæ prodigia, an non ubique, non minore impudentia, quam affectato Authoris patrocinio edicunt, ac venditant, centum & unam Queſnelli propoſitiones a Bulla condemnatas, eſſe totidem condemnatas veritates? Per hoc autem an non hominum animos in eam adducunt ſententiam, doctrinam Eccleſiæ, commentitiis his veritatibus oppoſitam, falſam eſſe? An non ergo cum Magiſtro ſuo Queſnello in eo elaborant, ut iidem peſtiferam doctrinam, quæ mendacibus his veritatibus continetur, incaute imbibant? An ergo minus, quam Queſnellus, contendunt, ſenſim ſine ſenſu, *quin res advertatur*, oppugnatam fallaciſſimis his veri-

tatibus JEsu Christi religionem animis evellere? An non ergo intendunt æque, ac Quesnellus, fucatis verborum illecebris inducere homines, ut omnem religionis usum, & reddendum DEO cultum negligant, ac satis habeant simpliciter *credere DEum, tanquam unicum veræ fidei suæ argumentum*, quemadmodum adulterina hæc veritatum probra immanem istam improbitatem suggerunt, & ad eam in mores inducendam instigant? An non ergo omni, qua possunt, ope & arte consilii Burgofonte initi, cui non alius, ac iste scopus propositus erat, executionem urgent, ac promovent? Sed postremum adhuc hujus conspirationis mysterium evolvamus.

Dum ex hac parte Jansenistæ DEum nostrum omnibus tyrannis truculentum magis, & implacabilem exhibent, illinc hi novatores omnem locum & occasionem captant loquendi de amore DEI; nec ignorare quisquam potest, perpetuo ipsis in ore esse verbum *charitas, charitas*! Inde spargunt in circulis, vulgant in suis operibus, a Bulla, quæ ipsorum errores fulminat, penitus extingui præceptum charitatis DEI: si ipsos audiamus, ad id omnino nati sunt, ut primum omnium mandatum contra assultus, quibus Vicarius Christi cum universa Ecclesia illud impetit, summa vi tueantur.

Et quid sibi vult commentitius hic ardor, ac studium? Certe in hominibus ab uno & am-

amplius ſæculo, contra Eccleſiam Chriſti ex certa ſyſtematis forma rebellantibus, non poteſt is non graviſſimam de ſe ſuſpicionem præbere. Num duntaxat larva quædam eſt, ſub qua latere cupiunt? aut potius novus laqueus, quem nectunt pietati fidelium, vel novum artificium, quo ad evertendæ funditus religionis ruinam utuntur? Eja! ſequamur & hic eos aliquantulum per flexuoſa ipſorum diverticula & anfractus: ipſimet aditum nobis aperient, quo in hæc adyta ac myſteria penetremus. Queſnellus dux noſter erit, & facem præferet.

Cur quæſo, a tempore Burgofontani conventus ad hodiernum uſque diem tam perfecta inter Factionis ſcriptores concordia dominatur, qua omnes Chriſtianas virtutes ad ſolam charitatem revocant, adeo quidem, ut nulla ſit fides, nulla ſpes, nulla legis obſervantia, verbo, nulla virtus, nulla etiam religio, ubi locum non habet charitas? Undenam in Queſnello, qui anteceſſorum ſuorum duntaxat Echo eſt, unde ortum habet affectatus ille docendi ac ſcribendi modus, quo omnia incitamenta, quibus ad colligenda pro cæleſti corona ac mercede merita moveamur, in ſolo DEI amore reponit? An divinus noſter Magiſter JEſus Chriſtus non aliud nos, quam iſtud docuit? In quem finem Novator hic præterea omnem honorandi DEum rationem ad unum DEI amorem refert? Sancta noſtra religio mille alias nobis ſuppe-

ditat. Quo animatus spiritu tam decretoria voce sententiam fert: (*s*) *Nec DEus est, nec religio, ubi non est charitas?* Hoc dogma plane Ecclesiæ JEsu Christi doctrina non est.

Novus hic stylus tam proprius spiritui erroris character est, ut, quantumcunque pium ac religiosum se simulet, dubium tamen non sit, peculiare suum venenum sinu conclusum gestare: *Molliti sunt sermones ejus super oleum, sed ipsi sunt jacula.* Et quale putemus hoc venenum esse? ut illius nobis pateat malignitas, referamus nos ad ea, quæ in conventu Burgofontano acta sunt: hic conventus nobis clavis est, ad omnia illa reseranda, quæcunque in Jansenismo arcana, ac recondita sunt. Revocemus igitur in memoriam, congregatos Burgofonte Deistas constituisse, *mysteria, quorum fides fallax, & inutilis est, destruere*, seu, quemadmodum explicabant seipsos, *abolere Evangelium*, ut exinde condocefacerent homines, acquiescere, ac contentos esse sola de uno DEO existente fide, quin in exhibendo eidem cultu partes aliquas suas crederent: recordemur præterea, quod tanquam viri cauti & providi in id condixerint, quod, *cum ad executionem initi consilii non expediat, & se & illud statim prodere, adhibere debeant ac velint alios modos, eosque speciosiores sese hominum animis insinuandi.*

Et

(*s*) Propos. 58.

Et hoc ipſum omnino, a centum & amplius annis, inſpectante, & teſte tota Gallia fit. Janſeniſtæ *ſpecioſiſſimum* omnium, qui fuere unquam, *modum adhibent*, dum opportune, importune, horſum & vorſum de amore DEI ſermonem inferunt: Ecce tibi modum, quo *ſe inſinuant aliorum animis*; at ſimul, quomodo deſtruant, dum ædificare ſe fingunt. Si, cum de charitate loquuntur, vellent verbis ac ſenſu Catholico mentem ſuam exprimere, dicerent, charitatem eſſe perfectiſſimam, primam, ac reginam virtutum; modum eſſe perfectiſſimum honorandi DEum, perfectiſſimum incitamentum & animam noſtrarum actionum, meritorum fontem uberrimum; hæc eſſet vera ac ſolida ratio animandi & accendendi fideles ad amandum DEum: at pro eo, ut hunc in modum loquantur, ſicut loquitur tota Eccleſia, prorſus diverſa eorum ſententia, ac oratio eſt: (*t*) *ſola charitas*, ajunt, *Chriſtiano modo facit actiones Chriſtianas*, hoc eſt, ſola eſt virtus Chriſtiana; & per hoc deſtruunt omnes virtutes reliquas; (*u*) *charitas ſola DEum honorat*; & hoc ſuo effato deſtruunt omnem DEI cultum, qui non & ipſe DEI amor eſt: ſola charitas pro apto ac digno fine & cauſa valere poteſt, ex qua actiones noſtræ proficiſcantur: (*x*) *DEus non coronat*, inquiunt, *niſi charitatem; qui currit ex alio impulſu, & ex alio motivo, in vanum currit*; & hoc

(*t*) Vide propoſ. 53. (*u*) propoſ. 56.
(*x*) propoſ. 55.

suo axiomate omnes pias actiones, quas ex supernaturalibus aliarum virtutum momentis ac rationibus efficimus, ad nihilum redigunt, & universim omnem pietatis sensum, & exercitium extinguunt, *quin res advertatur*.

Jam vero, postquam per causam tuendæ præstantiæ, ac dignitatis amoris DEI ita labefactata fuerit religio, pronum & facile est, hanc ipsam religionem prorsus pessundare; neque enim aliquo alio opus est, quam ut exercitium charitatis seu amoris DEI tam arduum reddatur, ut nullus ipsius amplius usus esse possit. Num autem impia dogmata, quæ hactenus exposita sunt, alium fructum proferre, alium effectum, quam hunc ipsum, habere possunt? Aut quomodo amemus DEum, cujus hæc imago insculpitur animis, quod potissimam hominum partem condiderit, quin ipsorum voluerit salutem, seu ut æternis ipsos miseriis excruciet? DEum, qui omnium, quæ admittuntur, criminum author, & particeps fit, dum gratiam, quæ ad servanda ipsius præcepta necessaria est, negare dicitur? DEum, qui perhibetur omnes eos damnare, qui electi non sunt, & damnare ob actiones & opera, quæ non poterant non facere? DEum denique, qui vix alio honoris titulo insigniri possit, quam *DEI terribilis?*

Repeto, & iterum quæro, quo nomine hic DEus amore dignus videri possit? Num ama-

amabilem & amandum esse, inquiet mihi Janseniſtarum quispiam, eoquod JEſus Chriſtus pro me ſanguinem, ac vitam dederit? Equidem unum hoc ad amandum DEum incitamentum eſt, quod is ſub aliqua veriſimilitudinis, & rationis ſpecie ſuggerere poteſt: at ſi principiis ſectæ ſuæ probe imbutus eſt, num audebit de eo mentionem inferre? Et ſi quidem hac de re me admoneret, exciperem loquentem, eam mihi omnino incognitam eſſe; nam per vos Chriſtus non eſt mortuus, niſi pro electis; undenam autem ſciam ego, me e numero Electorum eſſe? Et huic meo reſponſo quid haberet, quod reponeret? At ecce gravius aliquid, quod majus ipſi in extricando ſe ab objecta difficultate negotium faceſſat: loqueris mihi (dicerem homini) de morte JEſu Chriſti pro omnibus hominibus obita, tanquam de validiſſimo argumento, quod nos ad amandum DEum impellat: at num in veſtra ſecta ulla de hoc amoris myſterio fides locum habet? credebantne illud Patres, & Architecti Factionis veſtræ, cum ferreo ore pronunciarent, *hiſtoriam* de illo *eſſe apocrypham*, & Sancyranus in pleno Burgofonte conſeſſu, fœderatis ſuis auderet conſilii princeps, & author eſſe, ut *inſtitutiones ſuas ordirentur ab antiquatione myſteriorum, quorum fides inutilis eſſet, & ſolum credulitati hominum illuderet, præcipue vero illius de Incarnatione Domini, quod eſſet veluti baſis, & fundamentum reliquorum omnium;* & demum adjungeret; *cui bono aliquis JEſus Chri-*

stus natus & mortuus sit pro hominibus? Hui blasphemiæ nemo congregatorum refragabatur; omnes adstipulabantur ejus sententiæ, nec diffidebant inter se opinionibus, quam quibus potissimum adjumentis initum consilium executioni dari posset; num autem hoc est credere Incarnationis mysterium?

Quodsi meus hic Jansenista eo receptum haberet, ut abnueret, quod, etsi primi sectæ Architecti hoc mysterium inficiati fuissent, hodierni Jansenistæ illud ad apocryphas historias amandent; facile hoc responso retundi posset: cautiores esse Jansenistas, quam ut palam hoc mysterium negent; ut ita se gerant, jam Burgofonte constitutum fuisse: si enim & ipsi, quemadmodum ipsorum majores, illud negarent: *præcipiti nimis consilio se prodituros*, ac periculosæ aleæ expositures esse: hæresin ipsorum, quanquam aliquos hucusque progressus fecerit, nondum satis tamen dominari, aut liberas pro arbitrio habenas nactam esse; itaque verum id quidem esse, quod hodierni Jansenistæ non negent hoc mysterium amoris, quemadmodum patres ipsorum inficiati essent; at numerum hominum, quibus gratia conferatur, ipsos tam exiguum constituere, tamque sublimem ab animabus perfectionem exigere ad hoc, ut *sibi JEsum Christum, ejus amorem, mortem & mysteria vindicare* possint, ut, quisquis in alium quendam S. Paulum non migret, sine temeraria arrogantia profiteri nequeat: *JEsus Christus*

di-

dilexit me, & ſemetipſum tradidit pro me. Atqui hunc in modum myſterium Incarnationis reddere inutile, an non tantundem eſt, ac illud negare? Nempe hodierni Janſeniſtæ ad fabulas non ablegant hoc myſterium! at quamvis in hanc blaſphemiam non erumpant, num ideo veſtigia non premunt, ac conſilia ſequuntur patrum ſuorum? num in illorum ſyſtemate exequendo non ſumma contentione elaborant, dum ad locum, ad quem adductam ſcimus, impietatem ſuam contra JEſum Chriſtum provehunt? Poteſtne Chriſtianus ſine horrore ac fremitu audire Tourneſium de JEſu Chriſto loquentem, veluti de puro homine, inſtar aliorum errori obnoxio, qui (y) neſcius, quid conſilii capiat, *deliberat*, & poſtquam per errorem aliquid ſtatuit, *ſe corrigit?* Num ita loquerentur Janſeniſtæ de Deo-homine, ſi ſe pro iis gererent, qui de ejus divinitate rite convicti eſſent?

An non alius Factionis * ſcriptor, qui nomen ſuum ignorari voluit, eo petulantiæ ac furoris progreſſus eſt, ut ipſam divini noſtri Magiſtri doctrinam criminaretur, acſi remiſſum ac molliorem Theologum ageret, dum in amœniſſima de filio prodigo parabola, eam

(y) Is (Filius DEI) *deliberabat*, num a ſe ſupplicandum eſſet Patri, ut ſe moriendi lege ſolveret; & forte etiam reipſa ſupplicavit; at ſe mox *corrigebat*. Ann. Chriſtian. Tom. 4. pag. 368. Edit. apud Joſſet 1688.

(*) P. de Cluny ex Oratorio.

eam, qua DEus reduces ad se peccatores excipit, facilitatem ac tenerrimum amorem nobis explicat? Facinus hoc tam insolens & præter fidem est, ut omnino ægre non feram, si lector non mea, aut alterius authoritate, sed suorum ipsius oculorum testimonio niti velit: oportet igitur ipsa hujus Jansenistici scriptoris verba adnumerare, & quidem deprompta ex libro, cui titulus: *Devotio pœnitentium peccatorum.* cap. 5. *de pondere peccati.* En illa:

„ Nolim ego alteri cuidam peccatori vi„ tio vertere, quod non æque audax, ac fi„ lius hic prodigus, sed spiritu pœnitentiæ „ ductus, aliquanto tempore pondus peccati „ sui portare velit. Filius certe prodigus, „ æquo citius eodem exoneratus fuisse vide„ tur. *Rerum modus* ac *usus*, qui „ alias obtinuit, & ipsa *æquitas* postulabat, „ ut saltem aliquandiu, non pro continuanda „ quidem flagitiosæ vitæ licentia, sed pro pœ„ na, & castigatione, hoc est, pro agenda „ pœnitentia a paterna domo arceretur. „ *Relinquendus* nonnihil erat inter por„ cos, ipsorum immersus sordibus; & *pro„ ficuum in hoc negotio* fuisset, *tam„ diu* eum in illis depressum detinere, dum „ pedoris & fœdissimæ societatis impatiens, „ æternum earum fastidium conciperet. Equi-

dem

„ dem DEI benignitas, quæ in tota hac pa-
„ rabola ad *extrema* deſcendiſſe videtur,
„ aliam agendi rationem ſecuta eſt. At hoc
„ argumento non eſt, quod DEus ſemper
„ *miranda*, & *ſtupenda* faciat; quan-
„ do non modo non erga nos geret ſe tanquam
„ patrem erga filios, ſed ſicut mulierem Cha-
„ naneam tractare nos volet *tanquam*
„ *canes.* „

Quod Janſeniſtæ adverſarios ſuos nimiæ indulgentiæ, ac mollitudinis in doctrina morali incuſent, tolerari tandem poteſt: calliditatis & artificii hoc opus, ſtrategema militare eſt; garriant ergo, & calumnientur, quantum, & quamdiu ſuggeret maledicendi libido: at quod de hac remiſſione ac laxitate redarguere JEſum Chriſtum, hac injuria inceſſere audeant ipſum DEI Filium, quemadmodum hoc loco faciunt, quis patiens ferat, aut non videat, directe ab ipſis impugnari divinitatem Chriſti, & occulte cuniculos agi, quibus myſterium Incarnationis ſubrutum, funditus demum evertatur?

Cæterum ſiquis magis adhuc conſpicua execrandi hujus conſilii indicia, atque argumenta deſideret, Janſeniſmus nova quotidie pro facienda optione, ſubminiſtrat. Cum libri non poſſent omnes pervertere, Janſeniſtæ imagines æri inciſas in auxilium vocarunt,

utpote quæ ignorantium libri sunt, a quibus nostræ S. Religionis mysteria doceantur: atque hæ ipsæ Jansenismo pro instrumentis erant, quibus in rudium animis mysteriorum horum species, ac fidem abolerent. Hoc ipso, quo hæc scribo, momento, ejusmodi imaginem præ oculis habeo, ex qua ea tantum huc transfero, quæ ad præsens argumentum pertinent: Exhibet illa summos sectæ viros, & heroes, in scutulis, quæ majoris nummi modum ac formam habent, adumbratos, & ex symmetriæ legibus ad ramos arboris affixos, qua Jansenistæ *parvam* suam *Ecclesiam* significari volebant: aliquantum super mysticam hanc arborem conspicitur æternus Pater: Spiritus sanctus, quemadmodum in plerisque aliis SS. Trinitatis imaginibus, supra pectus æterni Patris collocatus est; JEsus Christus eo situ ac loco esse debuerat, ut Spiritus S. medius esset inter Patrem & Filium: at nihil ibi de Filio: Quesnellus hunc locum occupat; Filii divini nulla mentio, nullus de eo ductus lineæ comparet.

Et post datum hoc specimen, cujus nullum in historiis corruptissimorum etiam sæculorum exemplum extat, num novum nobis, ac mirum accidet, Jansenistarum oculos tam graviter offendi JEsu Christi cruci affixi effigie, ut eam, quantum possunt, ab ipsis etiam nostris aris excludant? Quod usus illius in quadam Galliæ diœcesi, quæ ex maxime corruptis una erat, nondum abolitus sit, nil

certe

certe causæ habent, cur suæ cessationi, ac negligentiæ tribuant. (z) Sacræ liturgiæ liber hujus diœcesis, qui ob novos errores, quibus patrocinabatur in omnibus, tantas turbas excitavit, ait, morem crucifixi imaginem aræ imponendi esse usum novum; & hinc magis consultum fore, si abesset. En verba Rubricæ: (a) *Ex usu nunc recepto super altare collocatur crux, ad cujus pedem, vel retro apponitur tabella Secretorum, quæ dicitur Canon, & hinc inde candelabra cum cereis. At satius esset, ut nihil super altare poneretur, nisi quod ad Missæ sacrificium necessario requiritur.*

Cum Jansenistæ hoc factum inficias ire nequeant, frustra etiam hanc excusationem opponent, omne id, quod ad abrogandum imaginis Christi Crucifixi usum in Diœcesi * Trecensi tentatum fuisset, temerariam machinationem, & comparatas ab aliquibus duntaxat privatis præstigias fuisse, quarum reliqua Janseniana Ecclesia particeps non esset. Fallax effugium! Constat, Factionem non aliud molitam esse in hanc Diœcesin invehere, quam cujus ipsi usus est in Hollandia, ubi parva Ecclesia omnem magnificentiæ suæ ac dignitatis splendorem obtinet, quia nullos ibidem persecutores patitur. At quid opus abire hinc longius, & Hollandiam pe-

tere

(z) Missale Trecense impressum Anno 1736.
(a) Rubric. pag. VI.
(*) de Troyes.

tere? an non ante 30 vel 35 circiter annos vidimus in regni sinu, in pago * *Asinnaria* prope Parisios, a Petitpiedio novam ex toto fabricatam liturgiam induci? (*b*) „Exorsus est ab eo, ut novum altare in modum sarcophagi construeret. - - Appellabat illud *Altare Dominicale*. - - - inter „omne tempus, quo nihil sacrorum mysteriorum celebrabatur, omni ornatu spoliatum erat, quemadmodum die Jovis „sancto omnia nostra altaria post divinum „officium ornamentis suis exui solent. Eo „solum temporis momento, quo sacerdos „ad aram & dicendum sacrum accedebat, „simplici quodam linteo operiebatur: sub „ipsum Sacrificii tempus nec crux, nec candelabrum prostabant." Hic ludus pessimi exempli plenus, pluribus annis datus est, vidente, & sciente tota urbe Parisina, & præsertim iis inspectantibus, a quibus ipsa sua dignitas, ac potestas exigebat, ut perversissimum hunc abusum disturbarent, ac comprimerent.

Estne autem & hic fanatici tantum ingenii, & delirantis animi partus? quodsi Jansenistæ temeritatis & insolentiæ damnare audeant hunc ex suis heroibus virum, & inde sibi effugium parent, quæso, an & quomodo explicabunt simul, quid significet excussa scalpro effigies, quam ipsorum majores ante centum & amplius annos præfixere variis Asceticis opu-scu-

(*b*) Hist. de Constitut. Tom. II. pag. 92. ad an. 1719.
(*) Aniéres.

ſculis Patriarchæ ſui Sancyrani? in fronte unius (c) ex antiquiſſimis Editionibus *Theologiæ familiaris* hujus Abbatis, quæ duo quoque *Pietatis exercitia ſub Miſſa* complectitur, imago extat, quæ ornatum altaris exhibet, qualem Janſeniſtæ eſſe cupiunt tum, cum ſacerdos ad operandum ſacris accinctus eſt. Repræſentat illa aram amplo linteo contectam: in ara duo candelabra cum totidem accenſis cereis: præterea nihil: nec minimum crucis, & crucifixi ſeu in ara, ſeu etiam in vicinia indicium, ac veſtigium in oculos incurrit.

An non hæc effigies eſt *Altaris Dominicalis*, quod conſtruxit Petitpiedius? an non imago moniti illius, quod Miſſale Trecenſis Diœceſis his verbis exponit: *Satius eſſet, ut nihil ſuper altare poneretur, niſi quod ad ſacrificium Miſſæ neceſſario requiritur?* Ergo, altaria noſtra reducere ad modum & formam Altaris in fano quodam Calviniſtico, & præcipue ab iis relegare imaginem JEſu Chriſti cruci affixi, non eſt ſimpliciter machinatio, & facinus, quod in Diœceſi Trecenſi duntaxat, aut Aſinariæ, aut in Hollandia, attentatum eſt, ſed ex conſilio naſcitur Burgofonte inito, quo omnem de ſanctæ noſtræ religionis myſteriis, & *præcipue myſterio Incarnationis, quod reliquorum omnium veluti baſis ac fundamentum eſt*, fidem extinguere conſtitutum fuit.

(c) Editio V, anni 1644. in form. 12. Pariſiis apud Joan. le Mire.

Appendix.

Duæ S. Vincentii a Paulo Epistolæ De præsente Argumento.

Narrat hujus operis author *P. II. artic. V.* pag. 166. ex Ludovico Abbellyo Ruthenensi Episcopo, Vitæ S. Vincentii a Paulo Scriptore, quod sanctus hic Vir nulla se a Sancyrano pietatis specie falli, nullis se artibus circumveniri, & in tensa sibi retia indui passus sit; redarguerit autem acriter hominem, quod tam perverse sentiret, & aliis errores suos contagioso spiritu afflare niteretur. Non abs re fore videtur, ut ipsummet hunc sanctum Virum loquentem audiamus, & ex ejus calamo excipiamus, ac intelligamus, quam sensa ipsius & verba plene consentiant ac suffragentur Authori nostro, iisque omnibus, quæ idem de Sancyrano, Jansenio & Arnaldo, atque de capto Sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistiæ abrogandi consilio hacte-

ctenus commemoravit. Extant duæ S. Viri Epistolæ (ex Gallico in Italicum sermonem conversæ in Collectione Bottagriffiana T. XVII. a pag. 330 - 350) ad Argnyum Congregationis Missionariorum S. Lazari Sacerdotem, Romam datæ. Ambæ admodum prolixæ sunt; & hinc præcipua utriusque capita, quæ maxime huc pertinent, ex Italico latine reddita, ipsius quidem sancti Scriptoris verbis exponenda, reliqua autem summatim referenda, ne hæc appendix nimium excurrat, opportunum esse existimavi. Prioris 25 Jun. 1648 Parisiis datæ hoc initium est: ,, Postrema tua ,, ad me epistola duo capita complectitur: in ,, primo quereris, quod fratribus nostris Ad- ,, jutoribus munera nimis honorifica commit- ,, tam; in altero perperam me egisse arguis, ,, quod novarum hujus temporis opinionum ,, me inimicum professus sim. ,, Postquam brevi responso de priori capite querendi satisfecit, mox descendit ad secundum, & de culpa in eo, quod novis, quæ sparguntur, opinionibus apertam inimicitiam denunciaverit, commissa se arguenti, hæc, quibus in hanc mentem impulsus fuisset, argumenta opponit:

Inprimis id postulasse, inquit, rationem muneris, quo fungeretur in consilio de rebus Ecclesiasticis: Omnes in eo (Reginam, Cardinalem, Confessarium) se huic doctrinæ adversos pronunciasse: num poteram ego, quærit, ancipitem me ac medium gerere, & neu-

tri parti accedere? ſane docuit deinde eventus, tempeſtivum & utile, quod cepi, conſilium fuiſſe.

Deinde compertum habuiſſe ſe ait ſcopum, quem ſibi novitatum harum author præfixiſſet: id nimirum deſignaſſe animo, ut convelleret & demoliretur præſentem ſtatum Eccleſiæ, atque hanc ipſam ſuo, quod ajebat, faſtigio, ac juribus & viribus reſtitueret: libere & audacter illum ſibi ipſi edixiſſe aliquando, velle DEum Eccleſiam hodiernam deſtruere, eoſque, qui ad illam fulciendam ac ſuſtentandam operam ſuam conferrent, divinis conſiliis repugnare; objectanti autem ſibi, has plerumque fictas illas cauſas eſſe, quas Hæreſiarchæ cum Calvino erroribus ſuis obtenderent, repoſuiſſe, Calvinum non in omnibus, ad quæ molienda adjeciſſet animum, malis principiis nixum, at male iis uſum fuiſſe.

Porro non ignoraſſe ſe ſignificat dogmata Baii, quæ inſtauraret ac tueretur Janſenius, a tribus vel quatuor ſummis Pontificibus damnata fuiſſe: itidem ea jam anno 1560 reprobata a Sorbona: ac etiam modo a ſaniore hujus Facultatis parte, in qua omnes ſeniores Doctores eſſent, novas has ſententias inter errores reponi ac repudiari: denique a ſummo Pontifice vaticano fulmine percuſſam opinionem de gemino Eccleſiæ Capite

pite, cui ex maligno fine fides & authoritas conciliari cœpta fuisset.

Quartum, illudque prætermissis multis aliis ultimum scribit, sibi argumentum fuisse Cælestini Papæ in Epistola 2. ad Episcopos Galliæ effatum: *Timeo*, ait Pontifex, *ne connivere sit hoc tacere: timeo, ne illi magis loquantur, qui permittunt illis* (quibusdam Sacerdotibus, qui in materia de Gratia errores disseminabant) *taliter loqui: in talibus causis non caret suspicione taciturnitas; quia occurreret veritas, si falsitas displiceret: merito namque causa nos respicit, si silentio faveamus errori.* Propius autem vero esse, hæc Papæ verba non ad Episcopos modo, sed æque ad omnes alios pertinere, quicunque malo, quod vident, non omnem, quoad ipsorum facultas ac vires ferant, viam intercluderent. Nunc vero (Epistolam suam prosequitur S. Vincentius)

„ Videamus, de quo agatur. De li-
„ bro de frequenti communione, & de Jan-
„ senio agi scribis: legisse te illum, cum
„ primum in manus venit, atque jam semel
„ lectum relegisse ac regustasse iterum: ab-
„ usus, quibus divinum hoc sacramentum
„ profanetur, forsitan incitasse authorem, ut
„ hunc librum elucubraretur.

„ Omnino, Domine, verum est, mul-
„ tos esse, qui sanctissimo hoc Sacramento

„ abutantur, quos inter præ aliis miſer ego ho-
„ mo ſum, & propterea obſecro, ut me-
„ cum preces jungas ad petendam a DEO
„ noxæ hujus gratiam. At & illud quoque
„ verum eſt, tantum abeſſe, ut efformatus
„ in hunc modum liber legendi deſiderium
„ ac ſtudium frequentis communionis affe-
„ rat, ut potius eundem ab ea avocet &
„ retrahat. Jamque ipſo etiam tempore Pa-
„ ſchali is frequens Sacramentorum uſus
„ non eſt, qui alias vigebat. Non pauci Cu-
„ riones Pariſienſes queruntur de infrequen-
„ tia, & longe rariores fuiſſe communiones
„ teſtantur, quam annis prioribus. Curio
„ ad S. Sulpitii tria millia eorum numerat,
„ qui hoc anno ad ſacram Menſam non ac-
„ ceſſere. Curio ad S. Nicolai de Cardi-
„ neto, cum omnes, quæ Parœciæ ſuæ
„ addictæ ſunt, ædes & per ſeipſum, &
„ per alios luſtraſſet, non multo abhinc tem-
„ pore aſſeruit, e ſuis Parochianis om-
„ nino mille & quingentos ab Euchariſtica
„ menſa abfuiſſe. Et ſic idem ſenti ac dic
„ de aliis. Non ſunt fere amplius, vel cer-
„ te non niſi rari, qui cæleſti epulo accum-
„ bant prima menſis Dominica, aut feſtis
„ ſolennibus; neque plus aliquid præſtari
„ cernimus in templis Religioſorum, niſi
„ quod adhuc pauci quidam ſacramenta fre-
„ quentent in illo, quod Jeſuitarum eſt.
„ Et hoc ipſum ſpectabat Sancyranus, eo-
„ que ſua referebat conſilia, ut Jeſuitas apud
„ om-

„ omnes invidiæ ac contemptui objiceret. „ Chavignyus paucis abhinc diebus narra- „ bat amicorum suorum uni, fassum sibi „ esse Sancyranum, quod inito cum Janse- „ nio fœdere ratum utrique sit ac fixum, „ juncta opera id conari, ut sanctus hic „ ordo omni sua fama ac fide excideret, „ atque in rebus ad doctrinam & pia in „ procurandis sacramentis obsequia perti- „ nentibus, probro ac infamia notaretur. „ Ego ipse prope quotidianos ejusmodi ser- „ mones audivi, in quibus de infamandis „ & opprimendis Jesuitis deliberationes ha- „ bebantur.

„ Cum primum Arnaldus, qui librum „ de frequenti communione suo nomine in- „ signitum in publicum emisit, pœniten- „ tiam publicam, & illam alteram, quam „ S. Communioni præmitti volebat, a mul- „ tis impeti & erroris accusari cerneret, „ pro tuenda causa sua id unum reposuit, „ sibi non nisi *de absolutione declaratoria* „ sermonem fuisse. Sed quomodocunque ob- „ tentus hic se habeat, plures alii errores „ in eo libro sunt, quemadmodum asseve- „ rarunt Grandius Professor Navarræus, Vir „ ex doctissimis nostri temporis hominibus, „ Confessarius regius, Cornetus, & Coque- „ retus, qui de hoc ipso negotio collaturi „ consilia in nostra Domo convenerant; il- „ ludque adjecere, *ejusmodi declarationem* „ *plenam fraudis ac præstigiarum* esse, mul-

„ taque alia complecti, quæ nihilo plane sa-
„ niora sint iis, quæ in primo libro scripsis-
„ set. Num enim id, quod ait: Ecclesiam,
„ cum primis suis temporibus ante absolutio-
„ nem suscipi & agi voluerit pœnitentiam pu-
„ blicam, semper habuisse in animo illam in-
„ staurare, & in usum revocare; alioquin, si
„ ab hac mente unquam sua desisteret, non fo-
„ re amplius incorruptæ & perennis veritatis
„ columnam, sed errorum synagogam; num
„ hoc, inquam, non graviter offendit animos,
„ & in errorem inducit? Quid? num forsan
„ Ecclesia, quæ in doctrina fidei eadem semper,
„ ac pura & integra est, in modo disciplinæ mu-
„ tandi quidpiam potestate & authoritate caret?
„ An non ipse DEus, in seipso infinite immuta-
„ bilis, variavit rationem agendi cum homi-
„ nibus? an non interdum etiam suam divinus
„ Filius, suam Apostoli? Quo animo igitur,
„ aut quem in finem fingit hic homo, Ecclesiam
„ abituram a via veritatis, si non perseveret in
„ consilio redintegrandi eam pœnitentiæ for-
„ mam, quam olim in mores inductam exerce-
„ ri volebat? num hic homo Catholicus est?

„ Jansenius spectari potest seu patronus &
„ defensor opinionum Baii, quæ toties, ut dixi,
„ a Pontificibus & Sorbona proscriptæ sunt;
„ seu ut author aliorum dogmatum, quæ in
„ opere suo tradit. Si primum: an non partes
„ nostræ sunt, ut stemus judicio, quod de illis
„ Baii opinionibus Pontifices, & tam doctorum
„ Virorum ordo tulere, atque contra illas ani-

mum

„mum quoque noſtrum adverſum profiteamur?
„ Si alterum, dum opus illud Papa legi prohi-
„ bet, an non Conſiliarios in negotiis Eccleſia-
„ ſticis, Reginæ authores eſſe oportuit, ut cu-
„ raret executioni dari, quæ fieri juſſiſſet Urba-
„ nus VIII, & palam ſe inſenſam declararet tum
„ condemnatis Baii, tum novis opinionibus hu-
„ jus Doctoris (Janſenii) qui tam audacter ac
„ temere ſtatueret dogmata in materia de gra-
„ tia, quæ ab Eccleſia hactenus neutiquam con-
„ ſtituta ac definita fuere.

„ At decies omnino, ſcribis, omnia S. Au-
„ guſtini opera, trigeſies autem ejus Tractatus
„ de gratia evolvit Janſenius - - - reſpondeo,
„ eos, qui novæ & peregrinæ cujuſdam
„ doctrinæ authores ſunt, eamque aliis
„ confirmatam ac perſuaſam eſſe volunt,
„ plerumque homines eſſe magnæ doctri-
„ næ atque ſolertiæ, multumque operæ
„ ponere in legendis authoribus, quorum fi-
„ dem & authoritatem in rem ſuam adhibere
„ cogitant; neque etiam negari poſſe, hunc Præ-
„ ſulem doctrina & literis probe inſtructum
„ fuiſſe; interea cum illud ſibi propoſitum ha-
„ buerit, ut, quemadmodum ajebam, Jeſuitas
„ peſſundaret, legerit per me S. Auguſtinum to-
„ ties, quoties legiſſe ſcribis, id omne non ob-
„ ſtat, quin offendere, & in errores prolabi po-
„ tuerit; nos autem nullam honeſtam ſpeciem,
„ qua tegamus culpam, habebimus, ſi patroci-
„ nemur & adhæreamus illis opinionibus, quæ
„ latis in illas ſententiis ac cenſuris adverſan-
„ tur. - -

„ Sed opiniones ais, quas nos appellaremus
„ antiquas, recentes duntaxat ac hodiernas ef-
„ ſe, nec niſi 70 annos fluxiſſe, ex quo Molina
„ protulerit dogmata ſua de quæſtionibus, quæ
„ hodie agitantur. Equidem, Domine, non
„ nego, Molinam authorem eſſe ſcientiæ, quæ
„ *Media* dicitur, quæque, ſi rite rem eloqui ve-
„ limus, aliud non eſt, quam explicandi modus
„ ac ratio, ex qua intelligamus, quomodo & un-
„ de eveniat, ut ex duobus hominibus eadem
„ præditis indole, iisdem naturæ dotibus, at-
„ que eadem gratiæ menſura ad agendum ſalu-
„ tis ſuæ negotium inſtructis, unus agat hoc ne-
„ gotium, alter negligat, & ſic unus potiatur
„ cælo, alter æternum pereat. At hæc ſcientia
„ illud non eſt, de quo hic agitur, quippe quæ
„ doctrina fidei non eſt: doctrina autem, cui
„ Janſenius adverſatur, de JEſu Chriſto pro om-
„ nibus hominibus mortuo, an doctrina nova
„ eſt? An non eam S. Paulus & S. Joannes
„ docent? Et contrarius Goteſcalci error, an
„ non dudum a Moguntino ac aliis pluribus
„ conciliis condemnatus fuit? S. Leo in Le-
„ ctionibus officii de Natali Domini an non
„ divinum Filium *pro liberandis omnibus* na-
„ tum pronunciat? qua lingua etiam major
„ SS. Patrum pars uſa eſt. Et Concilium
„ Tridentinum Seſſ. VI. cap. 2. *de Juſtifica-*
„ *tione* an non ad hoc propoſitum refert ver-
„ ba S. Joannis, *nunc propoſuit DEus propi-*
„ *tiationem &c.* - - Et poſt hæc, dogma hoc
„ novum appellabimus?

„ Et

„ Et illa doctrina, præcepta DEI servari posse, quam idem Jansenius infestis „ armis invadit, an nuper primum inventa, „ & in orbem Catholicum invecta est, postquam Concilium Tridentinum *eadem sess.* „ *&* *capite* anathema dixit asserenti, *DEI* „ *præcepta homini etiam justificato, & sub* „ *gratia constituto, esse ad observandum* „ *impossibilia?*

„ Aut illa, quam sciri a fidelibus parum „ referre ais (an gratiæ quædam tantum „ sufficientes, aut num omnes efficaces sint) „ forsan recens ac nupera, & non tradita a „ Concilio Arausicano *cap.* 25. doctrina est? „ En tibi hujus Concilii verba, in quibus „ si non ipsum gratiæ sufficientis vocabulum, „ certe illius vim ac sensum leges: *Hoc etiam* „ *secundum fidem Catholicam credimus, quod* „ *accepta per Baptismum gratia omnes baptizati, Christo auxiliante & cooperante,* „ *quæ ad salutem pertinent, possint & debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere.* Quod autem scribas, nihil admodum interesse, ut rem hanc cognitam „ habeamus, patere, quæso, ut candide & „ aperte tibi enunciem, magni omnino a me „ momenti existimari, ut nemo Christianorum ignoret, nemo non credat, DEum „ esse adeo benignum, ut omnes Christiani „ adminiculante JEsu Christi gratia opus æternæ salutis suæ perficere possint; adeo bo-

„ num,

„ num, ut interveniente ac ſequeſtro JEſu „ Chriſto ad illud efficiendum adjumenta „ ac modos ſubminiſtret; idque ipſum infi- „ nitam DEI bonitatem pateſacere, & cla- „ rius illuſtrare. Sed & novum vocari ne- „ quit dogma Eccleſiæ profitentis, non om- „ nes gratias eſſe efficaces, quandoquidem „ homo iis reſiſtere poteſt. *Cap.* 4. *de Juſti-* „ *ficatione.* „

His, quæ ſcripſerat hactenus, ad porro refellenda ea, quæ ab Argnyo objecta erant, ſubjungit S. Vincentius, Clementem VIII & Paulum V, cum litigioſas de gratiæ auxiliis contentiones vetarent, hoc interdicto ſuo ea, quæ de illis jam ſtatuta eſſent ab Eccleſia, neutiquam comprehendiſſe: hæc ipſa autem impugnari, & erroris argui a Janſenio: in hoc autem eventu jus naturale ait, exigere, ut Eccleſiæ, & earum, quas in adverſas opiniones tulit, cenſurarum defenſio ſuſcipiatur. Deinde etſi timendum ſit, ne ex illo conatu ac contentione, qua huic novitatum torrenti obex ponitur, vehementius incaleſcant adverſantium animi, non ideo a propugnanda Eccleſiæ doctrina ceſſandum eſſe; alioquin nunquam reſiſtendum fore ulli hæreſi; nunquam reprimendam violentiam prædonis vitam nobis, aut fortunæ bona eripere molientis; perperam acturum Paſtorem, ſi lupo ovili imminente clamores ederet: procul vero abeſſe oportere

re a Congregationis suæ hominibus, ut frigido illo ac futili terriculo, *quid dicent? quam ægre nobis facient inimici?* a defendenda DEI & Ecclesiæ causa prohiberi se sinant. Tum illud præcipue monet, ut S. Augustini sensa & dicta interpretentur ad mentem Concilii Tridentini, non Concilium ad verba Augustini; quippe illud ab omni errandi periculo immune fuisse, non autem hunc; & quodsi regeratur, summos quosdam Pontifices in rebus de Gratia S. Augustino fidem haberi voluisse, id nempe intelligendum esse respondet de iis, quæ tunc temporis probe jam discussa ac decisa fuissent. Claudit demum epistolam suam his verbis: „ Acerbissimum dolorem, quem „ nullis verbis æquare possem, caperem, si „ quis (e Congregatione Missionariorum) „ relinqueret vivos fontes veritatis Ecclesiæ, „ & foderet sibi cisternas, hoc est, novas „ opiniones sectaretur, quarum periculum „ nemini magis, ut puto, quam mihi, „ & quidem ex ipsius authoris, qui primus „ eas fabricatus est, ore ac sermonibus compertum est. „

Non acquievisse sancti Viri sensis ac verbis Argnyum, & præsertim libro de frequenti communione patrocinatum fuisse, eamque in rem fructus, quos liber hic jam tulisset, & S. Caroli Borromæi exemplum

op-

oppoſuiſſe, oſtendit S. Vincentii epiſtola altera, ad eundem Argnyum data Origniaci (in Picardia ad Oeſiam fl.) 10. Sept. 1648; in qua is quidem ex gratuita quadam indulgentia permittit Arghyo; reperiri forte in Gallia & Italia; qui ex eo libro utilitatis quidpiam hauſiſſent; at ſi hinc centeni ſunt, inquit; quibus ille majorem forte in ſuſcipiendis Sacramentis reverentiam perſuaſit; inde ſaltem decem millia; ſi etiam minimus eorum, quibus nocuit, numerus ineatur; ab omni illorum uſu avertit. Et S. Carolum non negat, inſtauraſſe in Mediolanenſi ſua Diœceſi ſpiritum pœnitentiæ, & debitam Eccleſiæ legibus obedientiam; pœnitentiæ tamen & ſatisfactionis nomine nunquam id ſpectaſſe; ut fideles a ſacræ Confeſſionis & Communionis ſacramentis arcerentur; niſi in caſibus, quos ſacri Canones notant; quemadmodum & hodie omnes, ſeu occaſionibus peccandi proximis implicitì, ſeu ſuſceptæ gravis inimicitiæ, vel flagitii publici rei, ab illorum acceſſu prohiberentur; nunquam peccatis occultis pœnitentiam ſtatuiſſe publicam; nunquam ſanxiſſe, ut pœnitentia ante abſolutionem exſolveretur, contra, ac contendit liber, de quo ſermo eſt. „Ut autem deſcendamus ad peculiaria, pergit ſanctus Scriptor:

„ Cer-

„ Certum eſt, Domine, quicquid contra
„ ſentias, librum hunc præcipue id velle,
„ ut antiqua pœnitentia tanquam ad redin-
„ tegrandam cum DEO gratiam neceſſaria
„ in uſum revocetur; & ideo, quantumcum-
„ que libri Author, priſcam hanc diſcipli-
„ nam ceu meliorem duntaxat & utiliorem
„ a ſe proponi, interdum fingat ac ſimulet,
„ explorata tamen res eſt, quod eam neceſ-
„ ſariam eſſe decernat; quandoquidem illam
„ in toto libro ceu grandem religionis no-
„ ſtræ veritatem, ceu morem ab Apoſtolis
„ ac tota Eccleſia per 12 ſæcula uſurpatum,
„ ceu traditionem nulli variationi obnoxiam,
„ ceu formam a JEſu Chriſto inſtitutam re-
„ præſentat, atque illud identidem repetit,
„ religione ſe teneri, ut illam tueatur ac
„ conſervet, & continuo illis dicam ſcri-
„ bat, qui huic ſuo eandem renovandi con-
„ ſilio obſtrepere, ac refragari auſit. Ex al-
„ tera autem parte palam & diſerte docet,
„ olim non aliam cuicunque peccatorum
„ mortalium generi conſtitutam fuiſſe pœni-
„ tentiam, quam publicam, id quod li-
„ quet ex *Part. II. cap.* 3. Ubi pro certo
„ affirmat, nullum in antiquis Patribus,
„ & præſertim in Tertulliano, alterius, quam
„ pœnitentiæ publicæ veſtigium extare, in
„ qua Eccleſia poteſtate clavium ſuarum uſa
„ fuiſſet: ex qua doctrina perſpicue confici-
„ tur, Arnaldum animo deſtinatum habere,

„ pœni-

„ pœnitentiam publicam pro omni gravium „ peccatorum modo ac genere restituere „ ac stabilire, eumque, qui hujus eum propositi insimulat, non calumniam inferre, „ sed verum essari, cum id ex ipsius libro, „ quisquis hunc animo præjudiciis libero „ legerit, facile eruere possit. At tu, Domine, falsum id esse ais. Compatior tibi, quod arcanam causam & reconditum „ principium hujus omnis doctrinæ ignores: „ illius author Ecclesiam ab antiquis illis „ temporibus ad nostram usque ætatem defecisse, ac cessasse comminiscitur; & hinc „ præpostero studio ardet, eandem ad priores suos mores revocandi. Duo harum „ opinionum coryphæi Matri de S. Maria „ Parisiensi, quam partibus suis illigare sperabant, asseveranter testificati sunt, jam „ quingentos annos lapsos esse, ex quo Ecclesia non amplius persisteret; id, quod „ ex illius ore ac literis compertum habeo.

„ Alterum quoque falsum esse dicis, ac „ negas, Arnaldo unquam mentem fuisse, „ morem & institutum introducendi in Ecclesiam, quo magni peccatores pœnitentiam præmittere absolutioni obstricti essent. Et ego ajo tibi, Arnaldo non tantum mentem fuisse id moliendi & efficien-

„ di

„ di pro magnis peccatoribus, sed absoluta „ quadam & universali lege idem statuere pro „ omnibus, quicunque gravis se peccati reos „ fecissent; quod quidem ex his ipsius verbis „ *Part. II. cap.* 8. apparet: *Quis non videt*, in- „ quit, *hunc Papam existimare, necessarium om-* „ *nino esse, ut peccator non solum antequam ad S.* „ *Communionem adeat, sed etiam, antequam ab-* „ *solvatur, dignas peccatis suis pœnas subeat, &* „ *dependat?* Et post pauca: *Hæc verba an non* „ *liquide nos docent, secundum sanctas regulas ab* „ *hoc Papa toti Ecclesiæ præscriptas, & ex perpe-* „ *tua ejusdem Ecclesiæ traditione depromptas, Sa-* „ *cerdotibus eam legem, quam in usu acceptæ a Deo* „ *potestatis ligandi & solvendi animas sequantur,* „ *positam esse, ut ne absolutionis beneficium lar-* „ *giantur peccatoribus, nisi postquam hi inter ge-* „ *mitus & lacrymas consentaneam qualitati delicto-* „ *rum suorum pœnitentiam exegerint.* Oculis ca- „ reat necesse est, qui in his verbis & mul- „ tis aliis, quæ sequuntur, non videt, Ar- „ naldum pro certo haberi velle, necessario „ absolutionem a quocunque peccato gravi, „ indiscriminatim tamdiu suspendendam esse, „ dum omnes pœnitentiæ partes impletæ sint. „ Et hoc an non ego ipse vidi a Sancyrano „ fieri? an non constanter id faciunt, qui „ ipsius vestigia consectantur? Et tamen hu- „ jusmodi opinio manifestus error hæreticus „ est.

„ Quod ad absolutionem declaratoriam „ attinet, non alio opus esse inquis, quam „ primum illius librum lustrare ad confutan- „ dum id, quod ipsi tribuitur; atque hanc „ in rem tres vel quatuor ex eo locos ad- „ ducis. Sed mirum non est, Arnaldum „ interdum aliorum Catholicorum lingua ac „ verbis uti: nempe Calvinum imitatur, qui „ tricies negat, Deum a se authorem pec- „ cati statui, quamvis omni ope in id in- „ cumbat, ut execrandum hoc principium, „ quod ab omnibus Catholicis ipsi tribuitur, „ firmum & stabile efficiat: nec minus om- „ nium novatorum mos fert, in libris suis „ pugnantia loqui, ut si contingat, eos er- „ roris argui hoc loco, in alio contrarium „ se docere caussari possint. Sancyranus „ jam defunctus, ipse mihi fassus est, quod „ si in hoc conclavi vera quædam dogmata „ hominibus, qui iis capiendis pares erant, „ exposuisset; digressus in aliud cubiculum, „ ubi non nisi tardi ingenii aderant, in con- „ trariam omnino partem disseruisset: sic fa- „ cere solitum esse ipsum Christum Dominum, „ & suasisse, ut idem fieret ab aliis. Quo- „ modo autem Arnaldus serio opinari ac „ tueri potest, absolutione Sacerdotis pecca- „ ta vere remitti ac extingui, dum ex alia „ parte contendit, absolutionem non ante „ a Sacerdote impertiendam peccatori, quam „ om-

„ omnem præstitutam sibi pœnitentiam per-
„ fecisset; præcipuam autem caussam, ex
„ qua hunc ordinem atque intervallum ser-
„ vari velit, eam esse, *ut peccatori tantum tem-*
„ *poris sit, quo delicta sua salutari satisfactione*
„ *expiare possit*, quemadmodum *Part. II. cap.*
„ 2. probare nititur? Quis homo sanæ men-
„ tis, qui persuasum animo habet, peccata
„ ante receptam absolutionem salutari satis-
„ factione dilui, sincera fide credere potest,
„ eadem peccata sacramentali absolutione
„ condonari ac deleri?

Post exagitatam hanc Arnaldi doctrinam de anticipanda ante absolutionem pœnitentia, S. Scriptor revertitur ad ejusdem errorem de pœnitentia publica. Argnyus, ut Arnaldi caussam ageret, & ejus hac de re dogmata vindicaret, responderat Vincentio, illum non aliud docere, quam quod uterque Ecclesiæ usus, & antiquus, & hodiernus, bonus, prior tamen ille melior sit; cumque Ecclesia filiis suis velit quam optime, dubitari nequeat, quin antiquum ab iis iterum adhiberi desideret: in subsidium vero Arnaldinæ caussæ vocaverat Argnyus, nescio quem morem Orientis; deinde consuetudinem pœnitentiæ publicæ in Germania usque ad tempora Lutheri: item sanctionem quandam S. Ignatii; & denique exemplum, atque edicta

S. Caroli Borromæi. Sed singula refellit Vincentius, & imprimis non permiscendam esse, ait, disciplinam Ecclesiasticam cum immoderationis vitio, utpote quæ ab omnibus reprehenderetur: male sentire & loqui, qui prætermissum pœnitentiæ Arnaldinæ usum lanquidæ cujusdam remissionis arguit, quam Ecclesia invita & ægro animo toleraret: mori Orientis, de quo tamen nulla certa fides esset ac notitia, opponit comprobatam a summo Pontifice atque omnibus Episcopis, in participandis Sacramentis, totius Europæ consuetudinem, finita confessione absolvendi pœnitentem, nec subeundi pœnitentiam publicam, nisi pro peccatis publicis, quam tamen consuetudinem Arnaldus criminaretur ac damnaret: fore autem cæcitatem illius non ferendam, qui in tanti momenti re fabricatam suomet sibi ingenio ab homine juvene ideam (nam Arnaldum, cum scriberet, nullo usu atque experientia in regendis conscientiis fuisse) universali totius christiani orbis consuetudini anteferret: Pœnitentiam publicam in Germania (si quidem ad tempora usque Lutheri constitisse verum sit) non potuisse esse, nisi pro peccatis publicis, cui utique, ut in veterem possessionem restitueretur, nemo repugnaret; cum ipsum Concilium Tridentinum illam instaurari diserte præcipiat: Sanctionem S. Ignatii nihil prorsus commune,

 nihil

nihil affine habere errori illorum, qui a S. Communione non octo solum aut decem diebus, sed quinque vel sex mensibus, nec magnos duntaxat peccatores, sed sacras etiam Virgines, integerrimis moribus ac vitæ sanctimonia præditas, prohiberent, quemadmodum ex litteris Episcopi Lingonienfis ad Episcopum Macloviopolitanum constaret; minime de inanibus solum subtilitatibus agi, cum nota inureretur ejusmodi deliramentis, quæ ad abolendam penitus S. Communionem grassarentur; tantumque abesse, ut a probis fidelibus tam perniciosa doctrina in usum deducenda sit; ut potius æquissimas iidem caussas habeant eam aspernandi, & jure sinistram de iis concipiendi opinionem, qui illam venditarent: S. Carolum alienissimum fuisse a mente illam ratam habendi, cum nihil majore studio laudaret ac commendaret, quam frequentem Communionem. . . . . Quamvis autem Arnaldus, ut fallacem suum ludum melius tegat, speciem sumat abhorrentis a consilio, homines a frequenti Sacramentorum pœnitentiæ & Eucharistiæ accessu abstrahendi, in dubium tamen id vocari non posse, quod liber ipsius ejus sit indolis, ut omnes a percipiendis sæpe Sacramentis quam maxime alienet.

„ Et quid? verba S. Vincentii sunt: an
„ non in Præfatione *pag.* 36. alte extollit il-
„ lorum pietatem, quibus, quod se JEsu
„ Christi corpus sumere in vita, indignos
„ judicent, ad mortem usque S. Communio-
„ nem differre in votis esset? an non certos
„ nos esse jubet, hac animi submissione ma-
„ jus obsequium præstari Deo, quam ullo
„ alio virtutis opere, cujuscunque demum
„ generis ac formæ sit? contra autem quam
„ temeraria illa *Part. III. cap.* 2. ipsius as-
„ sertio est, quod indigne loquatur de Deo,
„ qui nostro ad Eucharistiam accessu ipsi
„ honorem haberi affirmat; quodque fre-
„ quentes nostræ communiones, quæ ex
„ mente & doctrina P. Molinæ Carthusiani
„ obeuntur, JEsum Christum non nisi inju-
„ riis & contumeliis onerent? - - - - Præ-
„ terea edicit Arnaldus, Eucharisticæ men-
„ sæ convivas animis esse oportere, omni
„ detersa prioris vitæ imagine, puris & in-
„ tegris, puroque Dei amore, qui omnem
„ humanum affectum excludat, ab omni la-
„ be emundatis, cum solo Deo plene con-
„ junctis, omnino perfectis, nullique pror-
„ sus reprehensioni obnoxiis: id, quod ex
„ quodam S. Dionysii loco eruere conatur;
„ hæc autem verba tam intensa, & inbecil-
„ litati nostræ tam parum consentanea non
„ modo nullibi emollienda sibi ac mitiganda

„ censet,

„ censet, sed insuper iisdem tam nude ac „ crude propositis præparationem, quæ ad „ dignam SS. Eucharistiæ perceptionem ab- „ solute necessaria sit, omnino contineri, „ in libro suo de frequenti Communione, „ semper & ubique propugnat. Et rebus „ ita comparatis, quis erit, qui dum hanc „ Arnaldi doctrinam, ejusque sentiendi ac „ loquendi modum animo reputat, in eam „ opinionem adduci se sinat, vere & sin- „ cere illum velle, ut Fideles sæpius ad „ suscipienda divina Mysteria accedant? „ Contra vero certum est, non posse quem- „ piam hujusmodi principiis fidem adhibere, „ quin aliquanto post tempore a frequen- „ tandis Sacramentis se alienissimum sentiat; „ Et ut de me ingenue confitear, si librum „ Arnaldi tanti facerem, quanti tu facis, „ non ex Christianæ duntaxat demissionis spi- „ ritu, dicendo mihi sacro & sumenda Eu- „ charistia in perpetuum interdicerem, sed „ SS. Sacramentum denique vel ipsa recor- „ datione perhorrescerem, atque respuerem, „ quandoquidem illud Arnaldus, si usitato „ hodie ac comprobato ab Ecclesia more „ ac modo suscipitur, laquei instar Sathanæ, „ & lethiferi, quo anima inficitur, veneni „ repræsentat, eosque, qui consueto hoc „ ac communi animi habitu ad divinum hoc „ epulum accumbunt, non mitius, quam ca-

„ nes, porcos, & Antichriſtos contumelio-
„ ſiſſime accipit, & inſectatur. Si clauſis
„ ad reliqua omnia oculis ſolum intueamur
„ id, quod in pluribus libri ſui locis de
„ prodigioſis præparationibus, ſine quibus
„ ſacram ſynaxin obiri non vult, docet &
„ præcipit, quis in terris homo eſt, qui
„ tam magnifice de ſeipſo ac virtute ſua
„ ſentiat, ut dignum ſe cœleſtis hujus men-
„ ſæ convivam fore æſtimare poſſit? Hæc
„ ſane ſolius Arnaldi prærogativa erit, qui
„ poſtquam hanc præparationem ad tam ſu-
„ blimem gradum evexit, ut vel ipſe S.
„ Paulus vereretur ad eam accedere, ſæpius
„ tamen in ſua apologia, gloriari & de ſe
„ prædicare non dubitat, quotidie ſe ſtare
„ ad aram & divinam rem facere; qua ta-
„ men in re non tam miranda eſt ipſius mo-
„ deſtia ac demiſſio, quam æſtimanda ipſius
„ charitas, & de tot ſapientibus conſcien-
„ tiarum arbitris cum Religioſis tum Eccle-
„ ſiaſticis, totque piis pœnitentibus, qui
„ ſancte & religioſe vivunt, concepta bo-
„ na opinio, quos nempe in ſolenne ſibi
„ ſatyrarum ac inſectationum ſuarum argu-
„ mentum delegit. Cæterum hæreticum er-
„ rorem eſſe cenſeo, grandem virtutis actum
„ exerceri, dum differtur Communio usque
„ ad mortem; cum utique ab ipſa Eccleſia
„ præceptum ſit Fidelibus, ſingulis annis
„ com-

„ communicare : hæreticus error eſt, hanc „ demiſſionis larvam præferre omni alii bo„ norum operum generi, cum manifeſtum „ ſit, ſaltem Martyrium ac mortem pro „ Chriſto toleratam longe dignitate & me„ rito præſtare : nec minus impium contra „ catholicam veritatem dogma eſt, quod „ DEus a noſtrisCommunionibus nullum pror„ ſus honorem, ſed probra duntaxat & in„ jurias recipiat.

„ Dum autem Arnaldus in hunc mo„ dum omnes longe a S. Communione re„ movet, per ipſum etiam non ſtabit, quo „ minus Templa & Aræ ſine celebrantibus „ Sacerdotibus & Sacrificiis ſint ; quippe „ dum Ven. Beda Sacerdotes, qui nulla „ legitima cauſſa prohibiti a faciendo Sacro „ abſtinent, arguit, quod privent SS. Tri„ nitatem laude & gloria, Angelos lætitia, „ peccatores venia, juſtos auxiliis gratiæ, „ animas in luſtralibus flammis ſubſidio, Ec„ cleſiam cœleſtibus JEſu Chriſti favoribus, „ & ſeipſos medicina ac remedio; Arnaldus „ ſibi religioni non ducit, omnes hos effe„ ctus aptare meritis Sacerdotis, qui ex pœ„ nitentiæ ſpiritu Aræ ſe ſubtrahit, & Sacris „ operari renuit, quemadmodum ex *P. I. cap.* 40. clare colligimus : imo de hac pœ„ nitentiæ ſpecie multo magnificentius ac

„ ſplendidius, quam de ipſo Miſſæ Sacrificio loquitur. Jam vero quis non videt, hujusmodi doctrinam validiſſimum incitamentum eſſe ad Sacerdotes eo adducendos, ut nunquam aut raro ad Aram faciant; quoniam ex omiſſo Sacro tantundem emolumenti capiunt, quantum ex eo peracto: quin imo ex Arnaldi principiis majus etiam aliquid ex hac Sacri prætermiſſione lucrari dici poſſunt; nam cum ille multo amplioribus verbis extollat prætermiſſam, quam ſuſceptam S. Communionem, longe majus etiam pretium omittendæ vel omiſſæ, quam faciendæ aut factæ rei divinæ ponat, neceſſe eſt.

„ Ex his autem omnibus, ut penitus introſpiciamus hominis fallaciam, hæc moralis obſervatio naſcitur, quod novus hic Reformator tam Sacerdotes quam Laicos non niſi ſub ſpecioſo agendæ pœnitentiæ obtentu procul ab Altari ſubmoveat; ut vero ſciamus, in quo grandem hanc, & uti prædicat, tam ſalutarem hominibus pœnitentiam ſitam eſſe velit, ipſemet *in Præfat. pag.* 18. profitetur, ſe de omnibus antiquæ pœnitentiæ aſperitatibus fere aliud non retinere, atque a pœnitentibus exigere, quam ſeparationem a corpore Filii Dei, tanquam partem ex mente Patrum

illius

„ illius præcipuam, quoniam privationis &
„ jacturæ æternæ felicitatis quandam imagi-
„ nem;at simul hominibus valde commodam &
„ opportunam, quippe quæ laboriosa non
„ sit, & facili negotio ab omnibus præstari
„ possit. Poteratne Arnaldus luculentius
„ testari, non alium compositi a se libri sco-
„ pum esse, quam ut Missæ Sacrificium & S.
„ Communio aboleantur, dum ad denun-
„ ciandam nobis pœnitentiam suam (de qua
„ tamen nec particulam unquam vel ab hu-
„ jus doctrinæ authore, vel ab ipsius ad hanc
„ invehendam adjutoribus exerceri vidi) ex
„ omni antiquitate testes ac præcones evo-
„ cat; & post tot ostentationes ac magnifi-
„ cas laudes omnem hujus pœnitentiæ rigo-
„ rem ad id unum reducit, ut a sumendo
„ SS. Christi Corpore abstineamus? Certe,
„ qui legunt ipsius librum, nec hunc illi fi-
„ nem propositum fuisse advertunt, ex eo-
„ rum numero sunt, de quibus Propheta:
„ *oculos habent, & non videbunt.* - - - - - -

Hactenus *S.* **Vincentius a** Paulo, **qui** ad **ultimum** addit, **post exaratam** hanc epistolam e vestigio se iturum ad Aram, & supplicaturum Deo, ut largiretur Argayo gratiam **agnoscendi veritates, quas** his litteris prose-
cutus

cutus esset, paratus pro iisdem vitam & sanguinem profundere. Quodsi autem idem Argnyus in opinionibus, quibus hucusque suffragatus esset, porro perseveraret, cupere se omnino, ne quod hic super re sibi responsum redderet.

FINIS Tomi I.

Errata Typographica

Tomi I.

Pag.	*Lin.*	*Erratum*	*Lege*
2	6	at forte cernimus jam nimis ſero. Experimur & in medio noſtrum &c.	at forte jam nimis ſero. Experimur, & cernimus in medio noſtrum &c.
20	10	ſtabiendum	ſtabiliendum
:	13	ultra	ultro
28	29	poſſit	poſſet
41	6	inerint	inierint
45	ult.	etſi	& ſi
46	5	ſyſtemati	ſyſtemate
:	13	nomina	nomine
52	12	Rurepoſæi	Rupepoſæl
59	26	contingere	contigere
70	22	maxima contraria	maxime contraria

86

86	4	vulnus enim, hoc eſt, vera contritio, & effe- ctus &c.	vulnus enim hoc, eſt vera contritio, eſt effectus &c.
108	12	aliquando	aliquantum
113	27	conciliis	conſiliis
123	2	concilii	conſilii
128	18	exceptam iri	exceptum iri
143	24	evertere	avertere
149	3	Magiſtri	Miniſtri
165	29	animum	animo
182	8	Malanchthon	Melanchthon
197	14	refellere ?	refellere ;
	21	poſſint ?	poſſint.
212	28	amicos	animos
213	2	unicum	unum
224	8	Concilii	conſilii
230	8	gratiam ?	gratiam ;
239	4	majora eſſe	majora ſibi eſſe
240	5	nec	ne
243	18	Huic explicationi	Hujus explicationis
264	6	& ſolitudine	e ſolitudine
290	ult.	juſtitia	juſtitiam
329	16	damnabitur	damnabimur
349	23	excuſſus	excuſus
370	20	quoquo	quo
372	20	returbatus	re turbatus
384	1	uſus	uſus eſt
390	29	usque finem	usque ad finem
423	17	quisnam	quisquam
454	23	aliquas ſuas	aliquas eſſe ſuas

464

464	antep.	. excussa	. . excusa
467	20	. querendi	. . querenti
470	6	. legendi	. . legenti

Leviora, quæ sensum dubium non reddunt, prudentiæ benigni Lectoris corrigenda relinquimus, qualia interdum occurrunt in interpunctionum notis, & majusculis vel minoribus initialibus, aut aberrantibus mediis verborum litteris, uti sunt *pag.* 5. Eccesiam, lege Ecclesiam. *p.* 12. exbiberent l. exhiberent. *p.* 13. inminuendam l. imminuendam. *p.* 14. obtemparaturi l. obtemperaturi. *pag.* 20. animi l. animis. *p.* 59. parteciæ, paræciani l. parœciæ, parœciani. *p.* 101. dexteteritatis l. dexteritatis. *p.* 116. enim vero l. enimvero. *p.* 161. Tritentinum l. Tridentinum. *p.* 163. protas l. portas. *p.* 188. scribetet l. scriberet. *p.* 214. nequidem l. ne quidem. *p.* 277. ânimi l. animis. *p.* 286. charectere l. charactere. *p.* 287. Pastorialibus l. Pastoralibus. *p.* 313. severitarem l. severitatem. *p.* 321. vidatur l. videatur. *p.* 331. Burgtontana, l. Burgofontana. *p.* 347. Alexando l. Alexandro. *p.* 362. narura l. natura. *p.* 370. convertent l. convertunt. *p.* 418. ogganiunt l. ogganniunt. *p.* 426. occupaveant l. occupaverant. *p.* 427. adhiberetut l. adhiberetur. *p.* 458. Hui l. Huic.